

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİMDALİ SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLİĞİ BİLİMDALİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUL
DENEYİMİ DERSİ KAPSAMINDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

YELİZ DEMİR

ŞUBAT-2012

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİMDALİ SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLİĞİ BİLİMDALİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUL
DENEYİMİ DERSİ KAPSAMINDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Yeliz DEMİR

Danışman
Prof. Dr. Faruk Sancar OZANER

ŞUBAT-2012

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE;

Yeliz Demir'e ait olan "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersi Kapsamında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri" adlı çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir. **22/03/2012**

Akademik unvanı, Adı ve Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Faruk Sancar OZANER

.....

Üye : Doç. Dr. Gülşen LEBLEBİCİOĞLU

.....

Üye : Yard. Doç. Dr. Sevilay KİLMEN

.....

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Prof. Dr. Soner DURMUŞ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT

SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES FACED CHALLENGES AND SOLUTIONS IN THE CONTEXT OF SCHOOL EXPERIENCE LESSON

The aims of this study are to identify the problems of preservice teachers within the scope of school experience course and offer solutions to overcome the problems. This research was conducted in Abant İzzet Baysal University, Social Sciences Teaching at 2011-2012 Fall term. The study was conducted with 20 participants who are senior students, an instructor who mentors School Experience course at Abant İzzet Baysal University Social Sciences Department and 5 teachers at local teaching practise schools, and the administrative staff who has made this organization at Ministry of National Education.

In this research study, pre and post interviews with preservice teachers were made at beginning and after school experience course. In addition similar interviews were conducted with the instructor, administrator and the 4 practice teachers at one time throught out the semester the analysis of the interview data was made by applying contend analysis and descriptive analysis techniques. Opinions of preservice teachers and school teachers were first coded and then similar codes were classified until the data were organized. The interview data of the administrator were only described instecal of content analysis.

The findings of the research were presented in four category preservice teachers, administrative, instructor, practice teachers. The results of the study indicated that the School Experience course is advantageous and meaningful, however the course has not been manitered effectively by both school teachers and the instructor.

The results show us the lacks which should be reorganised and noticed of the system, preservice teachers, the lecturer who is advisor, and the practice teachers.

Keywords: *School experience, Preservice teacher, Collaboration of Faculty-School*

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUL DENEYİMİ DERSİ KAPSAMINDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunları belirlemek ve bu sorunların giderilmesi için çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırma 2010- 2011 eğitim öğretim yılı güz döneminde Bolu ili Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilgiler öğretmenliği son sınıf öğrencilerinden yirmi öğretmen adayına, fakültedeki Okul Deneyimi dersini yürüten bir öğretim elemanına, uygulama okullarındaki beş uygulama öğretmenine ve Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki bu organizasyonu sağlayan bir yöneticiye uygulanmıştır.

Araştırmaya, öğretmen adaylarının (ön ve son görüşme), öğretim elemanının, uygulama öğretmenlerinin ve yöneticinin olmak üzere, uygulamanın bütün basamaklarında yer alan, dört farklı bakış açısından alınan görüşlerle, dört farklı kategoride incelemeler yapılmıştır.

Araştırmanın temel amacına ulaşmak üzere, nitel araştırma yöntemi seçilmiş ve görüşme yöntemi kullanılmıştır. Her kategori için ayrı ayrı hazırlanmış olan yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmanın bulguları her kategoride kendi içinde ayrı ayrı yorumlanmış ve en son karşılaştırmalar ile sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada, Okul Deneyimi dersinin yararlı olduğu fakat birçok açıdan eksikleri olduğu ve gereken önemi görmediği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar bize öğretmen adaylarındaki, danışmanlık yapan öğretim elemanındaki ve uygulama öğretmenlerindeki, sistemdeki düzeltilmesi ve önemsenmesi gereken eksiklikleri göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Deneyimi, Öğretmen Adayı, Fakülte-okul işbirliği

Hayatımın tek kahramanı olan, anneme

TEŞEKKÜR

Tez konumun belirlenmesinde ve gerçekleştirilmesinde her türlü yardımlarını esirgemeyerek yol gösteren, destek veren danışman hocam Prof. Dr. Faruk Sancar Ozaner'e,

Araştırmanın görüşme formlarının hazırlanmasından verilerin analizine kadar her an görüşlerini ve yardımlarını aldığım Doç. Dr. Gülşen Leblebicioğlu'na ve güler yüzlü yaklaşımı ve düzeltmelerde verdiği destek için Yard. Doç. Dr. Sevilay Kilmen'e,

Yapıcı fikirlerini benden esirgemeyen ve bana araştırmamda yardımcı olan Araş. Gör. Gökhan Önal'a,

Araştırma süresince benden desteklerini esirgemeyen çalışma arkadaşlarımdan; Süleyman Kılıçlı, Leyla Akbulut, Himmet Koçak, Hayri Kurnaz, Sema Savaş, Neslihan Doğru ve Aytekin Doğru'ya,

Tez çalışmam boyunca tüm sıkıntılarında yanımda olan ve bana moral veren; Selma Akgün İleri, Nagihan Çevik, Gaye Karahan, Özge Tıǧlıođlu, Kevser Atcđ, İsmail ve Şeref Çakır ve Bolu'daki manevi ailem olan Sami Eser, Ayten Eser, Müşerref Eser, Servet Eser'e,

Mesafelerin hiç bir şeyi değiştirmedini gösteren, maddi ve manevi yanımda olan akrabalarım; Ayten ve Hüseyin Gül, Adnan Top, Atilla Top, Kadriye Tunç'a,

Tez çalışmam boyunca tüm sıkıntılarımı benimle birlikte çeken, bıkmadan usanmadan maddi manevi desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen, her zaman yanımda oldukları bilinciyle kendimi güvende ve mutlu hissettiğim; ablam Yücel Sarı, kardeşim Yeşim Ceyhan, enişterim Hakan Sarı ve Sedat Ceyhan, canım annem Gülten Demir ve canım babam Mustafa Demir'e sonsuz teşekkür ve minnettarlığımı sunarım.

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri, başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. 22/03/2012

İmza

Yeliz Demir

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iv
ÖZET	v
İTHAF.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
ETİK İLİŞKİLERE UYULDUĞUNA DAİR METİN.....	viii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
EKLER LİSTESİ	xv

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Varsayımlar.....	6
1.6. Sınırlılıklar	6
1.7. Tanımlar	6

BÖLÜM II

2. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Öğretmenlik Mesleği	8
2.2. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri	9
2.3. Öğretmen Yetiştirme Tarihi Gelişimi	13
2.3.1. Dünya'daki gelişimi.....	13
2.3.2. Türkiye'deki gelişimi.....	15
2.4. Okul Deneyimi İşleyişi, Sorumluları ve Görevleri.....	22
2.4.1. İşleyiş Basamakları	23
2.5. Okul Deneyimi İle İlgili Araştırmalar	25

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	35
3.1. Araştırmanın Modeli.....	35
3.2. Katılımcılar	36
3.3. Veri Toplama Aracı	36
3.4. Veri Toplama Süreci	37
3.5. Verilerin Analizi	37

BÖLÜM IV

4. BULGULAR.....	40
4.1. Okul Deneyimi Dersi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri İle İlgili Bulgular	40
4.1.1. Uygulama Öğretmenlerine Ait Bulgular.....	40
4.1.2. Sorumlu Öğretim Üyesine Ait Bulgular	54
4.1.3. Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki Yöneticiye Ait Bulgular.....	62
4.1.4. Öğretmen Adaylarına Ait Bulgular.....	72

BÖLÜM V

5. YORUM ve TARTIŞMA	127
----------------------------	-----

BÖLÜM VI

6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER	147
6.1. Sonuçlar	147
6.2. Öneriler	154
KAYNAKLAR	159
EKLER	163

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Uygulama Öğretmenlerinin Okul deneyimi Görüşleri	41
Tablo 4.2. Uygulama Öğretmenlerinin İletişim ve değerlendirme İle İlgili Görüşleri.....	43
Tablo 4.3. Uygulama Öğretmenlerinin Önerileri	46
Tablo 4.4. Uygulama Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar	51
Tablo4.5. Danışmanın Okul Deneyimi İle İlgili Görüşleri	55
Tablo 4.6. Danışmanın Uygulamaları ve İletişim	57
Tablo 4.7. Danışmanın Karşılaştığı Sorunlar	58
Tablo 4.8. Danışmanın Değerlendirmesi ve Okul Deneyimi Süresi	60
Tablo 4.9. Danışmanın Önerileri.....	61
Tablo 4.10. Öğretmen Adaylarının Okul deneyimi İle İlgili Görüşleri	73
Tablo4.11. Öğretmen Adayının Beklentileri.....	74
Tablo 4.12. Öğretmen Adayının Danışman ve Uygulama Öğretmeninden Beklentileri.....	76
Tablo 4.13. Öğretmen Adayının Meslekle İlgili Merak Ettikleri.....	80
Tablo 4.14. Öğretmen Adayının Belirttiği Sorunlar	83
Tablo4.15. Öğretmen Adayının Önerileri	85
Tablo 4.16. Öğretmen Adayının Okulları, Uygulama Saati ve Etkinlikler.....	87
Tablo 4.17. Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Karşılanmaları.....	89
Tablo 4.18. Öğretmen Adaylarının Beklentilerinin Karşılanması	91
Tablo 4.19. Öğretmen adaylarının Okul Deneyiminden Öğrendikleri	93
Tablo4.20. Öğretmen Adaylarının Yaşadıkları Sorunlar	95
Tablo 4.21. Öğretmen Adaylarının Danışman İle İletişimleri	98
Tablo 4.22. Öğretmen Adaylarının Çözüm İçin Danıştıkları Kişiler.....	100
Tablo 4.23. Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmenlerinin Yeterliliği İle İlgili Görüşleri.....	102
Tablo 4.24. Öğretmen Adaylarının Fakülte- Okul İşbirliği ve Okul Deneyiminin Süresi ile İlgili Görüşleri.....	105
Tablo 4.25. Öğretmen Adayının Etkinlikler ve Dersin Amacı İle İlgili Görüşleri ...	107

Tablo 4.26. Öğretmen Adaylarının Önerileri	109
Tablo4.27. Öğretmen Adaylarının Tespit Ettikleri Diğer Sorunlar	118
Tablo 4.28. Öğretmen Adaylarının Tespit Ettikleri Ddiğer Sorunlar	124

ŞEMA LİSTESİ

Şema 2.1. Eğitim Fakültesi- Uygulama Okulu İşbirliği, İşleyiş Yönleri24

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Uygulama Öğretmenleri İçin Hazırlanan Görüşme Formu	163
Ek 2: Sorumlu Öğretim Üyesi (Danışman) İçin Hazırlanan Görüşme Formu.....	165
Ek 3: MEM'deki Yönetici İçin Hazırlanan Görüşme Formu.....	167
Ek 4: Öğretmen Adayları İçin Hazırlanan Görüşme Formu (1. Uygulamalar).....	169
Ek 5: Öğretmen Adayı için Hazırlanan Görüşme Formu (2. Uygulamalar)	171
Ek 6: Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Uygulamasında Kullandıkları Etkinlik Planı	174
Ek 7: Araştırma İzni	175

BÖLÜM I

1. Giriş

Öğretmen yetiştirme çok boyutlu ve kapsamlı bir konudur. Öğretmen adaylarının seçimi, hizmet öncesi eğitimi, uygulama (staj) dönemi ve bu dönemdeki izleme değerlendirme çalışmaları ve hizmet içi eğitim gibi konular tümüyle öğretmen yetiştirme kavramının içine girer. Bir eğitim sisteminin en önemli ögesi öğretmendir. Çünkü iyi ve nitelikli bir eğitimi nitelikli öğretmenler yapabilir. Bundan dolayı “Bir okul ancak, içindeki öğretmenler kadar iyidir” denilebilir (Kavcar, 2002).

Eğitim sistemlerini yenilemek isteyen ülkeler reform çalışmalarına öğretmen yetiştirme işinden başladıkları ölçüde başarılı olmaktadır.

Japon eğitim felsefesini oluşturan şu sözler toplumlar için öğretmenlik mesleğinin ne denli önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. “Yetiştirdiği her insanı yeniden kullanabilen toplum akılcı, uygar, ileri bir toplumdur. Ancak yetiştirdiği insanların en iyilerini öğretmenlik mesleğine seçebilen toplum en güçlü toplumdur”(Özkan 2004).

Bilindiği gibi iyi bir öğretmenin belirli yeterlilikleri olması gerekir ve bu anlamda bu yeterlilikler genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Yetiştirilecek öğretmenin kalitesinde öğretim programının önemi büyüktür. Bu programda yer alan dersler öğretmen niteliğinin önemli bir göstergesidir.

Dolayısıyla öğretmen yetiştiren bir kurumun programında dersler yukarıda belirtildiği gibi üç temel boyutta toplanabilir.

- **Genel kültür:** Birey çevresini anlamayı, değiştirmeyi, eleştirel olarak analiz etmeyi öğrenmelidir. Bu açıdan genel kültür dersleri önemli bir yere sahiptir. Bu dersler genel ansiklopedik bilginin verilmesi değildir. Bu derslerde sağlık, fen,

edebiyat, felsefe, estetik, etik vb. alanlarda anlamlı ve öğretmenlik mesleğine uygun bilgilerin verilmesi esastır.

- **Konu alanı dersleri:** Öğretmenin öğreteceği branş veya konu alanı ile ilgili olan derslerdir. Nitelikli bir öğretmenin öğreteceği konu alanını iyi bilmesi şüphesiz ki gereklidir. Son yıllarda öğretmenlerin alan bilgisinin eksik olduğu ileri sürülerek bu derslere önem verilmiş ve programdaki ağırlıkları artırılmıştır.
- **Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri:** Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri öğretmenlerin alan bilgisini etkili ve verimli bir şekilde öğrencilere kazandırması için gerekli bilgi ve becerileri içermektedir (Yüksel, 2010).

Öğretmenlik meslek kültürünü kazandırmak amacıyla eğitim fakültelerinde okul deneyimi dersi uygulanmaktadır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine daha iyi hazırlanmaları için, öğrenimleri süresince kazandıkları genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını gerçek bir eğitim-öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliliğini kazanmalarını sağlayacak, uygulama çalışmalarına ilişkin bir yönerge 1998 yılında hazırlanmıştır.

Bu yönerge 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 3797 sayılı Milli Eğitim bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanun'un ilgili hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır (MEB,1998).

Okul Deneyimi dersinin amacı; öğretmen adaylarına okul örgütü ve yönetimi ile okullardaki günlük yaşamı tanıma, eğitim ortamlarının inceleme, ders dışı etkinliklere katılma, deneyimli öğretmenleri ders başında gözleme, öğrencilerle bireysel ve küçük gruplar halinde çalışma ve kısa süreli öğretmenlik deneyimi kazanma olanağı veren, onların öğretmenlik mesleğini doğru algılayıp, benimsemelerini sağlayan bir uygulama dersidir.

Uygulama dersleri daha önceki yıllarda, Okul Deneyimi I dersi 1. sınıfta, Okul Deneyimi II ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri 4. sınıfta verilmekteydi, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) öğretmen yetiştiren fakültelerde 2007-2008 yıllarında ortaöğretim öğretmenliği programlarında bazı değişiklikler yapmıştır. Buna göre birçok

dersin adı, kredisi değişmiş, Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II dersleri birleştirilmiştir. Ve uygulamaya yönelik dersler sadece 4. sınıfta görülmektedir. Okul deneyimi dersi 4. sınıfın güz döneminde haftada 5 saat olmak üzere 12 haftalık etkinliklerin uygulandığı, daha çok gözlem ağırlıklı bir derstir. Öğretmenlik Uygulaması dersi ise bahar döneminde uygulamaların yapıldığı bir derstir.

Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çalışmalarının sorumlusu ve o tarihte YÖK Yürütme Kurul Üyesi olan Prof. Dr. Barbaros Günçer'e göre " Mesela okul deneyimi I'ı 1. sınıfa özellikle koyduk. Onun nedeni çok açık. Öğrenci yolun başındayken görsün. Öğretmenlik Ona göre mi değil mi? Şimdi ben burada (Yeditepe Üniversitesi) yüksek lisans derslerine giriyorum. Bu öğrenciler bizim sistemimizden geçmiş öğrenciler. İstisnasız ben daha bir şey söylemeden, hocam bu birinci sınıftaki okul deneyimi bize o kadar yararlı oldu ki diyorlar. Hakikaten ben öğrenci olsaydım ben de isterdim. Ama maalesef bu ders kaldırıldı." (Yüksel, 2010:165-166)

Eğitimde olduğu gibi her alanda yapılan yenilikler hep daha iyisini umarak yapılmıştır. Fakat yeterliliği her zaman tartışma konusu olmuştur. Okul Deneyimi dersi, Öğretmenlik Uygulaması öncesi öğretmen adaylarının hazır bulunuşluklarını istenilen düzeye getirmeye yöneliktir. Eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme'nin önemli bir kısmını oluşturan uygulama dönemlerinde kuşkusuz eksiklikler, sorunlar olabilir. Bu açıdan bakıldığında buna fakülte, danışmanlık hizmetleri, uygulama okulları, uygulama öğretmenleri, öğretmen adayları vb. birçok etken sebep olabilmektedir.

Problem Durumu

Okul deneyimi uygulamalarının başarıya ulaşmasında uygulama, plan ve organizasyonun önemli bir yeri vardır. İyi organize edilmiş okul deneyimi uygulamaları öğretmen adaylarının mesleki gelişimini olumlu yönde etkileyecektir.

Okul deneyimi uygulamasında öğretmen adaylarının beklenen yeterliliği kazanmalarında uygulama öğretim elemanının (danışman) ve uygulama öğretmenlerinin en önemli görevi öğretmen adaylarına sunacakları danışmanlık hizmetidir.

Eğitim fakülteleri ve uygulama okulları işbirliği ile yürütülen okul deneyimi çalışmalarının yürütülmesi konusunda birçok birim, yönerge kapsamında görevlendirilmiştir. Bu açıdan bakıldığında araştırma sahası çok geniş görülmektedir. Bu programda yer alan herkesin bakış açıları önemli görülmekle birlikte dinlenmeli ve daha iyisinin nasıl yapılabileceği tartışılmalıdır. Zira ğretmenlik mesleğine giden en önemli basamaklardan biri olan Okul deneyimi çalışmaları, öğretmenlik uygulamaları dersindeki performansı etkileyebilir.

Bu nedenle ğretmen adaylarının Okul deneyimi dersinde karşılaştıkları sorunların neler olduğu ve çözümler için neler önerilebileceği ile ilgili adaylarla, danışmanlarla ve sistemin içindeki görevliler ile görüşülerek değişik bakış açılarından araştırılmasının çok faydalı olabileceği düşünülmektedir.

1.1. Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler ğretmen adaylarının okul deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm nerileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler ğretmenliği Anabilim Dalı 4. sınıftaki ğretmen adaylarının, Okul deneyimi dersi kapsamında karşılaştıkları sorunların neler olduğunu ve çözüm önerilerini, ğretmen adayları, derslerden sorumlu ğretim yesi, uygulama okullarındaki uygulama öğretmenleri ve Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki görevli yönetici ile uygulanan görüşmeler yoluyla belirlemektir.

1.3. Araştırmanın nemi

Eğitimde kalitenin yakalanması diğer faktörlerin yanında kaliteli, nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi ile mümkündür. Bunun için ğretmen yetiştirme sisteminin

iyi planlanması ve uygulanması önemlidir. Kaliteli öğretmen yetiştirmenin temelinde hizmet öncesi öğretmen eğitimi yatmaktadır. Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde önemli bir yeri olan okul uygulamaları, öğretmen adaylarının yeni bilgi ve beceriler kazanmasında etkili olmakla birlikte adayların fakültede edindikleri bilgileri, meslek hayatlarında da etkili olarak kullanabilmeleri için önem taşımaktadır. Bu da öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimde bu uygulamaları yeteri kadar yapmaları ile mümkün olmaktadır.

Öğretmen yetiştirmeye yönelik çalışmalarda yaşanan sorunlar bahsedilen alanlar araştırmalar, tezler, sempozyumlar, eğitim şuralarına konu olmaktadır. Fakat bu konuda araştırma yapıldığında öğretmenlik mesleğinin hizmet öncesi basamağı olan uygulamalar konusunda yeterli araştırmanın yapılmadığı var olan araştırmaların çoğunun nicel araştırma olduğu görülmektedir. Adayların, okul deneyimi sürecinde görev ve sorumluluklarını yerine getirirken karşılaştıkları sorunlara yönelik nicel araştırmalar yapılmıştır. Ancak, nitel araştırmalar derine inmeyi sağlamaktadır. Bu araştırma yarı- yapılandırılmış görüşme tekniklerini uygulayarak, öğretmen adaylarının yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini önyargısız bir şekilde ve derin araştırılmasını amaçlamıştır. Ayrıca bu araştırmada sadece öğretmen adayları değil, tüm paydaşlar (öğretmen adayı, uygulama öğretmeni, sorumlu öğretim üyesi ve MEM yöneticisi) ile görüşme yoluyla veri toplayarak yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin çok yönlü ve kapsamlı bir şekilde araştırılması amaçlanmıştır. Bu açılarından bakıldığında literatüre önemli katkısı olabilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri üzerinde yapılan, bu araştırma öğretmen adaylarının karşılaştığı sorunları ve bu sorunların giderilmesi için, çözüm önerileri geliştirme amacını gütmekle beraber, araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, bundan sonra bu dersi alacak öğretmen adayları için, yapılması gereken düzenlemelere katkı sağlaması ve buna benzer diğer çalışmalara örnek teşkil etmesi bakımından ayrıca önemlidir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada;

1. Veri toplama yöntemi geçerli ve güvenilirlerdir.
2. Veri toplamada kullanılan görüşme tekniği en uygun tekniktir.
3. Araştırma süresince yer alan kişiler veri toplama aşamasında yöneltilen sorulara yansız, samimi ve doğru cevaplar vermiştir.

varsayımlarından hareketle hazırlanmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- 2010-2011 eğitim-öğretim yılı güz dönemi ile;
- Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal bilgiler öğretmenliği 4. sınıf öğrencileri,
- Okul deneyimi dersine danışmanlık yapan öğretim üyesi
- Okul deneyimi için gidilen Bolu şehir merkezinde bulunan 5 okuldaki uygulama öğretmenleri
- İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde okul deneyimi programını yürüten yönetici ile sınırlıdır.
- Görüşme yöntemi ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Öğretmen Adayı: Öğretmenlik uygulaması için gerekli koşulları tamamlamış, okul uygulaması yapacak fakülte öğrencisidir.

Okul Deneyimi: Öğretmenlik uygulamasına hazırlık aşaması olan, öğretmen adaylarının öğretim uygulamaları ve becerilerini gözlemlemesi için öğretmenlik mesleğini tanıtıcı nitelikte planlanmış etkinliklerin uygulanmasından oluşan süreçtir.

Uygulama Öğretim Elemanı (Danışman): Öğretmen adayının alanında öğretimini gerçekleştiren ve öğretmen adayını okuldaki uygulama çalışmaları sırasından

gözlemleyerek, ona rehberlik ve danışmanlık yapan, alan öğretiminde uzmanlaşmış üniversite öğretim üyesidir.

Uygulama Okulu: Öğretmenlik uygulamalarının yürütüldüğü, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi kurumdur.

Uygulama Okulu Koordinatörü: Okulundaki uygulama etkinliklerinin belirlenen esaslara uygun olarak yürütülmesi için uygulama okulu, ilgili kurumlar ve kişiler arasında iletişim ve koordinasyonu sağlayan okul müdürü veya yardımcısıdır (MEB, 1998).

Uygulama Öğretmeni: Adayın alanında öğretmenlik yapan ve ona okulda yapacağı uygulama çalışmalarında rehberlik ve danışmanlık yapan, çalışmalarını değerlendiren ve fakültedeki uygulama öğretim elemanı ile işbirliği içerisinde çalışan öğretmendir.

Milli Eğitim Müdürlüğü Uygulama Koordinatörü: Fakülte ve okul uygulama koordinatörleri ile işbirliği yaparak uygulama okullarını belirleyen, okullardaki uygulama kontenjanlarını öğretim alanlarına göre belirleyen, uygulamaları denetleyen, değerlendiren ve etkili bir biçimde yürütülmesi için gerekli önlemleri alan yöneticidir.

Yönerge: 1998-1999 öğretim yılında uygulamaya konulan YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme projesi kapsamında hazırlanan, fakülte- uygulama okulu işbirliğinin esaslarını düzenlemek üzere hazırlanmış, içinde uygulama içindeki birimlerin görev, yetki ve sorumluluklarının bulunduğu kılavuz kitapçıktır.

Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi: Yüksek Öğretim Kurulu'na öğretmen yetiştirme konusunda danışmanlık yapan, öğretmen yetiştirme ve istihdamının tarafları olan Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu ve eğitim fakülteleri temsilcilerinden oluşan, sorunlar Milli Eğitim Müdürlüğü'nce bildirildiğinde çalışmalar yapabilecek üst kurul (Baskan, 2001: 34).

BÖLÜM II

2. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ilgili yayın ve araştırmalar ışığında öğretmenlik mesleği, öğretmen yeterlilikleri, öğretmen yetiştirmenin tarihsel gelişimi, eğitim fakültelerinin nitelikleri ve yeniden yapılandırılması, eğitim fakültesi- uygulama okulları işbirliği, okul deneyimi çalışmasının; önemi, aşamaları ve sorumlularının görevleri, danışmanlık hizmetleri gibi konulara yer verilmiştir. Ayrıca okul deneyimi ile ilgili yapılan araştırmalara karşılaştırma, sentezleme ve sınıflandırma yapılarak yer verilmiştir.

2.1. Öğretmenlik Mesleği

Öğretmenlik, bireysel, sosyal, kültürel, bilimsel ve teknolojik boyutlu, profesyonel statüde bir eğitim mesleğidir. Öğretmen ise, insan davranışlarını ve yeteneklerini geliştiren, davranış mühendisi olan bir meslek adamıdır. Öğretmenlik, bireylerin ve toplumların yaşam ve gelişim biçimini şekillendiren önemli bir meslektir. Bu bağlamda, eğitime anlam veren, eğitimi işlevsel yapan temel unsurlardan biri de öğretmendir (Alkan,2000, aktaran: Baskan, 2001: 13).

Selçuklu döneminde öğretmenlik, Sıbyan Mektepleri'nde "muallimlik" olarak adlandırılır ve dini eğitimi de içine alan çok işlevli bir meslek olarak tanımlanırdı. Osmanlı döneminde öğretmenlik mesleği Selçuklular dönemiyle aynı durumdaydı. Fatih Sultan Mehmet döneminde öğretmenlik dinsel eğitimden çıkarılıp, dünyasal boyuta getirilmeye çalışılmıştır. 19. yüzyıl batılılaşma hareketleriyle birlikte kendine özgü meslek grubu haline gelmiş ve 1848 yılında ilk öğretmen okulu açılmıştır. Cumhuriyet döneminde öğretmenlik mesleği sağlam bir temele oturtulmuş, saygın ve etkili bir meslek niteliği kazanmıştır. 1924 yılında öğretmenlik mesleği yasayla tanımlanmıştır (Uçan, 2006, aktaran: Saratlı, 2007: 7).

Cumhuriyetin başlangıç yıllarında Atatürk “ Öğretmenler yeni nesil sizin eseriniz olacak” derken yeni bir toplumun oluşmasında hem öğretmene önemli bir rol veriyordu hem de onun toplumdaki statüsünü tanımlıyordu (Baskan, 2001).

Günümüzde öğretmen, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlilikleri kazandıran yüksek öğrenimi bitirerek, aldığı diplomayla öğretmenlik yapma yetisini elde etmiş olan kimse olarak tanımlanmaktadır. Öğretmenlikte öğretme ve eğitme işi bir arada yapılır. Bu nedenle, öğretmenlik günümüzde kendine özgü profesyonel bir meslektir, bir uzmanlık mesleği haline gelmektedir (Uçan, 2006, aktaran: Saratlı, 2007: 7).

2.2. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri

Yeterlilik, bir görevi icra etmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için ihtiyaç duyulan yetenek, bilgi ve becerileri ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, belirli bir görevi ya da rolü kabul edilebilir bir düzeyde yerine getirmek için sahip olunması gereken kapasiteyi vurgular. Bir mesleğe ilişkin olarak belirlenmiş yeterlilik ifadeleri temel alınarak, meslek üyelerinin etkililiği analiz edilebilir, değerlendirilebilir.

Kavram, öğretmenlik mesleği açısından değerlendirildiğinde, “öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, anlayış, beceri ve tutumları” ifade etmektedir.(Şahin, 2004, aktaran: Saratlı, 2007: 8)

Öğretmen Yeterlilikleri:

1. Konu Alanı ve Alan Eğitime İlişkin Yeterlilikler:

1.1. Konu Alan Bilgisi

- 1.1.1. Konulara ilişkin eğitim programının öngördüğü düzeyin üstünde bilgi birikiminin olduğunu gösterme,

1.1.2. Konu alanına ilişkin kuram, ilke ve kavramları anlaşılır biçimde güvenle öğretebileceğini gösterme

1.2. Alan Eğitimi Bilgisi

1.2.1. Öğrencilerde yaygın biçimde gözlenen eksik ve yanlış gelişmiş kavramları fark etme,

1.2.2. Öğrencilerin konuya ilişkin sorularına uygun ve yeterli yanıtlar oluşturabilme,

1.2.3. Öğrencilerin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminin öğrenmelerini etkileyeceğini anlama,

1.2.4. Konu alanının öğretim programlarına ilişkin bilgi sahibi olma,

1.2.5. Konu alanı ile ilgili özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerine ilişkin bilgi sahibi olma,

1.2.6. Konu alanı ile ilgili bilgi teknolojilerinden yararlanma,

1.2.7. Konu alanı ile ilgili sağlık ve güvenlik önlemlerini alma,

2.Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlilikler:

2.1. Planlama

2.1.1. Amaçları ve hedef davranışları açık biçimde ifade etme,

2.1.2. Hedef davranışları gerçekleştirmeye yönelik öğrenme-öğretme etkinliklerini düzenleme,

2.1.3. Hedef davranışlara uygun araç-gereç ve materyal seçme ve hazırlama,

2.1.4. Öğrencilerin kişisel, ruhsal, etik, sosyal ve kültürel gelişimlerine katkıda bulunacak etkinlikleri planlama,

2.1.5. Planlamada bireysel farklılıkları göz önünde bulundurma,

2.1.6. Hedef davranışa uygun değerlendirme biçimini belirleme,

2.2. Öğretim Süreci:

2.2.1. İşlenen konuyu önceki ve sonraki konularla ilişkilendirme

2.2.2. Öğrenciyi güdüleyici hazırlık etkinliklerini sunma,

2.2.3. Konuyu öğrencilerin düzeyine uygun bir biçimde sunma

- 2.2.4. Öğrencilerin yaşlarına ve önceki öğrenme düzeylerine ve yeteneklerine uygun yöntem ve tekniklerden yararlanma,
 - 2.2.5. Uygun araç-gereç ve materyal kullanma,
 - 2.2.6. Zamanı etkili bir biçimde kullanma,
 - 2.2.7. Öğrencilerle etkileşimde bulunma ve uygun dönüt verme,
 - 2.2.8. Öğrencilerin katılımını sağlayacak etkinlikler(bireysel, ikili, grup çalışması, gösteri, gezi, gözlem, deney, panel vb.) uygulama
 - 2.2.9. Öğrencilerin öğrendiklerini yaşamla ilişkilendirecek fırsatlar yaratma,
 - 2.2.10. Öğrencilerin düzeylerine uygun, konuya ilgilerini çekecek ve düşüncelerini sağlayacak biçimde farklı sorular sorma,
 - 2.2.11. Konuya ilişkin terimleri uygun biçimde sıralama ve iyi seçilmiş örneklerle sunma,
 - 2.2.12. Öğrencilerin hedef davranışlara ulaşma düzeyini değerlendirebilme,
- 2.3. Sınıf Yönetimi:
- 2.3.1. Öğrencilere sınıfta kendilerini özgürce ifade edebilecekleri güvenli bir öğrenme ortamı sağlama ve sürdürme,
 - 2.3.2. Dersi amacına uygun ve güvenli biçimde sürdürme,
 - 2.3.3. Kesinti ve engellemeler karşısında uygun önlemler alma,
 - 2.3.4. Öğrencilerin derse karşı ilgi ve güdüsünün sürekliliğini sağlama,
 - 2.3.5. Öğrencilerin davranışlarına ilişkin dönüt verme,
 - 2.3.6. Ödül ve yaptırımları uygun ve etkili biçimde kullanma,
- 2.4. İletişim:
- 2.4.1. Anlaşılır açıklamalar yapma ve yönergeler verme,
 - 2.4.2. Sınıf içinde etkili iletişimi sağlama,
 - 2.4.3. Okul yöneticileri, meslektaşları, diğer okul personeli, veliler ve ilgili eğitim kuruluşları ile iletişim kurma,
 - 2.4.4. Ses tonunu etkili biçimde kullanma
 - 2.4.5. Sözel dili ve beden dilini etkili biçimde kullanma (duruş, mimikler, el, kol hareketleri vb.)

3.Öğrencilerin Öğrenmelerini İzleme, Değerlendirme ve Kayıt Tutma

- 3.1. Öğrencilerin ürünlerini kısa sürede notlandırma ve sonuçları öğrencilerin gelişmesini sağlayacak önerileri içeren dönütlerle birlikte verme,
- 3.2. Yapılan etkinliklerin (sınav, ödev, gözlem) ve sağlanan gelişmenin kayıtlarını tutma, sonuçlarını düzenli aralıklarla öğrenciye bildirme,
- 3.3. Öğrencilerin öğrenmesini değerlendirmede sürekliliğin önemini kavrama ve uygulama
- 3.4. Başarısız öğrencilerin sorunlarının çözümünde deneyimli öğretmenlerin görüşlerinden yararlanma,
- 3.5. Öğrencinin akademik gelişimini ulusal notlandırma ölçütlerini kullanarak değerlendirme,

4.Diğer Mesleki Yeterlilikler:

- 4.1. Mesleği ile ilgili yasa ve yönetmeliklerde belirtilen hak ve sorumluluklarının farkında olma,
- 4.2. Mesleki öneri ve eleştirilere açık olma,
- 4.3. Mesleki açıdan kendini değerlendirme ve bilgi düzeyini geliştirme konusunda sürekli çaba gösterme,
- 4.4. Toplantı, hizmet içi eğitim, araç-gereç hazırlama gibi okul etkinliklerine ve okulun tümünü ilgilendiren diğer etkinliklere katılma,
- 4.5. Kişisel ve mesleki yaşamında ve öğretimde iyi örnek olma,
- 4.6. Mesleğine yürekten bağlı olma ve mesleğini severek yapma,
- 4.7. Türk milli eğitim sisteminin amaçlarına ve ilkelerine uygun biçimde öğretmenlik görevini yerine getirme,

Yukarıdaki paragraflarda sunulan öğretmen yeterlilikleri, gerek öğretmen yetiştirmeye yön veren temel ilkeler gerekse ulusal ve evrensel temeller dikkate alınarak Yükseköğretim Kurulu tarafından öğretmen yetiştiren eğitim fakülteleri için bir kıstastır (Baskan, 2001).

2.3. Öğretmen Yetiştirilmenin Tarihi Gelişimi

Dünya'daki gelişimi:

İnsanlık tarihi boyunca öğretmenlik ayrı bir meslek ve uzmanlık alanı olarak görülmemiş, “bilen öğretir” anlayışı her zaman egemen olmuştur. Başlangıçta öğretmenlik dünyanın her yerinde din ile birlikte anılmakta ve eğitim dini kurumların kontrolü altında kalmıştır. Dolayısıyla, öğretmenlik mesleğini din adamları yürütmekteydi. Doğal olarak bu dönemlerde öğretmenlerin yetiştirilmesi için formal bir eğitim veren herhangi bir öğretim kurumu da açılmamıştı (Yang, 1998, aktaran: Yüksel, 2010: 31).

Öğretmenliğin bir meslek olduğu ve bu konuda formal bir eğitim alınması gerektiği düşüncesi ilk olarak 17. yüzyılda Batı Avrupa’da başlamıştır. Bu dönemde eğitimin tüm vatandaşlar için zorunlu olması düşünülmüş ve bu düşünce uygulanmaya başlanmıştır. Diğer yandan özellikle 19. yüzyılın başında eğitime devletin ilgisinin artması devlet destekli eğitim düşüncesinin uygulanması nitelikli öğretmen sorununu da gündeme getirmiş ve öğretmen yetiştirme çabaları başlamıştır.

Öğretmenliğin bir meslek olduğunun farkına varan ve bu konuda görüşler ileri süren ilk öncü kişiler 17. Yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. Giessen Üniversite’sinde iki profesör Cristoph Helwing (1532-1617) ve Joachim Junge (1587-1657) öğretmenliğin özel bir sanat olduğunu ve bir öğretmenin etkili bir öğretim yapabilmesi için üniversite eğitimine ilave olarak öğretmenlik hakkında mesleki bir eğitim alması gerektiğini düşünmüşlerdir. Bundan sonra öğretmen okulları açılmaya başlanmıştır. 1684-1685’de Fransa’nın Reims şehrinde Jean Baptiste de la Salle(1651-1719) tarafından kurulan öğretmen okulu formal eğitim yapan ilk öğretmen okulu olarak görülmektedir (Johnson, 1968, aktaran: Yüksel, 2010: 32).

Eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirmede tarihte önemli bir yeri olan Almanya’da ilk öğretmen okulunu August Hermann Francke (1663-1727) tarafından Halle’e Seminarium Selectum Praeceptum adıyla 1697’ de açıldığı bilinmektedir. Bu

okul Halle yetimhanesi için öğretmen yetiştirmekteydi. Fransa’da açılan öğretmen okuluna göre daha sistemli olup öğrenim süresi beş yıldır. Öğretim programı alan bilgisi dersleri ile sınıfları ziyaret etme, öğretmenlik denemesi ve her hafta öğretim programlarının tartışılmasını kapsıyordu.1738’de Francke’nin öğrencisi Johann Julius Hecker (1707-1768) ilk düzenli öğretmen eğitimi kurumunu kurmuştur. Bu kurumlar tüm Almanya’da hızla yayılırken Avusturya’da da kurulmaya başlanmıştır. Buna karşılık devlet ilk resmi öğretmen okulunu 1788’de Berlin’de Gymnasial Seminary ismiyle açabilmiştir. Yeni açılan öğretmen okulları İngiltere’yi de etkilemiştir. İngiltere’de ilk öğretmen okulu 1808 yılında açılmış ve hızla yaygınlaşmaya başlamış, 40 yıl içinde sayısı 20’ye ulaşmıştır. (Reid, 2000, aktaran: Yüksel, 2010: 33)

Avrupa’daki gelişmeler etkisini ABD’de de göstermiştir. ABD özellikle Almanya ve Avusturya’da açılan öğretmen okullarını model alarak kendi öğretmen okullarını kurmaya başlamıştır. Bu okullara “normal school” adı verilmiştir. Normal okullar ilk aşamada ilkokullara öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. ABD’nin ilk normal okulu 1823 yılında Samuel Read Hall (1795-1877) tarafından Concord, Vermont da açılmıştır. Üç yıl öğrenim süresi olan bu okulda kışın köy okullarında öğretmenlik uygulaması yapılmaktaydı. Ancak öğretmen adaylarına rehberlik edecek bir kitap yoktu. Sadece öğretmenlik tecrübeleri temel alınarak dersler yürütülüyordu. Sonraları okulun kurucusu S.R.Hall “ Lectures on Schoolkeeping (Okula Ait Dersler)” isimli kitabını 1829’ basmıştır. Bu kitap ABD’nde öğretmenler için basılan ilk mesleki kitap olarak kabul edilmektedir. Özel teşebbüs tarafından yeni normal okullar açılmaya devam edilirken, eyaletler de resmi normal okullar açmaya başlamışlardır. Eyalet tarafından açılan ilk normal okul 1839’da Massachusetts, Lexington’da açılmıştır. Bu kurumlar kısa sürede tüm ülkeye yayılmıştır (Bowen, 2003, aktaran: Yüksel, 2010: 34).

Normal okullar yukarıda belirtildiği gibi hem özel teşebbüslerle hem de eyaletler tarafından açılmışlardı. Bu okullarda görev yapan öğretmenler yükseköğretim görmüş veya daha önce normal okul eğitimi almış ve öğretmenlik tecrübesi olan kişilerden oluşmaktaydı. Öğretim programı, ilkokulu ilgilendiren dersler ile öğretmenlik meslek derslerinden oluşmaktaydı. Normal okul programı öğretmenlik meslek eğitimine ve gözetim altında okullarda uygulama yapma üzerine yoğunlaşmış ve teori ve

uygulama arasında yakın bağ kurmuştu. Tecrübeli ilkokul öğretmenleri konuları nasıl öğreteceklerini öğretmen adaylarına göstermekte olup öğretmenliğin iş içerisinde öğretimine önem veriliyordu. Bu okullar ilköğretim mezunlarına iki-üç yıl eğitim vermekteydi. 20. yüzyılın başlarında bu kurumlar 4 yıla çıkarılmış, “Öğretmen Kolejlere (Teachers Colleges)” adını almışlardır. Bu kolejlere büyük kısmı üniversitelerin bünyesine alınmış ve “State College” veya “ Faculty” adını almışlardır. Bu kurumlar mesleki ağırlıklı eğitim veren kimliğini kaybetmiş akademik dersler daha ağırlıklı hale gelmiş, öğretmenlik meslek dersleri azaltılmıştır. Görüldüğü gibi ABD’de öğretmen eğitimi kurumları normal okullar, normal öğretmen kolejlere, eyalet kolejlere ve bölgesel eyalet üniversiteleri şeklinde kurumsal bir evrim süreci içerisinde gelişmişlerdir. ABD’nde 1920’li yıllarda fen-edebiyat fakülteleri de öğretmen yetiştirmeye başlamışlardır. 1922’de New York University hem lisans hem de lisansüstü düzeyde eğitim vermeye başlamıştır. Böylece öğretmen eğitimi sadece yüksek akademik düzeye çıkarılmakla kalmamış öğretmenlikte uzmanlık alanları da ortaya çıkmıştır (Meyer, 1957, aktaran: Yüksel, 2010: 35).

Türkiye’deki gelişim:

Selçuklu döneminde öğretmenlik eğitimi Sıbyan Mektepleri’nde ve medreselerde verilirdi. Osmanlı’da 15.yüzyıla kadar öğretmen eğitimi aynı şekilde devam etmiştir. 1848 yılında yenileşme hareketleriyle birlikte ilk öğretmen okulu (Darülmualim) açılmıştır (Uçan, 2006, aktaran: Saratlı, 2007: 11). Cumhuriyet’in ilan edilmesinden itibaren 1982 yıllarına kadar öğretmen yetiştirme görevi Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Öğretmen Okulları, Köy Enstitüleri, Eğitim Enstitüleri ve Yüksek Öğretmen Okulları tarafından yürütülmüştür. 1982 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasasıyla öğretmen yetiştirme görevi üniversitelere devredilmiştir. Üniversiteler bünyesinde bu işi Eğitim Fakülteleri ve Eğitim Yüksek Okulları yerine getirmeye başlamıştır (İlhan, 2006, aktaran: Saratlı, 2007: 11).

➤ Öğretmen okulları

1924 yılında dört yıllık olan Öğretmen Okulları, 1926 yılında şehir okullarına öğretmen yetiştiren İlk Muallim Mektepleri ve köy okullarına öğretmen yetiştiren Köy Muallim Mektepleri olarak ikiye ayrılmıştır. Dört yıl sonra Köy Muallim Mektepleri kapatılmıştır. Öğretmen okullarının eğitim süresi 1933'te altı yıla çıkarılmıştır. 1953 yılında öğretmen yetiştiren kurumlar İlk Öğretmen Okulları adı altında birleştirilmiştir (Eşme ve Karaçay, 2002, aktaran: Saratlı, 2007: 11).

1973 yılında yürürlüğe giren 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesi, her düzeydeki öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmesi ilkesini öngörmüş ve öğretmen eğitiminin lisans öncesi, lisans ve lisansüstü düzeyler olmak üzere yeniden düzenlenmesini hükme bağlanmıştır. Bu yasal düzenlemeye kadar Türkiye'de ilkokullara öğretmen yetiştirmenin kaynağı "ilk öğretmen okulları" ve Köy Enstitüleri olmuştur.

İlk öğretmen okulları Cumhuriyet'in başlangıcından 1974 yılına kadar ilkokullara öğretmen yetiştirme görevini sürdürmüştür. Bu okulların süresi 1924'de 5 yıl, 1932-33 öğretim yılında da 6 yıla çıkarılmıştır. (ilk üç yıl ortaokul, ikinci üç yıl mesleki eğitim programı). Okulların eğitim süresi, 1970-71 yılında 7 yıla çıkarılmış ve ilk öğretmen okulları mezunları lise mezunlarına denk sayılmıştır (Baskan, 2001).

1955- 56 öğretim yılında sayıları 40 olan ilk öğretmen okulları, 1972-73 öğretim yılında 89'a ulaşmıştır. Aynı yıllarda öğrenci sayısı 15 235'ten 58 857'ye, öğretmen sayısı da 749'dan 2 758'e yükselmiştir. Türkiye öğretmen yetiştirme tarihinde 50 yıllık bir geçmişi olan ilk öğretmen okulları, 1950'lerin sonlarında, bina, tesisat, eşya, ders araç-gereç, öğretmen ve yönetim kadrosu, müfredat programı ve çalışmaları bakımından, 1970'lerin başlarında ise mesleki ve uygulamalı derslerin ihmal edildiği konularında eleştiriye uğramışlardır (Öztürk, 1998, aktaran: Baskan, 2001: 23).

1974-75 öğretim yılında, köklü bir geçmişe ve deneyime sahip olan ilköğretmen okullarının bir kısmı, öğretmen yetiştirme işlemini kaybederek "öğretmen

lisesi” ne dönüşmüş, bir kısmı ise kapatılarak yerlerine 1739 sayılı yasa çerçevesinde, yine ilkokullara öğretmen yetiştirmek üzere 2 yıllık eğitim enstitüleri açılmıştır (Baskan, 2001).

➤ Köy Enstitüleri

1940 yılında Köy Enstitüleri kanunu ile Köy Enstitüleri kurulmuştur. Türk eğitim tarihine mal olmuş önemli bir uygulamadır. Bu kurumlar ilkokul mezunu köylü çocuklarını alarak onlara 5 yıl eğitim veriyor ve mezun olanların köylerde öğretmenlik yapmalarını sağlıyordu. Köy enstitülerini diğer öğretmen okullarından ayıran en önemli fark, öğrencilere işe dayanan uygulamalı bir eğitim verilmesi ve dersler içerisinde öğretmenlerin köylüye rehberlik etmesini sağlayacak tarımsal ve teknik bilgi ve beceriler veren derslerin de bulunmasıydı. Bu kurumlar köy-şehir farkı kalmadı gerekçesiyle 1954’te kapatılarak İlk öğretmen okuluna dönüştürülmüşlerdir (Yüksel, 2010).

➤ Eğitim Enstitüleri

Eğitim enstitüleri ortaokullara (İlköğretimin ikinci kademesi) öğretmen yetiştirmek üzere açılmıştır. Eğitim enstitülerinin çekirdeğini oluşturan ilk kurum, 1926-27 eğitim-öğretim yıllarında Konya’da açılan Orta Muallim Mektebidir. Bu okul bir yıl sonra Ankara’ya nakledilerek 1929-30 yılında Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü adını almıştır. 1947 yılından sonra Gazi Eğitim Enstitüsü olarak değiştirilmiştir.

1978 yılında başta Gazi Eğitim Enstitüsü olmak üzere eğitim enstitülerinin eğitim süresi dört yıla çıkarılarak bunlara “Yüksek Öğretmen Okulu” adı verilmiştir. 1982 yılında 2547 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle bu okullar eğitim fakültesi bünyesine alınmıştır (Eşme ve Karaçay,2002, aktaran: Saratlı, 2007: 13).

➤ Yüksek Öğretmen Okulları

Cumhuriyet öncesi dönemden itibaren eğitim veren İstanbul'daki üç yıllık "Darülmualimin-i Aliye" Cumhuriyetten sonra 1924 yılında Yüksek Öğretmen Okulu adını almış ve öğrenim süresi dört yıla çıkartılarak yeni bölümler eklenmiştir (Saratlı, 2007).

Dört yıllık öğretim süresinin ilk üç yılı üniversitede ilgili bölümden alınan alan derslerine, son bir yılı da Yüksek Öğretmen Okulunda uygulama ve meslek derslerine ayırmıştır. Okulun öğrencilerini, Üniversitenin fen edebiyat fakültesi öğrencilerinden öğretmen olmak üzere seçilenler oluşturmuştur. (YÖK, 1998)

Yüksek Öğretmen Okulu 1950'li yıllarda ülkenin ihtiyacını karşılayamaz duruma gelmesiyle 1959 yılında Ankara Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır. Bu okulun öğrencileri Yüksek Öğretmen Okulundan mezun olanlar arasından seçilmiştir. 1964 yılından itibaren İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilerini klasik yöntemle seçmeyi bırakmış ve bu yeni yöntemle öğrenci almaya başlamıştır. Aynı yıl İzmir Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır.

1974 yılında öğretmen okullarının öğretmen liselerine dönüştürülmesi ile birlikte Yüksek Öğretmen Okulları 1978 yılında kapatılmıştır (Eşme ve Karaçay,2002, aktaran: Saratlı, 2007: 13).

Öğretmen eğitimini tümüyle üniversite düzeyine çıkarmaya yönelik ilk girişim, 14 Haziran 1973 tarihinde yürürlüğe giren 1739 sayılı "Milli Eğitim Temel Kanunu" olmuştur. Bu kanun tüm öğretmenlerin yükseköğretim mezunu olmalarını şart koşturmuştur. Bu şart kanunda şu şekilde ifade edilmiştir:

Öğretmenlik Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitimin amaçlarına ve temel ilkelere uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler. Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Yukarıda belirtilen nitelikleri kazanabilmeleri için, hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmeleri esastır (mad. 43). Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Milli Eğitim Bakanlığı'nca tespit olunur (mad.45).

Yasanın tüm öğretmenlerin yüksek öğrenim görmelerini emretmesi nedeniyle, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki öğretmen okullarını lise mezunlarının kabul edildiği birer yüksekokul haline getirmişti. İlkokul öğretmenleri iki yıllık, ortaokul öğretmenleri üç yıllık eğitim enstitülerinde yetiştirilmeye başlanmıştır. Öğretmen yetiştiren tüm kurumların yükseköğrenim düzeyine çıkarılması ile birlikte bu kurumların üniversitelere bağlanması düşüncesi tekrar alevlenmiştir (Yüksel,2010).

➤ Eğitim Fakülteleri

1982 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı yasa gereğince hizmet öncesi öğretmen yetiştirme işlevi tamamıyla üniversitelerin eğitim fakültelerine verilmiştir. Her ne kadar eğitim fakülteleri ülkenin öğretmen ihtiyacını karşılamada en önemli kurum olmuş ise de bu gün gelinen nokta dikkate alındığında Eğitim Fakültelerinin yanlış yapılanma, temel amaçlardan uzaklaşma gibi çeşitli sorunlarla karşı karşıya bulunduğu ve ülkenin öğretmen ihtiyacını karşılamada gerek nitelik gerekse nicelik bakımından yetersiz kaldığı görülmüştür (YÖK;1998).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı 1996 yılı başında ülkemizin ihtiyaç duyduğu öğretmenleri yetiştirmek üzere Eğitim Fakülteleri öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi çalışmalarını başlatmış ve buna göre fakültelerimizdeki lisans ve lisansüstü düzeylerde yürütülen programlarda bir takım değişiklikler yapılmıştır (YÖK, 1998).

➤ Yeniden Yapılanma

Türkiye'de eğitim sisteminin ve dolayısıyla öğretmen yetiştiren kurumların yeniden yapılandırılmasının temel nedeni, diğer ülkelerde olduğu gibi toplumsal değişimi yakalayabilmektir. Bu doğrultuda yeni mesleki rol ve sorumluluklara uygun

yeterlikte öğretmen yetiştirebilmesi için öğretmen yetiştirme ve yeterlilikleri konusunda bir standart oluşturmak amacıyla Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurumlar yeniden yapılandırılmıştır (Alkan,2000, aktaran: Karaca, 2008: 65).

İlk neden dünyadaki değişen ve gelişen sürecin ortaya çıkardığı yeni mesleki rol ve sorumluluklardır (YÖK, 1998).

Günümüzde öğretmen, eskiden olduğu gibi öğretimi organize eden, yöneten, denetleyen ve kendi bildiklerini öğrenciye aktaran değil, bilgi kaynaklarına giden yolları gösteren, kolaylaştırıcı olan, kısacası öğrenmeyi öğreten bir rehber olma özelliği kazanmıştır (Genç, 2000, aktaran: Karaca,2008:65).

Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu işbirliğiyle öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenlenmiştir.

1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan yeni sistemde okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin eğitiminde lisans düzeyinde yenilikler yapılmıştır. Ortaöğretim öğretmenlerinin ise yabancı dil, müzik, resim; beden eğitimi, özel eğitim bilgisayar ve eğitim teknolojileri öğretmenliklerinin dört yıllık lisans düzeyinde, fen matematik, sosyal alanlar öğretmenlerinin de tezsiz yüksek lisans (3,5+1,5=5 yıl) ve (4+1,5=5,5 yıl) seçeneği ile yetiştirilmesi esası getirilmiştir. Bunun yanı sıra, bir öğretmenden birkaç alanda yararlanmak amacıyla, ilköğretim okullarında görev alacak öğretmenlere yan alan uygulaması getirilmiştir (MEB,2001, aktaran: Saratlı, 2007: 15).

Öğretmen yetiştiren Yükseköğretim kurumlarında uygulanan programları denetlemek, değerlendirmek, geliştirmek ve YÖK’ün öğretmen yetiştirme ile ilgili alacağı kararları oluşturmada danışma organı olarak faaliyet göstermek amacıyla, YÖK bünyesinde Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi kurulmuştur. Bu komitede MEB’i temsilen: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürü, Yüksek Öğretim Genel Müdürü, Personel Genel Müdürü, Hizmet içi Eğitim Dairesi Başkanı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkan Yardımcısı yer almıştır.

Türkiye’de 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan, öğretmen yetiştirme sisteminin olumlu yönleri: “Özel Öğretim Metotları” konusuna önem verilmesi, eğitim fakültelerinde standart programların hazırlanması, öğretmenlik uygulamasına daha ciddi yaklaşılması ve uygulamanın hem fakültedeki dersler için hem de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda ders saat sayısının artırılması, özellikle sınıf öğretmenliği sorununu alması, sekiz yıllık eğitimin ikinci kademesine öğretmen yetiştirilmesine önem verilmesi ve yan alan uygulamasının başlatılmasıdır (Kavcar, 2002, aktaran: Saratlı,2007: 16).

Yeniden yapılanmanın olumsuz sonuçlarını Kavcar şöyle sıralamıştır:

- Öğretmenlik mesleğinin genel kültür boyutunun göz ardı edilmesi,
- Uygulama okullarına giden öğrenci sayısının okul şartlarına göre çok olması,
- Uygulama okullarındaki görevli personelin uygulama hakkında yeterli bilgisinin olmaması,
- Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasında işbirliğinin tam olarak sağlanamaması,
- Uygulamada görevli öğretim elemanlarının ders yüklerinin fazla olması nedeniyle gerekli özeni gösterememeleri,
- Yabancı ülkelerden getirilen uzmanların ülkemizdeki öğretmen yetiştirme sürecini iyi bilmeden uygulamalarda söz sahibi olması,
- Nitelikli öğretmen yetiştirmek için öğrenci kaynağına hiç değinilmemesi,

Üstüner’ e (2004) göre :

- Eğitim fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının sayısının yeterli olmaması,
- Öğretim elemanı başına düşen öğrencinin çok olması,
- Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması ders kitaplarının uygulama açısından yetersiz olması,
- Eğitim fakültelerinde öğretmenlik programlarında yer alan derslerin aynı adı taşımalarına rağmen içeriklerinde bütünlük sağlanamaması,

- Fakülte uygulama okulu işbirliğini sağlayacak öğretmenlerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmamaları (Saratlı,2007).

Kavcar ve Üstüner'in belirttiği olumsuzluklar günümüzde daha da artarak sürmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 1998 yılı “ Okul Deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması Dersleri” söz konusu yönerge çerçevesinde yürütülmüştür. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nca 11/11/2009 tarihli yazısı ve Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün 24/12/2009 tarihli onayı ile mevcut yönergede değişiklikler yapılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı arasında öğretmen adaylarının Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim- öğretim kurumlarında yapacakları uygulamalara ilişkin koordinasyon ve işbirliği protokolü (28.07.1998) ve uygulamalara ilişkin yönerge bulunmaktadır (MEB,2009).

2.4. Okul Deneyimi İşleyişi, Sorumluları ve Görevleri

Milli Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı arasında öğretmen yetiştirmeye yönelik sürdürülen koordinasyon ve işbirliği kapsamında; öğretmen adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim-öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamalarının başarılı olarak yürütülmesi için, taraflar 4 maddelik bir protokol imzalamışlar. Bu uygulamanın 1998-1999 yılından itibaren geçerli olduğunu belirtirken, diğer bir madde de Öğretmen Yetiştirme Komitesi'nin koordinatörlüğünde, tarafların yönergede belirtilen hususların gerçekleşmesi için her türlü desteği verecek ve uygulama sürecinde ortaya çıkacak sorunları giderici ortak çalışmalar yapacaklarından bahsedilmektedir.

Madde-3- Özel Öğretim Yöntemleri, Okul Deneyimi, Öğretmenlik Uygulaması vb. derslerin yürütülmesinde yardımcı olacak Milli Eğitim Bakanlığı personelinin (yönetici ve öğretmen) öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları tarafından 2547

sayılı Yasanın ilgili hükümleri uyarınca ek görevli öğretim elemanı olarak görevlendirilmesi sağlanacaktır (MEB,1998).

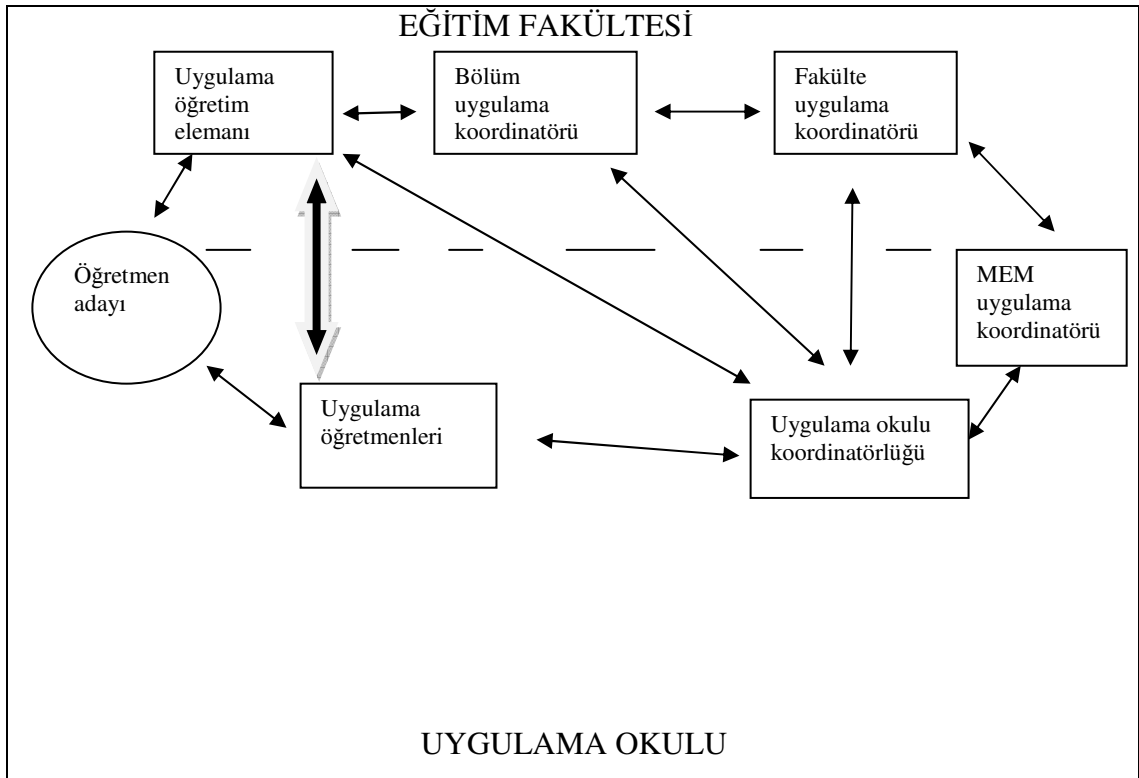
2.4.1. İşleyiş Basamakları

- **Fakülte koordinatörleri:** Her fakültenin o dönemindeki staj yapılacak branşlarını, bunların rehber öğretim görevlilerini, öğrenci sayılarını, staj günlerini, staj türünü belirten çizelgeleri ayrı ayrı düzenlemesi ve bu çizelgelerin topluca MEM'ne resmi olarak gönderilmesi,
- **MEM ve fakülte koordinatörünün** birlikte yapacakları bir toplantı ile okulların kapasitelerine ve branşlara göre staj yapılacak okulların belirlenmesi,
- **Rehber öğretim görevlilerinin(danışman)** kendi branşları için planlanan okul müdürü ile görüşerek, kendi öğrencilerinin dağılımlarını planlaması ve okul müdürüyle birlikte bu planın imzalanması
- **Okul müdürlerinin** her branş için rehber öğretim görevlileri ile birlikte düzenledikleri planları birleştirerek valilik onayı için MEM'ne resmi olarak göndermesi
- **MEM** gelen planları valilik onayı için düzenleyip, valilik onayı alarak ilgili fakülte ve okullara göndermesi, valilik onayından sonra okullarda stajların başlaması,

Yukarıda belirtilen hususların sağlıklı bir şekilde uygulanması için; üniversitelerin müracaatlarını en az 20 gün önceden yapmaları, rehber öğretim görevlisinin, öğrencilerinin dağılımlarını, bizzat kendileri okul müdürü ile görüşerek planlamaları, stajların başlamasından 10 gün önce planlamaların bitmiş olması, okul müdürlerinin planlarını 1 hafta önce MEM' e göndermiş olması, planlamalar yapılırken, her öğretmen için (uygulama öğretmeni) en fazla 6 öğrenci düşecek şekilde planlanması, yönergedeki gibi 1 öğretmene haftada en fazla 6 öğrenci, bir derste en fazla 2 öğrenci planlamasına uyulması. Staj başlarken aday öğrenciler, rehber öğretim görevlileri ile birlikte okula gelmesi ve yönetimle tanıştırılıp, okul yönetimi ile toplantı düzenleyerek, stajın başlatılması. Öğrencilerini okullarda izlemeyen, takip etmeyen,

okula uğramayan sorumluluklarını yerine getirmeyen rehber öğretim görevlisinin durumu ilgili fakülteye iletilmek üzere MEM'e bildirilmelidir. Okul deneyimi ile ilgili zamanı süresi ve ayrıntılı görevler bu yönerge usul ve esasları çerçevesinde yapılır (MEB, 1998).

Şema1 Eğitim Fakültesi- Uygulama Okulu İşbirliği İşleyiş yönleri

Uygulama şemasında da görüldüğü bu işbirliği gibi sadece öğretmen adaylarına uygulama olanağı sağlama programı değildir. Bu program aynı zamanda, tarafların birbirlerini tanımalarına, kendilerini geliştirmelerine fakültenin deneyimli öğretmenlerinden yararlanmalarına da fırsat sağlayıcı bir düzenlemedir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Konu ile ilgili alanyazın incelendiğinde çeşitli noktalarda bu araştırmaya ışık tutacak çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların kullandıkları yöntemler bakımından sınıflandırılarak sentezlenmiş bir şekilde verilmesine dikkat edilmiştir.

Son yıllarda nicel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan araştırmalarda Okul deneyimine ilişkin öğretmen adayları görüşleri araştırılmıştır.

Arabacı (2008), “Orta Öğretim Sosyal Alanlar Tezsiz Yüksek Lisans 1. Dönem Öğrencilerin Okul Deneyimi Uygulamasına İlişkin Tutumları” konulu çalışmasında, 2007-2008 öğretim yılı güz döneminde Fırat Üniversitesinde, okul deneyimi dersi alan 140 öğrenci üzerinde, okul deneyimi dersleri tutum ölçeği kullanılarak, öğretmen adaylarının okul deneyimi dersine yönelik tutumları, cinsiyet, öğrenim görülen alan ve uygulama okul türüne göre farklılık gösterip gösterilmediği araştırılmış, sonuçlara göre öğrencilerin olumlu tutum içinde oldukları ve dersin yararına inandıkları görülmüştür. Fakülte- uygulama okulları işbirliğinde kopukluk olduğu ve uygulama öğretmenlerinin bilgilendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran daha olumlu düşündükleri bulunmuştur.

Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt (2007), Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi II dersine ilişkin görüşlerini araştırdıkları çalışmalarında, 2006-2007 öğretim yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesinde öğretim gören ve bu dersi alan 222 öğretmen adayında uygulanmıştır. Anket yöntemiyle toplanan verilerden çıkan bulgular; dersin olumlu olduğu, mesleğe bakış açısını olumlu yönde değiştirdiği, ilgilerinin arttığı, eksiklerini fark ettikleri, mesleğin zorluğunun farkına vardıkları yönündedir. Ayrıca fakülte uygulama okulu arasındaki koordinasyon, okul idarecileri ile iletişim ve bazı uygulama öğretmenlerinin rehberlik etme becerileri öğretmen adaylarına göre yetersiz kalmıştır. Uygulama süresinin yetersizliği de vurgulanmıştır.

Oral ve Dağlı (1999), “Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimine İlişkin Algıları” araştırdıkları çalışmalarında 1996-97 öğrenim yılında Dicle Üniversitesi

Eğitim Fakóltesinde, okul deneyimi dersini alan 191 öğretmen adayına anket yöntemi ile ulaşılmış ve bulgular; bu dersin mesleki yeterlilikler kazandırdığı, uygulama okullarının adaylara orta derecede imkan sağladığı, ancak uygulayıcılar tarafından bu dersin tam anlaşılmadığı, okul ve fakólte iletişiminde eksikler olduğu yönündedir. Ayrıca okul deneyiminden sorumlu yönetici ve uygulama öğretmenlerine kurs verilmesi şeklinde öneriler olmuştur.

Demircan (2007), “Okul Deneyimi II Dersine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmasında; Mersin Üniversitesinde 206 öğretmen adayı üzerinde yapılan anket sonucu, okul deneyimi dersinin eğitim programları içinde önemli bir yeri olduğu, ancak uygulama öğretmenlerine, uygulama okullarına ve uygulama öğretim elemanlarına (danışman) karşı dersin yürütülmesi konusunda olumsuz görüş taşıdıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Nicel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan öğretmen adaylarının etkili öğretmenlik özellikleri açısından değerlendirilmesi:

Yıkılmış, Gözün ve Yıkılmış (2006), “Öğretmen Adaylarının Etkili Öğretmen Özelliklerine Sahip Olma Durumları” başlıklı çalışmalarında; Abant İzzet Baysal Üniversitesi son sınıf öğrencilerinden; zihinsel engelliler öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde okuyan, 144 öğrenciye uygulanan anket sonucunda; etkili öğretmen özelliklerine sahip olma durumlarının; cinsiyet ve öğrenim görülen lisan programına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını gösterirken, tercih sırası ve mesleği isteyerek seçme değişkenlerinin etkili öğretmen özelliğine sahip olma durumlarını değiştirmedini ortaya koymuştur.

Davran (2006), “İlköğretim Kurumlarındaki Öğretmenlik Uygulamasının Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yeterliliklerini Kazanmaları Üzerindeki Etkisi” başlıklı çalışmasında; Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakóltesi İlköğretim bölümüne bağlı anabilim dallarından son sınıftaki 301 öğretmen adayına uygulanan iki aşamalı anket sonucunda; uygulamaya katılan öğretmen adaylarının uygulama öncesi ve uygulama sonrası yeterlilik düzeyi; uygulama öncesi yeterli düzeyde iken uygulama

sonrası çok yeterli düzeye yükselmiştir. Farklı anabilim dalındaki öğretmen adaylarının uygulama öncesi ve sonrası yeterlilik düzeyleri arasında fark olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler, matematik, sınıf ve okul öncesi öğretmenlikleri uygulama öncesi yeterli düzeyden, uygulama sonrası çok yeterli düzeye ulaşmıştır. Fen bilgisi öğretmenliği uygulama öncesi kısmen yeterli düzeyde iken, uygulama sonrası çok yeterli düzeye ulaşmıştır. Kız ve erkek öğretmen adaylarının yeterlilik düzeyi: erkek adaylar, kısmen yeterli düzeyden çok yeterli düzeye, Kız adaylar yeterli düzeyden çok yeterli düzeye ulaşmışlardır.

Nicel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan okul deneyiminde işbirliği süreci de araştırılmıştır.

Yeşil ve Çalışkan (2004), “Okul Deneyimi I Dersinde İşbirliği Sürecinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmalarında; 2003-2004 öğrenim yılı, Kırşehir Eğitim Fakültesinde, 896 1. sınıf öğrencisine (202’si sosyal bilgiler öğrencisi), uygulanan anket sonucunda; öğretmen adaylarının, uygulama öğretim elemanı ve öğretmeni uygulama okulu yöneticisi ve öğrencilerinden beklentilerinin yüksek olmasına karşılık, bu beklentilerinin karşılanma düzeylerinin anlamlı bir farkla düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamlı fark, işbirliği içerisinde olması gereken kişilerin karşılıklı görev ve sorumluluklar hakkındaki bilgi yetersizliklerinden ve etkin bir denetleme mekanizmasının kurulmamasından kaynaklanabileceği sonucu yönündedir. Ayrıca öğretmen adaylarının en çok yardım bekledikleri uygulama öğretim elemanı (danışman) iken, beklentilerinin en düşük olduğu uygulama okulu öğrencileridir. Adayların beklentileri en çok kendi arkadaşları tarafından, en az uygulama öğretmenleri tarafından karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Nicel araştırmaların uygulandığı bazı çalışmalarda karşılaşılabilecek sorunlarla ilgili araştırmalarda yapılmıştır.

Sılay ve Gök (2004), “Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunları Gidermek Amacıyla Hazırlanan Öneriler” başlıklı araştırmada; 2003-2004 öğrenim yılı Dokuz Eylül Üniversitesinde 480

öğretmen adayına uygulanan anket sonucunda; uygulama okullarında yapılan etkinliklerin son derece faydalı olduğu, karşılaşılan sorunlarda uygulama öğretmenlerinin yardımcı olduğu, ancak fakülte okul işbirliğinin sağlıklı bir şekilde yürümediği, uygulama okulunda gerçekleştirilen çalışmaların ciddiye alınmadığı, uygulama öğretmenine düşen aday sayısının fazla olduğu yönündedir. Uygulama çalışmalarının önemini bilmeyen bir öğretmenle yürütülen çalışmaların sağlıklı olmadığı, yeterli bilgilendirilmediklerinin düşüncesi yönündedir. Öneriler: Uygulamalardaki başarının ilgili taraflar arasındaki ilişkilere bağlı olduğu bilincinden hareketle, fakülte-okul işbirliğinin istenilen düzeyde yürütülebilmesi için yönergedeki görev sorumlulukların daha ayrıntılı düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının uygulama öncesinde daha ayrıntılı bilgilendirilmesi gerektiği de vurgulanmıştır.

Kale (2011), “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaştıkları Sorunlar” başlıklı çalışmada; Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, 4. sınıftaki 260 öğrenci uygulamaya katılmıştır. Anket sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının karşılaştıkları sorunlar arasında okul seçimi, ulaşım güçlükleri ve iletişim olduğu belirtilmektedir. .

Nitel Araştırma Yöntemi Kullanılarak Görüşlerin Alındığı Çalışmalar:

Özcan ve Kuzu (2008), Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanı Görüşleri, isimli çalışmalarında: 2005-2006 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, 10 öğretmen adayı ve 3 öğretim elemanı ile yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Uygulamalar için fakültede de ders yapılması, birebir danışmanlık yapılması, danışman ve uygulama öğretmenleri işbirliği içinde olması gerektiği, iletişim eksikliklerinin problem olarak görülmesi, danışmana düşen öğrenci sayısının fazla olması ve yeterli şekilde ilgilenmemesi, danışman sayısının az olması, belirli periyotlarla gözetim yapılması, bir önceki senenin iyi değerlendirilip ona göre çözüm üretilmesi gerektiği gibi sonuçların elde edildiği görülmektedir.

Yeşilyurt ve Semerci (2011), “Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı çalışmalarında; 2008-2009 akademik yılında Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yer alan Elazığ, Erzincan, Erzurum, Diyarbakır, Malatya ve Ağrı illerinde, sınıf, sosyal bilgiler, türkçe, fen ve teknoloji derslerinden sorumlu olan 166 uygulama öğretmeni ile yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanmışlardır. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda uygulama öğretmenlerinin, uygulama öğretmen adayı kaynaklı sorunlar arasında en fazla, adayların KPSS sınav kaygısını taşımaları, öğretmenlik uygulamasına gereken önemi vermemeleri, devamsızlık yapmaları ve danışmanlıklarını yaptıkları aday sayısının fazla olması sorunlarının yer aldığını tespit etmişlerdir. Ayrıca adayların, mesleğe ve derse karşı isteksiz, ciddiyetsiz davranmaları ve motivasyon düzeylerinin düşük olması, dersi hatalı işlemeleri, meslek ve alan bilgisi eksikliği, kurallara uymayan kılık-kıyafetle okula gelmeleri de tespit ettikleri sorunlardandır. Uygulama öğretim elemanı kaynaklı sorunlardan, kendileri ile yeterince işbirliği yapmadıkları, iletişim kurmadıkları, uygulama sürecinde adayları izlemedikleri ve onları denetlemedikleri görüşlerinin öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca uygulama öğretim elemanlarının adayları yeterli bilgilendirmedikleri ve adayların başarılarını değerlendirirken uygulama öğretmenlerini ikinci plana atmaları da uygulama öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar arasında yer aldığı yönündedir. Uygulama okulundan kaynaklanan sorunlar ise, sınıfların kalabalık olması ve adayların derste konuşmalarının öğrenci dikkatini dağıttığı yönündedir. Araştırmacıların belirttiği diğer önemli sorunlar; süre ve zamanlama açısından uygulama öğretmenlerinin, öğretmenlik uygulaması dersinin amacına ulaşması için uygulama süresinin yetersiz buldukları, uygulama öğretmen adaylarının ders programları ve KPSS sınavı dikkate alındığında bu dersin yanlış bir zamanda verildiğini belirttikleri ve konularda sorunlar yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Uygulama öğretmenlerinin önerileri aday sayısının azaltılması, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ve etkinliklerine daha fazla önem vermesi, istekli olmaları, öğretmen adaylarına atanma garantisi tanınması vurgulanan öneriler olarak araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir. Uygulama öğretim elemanı ile ilgili önerileri süreçte öğrencilerini izleme ve onları denetleme ile uygulama öğretmeni ve okul yönetimi ile işbirliği yapma önerileri öne çıktığı belirtilmiştir. Ayrıca dersin süresinin

uzatılması ve bu dersin daha önceki yıllarda ve sınav tarihlerine denk gelmeyen zamanlarda verilmesi öneriler arasında görülmektedir.

Çiçek ve İnce(2003), “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Sürecine İlişkin Görüşleri” başlıklı çalışmalarında; 2002-2003 bahar dönemi Orta Doğu Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bölümünden 24 son sınıf öğrencisi ile yaptıkları dönem başı, dönem ortası ve dönem sonu görüşmeleri açık uçlu soru formu ile yapılmıştır. 1. 4. ve 8. hafta yapılan görüşmeler beklentileri ölçmek amacıyla süreklilik göstermiştir. Nitel verilerin betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmesi sonucu beklentilerin öğretmenlik deneyi kazanma olduğunu, dönem sonu bunun elde edildiği yönündedir. Kişisel özelliklerin gelişmesi ve becerilerin arttığı araştırmanın bulgularındandır.

Işıkoglu, İvrend ve Şahin (2008), “Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Öğretmen Adayları Gözüyle Derinlemesine Bir Bakış” başlıklı çalışmalarında; sınıf öğretmenliği ve okul öncesi eğitimi öğretmenlerinden 11 öğrenci ve 8 uygulama öğretmeni uygulamaya katılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Sonuçlar, öğretmen adaylarının sınıfta varlıklarını ortaya koymada zorluk çektikleri, adayların yabancılık hissettiği, uygulama öğretmeni ile iletişim kurmada zorluk çektikleri, yapıcı, yıkıcı ve yetersiz danışmanlık temalarının ortaya çıktığı yönündedir. Araştırmacıların önerileri; yeterli fakülte- okul işbirliği sağlanması, paydaşlar arası iletişim ağı kurulması, düzenli seminerler ve yansıtıcı günlüklerin tutulması yönündedir.

Ünver (1998), “Öğretmenlik Uygulamasında İşbirliği” başlıklı çalışmasında; eğitim fakültesi yöneticisi, uygulama okulu yöneticisi, öğretim elemanı, uygulama öğretmeni ve öğretmen adaylarının hangi konularda ve nasıl işbirliği yapabileceklerine ilişkin yeterli bilgileri olup olmadığını ortaya çıkarmak istemiştir. 1997-1998 1. yarı yılı Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesinden 1 fakülte yöneticisi, 2 öğretim elemanı, 3 okul yöneticisi, 11 uygulama öğretmeni ve 25 öğretmen adayına açık uçlu sorulardan oluşan anket uygulamasında, veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Bu durum çalışmasında eğitim fakültesi yöneticisi ve öğretim

elemanlarının işbirliğini hangi konularda ve nasıl yapabileceklerine ilişkin yeterli bilgiye sahip oldukları, diğerlerinin ise bu konuda yeterli bilgisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Saratlı (2007), “Okul Deneyimi I Dersi Uygulamasında İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarına Sunulan Danışmanlık Hizmetlerinin Yeterliliği” başlıklı çalışmada; Dicle Üniversitesi Siirt Eğitim Fakültesinde 5 öğretim elemanı, 62 fen bilgisi ve sınıf öğretmenliği öğretmen adayı, 7 uygulama okulu öğretmeni çalışmada yer almıştır. Görüşme yöntemi ile açık uçlu anketle veriler toplanmış, kategoriler oluşturularak, raporlaştırılmıştır. Bu çalışmada öğretim elemanlarının, öğretmen adaylarına okulun kuralları ve davranışlar, gözlemin nasıl yapılacağı konusunda gerekli bilgileri verdikleri fakat mesleğe yönelik yeterli bilgi vermedikleri; uygulama öğretmenlerinin ise gerekli bilgilendirmeyi yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun nedenlerinin sağlıklı iletişim kurulamaması, uygulama gruplarının sayısının fazla olması, uygulama öğretmenlerinin yeni tecrübesiz öğretmenlerden seçilmesi ve uygulamalarla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları şeklinde belirtilmiştir. Yönergede belirtildiği halde öğretim elemanlarının öğretmen adaylarıyla yeterli sıklıkta görüşmedikleri de ulaşılan başka bir sonuçtur. Uygulama öğretmenleri ile öğretmen adaylarının uyumsuz oldukları, bu uyumsuzluğun danışmanları ile adayların birbirlerine ihtiyaç ve beklentileri konusunda bilgi sahibi olmamalarından kaynaklandığı yönündedir. Danışmanlar ve adaylar arasında bilgi paylaşımı ve fikir alış veriş beklenen düzeyde bulunmamıştır. Danışman- danışan işbirliğinin yeterli olmaması özellikle sınıf yönetimi, bilgi ve becerilerin geliştirilmesi konusunda yapılanların adaylarının ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve değerlendirmenin formalite gereği yapıldığı saptanmıştır. Danışmanların iletişimsizliği uygulamalarda yapılacak rehberliği olumsuz yönde etkilemektedir. Uygulama öğretmenlerinin ilgisizliği, öğretmen adaylarının keyfi davranışları, sınıf mevcudunun fazlalığı ve adayların grubunun fazla olması, ders yüklerinden dolayı danışmanlar ile adaylar arasında iletişim kopukluğuna neden olmuştur.

Aynı çalışmada okullardaki fiziki koşulların da uygulamaların verimliliğini etkilediğine dair görüşler vardır. Adayların beklentilerinin fakültedeki danışman

tarafından kısmen karşılandığı fakat uygulama öğretmeni tarafından karşılanmadığı sonucu yönündedir. Danışmanlar ve adaylar rehberlik için ayrılan sürenin yetersiz olduğunu belirtmişler, adaylar daha çok karşılaştıkları sorunları öğrenci davranışları ve sınıf yönetimi olarak belirtmişlerdir. Ayrıca okul deneyimi dersinin teorik ders saati dışında öğretim elemanları ile yeterince görüşme yapılmaması nedeniyle öğretmen adaylarının eksikliklerini gidermede ve karşılaştıkları problemleri çözmede sunulan hizmet yetersiz kaldığı da belirtilmiştir. Danışmanlık hizmeti verecek öğretim elemanları ve uygulama öğretmenlerine yeterli danışmanlık hizmeti sunabilmeleri için eğitici seminerler verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Aynı çalışmada okul deneyimi önemlidir ve 1. sınıfta verilmelidir. İletişim sorunu için danışman, uygulama öğretmeni ve adaylar bir araya gelerek düzenli toplantılar yapmalı, uygulama saatleri arttırılmalı adaylar farklı okullar, öğretmenler ve öğrenciler görebilmelidir, şeklinde öneriler de ortaya çıkmıştır.

Ödev, Etkinlik ve Rapor İncelemelerine Dayalı Araştırmalar:

Yiğit ve Alev (2003), “Etkili Öğretmen Yetiştirme Açısından Okul Deneyimi Derslerinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmalarında; 2003-2004 öğrenim yılı Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesindeki Okul deneyimi I ve II derslerindeki ödev ve raporların incelenmesi, tesadüfi yöntemle seçilen 40 okul deneyimi staj dosyası ile geliştirilen ölçeğe göre adayların başarıları arasında fark olup olmadığı yönündedir. Farklı bölüm öğrencilerinin dosyalarından, öğretim elemanlarının ortak bir ölçütü olmadığı anlaşılmaktadır. Araştırmada dönütün önemli olduğu ve yazılı dönütlerin verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Farklı bölümlerdeki öğrenci başarıları arasında anlamlı farklar bulunmakta, bu da danışmanların ortak ölçütünün olmamasına bağlanmaktadır. Adaylar mümkün olduğu kadar çok sayıda etkinlik gerçekleştirmelidir. Ancak YÖK’ün önerdiği şekliyle etkinliklerin istenilen düzeyde hazırlanması, araç-gereç yetersizlikleri uygulama öğretmenlerinin tutumu gibi nedenlerden ötürü mümkün olmamaktadır. Danışmana düşen aday sayısının fazla olması nedeniyle, her hafta hazırlanan çalışmalar yeterince incelenip, dönüt verilemeyeceği de açıktır. Ders

yükünün de öğretim elemanı için sadece 1 saat olması başka bir olumsuzluk olarak görülmektedir.

Yılmaz (2006), “Resim-İş Eğitimi Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi I Uygulamasında Karşılaştıkları Sonunlar” başlıklı çalışmada; 1998-99 eğitim-öğretim yılından, 2005’e kadar 7 dönemlik okul deneyimi I dersini kapsayan, 2002-2003 yıllarındaki 4 ayrı dönemde Okul deneyimi I dersi ve bu dersin verilmesi aşamasında tutulan günlükler, notlar, gözlemler ve görüşmeler ile ilgili 30 ayrı grubun bu derslerde görülen her bir etkinliğine ait, gözlem raporları değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar; etkinliklerin çoğunda, o etkinlikle ilgili amacın belirtilmediği, amacın açık bir şekilde ifade edilmesi gerektiği, amaca uygun gözlem yapılması, her yönergenin öğretmen, öğretim elemanı ve adaylarca standart olarak algılanması sağlanacak şekilde yapılması şeklindedir. Bu sorunun öğretim elemanının rehberliği ile çözülebileceği, uygulama okulları, öğretim elemanı, öğretmen ve öğrenci grupları mutlaka dönem başlamadan önce belirlenerek, ders programları fakülte-okul işbirliği içerisinde hazırlanması, çünkü programdan kaynaklanan sorunların, pek çok etkinliğin ya hiç yada gerektiği gibi uygulanamamasına neden olduğu gibi tespitlerde araştırmanın sonuçları arasındadır.

Harmandar vd. (2000), “Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde “Okul Deneyimi Uygulaması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmaları; fakültedeki 850 öğretmen adayının katılımı ve Erzurum merkezinde seçilmiş 40 lise ve ilköğretim okulunda gerçekleştirilmiştir. Fakülteden danışman, okullardan birer koordinatör, biri rehber öğretmen olmak üzere toplam 80 öğretmen görevlendirilmiştir. Okul deneyimi uygulaması süresince fakülte ve uygulama okulları sürekli işbirliği ortamı oluşturmuş, sık sık bir araya gelinip bilgi alı-verişinde bulunulmuştur. Adayların gerçekleştirdikleri etkinliklerin 1 nüshası danışmana bir nüshası uygulama öğretmenlerine verilerek, adayların sundukları rapor içerikleri, sınıf içi ve sınıf dışı hareketleri, fakültedeki 2 saatlik derste gösterdikleri aktivite göz önünde bulundurularak, değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmelerin ortalaması alınarak ders notu belirlenmekte, başarısız olan aday öğretmenlik uygulamasına katılamamakta bir sonraki yıl bu dersi tekrar etmektedir. 9 haftalık süreç sonunda

okullara gidilerek, görüşmeler yapılmış, adayları değerlendirmeleri istenmiştir. Adayların okul işleyiş, öğrenci tanıma, uygulamalarda dikkat edilmesi gerekenler, çekingenliklerinin geçtiği vb. birçok görüş belirtilmiştir. Özellikle öğretmenlerin, fakültenin verdiği önemden dolayı, kendilerinin de aynı şekilde davranmaya yönelttiği şeklindeki ifadeleri önemlidir. Ayrıca uygulama süresince fakültedeki derslerin yoğunluğunun öğretmen adaylarının etkinliklerine olumsuz etki yaptığı ve köy okullarının da uygulamalara dahil edilmesi yönündeki öneriler dikkat çekicidir. Öğretmenlerin ve adayların bulunduğu ortak sorunlar; fakülte derslerinin yoğunluğu, uygulama süresinin kısa olduğu, köy okullarında da uygulama yapılması, fakültedeki danışman sayısının artırılması ve daha sıkı izlemeleri, fakülte- okul işbirliğinin daha da güçlendirilmesi iletişimin sağlıklı olması şeklindedir.

Öğretmen yetiştirme konusunda günümüze kadar farklı yöntemler denenmiştir. Bu gün bu işlevi eğitim fakülteleri yerine getirmektedir. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması ile okul deneyimi dersleriyle birlikte verilen Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda yapılacak uygulamalara ağırlık verilmektedir. Yapılan araştırmalarda okul deneyimi derslerinin öğretmen yetiştirme açısından olumlu, olumsuz yönleri eksiklikleri, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri şeklinde ele alınmıştır. Okul deneyimine nazaran öğretmenlik uygulaması ile ilgili daha fazla araştırma yapıldığı görülmüştür. Okul deneyimi üzerinde yapılan çalışmaların az olması da çarpıcıdır. Derslerin belirli dönemlerde olması Okul deneyimi I (1.sınıf) ve Okul Deneyimi II (4.sınıf) , daha sonraki dönemlerde birleştirilmesi ve sadece son sınıfta görülmesi, uygulamaya yönelik ders isimlerinin değişmesi, literatür araştırma aşamasında bir sorun yaratmaktadır. Okul deneyiminin öğretmen yetiştirmedeki yeterliliği ile ilgili araştırmalar az da olsa bulunmaktadır fakat, hemen hemen hepsi nicel araştırma yöntemleri ile yapılmış, yüzdeler hesapları olarak, genellemelere yöneliktir. Şu an eğitim fakültelerinde son sınıfın güz döneminde alınmakta olan okul deneyimi dersinde, işleyişinden, danışmanlık hizmetlerine; uygulama öğretmenlerinden, yapılan etkinliklere kadar yeterlilikleri ile ilgili çok yönlü bir araştırma bulgusuna yer verilmediği görülmektedir. Bu eksikliği gidermek amacıyla bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul deneyimi dersi kapsamında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri nitel yöntemle derinlemesine ele alınmaktadır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemleri uygulanmıştır. Nitel araştırmanın herkes tarafından kabul edilen bir tanımını yapmak güçtür. Bunun nedeni ise kavramının bir şemsiye kavram olarak kullanılması ve bu şemsiye altında yer alabilecek birçok kavramın değişik disiplinlerle yakından ilişkili olmasıdır. Nitel araştırmayı; gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak olanaklıdır (Yıldırım, Şimşek,2008).

Nitel araştırma belli olgu ve olayları kendi doğal ortamları içerisinde çok yönlü ve uzun süreli olarak derinlemesine incelemektir. Ülkemizde nitel araştırma metodolojisinin “eğitim bilimleri” ve “öğretmen eğitimi” alanlarındaki kullanımı oldukça yavaş gelişen bir seyir izlemektedir (Işıkoğlu, 2005, akataran: Saban, 2006). Bu çalışmanın yapılabilmesi için nitel araştırmanın en uygun yöntem olduğu düşünülmüştür. Çünkü araştırmaya dahil olan bireylerin görüşleri ve deneyimleri büyük önem taşımaktadır.

Yapılan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden “yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği” kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinde, sorular önceden belirlenir ve bu sorularla veriler toplanmaya çalışılır (Karasar, 2003). Araştırmada öncelikle görüşme soruları hazırlanmadan bir ön çalışma ile amaca uygunluğu ölçülmüştür. Hazırlanan görüşme sorularından sonra, katılımcılar ile randevulaşılıp, görüşmeler yapılmıştır. Ses kaydı ile elde edilen veriler, doküman haline geldikten sonra analizlere başlanmıştır. Görüşme verileri “içerik analizi ve betimsel

analiz yöntemleri ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları her kategoride kendi içinde ayrı ayrı yorumlanmış ve en son karşılaştırmalar ile sonuçlara ulaşılmıştır.

3.2. Katılımcılar

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Patton,1984, aktaran: Yıldırım, Şimşek, 2008). Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemindeki temel amaç ise, görece olarak küçük bir örneklem oluşturma ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olacak bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Araştırma katılımcıları, beş ayrı grupta ele alınmıştır. Birinci grup, 2010-2011 öğretim yılı güz döneminde Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesindeki Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü son sınıf öğrencilerinden 20 öğretmen adayından oluşmaktadır. 11 kişi I. öğretim öğrencisi ve 9 kişi II. öğretim öğrencisi olmakla birlikte cinsiyette de maksimum çeşitlilik sağlamak için 11 bayan 9 erkek öğretmen adayı gönüllülük esasına dayanarak seçilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarıyla dönem başı ve dönem sonu olmak üzere iki defa görüşme yapılmıştır. İkinci grup Milli Eğitim'e Bağlı ilköğretim uygulama okullarından 3'ü bayan 2'si erkek 5 uygulama öğretmeni oluşturmaktadır. Üniversitede bu derslerden sorumlu 1 öğretim üyesi ve bu uygulamaların Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki sorumlusu olan 1 yönetici ise diğer grupları oluşturmaktadır. Toplamda bu sürecin 4 farklı aşamasında olan 27 kişi ile görüşmeler yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak yarı-yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Görüşme soruları araştırmacı tarafından hazırlanmış, 4 farklı uzman görüşüyle onaylandıktan sonra soruların çalışıp çalışmadığını test etmek amacıyla 2010 yılı bahar döneminde bir pilot uygulama yapılmıştır. Pilot çalışmada soruların katılımcılar tarafından kolay anlaşılıp anlaşılmadığına, amaçlanan verilere ulaşmak için yeterli olup olmadığına bakılmıştır. Bu pilot uygulama Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinden I. ve II. öğretim öğrencilerinden 3'er

öğretmen adayına uygulanmış, 3 bayan 3 erkek aday seçilmiştir. Bu 6 öğretmen adayı ile yapılan görüşmeler ses kaydına alındıktan sonra veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın bulguları öne çıkan okul deneyimi dersinin bazı eksiklikleri; uygulama okullarındaki, uygulama öğretmenlerindeki, danışmanlık hizmetlerindeki, öğretmen adaylarındaki ve sistemdeki düzeltilmesi ve önemsenmesi gereken eksiklikleri olarak belirlenmiştir. Soruların amaçlanan türdeki verileri çıkardığı düşünülerek görüşme formuna son hali verilmiştir.

Bu araştırmada, öğretmen adaylarına dönem başı beklentilerini ölçmek için 5 maddelik görüşme formu, dönem sonu beklentilerin karşılanıp karşılanmadığına yönelik 16 maddelik görüşme formu, uygulama öğretmenlerine 7 maddelik görüşme formu, fakülte'deki öğretim elemanına 9 maddelik görüşme formu ve Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki yöneticiye 4 maddelik görüşme formu olmak üzere 5 farklı görüşme formu hazırlanmış ve uygulanmıştır. Görüşme formları Ek 1, 2, 3, 4 ve 5'te sunulmaktadır.

3.4. Veri toplama süreci

Görüşmelerin yapılacağı yerlerin ve zamanların belirlenmesinde katılımcıların istek ve beklentileri ön planda tutularak 20 öğretmen adayı ile birinci görüşmeler dönem başında Eylül ayında, ikinci görüşmeler Aralık ayında randevularla yapılmıştır. Fakülte'deki danışman ile 30 Aralık tarihinde, uygulama öğretmenleri ile alınan izin yönergesinde belirtildiği gibi 3-15 Ocak tarihleri arasında yapılmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki yönetici ile de Ocak ayının ilk haftası görüşme yapılmıştır. Toplamda 47 görüşme yapılmış ve yapılan görüşmelerde katılımcının izni ile ses kaydı yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde iki farklı yöntem kullanılmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki yönetici ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler tek bakış açısı olduğu için ve var olan şemaya uymadığı için, verilerin çözümlenmesinde betimsel

analiz yöntemi uygulanmıştır. Betimsel analiz; elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlandığı, görüşülen bireylerin görüşlerinin çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla sık sık doğrudan alıntılarının kullanıldığı ve elde edilen sonuçların neden-sonuç çerçevesi ilişkileri çerçevesinde yorumlandığı analiz yöntemidir. (Yıldırım, Şimşek, 2008) Bu yöntemde veriler önce mantıklı ve anlaşılır biçimde betimlenir, daha sonra yorumlanır ve bir takım sonuçlara ulaşılır. Görüşülen bireylerin görüşlerini yansıtabilmek için, çoğunlukla görüşme kayıtlarından doğrudan alıntılar yapılır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım, Şimşek,2008). Veri analizinde aşağıda belirtilen şekilde ilerlemiştir.

Verilerin yazıya dökülmesi: Görüşme kayıtları üzerlerinde hiçbir değişiklik yapılmadan yazıya dökülmüştür. Araştırmacı tarafından tek tek okunarak değerlendirilmiştir. Tutarlılık gösterip göstermediği sık sık ses kaydı dinlenilerek kontrol edilmiştir.

Görüşme Kodlama Anahtarının Oluşturulması: Veriler tekrar tekrar incelenerek, hangi temalar altında toplanacağına karar verilmiştir.

Kodlamaların Karşılaştırılması ve Güvenirlik: Var olan kodların söylenmek istenenleri tam anlamı ile yansıtip yansıtmadığına dikkat edilmiş, ve bu konuda tekrar tekrar incelenmiştir.

Bulguların tanımlanması: Veriler tanımlanmış gerekli olduğuna inanılan yerlerde sık sık doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Bulguların yorumlanması: Tanımlanan bulguların açıklanması, araştırma soruları ile ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması bu aşamada gerçekleştirilmiştir.

Öğretmen adaylarından elde edilen veriler, faküldeki öğretim elemanından elde edilen veriler ve uygulama öğretmenlerinden elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri

açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur, betimsel yaklaşımda fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu çerçevede içerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışırız (Yıldırım, Şimşek,2008).

Bu çerçevede içerik analizi 4 bölümde yapılmaktadır.

Verilerin kodlanması: Araştırmacı elde ettiği verileri inceleyerek, anlamlı bölümlere ayırmaya her bölümün kavramsal olarak ne ifade ettiğini bulmaya çalışır. Bu bölümler bazen bir sözcük, bazen bir cümle ya da paragraf olabilir. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bu bölümler araştırmacı tarafından isimlendirilir, diğer bir deyişle kodlanır. Böylece kod listeleri çıkar.

Temaların Bulunması: Çıkan kodlardan yola çıkarak verileri genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategorilerde toplayan temaların bulunmasıdır.

Kodların temaların düzenlenmesi: Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi, tanımlanmasıdır.

Bulguların yorumlanması: Ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması ve bazı sonuçların çıkarılması bu son aşamada yapılır. Toplanan verilerin açıklanması ve yorumlanmasında araştırmacının görüş ve yorumları nitel araştırmalarda önemli bir yer tutar. Bu nedenle bu son aşamada topladığı verilere anlam kazandırmak ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak, neden- sonuç ilişkileri kurmak, bulgulardan bir takım sonuçlar çıkarmak ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapmak zorundadır (Yıldırım, Şimşek,2008).

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Okul Deneyimi Dersi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri İle İlgili Bulgular

Bu bölümde araştırma için görüşülen katılımcıların, verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular sunulmaktadır.

Araştırmada 4 farklı kategoride (uygulama öğretmenleri, sorumlu öğretim üyesi, şube müdürü ile dönem sonunda, öğretmen adaylarıyla ile dönem başında ve dönem sonunda görüşmeler) olmak üzere yüz yüze görüşmeler yapılmış. Her katılımcı grubunda farklı görüşme soruları uygulandığı için analiz süreci ayrı ayrı ele alınmıştır. Bulgular her grup için ayrı bölümlerde sunulacaktır. İsimler değiştirilmiştir.

Uygulama Öğretmenleri

Görüşme sırasında uygulama öğretmenlerine yöneltilen sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular; temalar, alt temalar, kodlar ve frekanslar olmak üzere, tablolandırılmıştır ve yer yer doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. “Öğretmen aday sayısı”, “uygulama saatlerinde yapılanlar”, “öğretmen adayının sorumlulukları”, “ilgi ve tutumlar”, “iletişim”, “ölçme-değerlendirme”, “öneriler” ve “sorun olarak görünenler” olmak üzere 8 ana tema ve bazen alınan görüşler doğrultusunda oluşturulan alt temalar olmak üzere düzenlenmiş ve Tablo. 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Uygulama Öğretmenlerinin Okul Deneyimi Görüşleri

TEMALAR,ALT TEMALAR	KODLAR (FREKANSLAR)		
Öğretmen adayı sayısı	6 Öğretmen adayı(5)		
Uygulama saatlerinde yapılanlar	Gözlem(5) Etkinlik uygulama(1) Uygulama öğretmenin aday teşviki(ders anlatma)(1) Verilen görevleri yerine getirme(test sonucu değerlendirme, sınav analizini bilgisayara geçirme)(1)		
Öğretmen adaylarının sorumlulukları	Etkinlik planı uygulama(5) Uygulama öğretmeni ile adayın birlikte hareket etmesi(2)	Etkinliğin yeterliği	Araştırılmalı(1) Eksik(3) Zayıf(1)
		Etkinliğin yararı	Yararlı (mesleği tanıma)(4) Mutlaka yararlı(1) Faydalı değil(1)
İlgi ve tutumlar	Staja devamlılık(3) İstekli(genelinde öğrenme çabası)(3) Formalite(2) Etkinlikleri uygulama çabası(2) Motivasyon eksikliği(1) İsteksiz(1) İlgisiz(1) Gevşek(1) Öğrenci mantığından çıkamama(2) Mesleğin zorluğunu fark etme(1)		

“Tablo 4.1’de görüşmeye katılan uygulama öğretmenlerinin tümü 6 öğretmen adayı ile ilgilendiğini belirtmiştir.

Uygulama saatlerinde yapılanlarda en çok belirtilen gözlem olmuştur. Etkinlik uygulama, daha az belirtilmekle birlikte, öğretmen adaylarının derste çocuklarla etkinlik uyguladıkları, ders anlattıkları ve verilen çeşitli görevleri yerine getirdikleri belirtilmiştir.

Öğretmen adaylarının sorumlulukları konusunda uygulama öğretmenlerinin tümü adayların ellerindeki etkinlik planını uyguladıklarını belirtmiştir. Birkaçı adaylarla

birlikte hareket ettiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda bir uygulama öğretmeni şunları söylemiştir.

“Tabi bazı etkinlikleri oluyormuş onların kendi programına göre çocuklara önceden söylüyorduk, onlarda onları hazırlıyorlardı. Mesela test uygulaması konuyla ilgili test yapıyorlardı ya da görev dağılımı yapıp çocuklara uygulatıyorlar. Bir hafta önceden söylüyorlardı”

Aynı zamanda etkinliklerin yeterliliği konusunda çoğu eksik olduğunu belirtmekle birlikte, bunun araştırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Etkinliğin yararı konusunda ise çoğu mesleği tanıma adına yararlı olduğunu düşünmekte, birkaçı ise faydalı olmadığını belirtmiştir. Bu konuya Sedat Akan şöyle cevap vermiştir.

“Yararlı olduğunu düşünüyorum, yeterli olduğu konusunda eksik olduğunu düşünüyorum, çünkü 10 defa okula gelerek öğretmen olmak bir sonraki sene öğretmen oldukları zaman yani gerçekten öğretmen oldukları zaman yani atandıkları zaman, birçok eksisi onlarda fark edeceklerdir. Yeterli olduğunu düşünüyorum bu konuda biz de aday öğretmenken okullara gittik 2 dönem gittik üst üste ancak atandığımızda okullara gittiğimizde çok yani hiçbir şeyin yeterince öğrenemediğimizi gördük eksik olduğunu gördük. Çünkü toptasan 10 gün geliyor aday öğretmenimiz bir dönemde 10 gün okula geliyor. Ve bu 10 gün içinde de zaten kendi yapmaya çalıştığı programını uygulamakla geçtiği için, okulda ne oluyor ne bitiyor. Öğrenci nasıldır, davranışları nasıldır, sınıf nasıl yönetilir, bu konuda çok fazla deneyim sahibi olamıyorlar, öyle düşünüyorum.”

Yine aynı konuda bir başka uygulama öğretmeni Seda Özer şunları söylemiştir.

“Onların beni izlemesi ya da çocuğu izlemesi onlara çok fazla bir şey katmadı bence haa belki 2. dönemde birebir sınıfın karşısına geçipte ders anlattıklarında biraz daha farklı şekilde olacak ama bu dönem biraz da kendileri de öğrenci niteliğinde oldukları için öğretmenlik vasfına geçemediler. Dolayısıyla şu anda yaptıklarının çok faydalı olduğunu zannetmiyorum Sadece sırf hani okuldan verilip de bundan not alacakları için yapıyorlar. Başka bir şey değil. En azından bu dönemki.”

Uygulama öğretmenleri öğretmen adaylarının ilgi ve tutum açısından değerlendirdiklerinde çoğu staja devamlılığın önemini vurgularken, genelinde öğrenme isteği olduğunu ve çaba sarf ettiklerini belirtmişler, birkaçı da formalite olduğunu,

motivasyonlarının eksik olduğunu, ilgisiz, isteksiz, gevşek davrandıklarını ve öğrenci psikolojisinden çıkamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durumu Seda Özer şöyle özetlemiştir.

“Birkaç tanesi vardır, o altı kişi içerisinde 2 kişinin hatta 3 kişinin gayet devam ederek saatlerine birebir girerek bunu yürüttüklerini gördüm. Ama birkaç tanesi vardı ki dönem içerisinde belki bir ya da iki defa gördüm. Çeşitli sebepler sunarak işte alttan dersim var işte dershaneye gidiyorum şeklinde izin isteyip gidildiğini ya da gelinmediğini biliyoruz, gördük yani.”

Tablo 4.2. Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmen Adaylarının İletişimi ve Değerlendirmesi İle İlgili Görüşleri

İletişim	Öğrencilerle	Çok vasat(1) Zorlanma(alışkın olmama, çekingenlik, heyecan)(1) Zayıf (öğrenci psikolojisi)(1) Abla abi yaklaşımı(1) İyi(gayet ılımlı)(1)	
	Öğretmenlerle	Yok denecek kadar az(1) Rehber öğretmen dışında yok(1) İyi(1) Zayıf(gelip-gidiyor)(1) Sorunlarını söyleyebiliyor(1)	
	İdarecilerle	Yok(3) Hiç şahit olmadım(1) Kendini ifade edebiliyor(1)	
Ölçme-Değerlendirme	Not verme (Resimli formu doldurma)	Kriterler	Formdaki soruları cevaplama(100 üzerinden)(5) Olanın dışında puan vermeme(1) Devamsızlığa bakma(1) Olumlu değerlendirme çabası(puanları yüksek tutma)(2) Diğer bölümlerdeki stajyer alan öğretmen arkadaşlarına danışma(1) Kötü not verilecek sorular değil(formdaki sorular)(1)
	Devam çizelgesini İmzalama(1)	Devamsızlığa dikkat etme(önem verme)(1)	

Tablo 4.2’de öğretmen adaylarının iletişimi ile ilgili veriler konusunda öğrencilerle olan, öğretmenlerle olan ve idarecilerle olan iletişimler olmak üzere 3 alt

temada düzenlenmiştir. Öğretmen adayının öğrencilerle iletişimi konusunda her bir uygulama öğretmeni farklı görüşler bildirmişler. Öğretmenler öğretmen adaylarının vasat olduğunu, zorlandıklarını, abi-abla yaklaşımında oldukları, zayıf olduklarını (öğrenci psikolojisinde oldukları için), iyi (gayet ılımlı, sorun yok) olduklarını belirtmişlerdir.

Çok vasat cevabını veren uygulama öğretmeni görüşünü şu şekilde açıklamıştır.

“...benim öğrencilerim çok vasattı açıkçası. Türkçenin stajyer öğretmenleri de vardı ,onların aday öğretmenleri çok aktifti. Ama benim aday öğretmenlerim benimle bile normal olarak konuşmaktan çekiniyorlardı. İletişimleri yok denecek kadar azdı.”

Öğretmen adaylarının öğretmenlerle olan iletişimi sorulduğunda öğretmenlerin çoğu iletişimin olmadığı konusunda hemfikirken, birkaçı “*iyi en azından sorunlarını söyleyebiliyorlar*” şeklinde cevaplamıştır.

Öğretmen adaylarının idarecilerle olan iletişimi konusunda ise neredeyse tümü iletişim kurmadıklarını belirtirken, bir öğretmen kendilerini ifade ettiklerini belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirmesi konusunda uygulama öğretmenlerinin tümü not verdiklerini söylemişlerdir. Burada not vermekten kastedilen öğretmen adaylarının resimlerinin ve bazı soruların bulunduğu formdur. Ayrıca bir uygulama öğretmeni devam çizelgesinden bahsetmiştir. Burada formu doldururken ya da not verirken nelere dikkat ettikleri kriterler konusunda tümü sadece formlardaki sorulara cevap verdiklerini belirtmiştir. Bu sorular 100 puan üzerinden cevaplanmaktadır. Olanın dışında not vermedim cevabını veren bir öğretmen vardır. Kastettiği şey gereğinden yüksek puan vermediğidir.

“...ben sadece burada yapılanı ya da benden isteneni yapar veririm. O gerisi ona kalmış bir şeydir ama burada olan ne varsa, işte ben bu öğrenciyi çok daha iyi puan vereyim de işte daha iyi olsunlar gibisinden çok yüksek bir puan vermedim. Bugüne kadar yani neyse o, ama önerileride ne kadar dikkate alınmıştır onu bilemem.”

Bazıları olumlu değerlendirme çabasında olduklarını belirtirken, birkaçı da devamsızlığa dikkat ettiğini belirtmiştir. Burada çoğu öğretmenin puanları yüksek tuttukları anlaşılmaktadır. Bu konuyu bir öğretmenimiz aşağıdaki sözleri ile belirtmiştir.

“100 puan üzerinden değerlendirme kriteri var. Her bir konuda detaylıca değerlendirebildiğimizi düşünüyorum. Biz elimizden geldiği kadar arkadaşlarımızı iyi bir şekilde değerlendirmeye yani bardağın dolu tarafını görmeye çalışıyoruz ama özellikle devam devamsızlık konusunda ben dikkat ediyorum. Kılık kıyafet konusuna da dikkat ediyorum”.

Stajyer alan diğer öğretmenlere danıştığını belirten bir uygulama öğretmeni

“o kriterlere uymayan bir davranışlarını görmedim. Açıkçası çok böyle irdeleye irdeleye puanlar vermedim. Bu sene dedim ya ilk senem diğer arkadaşlara sordum, onlarda ikinci dönemin daha önemli olduğunu zaten bu dönem gözlem yaptıklarını çok da fazla arkadaşları inceleyemediklerini, o yüzden genel puanlamalar verdiklerini ve genelde puanlamaları yüksek tuttuklarını söylediler, ben de o şekilde değerlendirdim”

şeklinde açıklamıştır.

Uygulama öğretmenlerinden birkaçı formdaki soruların kötü not verilecek kriterler olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 4.3. Uygulama Öğretmenlerinin Önerileri

Öneriler	Üniversite ile ilgili olan	Program ile ilgili	Okul deneyimi dersinin 4.sınıftan önce verilmesi(4) Öğretmen adayının daha rahat staj yapması(ders yükünün azaltılması, sınavların bitmiş olması)(5) 4. sınıf sadece uygulamaya ayrılışın(bir öğretmen gibi gelinsin)(5)
		Danışman ile ilgili	Staja hazırlık(ön bilgi, adayın hazırlanması)(1) Farklı okullar ve farklı öğretmenler görme(Gözlem ve uygulama dönemleri)(1) Danışmanın staj okullarına ziyareti(İzlemeye gelme, uygulama öğretmeniyle tanışma, öğrenci takibi)(5) Danışman, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayının toplantı yapması(2)
		Etkinlik	Öğretmen adaylarının okullarda idari çalışmalara katılımı(etkinlik planında idari çalışmaların yer alması)(1) Gözlemin daha aktif olması(raporlaştırılması)(1)
		Diğer	Üniversitenin öğretmen adayına desteği(Yol, yemek, harçlık)(1) Adayların köy okulu deneyimi yaşamaları(2) Üniversitedeki hocaların adayları "ben öğretmen olacağım mantığıyla" yetiştirmeleri(1) Üniversite hocaları adayı yetiştirirken medeni cesaret, iş yapabilme gücü ve kendine güven...vb konuların üstünde durmalı(1)
		Milli eğitim ile ilgili olan	Okullardaki müfredatın ve ders saatlerinin düzenlenmesi(2)
	Kurumlar arası ilişki(M.E, Üniversite, okullar	Milli eğitim, okullar ve üniversite arasındaki iletişim(4) Üniversite ve okullarda ders programları arasında uyum(2) Okullarda bir ders saatinin stajyerlere ayrılması(1)	
	Staj okulları ile ilgili olan	Adaylara sorumluluk verme(1)	

Tablo 4.3'te uygulama öğretmenlerinin önerileri üniversite ile ilgili olanlar, milli eğitim ile ilgili olanlar, kurumlar arası ilişki ve staj okullarıyla ilgili olanlar diye dört alt temada düzenlenmiştir. Üniversite ile ilgili öneriler kendi içinde daha alt temalara ayrılmıştır: üniversitenin hazırladığı program ile ilgili olanlar, danışman ile ilgili olanlar, etkinlik ve diğer.

Üniversitenin hazırladığı programla ilgili önerilerin çoğu okul deneyimi dersinin 4. sınıftan önce verilmesidir.. Bu konuyu Sedat Akan şu şekilde açıklamıştır.

“...alışkın olmadıkları bir ortam, önce 2005 yılına kadar zannedersen okul deneyimi I dersi vardı üniversite birinci sınıftayken de okullara geliyordu arkadaşlarımız. Ancak bu kaldırıldı sadece 4. sınıfta okulları görüyorlar ve okul ortamında bir şeyler öğrenmeye çalışıyorlar. Bu bir eksiklik bence okul deneyimi I dersinin de mutlaka hani birinci sınıf olmasa bile ikinci, üçüncü sınıflarda da böyle bir etkinlik olsa daha iyi olur.”

Öğretmen adaylarının daha rahat staj dönemi yaşaması gerektiğini uygulama öğretmenlerinin tümü belirtmiştir. Burada rahatlıktan kastedilen üniversitedeki ders yüklerinin azaltılması, sınavlarının bitmiş olmasıdır. Üniversitenin programı buna göre ayarlamasını tavsiye ediyorlar. Öğretmenlerin tümü 4. sınıfta sadece uygulama olmalı (5) cevabını vermiştir. Burada tam bir öğretmen gibi staj yapmaları gerektiğinin altını çiziyorlar.

Danışman ile ilgili öneriler konusunda uygulama öğretmenlerinden birkaçı farklı okullarda farklı öğretmenler görmeleri gerektiğini gözlem ve uygulama dönemlerini farklı okullarda geçirmeleri gerektiğini belirtirken, tümü danışmanın staj okullarını ziyaret etmesi gerektiğini, tanışmaları gerektiğini ve öğrencilerini takip etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Bir uygulama öğretmeni şu şekilde açıklamaktadır.

“...İletişim eksik mesela ben üniversiteden hiçbir danışmanın geldiğini görmedim buraya. Yani kontrol etsinler bence öğrencilerini. Benim garibime giden bir şey var. Öğretmen adayları formları kendileri getiriyorlar, kendileri alıp götürüyorlar. Ben sadece notları kapalı olarak idareye teslim ediyorum. Herhalde oradan alıyorlarmış. Öğrenci kendi alıyormuş. Bence danışmanı kimse gelsin, o alsın yada bize bilgi versin çocukla ilgili. Mesela ben stajyer öğretmenim diyor dönemin başında, tamam stajyer öğretmen de nerden gelmiş, yoldan geçen biri de girebilir (gülüyor).

Yine bir diğer uygulama öğretmeni şunları söylüyor:

“...mesela ben üniversitedeki o öğrencilerin sorumluluğunu alan danışman öğretmenle en azından bir kez olsun tanışmak isterdim sene başında ya da ortasında ya da sene sonunda bir kere görüşmek daha iyi olurdu. Üniversite bizde üniversite okuduk biz de stajyerlik yaptı staja gittik ama yani sonuçta arsından yıllar geçti. Yani daha etkili olabilmesi için iletişim, milli eğitimdeki öğretmenlerin, bu işi daha ciddiye alabilmesi için bence iletişimin olması,”

Ayrıca birkaç öğretmen danışman, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayının bir araya gelerek, toplantı yapmasını, iletişimin daha sık ve sağlıklı olması gerektiğini düşünmektedirler.

Etkinlikler konusunda birkaç öğretmen, öğretmen adaylarının idari çalışmalara katılmalarını, gözlemin daha aktif olması gerektiğini ve sınıf içinde tutulan notların öğrendikleriyle kıyaslanarak yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Diğer önerilerde uygulama öğretmenlerinden birkaçı üniversitenin öğretmen adayına destek olması (yol, yemek, harçlık) gerektiğini, köy okulu deneyimini yaşamalarının önemli olduğunu belirtmişler. Bir uygulama öğretmeni şu şekilde açıklamıştır.

“Bir de benim her zaman ki düşüncem, üniversitenin bu konuda destek olması gerekir. Köy okullarında öğretmenlik konusunda öğrenmeleri gereken ortam nasıl ilişkiler nasıl bunları da görmek için köy okullarına da aday öğretmenlerinin götürülmesi gerekir. Üniversitelerin bir sürü araçları vardır. Bir gün çıkıp gitmeleri araçlarla gezmeleri, bir okulda bir günü geçirmeleri çok yararlı olur diye düşünüyorum. Çünkü ben aday öğretmenliği Ankara'nın en merkezi okullarında yaptım, ama ilk görev yerim Türkiye'nin kalkınmada en geri kalmış MUŞ ilinin Korkut ilçesi ve onunda bir köyü idi. Hayvanların dolaştığı, etrafta tezeklerin bulunduğu bir ortam. İnsan başkentten en mükemmel okullardan, köy okuluna birden geçiş yapınca çok şaşırıyor yani. İşin açıkçası o yüzden köy okullarında da bir deneyimin olması da çok iyi olur diye düşünüyorum. Çünkü ilk atama yerleri Doğu Anadolu'da köy okulları oluyor.”

Ayrıca üniversite hocaları adayları “ben öğretmen olacağım” mantığıyla yetiştirmeli, adayları yetiştirirken dikkat etmeli diyen uygulama öğretmenleri bulunmaktadır. Bu konuda uygulama öğretmeni şu açıklamayı yapmıştır.

“...belki büyük şehirlerde büyüyenlerde biraz daha rahat, Anadolu kırsal kesimlerde büyüyen ve orada üniversite okuyanlarda medeni cesaret biraz daha zayıf, medeni cesaret, iş yapabilme gücü biraz daha zayıf görüyorum. Cesaretle işin içine girme, birazda üniversite hocalarının bu ortamı bu şekilde hazırlaması lazım diye düşünüyorum, iş yapabilme gücü, iş beceribilme gücü, daha üniversitenin son senesine geliyoruz hala o işleri yani yapamayız biz beceremeyiz, güvensizlik. Biraz kendine güvensizlik sorunu yaşıyoruz .Bu öğretmenliğe adım attıktan sonra belki bir yıldan sonra artık belki başlıyor veya ömür boyunca böyle devam ediyor. Çok atılım yapamıyor, kitaplara bağlı kalıp o şekilde devam ediyor ve klasik standart

bir öğretmen oluyor yani çizgilerini aşamayan sınırlarını aşamayan bir öğretmen haline geliyor,”

Milli eğitim ile ilgili olan öneriler okullardaki müfredatın ve ders saatlerinin düzenlenmesi konusuna bazı uygulama öğretmenleri değinmiştir. Çıkan sorunların bir kısmını buna bağlamaktadırlar. Bir öğretmenimiz bunu şu sözlerle dile getirmiştir.

“Ne bileyim öyle bir program yapılması gerekir ki, bazen bizden de kaynaklanıyor. Nasıl mı? Bizim müfredatımız da çok ağır, çok yoğun şimdi onlara ders verince (gülüyor) aslında biz bir dersin peşinde koşuyoruz mesela öyle dersimiz gittiği zaman tamamen bitiyor”.

Kurumlar arası ilişki (M.E, üniversite ve okullar) konusunda çoğu öğretmenimiz aralarındaki iletişimin yetersiz olduğunu ima ederek dikkat edilmesi gerektiğini söylemişler, bazıları da üniversite ve okulların programları arasındaki uyuma dikkat çekip, buna da dikkat edilmesini tavsiye etmişler, birkaçı da okullarda stajyerlere 1 ders ayrılabilceğini belirtmişlerdir. Bu konuda Yeşim Kaya şöyle konuşmuştur.

“Yani ne bileyim bir ara masaya oturup bu üç kurumun yetkililerinin konuşması lazım. Uygulamada tamam biz elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz ama bizi aşan durumlarda oluyor programlamayı mesela yapamayız ”.

Programlar arasındaki uyumdan kastedilen öğretmen adayının programının okula uymaması, sorunlar yaşaması ya da sürekli izin almak istemesidir. Bunların devamsızlığa sebep olduğu belirtilmiştir.

Staj okulları ile ilgili olarak birkaç öğretmen adaya sorumluluk verilmesinin, adayların stajı ciddiye almalarında etkili olacağını belirtmişlerdir.

Tablo 3'ün devamı niteliğinde olan Tablo 4'te amaçlanmadığı halde, öğretmenler yaşanan sorunlardan bahsetmişler, buna dayalı olarak sorunlar teması açılmıştır. Sorun olarak görünenler, öğretmen adayından kaynaklanan, uygulama öğretmeninden kaynaklanan, danışmandan kaynaklanan, üniversite ve okul programlarından kaynaklanan ve diğer olmak üzere 5 alt tema altında düzenlenmiştir.

Öğretmen adayından kaynaklanan sorunlar konusunda birkaçı adayların ilkökul seviyesine inmede zorlandıklarını belirtmiştir. Bunu Yeşim Kaya

“Soruları mesela üniversite gibi kendi düzeyinde düşünüp hazırlıyorlar. Biraz ağır mesela, geçişi yapamıyorlar. Mesela ben şunu şunu yapamazlar dedim, daha önceden testlerde yapamadılar çocuklar gerçekten. Hani biraz daha ilköğretim düzeyinde daha basit, işte bunu sorarsak basit olur diye düşünüyorlar kendileri herhalde, seviyeyi indirmek anlamında biraz zorlanıyorlar.”

şeklinde açıklamıştır. Çoğu uygulama öğretmeni adayların kendilerini öğretmen gibi hissetmediklerini ve okullarda hangi konumda bulunmaları gerektiğini bilmediklerini düşünmektedirler. Öğretmen adaylarında kendine güven eksikliği cevabını veren öğretmenimiz bunu su sözleri ile açıklamaktadır.

“11 yaşındaki bir çocukta bile geri adım atıyor, hemen pes etme yani genelinde bunu gördüm, geçen yıl ki öğretmen adaylarında da vardı.Yani bir sınıfa dört kişi giriyorlar. 20 tane öğrenciyi kontrol edemiyorlar. ama geçen sene mesela bi bayan öğrencimiz vardı. Tek başına 8. sınıfları burada en problemlili öğrencileri bile kontrol ediyordu. Çünkü çok dik duruyordu kendinden emindi”

şeklinde bir örnekle yorumlamıştır.

Tablo 4.4. Uygulama Öğretmenlerinin Karşılaştığı Sorunlar

Sorunlar	Öğretmen adayından kaynaklı	İlkokul seviyesine inmede zorlanma (2) Okullarda kendini fazlalık hissetme (1) Öğretmen gibi hissetmeme(abi abla yaklaşımı) (3) Stajı iyi değerlendiremememe (1) Kendine güvenmeme (1) Devamsızlık (2) Adaylar arası iletişim kopukluğu (organize olmama, ekip ruhu yok) (1)
	Uygulama öğretmeninden kaynaklı	Uygulama öğretmenin adaya vereceği dersi kayıp olarak görmesi(ziyan)(2) Adaylara zaman ayırmama(müfredat fazlalığı, ders saati azlığı, SBS) (4) Gözlemi ciddiye alamama(danışman takibi yok) (1) 2. dönem uygulaması için duyulan endişe (1) Etkinliklerin uygulanamaması (1) Adaya öğrenci gibi davranma (1)
	Danışman kaynaklı	Okul ziyaretlerine gitmeme(adayı takip, uygulama öğretmeni ile iletişim tanışma) (4) Üniversitede zaman ayırmama(adayın yönlendirilmesi, bilgilendirilmesi)(1) Uygulama öğretmenlerinde şüphe yaratma(okullarda yapılan değerlendirmenin danışman tarafından dikkate alınmadığı, adayların dosyalarına bakılmadığı) (2)
	Üniversite ve okul programlarından kaynaklı	Üniversitede öğrenilenlerin okullarda uygulanmaması (3) Üniversitede adaylara verilen pedagojik eğitimin yetersizliği (1) Danışman tarafından istenen etkinliklerin uygulanmaması (İmkanın verilmemesi) (1) Az deneyim yaşama (2) Staja sadece son sınıfta gelme (1) Stajın formalitede kalması (3)
	Diğer	KPSS (adaya geri adım atırma, motivasyonu düşürme) (2) Kırsal kesim ile şehir öğretmenliği farkı(deyim yaşama, imkanlar) (1) Okullarda öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimin eksikliği (1) Adayların staja istekleri bölümlerine göre değişir(bölüm farkı ve atanma)(1)

Tablo 4.4'te birkaçı devamsızlık konusuna değinerek, devamsızlık sebebi olarak üniversitedeki dersleri ile çakışmasının ya da KPSS kursuna gitmelerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Aslında öğretmen adaylarına da kızmanın çözüm olmadığı ortadadır. Bir diğer sorun da adaylar arası iletişim eksikliği cevabını veren (1) uygulama öğretmeni de gelen bir gruptaki adayların birbirlerini tanımadıklarını, ekip ruhunun olmadığını ve organize olamadıklarını ileri sürmüştür.

Uygulama öğretmeninden kaynaklanan sorunlar ise öğretmenlerle yapılan görüşme sonucu tespit edilmiştir. Uygulama öğretmenlerinden bazıları adaya bırakacağı dersi ziyan, kayıp olarak görmekte, çoğu da adaylara zaman ayıramadıklarını

söylemekte ve bunu müfredatın yoğun olması ve yetiştirilmesi, öğrencilerinin girecekleri SBS sınavı ve ders saatlerinin az olmasına dayandırmaktadırlar. Bu konuda Seda Akan şunları söylemiştir.

“Sosyal Bilgiler dersi müfredatı çok yoğun ve ona bakacak olursak da ders sayıları çok az. Mesela bu sene inkılap tarihinin ders sayısını üçten ikiye düşürdüler ama müfredatta hiçbir değişiklik yok öyle yoğun bir müfredat var ki ondan ziyade onu söyledim ya ders sayımız yeterli olmadığı için benim şu andaki tek amacım hani stajyerleri bir kenara bırakıyorum tamamen müfredatımı yetiştirmeye çalışıyorum çünkü çocukların önünde SBS geliyor yani dersimi ziyan edemem. Benim 2 saatlik 3 saatlik derslerim var konum çok yoğun müfredatım çok yoğun yetiştiremediğim takdirde SBS de çıkabilecek 1 sorudan ben mesul olurum”

Ve öğretmen adaylarının ellerindeki etkinlik palanının uygulanamamasını 1 uygulama öğretmeni dile getirmiştir ve şunları söylemiştir. *“...ya bu durumda eee stajyer öğrenci bana dese ki hocam şu etkinliği ben sınıfta uygulayabilsem ki bi kaç defa oldu yani hocam uygulayalım şunu ama ben ne yaptım işte konumu bitirdikten sonra bir 5-10 dk verebildim”* Buradan öğretmen adaylarının yapılması gereken etkinlikleri yapamadıklarını anlıyoruz.

1 uygulama öğretmeni kendini ve meslektaşlarını kastetmekle bu işi ciddiye alma konusunda da sorun olduğunu vurgulayan şu sözleri dikkat çekmektedir.

“...daha etkili olabilmesi için iletişim, milli eğitimdeki öğretmenlerin, bu işi daha ciddiye alabilmesi için bence iletişimin olması, üniversite ile milli eğitimin iletişiminin daha iyi olması lazım diye düşünüyorum”

2. dönem öğretmenlik uygulaması için endişesi bulunan 1 uygulama öğretmeni, şimdi zaman ayıramadıklarını 2. dönem “nasıl olacak” endişesine kapıldığını belirtmiştir. Bir uygulama öğretmenin konuşmalarından adalara öğretmen gözüyle bakmadığı aynı kendi öğrencileri gibi “çocuklar” dediği görülmüştür.

Danışmandan kaynaklanan sorunlarda okul ziyaretlerine gitmeme konusunda çoğu uygulama öğretmeni de hemfikir olmakla beraber, bir uygulama öğretmeni geçen yıllarda geldiğinde karşılaştığı bir olayı şöyle aktarıyor.

“şimdi geçen sene yapılan uygulamayı söyleyeyim ben size, geçen sene bu staj öğretmenleri üniversitedeki bir ders içerisinde bu ama söylenipte olmayan bir şeydi,

sonradan gerçekleşti. Bir ders içerisinde altı öğrencinin işte öğrenci karşısında nasıl ders anlattığını görmeye gelen bir öğretmen oldu. Beş dakika içerisinde ya da iki dakika içerisinde, öğrenci kalkıp çocuklara ne anlatacak yani orada bir karmaşa yaşandı ki benim komiğime gitti açıkçası, yani bir öğretmen geliyor, bir ders içerisinde 6 tane staj öğrencisini işte sınıfta nasıl davranılıyor ya da işte öğrencilere nasıl hakim oluyor bunu görmeye çalışıyor. Ama iki dakikada masanın başına kitabı açıp bir tanesi geçiyor, iki dakika sonra bir tanesi geçiyor, benim komiğime gitti açıkçası yapılmak için yapılmış bir şey işte, ya bu şekilde öğretmenlik öğrenilmez. Yani orada öğrencinin de bence hani herhangi bir suçu yoktu öğretmenin söylediğine uymak zorunda bir saat içerisinde hepinizi görmek istiyorum dendi bir saat içerisinde ben de ordaydım arkaya geçtik biz altı tane öğrenci birden içerisinde iki dakikada üç dakikada masanın başına geçip çocuklara bir şeyler söylemeye çalıştılar. Şimdi staj öğretmeni eğer staj okullarında öğrenciyi görecekse bir gün içerisinde bir öğrenciyi görmeye gelmeli. Madem bu işi yapıyoruz hakkıyla yapacaksak bir gün içerisinde en az bir derste bir öğrencinin nasıl konuya hakim olduğunu, öğrenciyi hakim olduğunu görmeye gelmeli ya da bu ne demektir altı tane öğrencisi varsa altı gün gelmeli”.

Çoğu uygulama öğretmeni de bu sene danışmanla tanışmadıklarını vurgulamışlardır. Diğer sorun olarak görünen ve birkaç uygulama öğretmenin dile getirdiği adaylara üniversitede zaman ayrılmadığı ve stajlara bilgilendirilmeden geldiği yönündedir. Uygulama öğretmenlerinde şüphe sorunu da birkaç öğretmende görülmüştür. Okullarda yapılan değerlendirmenin danışman tarafından dikkate alınmayacağını ve adayların hazırladıkları staj dosyasına bakılmayacağını düşündükleri tespit edilmiştir. Bir uygulama öğretmenin şu sözleri durumu gözler önüne sermektedir.

“Burada da çok büyük eksiklik var. Öğrenci geliyor, etkinliğin nasıl yapılacağını bilmiyor, sadece kağıt verilmiş eline, birkaç defa ilgili olan öğrencim geldi. Bu etkinliği nasıl yapacağız öğretmenim ya da işte hocam okuduk yani anladığımız neyse onu yaptık ya dosyasına o şekilde koyacak, haa! O dosyaya bakılacak mı (kısık sesle) bakılmayacak. Düşünüyorum yani bakılmayacağını düşünüyorum. O kadar öğrencinin tek tek dosyasına ki, burada ilgilenilmiyorsa orada da çok fazla dosyaya bakıldığını da düşünüyorum. Kendi zamanımızdan da bildiğim için, (...) yani öyleyiz”.

Üniversite ve okul programlarından kaynaklanan sorunlardan; üniversitede öğrenilenlerin okullarda uygulanamamasını çoğu belirtmiş, birkaçı üniversitede adaylara verilen pedagojik eğitimin eksik olduğunu, istenen etkinliklerin uygulanamamasını (okullarda adaya böyle bir ortam sağlanmaması) , daha fazla deneyim edinmeleri gerektiği dile getirmiştir. Bazıları deneyim saatinin yetersiz olduğu,

birkaçı sadece son sınıfta staja gelmelerinin geç olduğunu, çoğu da stajın formalitede kaldığını belirtmiştir.

Diğer sorunlarda da uygulama öğretmenlerinden birkaçı KPSS sınavının staj dönemine denk gelmesinin, adayların geri adım atmasına(1 yıl erteleme) sebep olduğunu ve motivasyonlarını düşürdüğünü belirtmişlerdir. Birkaçı da kırsal kesim ve şehir öğretmenliği farkını (imkanlar) dile getirmişler ve bir uygulama öğretmeni şöyle açıklamıştır.

“...üniversitesinde okumuş ama ataması Şırnak’ın Güçlükonak ilçesinin bilmem ne köyüne çıkmış. Ulaşımın bile zor olduğu, yani çocuklar daha belki Türkçeyi bilmiyor veya Türkçeyi biliyor diyelim günlük hayattan hiçbir haberleri yok. Sen şimdi onlara sosyal bilgiler kitabındaki detayımı öğreteceksin yoksa yürüme mi öğreteceksin, konuşmayı mı öğreteceksin? Çocuklara ben köyde görev yaptım, üst geçidi anlatıyorum o ne öğretmenim diyor? Üst geçit görmemiş köyde, evinde internet yok okulda her zaman o imkan yok.”

Okullarda öğretmenlere verilen hizmet içi eğitimin eksikliğini, sorun olarak gören bir uygulama öğretmeni şu sözleriyle açıklıyor.

“...şimdi bunlar öğretmenliğe başladığı zaman orada da kurs veriyor milli eğitimin verdiği, hizmet içi eğitim kursu. Onlarda hikayedir. Arada 1-2 tane müfettişi çağırırlar; bilgiyi okur, pratik yoktur, pratik okulda öğrenilir, ama o pratik aşamasında 2 yıl 3 yıl eğer sıkıntı yaşamazsa dik durursa ben bu işi yapacağım derse 2-3 yıl içerisinde öğreniyor”.

Son olarak da adayların stajlara duydukları istek farkının bazı sebeplerinin olduğunu belirtmişler. Ve birkaç uygulama öğretmeni bunun bölüm farkı olduğunu yani önu açık, ataması çok olan, puanları düşük olan bölüm öğrencilerinin stajlara daha istekli geldiklerini, sosyal bilgiler bölümünün adaylarında zaten atamam, olmaz, düşüncesinin geliştiğini belirtmiştir. Diğer bölümlerin adaylarıyla kıyaslama yapıldığında daha ilgisiz oldukları ve belirtilen sebeplerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sorumlu Öğretim Üyesi

Araştırmada öğretmen adaylarına danışmanlık görevini üstlenen öğretim görevlisi ile yapılan görüşmede, görüşme sorularına verilen cevaplar doğrultusunda

analizler yapılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler son sınıf öğrencilerine (I. ve II. öğretim sınıfları) bir öğretim görevlisi danışman olarak atandığı için, bir danışmanla görüşülmüştür.

Danışmanın sorulara verdiği yanıtlardan elde edilen bulgular; temalar, alt temalar ve kodlar olmak üzere tablolaştırılmıştır. Bir danışman olduğu için frekanslar tabloda belirtilmemiştir. Yer yer doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Öğrenci sayısı, ilgilenme düzeyi, danışmanlık algısı, uygulamalar, iletişim, yaşanan sorunlar, ölçme-değerlendirme, ders saati yeterliliği, amaca hizmet ve öneriler olmak üzere 10 ana tema altında ve alınan görüşler doğrultusunda oluşturulan alt temalar olmak üzere tablolaştırılmıştır

Tablo 4.5. Danışmanın Okul Deneyimi İle İlgili Görüşleri

TEMALAR, ALT TEMALAR	KODLAR
Öğrenci sayısı	90 civarında(I. ve II. öğretim sınıfları olmak üzere, üstten alanlar dahil)
İlgilenme Düzeyi	Mümkün mertebe Bire bir ilgilenememe Temsilci(her okul için adaylardan bir temsilci)
Danışmanlık Algısı	Hocanın kendine bağlı Zevk almama Adayların kazandığı becerilerde etki ve yetkisinin olmaması İsteyerek yapmama(kendi tercihinin olmaması) Başka birine seve seve bırakma

Tablo 4.5'te danışman ile yapılan görüşmede, I. ve II. öğretim sınıflarına sosyal bilgiler öğretmenliği bölümüne tek bir danışman verilmesi ve 3. sınıf öğrencilerinden okul deneyimi dersini üstten alanlarla beraber yaklaşık olarak 90 kişiye danışmanlık yapması söz konusudur. Dolayısıyla danışmanın ilgilenmesi zorlaşmaktadır. Mümkün mertebe ilgilendiğini, fakat bazı problemlerin olduğunu da

belirtmiştir. Gidilen okulların sayısı kadar her grup için öğrencileri arasından bir temsilci seçmiştir. Bunlar danışmanın şu sözlerinden anlaşılmaktadır.

“...bu öğrencilerimizin her bir okula bir tane temsilci tayin etmek suretiyle yani öğrencinin içinden 1 tanesini temsilci tayin ediyoruz. Telefon numaramızı veriyoruz ve onun telefon numarasını alıyoruz. Her hafta bu öğrencinin bizimle mutlaka görüşmesi, görüşme yapmasını sağlıyoruz, böylece öğrenciler arasında bir problem varsa,onu bize iletmek suretiyle,onun çözümüne yönelik adımlarımızı atıyoruz.Bu güne kadar da ciddi bir problem olmadı dolayısıyla aksamadan yürütüyoruz.”

Buradan da anlaşıldığı gibi öğretmen adaylarıyla birebir iletişim sağlanmamakta danışman ile aday arasına temsilci girmekte bütün iletişim bu şekilde haftalık olarak sürdürülmektedir.

Danışmanlığa bakış açısını sorduğumuzda, her hocanın kendine bağlı bir olay olduğunu belirtmiş ve kendisi bu görevden zevk almadığını belirtirken şu sözleriyle bunu açıkça söylemiştir.

“...ben şahsım adına bu dersten fazla zevk almıyorum yani ben burada ders versem de hoşlanırım. Çünkü burada öğrencilerin sadece öğrenci danışmanlığını yürütüyorsunuz, öğrencilerin orda aldığı dersler efendim orda kazandığı beceriler konusunda bir etkiniz yetkiniz yok tamamen okula bırakıyorsunuz.Ya ben şahsım adına bir başka arkadaş ,yapacak olsa seve seve bu dersi bırakırım, ben burada kendi alanımla ilgili derse girmek isterim, ama burada tabii herkesin öyle bir şansı olmadığı için bazı arkadaşlarımız bu görevi yapmak zorundalar, bunu da 1-2 senedir ben yapıyorum. Fazla bir sıkıntı yok yani benim özellikle tercih ederek istediğim bir ders değil”.

Bu sözlerden danışmanlık görevinin mecburi olarak sürdürdüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 4.6. Danışmanın uygulamaları ve iletişim

Uygulamalar	Öğrenci dağılımı (1 uygulama öğretmenine 6 öğretmen adayı) 12 haftalık etkinlik programı(her hafta programdaki etkinlik uygulaması) Rapor yazma(adayların haftalık sundukları etkinlik raporları) Haftalık kontrol (temsilcilerin raporları getirmesi ve görüşmesi) Devam çizelgesi(Uygulama öğretmenleri tarafından imzalanan) Adayların gözlemi	Yeterlilik	Etkinliklerin tam gerçekleştirilmesi Adaylar tarafından hakkıyla yapılması
İletişim	Uygulama okulu ile temas (dönem başında öğrenci dağılımı ile ilgili okullarla görüşme) Öğrenci temsilcileriyle haftalık görüşme Şu an fazla iletişim yok Zayıf (önceki döneme nispeten)		

Tablo 4.6’da uygulamalar temasında uygulamaların işleyişini danışmanımız şu sözleriyle ifade etmektedir.

“...1.dönemde biliyorsunuz okul deneyimi dediğimiz şey var, bunların yaklaşık 12 haftalık bir program veriyoruz ellerine onlara matbu bir şekilde,her hafta bu programa uygun olarak gerçekleştirecekleri etkinlikleri rapor halinde yazıyorlar. Etkinlik 1, etkinlik 2, etkinlik 3 diye. Ertesi hafta bize getiriyorlar. Dolayısıyla biz her hafta bunları kontrol ediyoruz. Devam çizelgeleri var. Gittikleri okulda hocanın imza karşılığı onlara vermiş olduğu bir devam çizelgesi, Burada 1.dönemde hedeflenen şey,bu öğrencilerin okul işleyişini takip etmeleri,öğretmenin dersi nasıl işlediğini gözlemlemeleri,bu öğrenciyle olan münasebetlerini gözlemlemeleri ve derse yönelik bir bilgiye sahip olmaları,donanıma sahip olmalarıdır”.

Yani 1. dönem daha çok izleme, takip etme var. Adayların izlediklerini rapor halinde temsilcilere vermeleri, temsilcilerinde danışmana ilettiği anlaşılmaktadır. Yine bu uygulamaların yeterliği ile ilgili, 12 haftalık etkinlik programının tam gerçekleştirildiği takdirde yeterli olduğunu şu sözleriyle belirtmiştir.

“...çünkü biz orda okulun işleyişinin tanınmasından tutunuz, ders işleme şekillerine, ödev verme ödevlerin değerlendirilmesi, işte öğrencilerle diyalogu soru sorma efendim sınav yapma gibi pek çok şeyi orda istiyoruz. Öğrenciler de bu izlemelerini gözlemlemelerini rapor olarak sunuyorlar. Eğer hakkıyla bunu yerine getirirlerse yeterli”.

Yani burada adaylarında etkinlikleri hakkında uygulamaları gerektiğini belirtmiştir.

İletişim için ise zaman zaman iletişim kurulduğunu, fakat geçen yıllara nispeten bu yıl iletişimin zayıf olduğunu belirtmiş, bunun sebebini de şu sözlerle açıklamıştır.

“...fakat bu dönem benim idari görevim olduğu için, önceki dönemlere nispeten zayıf oldu. Çünkü burada idari görevimiz var, ders yükümüz var o bakımdan önceki dönemlere nispeten biraz zayıf”.

Buradan anlaşıldığı üzere iletişim, daha çok temsilciler ile haftalık görüşmelerde ağırlıklı olarak kalmaktadır. Ayrıca bu konuda daha fazla bir şey söylememiştir.

Tablo 4.7. Danışmanın karşılaştığı sorunlar

Yaşanan sorunlar	Öğretmen Adayları ile	Okul seçimi (adayların kendi seçtikleri okullara gitmek istemeleri) Ciddi bir sorun yok Birebir ilgi yok
	Okul idaresi ile	Adayların farklı derslere girmeleri Sınavlarda gözetmenlik yaptırımları
	Uygulama öğretmenleri ile	Dersleri adaylara bırakma
	Programlardan kaynaklanan	Gecikme (dönem başında öğrenci listelerinin kesinleşmesi) Ders saatinin değişkenliği

Tablo 4.7’de karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak, öğrencilerle ilgili ciddi bir sorun yaşanmadığını, sadece dönem başında adayların kendi arkadaşlarıyla kendi seçtikleri okullara gitmek istediklerini, fakat mücadele etmediklerini, gruplaşmaların olmasına izin vermemek adına listeden sırayla seçtiklerini belirtmiştir. Okul idaresiyle

pek bir sorun olmadığını sadece adayların şikayetleriyle ortaya çıkan başka derslerde istihdam edilmelerini şu sözleriyle açıklıyor.

“...mesela yani bazı okullar da bizim sosyal bilgiler öğrencilerinin başka derslerde istihdam edildiğini gördük. Öğrenciler bundan şikayetçi oluyorlar yani. Sosyal bilgiler öğrencisini, matematik dersine gönderiyorlar. Diyelim ki, hoca gelmemiş oraya gönderiyorlar veyahut da okulda sınav yapılacak, öğrencileri gözcü olarak kullanıyorlar. Hangi sosyal bilgiler alanında istihdam edilse, görev verilse, ona diyeceğimiz yok, fakat bizim öğrencinin matematikte tecrübesi olmadığı, bilgisi olmadığı için çocuk zorlanıyor, mahcup oluyor öğrencilere karşı. Bunların önlenmesi yönünde bazı okullarla görüştük”.

Uygulama öğretmenleri ile ilgili olarak şu sözleri söylemektedir.

“Bazı okullarda hocalar problem yaratıyor, mesela hocanın işi var diyelim çarşıda, bizim öğrencimize bırakıyor dersi gidiyor. Bu şekilde problemler çıktı.1.dönemde öğrenci izlemekle mükellef ders anlatma sorumluluğu yok.2.dönemde ise hocanın denetiminde ders anlatma zorunluluğu var. Bu tür problemler çıktığında öğrenciler bize aktarıyorlar ve biz okulla görüşerek problemi çözüyoruz. Bunlarda çok nadir.Bir iki tane”.

Programlardan kaynaklanan sorunlara baktığımızda danışmanın gecikmeden kastettiği ilk haftalar biraz problemlerin çıktığı yolunda. Burada kayıt, ekle-sil dönemi olduğu için 1-2 hafta listelerin kesinleşmesi bekleniyor. Bu yüzden planlamalar ve okullara gidecek listeler, okul seçimleri gibi ayarlamaların geciktiği belirtilmiştir. Her şeyden önemlisi adaylar 2 hafta sonra okullara gitmeye başlıyorlar. Ders saatlerinin değişkenliği konusunda adayın okullardaki derslere kiminin 6 saat girmesi, kimi adayın ancak 4 saat girebilmesi söz konusu olmaktadır. Bu da okullara ve programa göre değişkenlik göstermektedir. Danışmanın şu sözleri bu konuya açıklık getirmektedir.

“Uygulama evet 4 saat. Biz öğrencilerden mümkün mertebe 6 saat girmelerini istiyoruz. Eğer okullarda fırsat varsa imkan varsa 6 saat derse sokuyoruz. Ama bazı okullarda program uyumsuzluğu oluyor veyahut da dersler az oluyor. O zaman 4 saatle iktifa ediyoruz. Yani 2 saat 6. sınıflara 2 saat 7. sınıflara 2 saatte 8.sınıflara girmek suretiyle onlarda mümkün mertebe işte,vatandaşlık bilgisi, tarih, coğrafya gibi konulara değişik konulara 2 şer saat girmelerini öğütüyoruz. Bunu istiyoruz, ama bazen de olmuyor. Şartlar elvermiyor. O zaman 4 saatten az olmamak kaydıyla bunu kabul ediyoruz”.

Tablo 4.8. Danışmanın Değerlendirmesi, Okul Deneyimi Süresi

Ölçme değerlendirme	Etkinlik raporlarını inceleme Değerlendirme formu(Uygulama öğretmenlerine gönderilen) Devam çizelgeleri
Ders saati yeterliliği	Gözlem için yeterli
Dersin amacına hizmeti	Eğitim bilimcilere sorulması Geliştirilmesi

Tablo 4.8’de ölçme değerlendirme, hem adayların oluşturmuş oldukları etkinlik raporlarının danışman tarafından incelenmesi, hem de uygulama öğretmenlerine gönderilen formların (uygulama öğretmenlerinin bu formlardaki sorulara göre adayı 100 üzerinden değerlendirmesi) değerlendirilmesi ile öğrencinin geçme notunu tayin ettiklerini belirtmiştir.

Danışman okul deneyimi ders saatini yeterli bulmaktadır.

Dersin amacına hizmet edip etmediği ile ilgili kesin bir yanıt alınamamakla beraber bu sorunun eğitim bilimcilere sorulması gerektiğini belirtmiş, onların alanına girdiğini kendisinin sadece danışmanlık yaptığını belirtmiştir. Ayrıca daha iyi yapılabilir, daha iyi izlenebilir, geliştirilebilir şeklinde cevaplamıştır.

Tablo 4.9. Danışmanın Önerileri

Öneriler	Eğitim bilimciler	İyileştirilmesi Geliştirilmesi
	Uygulama öğretmenleri	Hassasiyet göstermeleri Daha fazla derse girme imkanı tanımaları
	İletişim	sıklaştırılması
	Danışmana verilen imkan	Araç tahsisi Ders ücreti
	Fakülte koordinatörlüğü	

Tablo 4.9’da danışman dersin daha iyi işlenmesi için alanında uzman olanların(eğitim bilimciler, ölçmeciler) bu konu üstünde çalışmasını şu sözleri ile önermektedir.

“...bundan sonra daha iyi nasıl yapılır sorusunu ölçme değerlendirme, eğitim bilimlerindeki olan arkadaşlara alan çalışması yaparak ortaya çıkarması lazım. Okullarla görüşerek, ders hocalarıyla idarecilerle, öğrencilerle görüşerek, onların önerilerini de katmak suretiyle çıkarılabilir. Çünkü eğitimde her gün yeni şeyler keşfediliyor. Yeni bilgiler ortaya çıkıyor ihtiyaçlar değişiyor. Öğrencilerimizin öncelikleri değişiyor.Bu bakımdan bunu başkaları daha doğrusu alanın uzmanlarının rapor haline getirmesinde fayda var”.

Uygulama öğretmenlerine biraz konuya hassasiyet göstermeleri, daha fazla derslere girmeleri için yardımcı olmaları, farklı alanlarda da gözlem yapmaları (ders çeşitliliği açısından, tarih, coğrafya, vatandaşlık) için destek vermelerinin bu konudaki başarıyı arttıracığını belirtmiştir.

İletişim konusunda şu an için fazla iletişimin olmadığını, bir problemle karşılaşırsa okulların irtibat kurduğunu, şu an problem olmadığını daha iyi olabilir, iletişim sıklaştırılabilir şeklinde belirtmiştir.

Danışmana imkan verilmesi konusunda şu sözleri dikkat çekicidir.

“...Fakat bunda da hocaya tabi imkan sağlamak lazım. Yani şimdi ben bu derse giriyorum, 13 tane okulum var ve bu okulları dolaşmaya kalkıştığım zaman bir gün yetmez bana. Üniversitenin bana özel araba vermesi lazım. Ben kendi arabamla dolaşıyorum benzin yakıyorum ve buna bunun karşılığında devlet bana 2 saat ücret veriyor. Şimdi burada oturduğum zaman da 2 saat ücret alıyorum yani koştura koştura şehri dolaştığım o okuldan o okula gittiğim zaman da 2 saat ücret alıyorum. Dolayısıyla eğer böyle bir şey isteniyorsa o zaman bu iş için araç tahsisinin yapılması lazım ve ders ücretinin de arttırılması lazım, benim açımdan değil yani, dersin daha iyi işlenmesi açısından”.

Diğer bir öneri ise fakültenin bir koordinatörünün olması gerektiği olup, şu sözleri ile açıklamıştır.

Yani Milli Eğitimle daha koordineli olarak uı daha efendim karşılıklı olarak diyalog kurarak problemlerimizi gündeme getirip onların çözümü noktasında şey yapılabilir tabi elbette bu çözüm olabilir olmaz diye bişey yok. Fakat bunu yapmak lazım,tabii bunu da hocalardan ziyade kurumsal olarak fakültenin yapması lazım yani ben kendi bölümüm dersini(.....)diyelim ki Türkçe öğretmeni kendi bölümüyle okul öncesi kendi bölümüyle e herkesin aynı anda çözüm bulması zor veya diyalog kurması zor olur,bu ya bir herkesi toplayarak Milli Eğitim temsilcisiyle okul temsilcileriyle bir araya getirip çözmek mümkün,veyahut da buradan tayin edilen bir koordinatörün bütün meseleleri görüşerek ortaya çıkan problemleri çözmesi mümkün”

Buradan, okul deneyimi dersi kapsamında görev alan danışman, okullarda idareciler ve uygulama öğretmenleri ve milli eğitimdeki sorumluların bir araya gelmesi, problemlerin bu şekilde çözüme kavuşacağı fikri de çıkmaktadır.

Milli Eğitim Müdürlüğü’ndeki Yönetici

Araştırmada okul deneyiminin yürütülmesinden sorumlu olan, İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ndeki şube müdürüyle yapılan görüşmede, görüşme sorularına verilen cevaplar doğrultusunda betimsel analiz tekniği ile analizler yapılmıştır.

Görüşmede sorulan ilk soru okul deneyimi dersi kapsamında hali hazırda yapılan uygulamaların neler olduğunu öğrenmeyi amaçlamaktadır. Daha sonra sorulan sorular, bu uygulamaların yeterliliği, uygulamalar sırasında karşılaşılan sorunlar,

bunların çözümlerinin neler olabileceği, üniversite ile yapılan işbirliği ve üniversiteden beklentileri ve son olarak şube müdürünün önerileri ile ilgilidir.

Görüşmeye katılan şube müdürünün görüşme sorularına verdiği cevaplardan, okul deneyimi çalışmalarının YÖK ile MEB arasında 28.07.1998 tarihinde yapılan bir protokole göre hazırlanmış bir yönerge çerçevesinde gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Bu yönergenin içeriği, öğretmen adaylarının MEB'na bağlı eğitim kurumlarında yapacakları okul deneyimi çalışmalarının çerçevesini çizmektedir. Okul deneyimi dersinin işleyişini, Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü için; üniversitenin teklifi ile staj yapılacak okullar için, genel bir onay alınması, okul deneyiminden sorumlu danışmanın okulları ziyareti ile uygun okulların seçimi, 1 uygulama öğretmenine 6 öğretmen adayı denk gelecek şekilde planlamaların yapılması, gerektiğinde bu rakamın 5-7 arasında değişebilir olması şeklinde, uygulamaların yürütüldüğünü belirtmiştir. Uygulamaların yeterliliği konusunda ise koordinasyonun yeterli olmadığını belirtirken, üniversitenin kendileri ve uygulama okulları ile kurduğu koordinasyonun yeterli olmadığını söylemiştir. Fakülte koordinatörünün olmadığını, sadece bölüm koordinatörlerinin olduğunu belirtirken, aslında işleyişin bu şekilde olmadığını söylemiştir. Bu sözlerden sonra sorunlardan bahsetmeye başlamış, yönergede yapılacakların belirgin olmasına rağmen okul deneyiminin bu sistemde yürütülmediğini vurgulamıştır. Sorunların başında fakülte genel sorumlusunun olmaması, sadece bölüm danışmanlarının olması ve bu durumun ferdi hareketlere yürüdüğünü belirtmiştir. Sıkıntıların burada başladığını, şu sözleri

“...Ama önemli olan şu, biz bu çalışmaları bu mevzuat kapsamında yürütebilmek. Sıkıntı burada. Yani bu yönergeyi üniversitemiz tanımıyor, bilmiyor. Uygulama koordinatörleri bilmiyor. Sıkıntı burada. Yani onlar tamamen, geleneksel yapıyor uygulamayı, yani bu böyle olur diyor kafasına göre plan çiziyor...”

ile belirtirken, görüşme boyunca elinden düşürmediği yönergeyi gösteriyor. Bir diğer sorun olarak öğretmen adaylarının denetlenmesi konusunda şu sözleri dikkat çekicidir:

“Öğrencilerin denetlenmesini öğrencilere sorumlu kişi öğretim görevlisi yapacak. Aksaklılardan bir tanesi de o işte. Yani öğretim görevlilerinin, hiç okula gitmeme gibi bir problemi var mesela. En büyük problemlerden bir tanesi o. Öğrencileri doğrudan doğruya okula gönderme. Hatta sorumlu öğretim görevlisini hiç tanımayan okul müdürleri var, hiç okula uğramamış...”

Sorunlardan bahsederken referans olarak elinde tuttuğu yönergeyi göstermektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının uygulama için gittiklerde yaka karları takmaları gerektiğini belirtirken, bunun yapılmasının önemini ve yapılmadığı takdirde çıkacak sıkıntıyı şu şekilde anlatıyor:

“İşte Sosyal bilgiler bölümü falan öğrencisi diye uygulama okulu olarak da Sakarya İ.Ö.O. gibi yazılar yazılır yani o format okul müdürüyle beraber geliştirilir. Okul müdürü de onları o okulun stajyerleri olduğunu kartından tanıyacak. Şimdi bu yapılmazsa bir defa okullarımız kabul etmiyor öğrencileri. Tamam mı? bi defa bu başlangıç yapılacak. Ee pratikte şunu çok görüyoruz, çok rastlıyoruz. Yoğun bi çabayla azaldı baya. Eee “ hadi çocuklar siz gidin, burada staj yapacaksınız” Çocuklar, ee okul müdürüne diyo ki biz staja geldik. Kıyafet bir şey hiçbir şey olmadan, rastgele bir yapı içinde, okulla muhatap oluyorlar. Ondan sonra okul müdürü bunları kabul etmiyor. Öğretmeniniz nerde diyor, onlarla bir gelin bakim. Bu sefer staja alınmadık biz diye başka sıkıntılar başlıyor. Bu durumdaki öğrenciler staja kabul edilmiyor”.

Ayrıca bu bahsettiği adımların hepsinin görev olarak yönergede olduğunu belirtiyor ve uygulanmadığını söylüyor. Sık sık önündeki yönergeden okul deneyiminden sorumlu olanların görevlerini okuyor ve yorumluyor. İşleyişteki sıkıntılardan bahsederken,

“Uygulama öğretim elemanlarının ve her uygulama öğretim elemanının sorumluluğuna verilen öğretmen adaylarının listesini hazırlar, fakülte uygulama koordinatörüne iletir. Uygulama okullarının seçiminde fakülte uygulama koordinatörüne yardım eder. Uygulama öğretmenin görev ve sorumlulukları. Yani öğrencinin başına giden kişi. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması etkinliklerini hazırlar. (Hızlı hızlı önündeki yönergeyi okuyor). Bakın gidecek okulda bizzat çalışacak. Yani burda hiç uğramamak gibi bir şey olur mu mümkün mü?(yine mevzuat okuyor) ...izler ve denetler saldım çayıra yok. Uygulamanın her aşamasında öğretmen adaylarına gerekli danışmanlığı ve rehberliği yapar. Uygulamanın sonunda öğretmen adaylarının, çalışmalarını uygulama öğretmeniyle birlikte değerlendirir, not olarak fakülte yönetimine bildirir. Okulda not verdiripte onu hiç almayan uygulama öğretim elemanları da var...”

olması gerekenleri bu sözleri ile açıklarken, şu anda yapılan uygulamalar ile olması gereken uygulamalar arasındaki fark göze çarpıyor. Ayrıca, başka bir problem olarak uygulama okullarındaki öğretmenlerden kaynaklı bir sıkıntı olduğunda kendilerinin takip edeceğini, üniversitenin de kendi öğrencilerini takip etmesi gerektiğini belirtirken,

herkesin sahada kendine ait olanı izlemesi gerektiğini söylüyor. Eğer mevzuat yok sayılırsa, herkes kendine göre yaparsa bunun denetiminin olmayacağını söylüyor. Okul deneyimi dersi için öğretmen adaylarının gittikleri okullardaki danışmanları olan, uygulama öğretmenleri ile ilgili sıkıntıların genelde müfredatın fazlalığından, adaylar ile ilgilenemediklerini söylediklerini belirtirken, bu konuda yaptığı açıklama;

“şimdi şöyle bu hizmet, bu hizmetlerin hepsi bedeli karşılığında yapılıyor. Yani gerek öğretmen, gerek okul, gerek fakülte ve uygulama öğretmenleri fakültenin hepsi karşılığında cüzi de olsa bedelini alıyor. Yani bedeli karşılığında yapılan hizmet. YÖK bunu milli eğitimden ek ders karşılığı 1.dönem öğretmenlik uygulamasına 6 saat, okul deneyimine 4, saat tanınan bir ücretle alıyor, belirlemiş. Burada okul müdürleri de bu işe bakan müdür yardımcılarının ücretleri de belirlenmiş. Bedeli karşılığı yapılan bir hizmet olarak görülüyor yani angarya bir hizmet değil. Bedeli karşılığı, ama zorunlu bir görev. Şimdiki burada... bizim kültür dokumuz o bizim kurallarla yönetilme, kendi işlerimize kurallarımızı getirme, alışkanlığımızdan kaynaklanıyor. Bir de neyi nasıl yapacağımızı kendimize göre tespit ediyoruz. Neyi nasıl yapacağımızı bizden nasıl istemişler diye sormuyoruz. İlgili mevzuatı inceleyip bakmıyoruz.”

durumun daha iyi anlaşılmasını sağlıyor. Aslında şube müdürünün bahsettiği sorunların hepsinin bir zincirin halkası gibi birbirini etkileyerek, takip ettiğini görüyoruz.

Yönetici, üniversitenin yapılacak stajların planlarının erken yapmamasından dolayı, stajların zamanında başlamamasını da sorun olarak gördüğünü belirtirken, üniversitenin de kendi düzeni olduğunu, hemen bir liste çıkartmadığını, öğrencilerin sayılarındaki değişimin, kalanlar, geçenler, ders alma, bırakma..vb. unsurlardan dolayı geciktiğini bildiklerini fakat bu planların staj başlamadan 1 hafta 10 gün önce bitmesi gerektiğini söylüyor. Yani olanlar ve olması gerekenler arasında farklar çıkıyor. Yani burada yıllardır süre gelen bir uygulamada, milli eğitim, üniversite ve okullarda bu kadar sorunun var olmasının nedeni sorulduğunda,

“Düzenleme düzenleme var. Koordinasyonun geliştirilmesi ne diyim yani yanlış anlaşılır, belki diye korkuyorum, bazı şeyleri söylemekten, önemsemek değil de yani önemsemek anlamında söylemeyeceğim de konuya biraz daha (ses tonuyla destekli) öncelikli bakmak gerekiyor. Yani nasıl olsa olur gider gibi bir yaklaşım içinde değil de biraz daha bunu önemsememiz gerekiyor”

şeklinde mevzuatın önemsenmemesi olarak açıklamıştır. Bazen danışmanların kendisiyle ve okullarla iletişim kurmak zorunda bırakmak için stajları tıkkattıklarını ve diyalog kurmak mecburiyetinde bıraktıklarını söylemiştir. Danışmanların mecburi olarak geldiğini ama bunun çok geç bir hareket olduğunu belirtirken, burada yaptıkları işin önemini şu sözleri ile belirtmektedir.

“Bu konu esasta üniversitemizin işi. Üniversitemizin asli işi. Ama bu öğrenciler bizim ülkemizin öğretmenleri olacak biz öğretmenlerle ilgili kurumlarız; eğitimle ilgili kurumuz. Yardımcı olmak da gönüllü yardımcı olmakta, bizim kaçılmaz görevimiz”.

Başka bir sorun olarak, okul deneyimi çalışmalarında, öğretmen adaylarının gözleme dayalı hareketleri çok bilinçli yapmadıklarını düşünmektedir. Bu konuda danışman ile uygulama öğretmeni arasındaki iletişim eksikliği nedeniyle olduğunu belirtirken, sıkı bir işbirliği olması gerektiğinin altını çizmiştir. Adayların yönlendirilmesinde eksiklik olduğunu da eklemiştir. Uygulama öğretmeni ve öğretmen adayının bir ekip halinde hareket etmesi gerektiğini belirtirken, adayların bulunması gereken etkinlikleri ve etkinlik planından çıkan sorunların sebebini şu sözlerle

“O çünkü planlama öğretmenle birlikte yapılacak. Hatta ideali 3 öğretmen ile birlikte yapılacak yani öğrenci üniversitenin şeyi diğerini bozmadan planlama akışını okulun, bozmadan bu işleyecek. Ne varsa akacak zaten uygulama öğrencisi de okuldaki her şeyi yaşayacak. Yani eğitsel kol çalışmaları varsa, bayramı varsa, çalışması varsa, tiyatrosu varsa (öksürüyor) ders varsa ne varsa hepsini birebir yaşıyacak... Şimdi üniversitenin kendi etkinliklerini yapması gibi bir şey söz konusu değil. Bu tartışılmaz. Zaten sıkıntı orda.”

açıklarken, adayların uygulamakla yükümlü oldukları etkinlik planlarının ortaklaşa, planlanmaması, etkinlik planlarının doğru uygulanmamasının temelini oluşturmaktadır. Bu söylevden okul programları ve üniversite programlarının göz önünde tutularak uygulanabilecek şekilde danışman ve uygulama öğretmeni bunun her aşamasını birlikte planlamalıdır şeklinde bir sonuç çıkmaktadır. Zaten bu şekilde yapıldığında sorunun kalamayacağını, bunların hepsinin yönergede, nasıl yapılacağını belirtildiğini, tekrar vurgulayarak olması gerekeni aşağıda belirtildiği gibi açıklamıştır.

“Şimdi gitti, bundan sonra 2. aşamasında ben bu okulda staj yapabilecek miyim? yapacağım kim var arkadaşım, bu dimi benim uygulama yapacağım, kim ne zaman şu tarihlerde sizin programınız planınız ne arkadaşım birlikte neler yapılabilir, ben bu nasıl bir etkinlik programı yapmalıyım. Şimdi bu kısım işlemiyor okul müdürüne gidecek

öğretmenle birlikte oturacaklar etkinlikleri birlikte planlayacaklar. Haa o zaman o 20 saatlik neyse işte çelişki problem kalmıyor. Neye göre olacak bu? Bu okulun müfredat programlarına göre olacak...”.

Var olan sorunların çözümüne ilişkin, üniversite eğitim fakültesi ile toplantılar yapıldığını, okul deneyiminden sorumlu il milli eğitim koordinatörü olarak, bu toplantılarda yer aldığını ve yönergelerin fotokopileri ile hazırlıklı gittiğini, ve yaşananları şu sözleri ile

“Sistemler üzerine geçmiş dönemlerde hocam bir toplantı bari yapalım gibi şey gelişti. Davet ederseniz katılırız dedik katıldık. Ama burada ben bu mevzuat kapsamında açık açık açıklamalar yaptım. Hatta arkalı, önlü bir kağıda görevler, görev tanımları neler, kurallarını aldık, hatta arkadaşlara dağıttık, form örneklerini dağıttık. Çalışmalarını yani bu konuda uzun mücadeleler verdik. Zaten o sayede biraz bi noktaya geldik. Ancak her şey rağmen, her şeye rağmen öğretim görevlisi arkadaşlarım bu sorumlu uygulama öğretim görevlisi arkadaşlarımız kendilerince yönetmek ve iş bitirmek arzusu eksik olmuyor mutlaka var. Hatta tabi şey yapınca oraya buraya engelleniyoruz gibi sitemler edildiği görülmüştür. Ben soruyorum bu arkadaşımız hiç okula geldi mi sizinle hiç koordine kurdu mu? Bir teması oldu mu, olmadı mı? o zaman kusura bakmayın arkadaşım görevlerinizi yapmamışsınız diyorum. Sizin şikayet etme hakkınız yok ve bu şartlarda adaylarda eğitimini alamaz diyorum. Onun için yani onu da açıkça belirteyim bu konuyu açıkça toplantılarda belirttik”.

anlattıklarından Milli Eğitim Koordinatörünün, aksaklıkların yönergeye uygun davranılmamasından kaynaklandığı belirttiği anlaşılmıştır. Hatta şube müdürümüz komik bulduğu ve hiç unutmadığı bir olayı şu şekilde anlatmıştır.

“Bir toplantıda hiç unutmuyorum yine üniversitede eğitimden değil de başka bölümden fen bölümünden enstitü müdürümü oluyor o zaman ki arkadaşımız Prof, Profesör olan bir hocamız şunu söyledi hiç unutmuyorum. Ya arkadaşlar burada hepsi yazıyor biz bunu hiç okumadık ki ya, burda her şey belli bunu okursak her şey belli dedi. Hiç unutmuyorum. Unutmuyorum yani aslında bir sorun yok, şu yönergeye koordinatör kapsamında görüşülen yönergenin belirttiğine uyarsak, hiçbir sorun olmaz.”

Yönetici, okul deneyimi dersi kapsamında karşılaşılan sorunların bazılarının da okullarda öğretmen odalarının yetersizliği ve öğretmen adaylarının abi-abla yaklaşımında olmaları şeklinde ifade etmiştir. Bunlar için çözümlerin üretilmesi

gerektiğini, adayların okullarda yok sayılmamaları gerektiğini belirtirken, adayların öğretmen yaklaşımında okullara gitmesinin önemini

“Yani oraya abi, abla yaklaşımlarından ziyade öğretmen yaklaşımları esas alınarak davranışlar geliştirilmeli... dedim ya uygulamalar için üniversite uygulama koordinatörünün pardon uygulama öğretim elemanının asli görevlerinden bir tanesi de öğrencilerini, staj yapacak öğrencilerini staja hazırlamak. Bunu hazırlamak derken sadece kılık-kıyafet değil. Sadece davranış değil. Psikolojik olarak da hazırlamak. O ruhu vermek o ilk toplantıyı birlikte yapmak derken oradaki okul müdürüyle öğretmenle o ruhu birlikte kazandırmak. Buradaki bu toplantıların sadece planlamanın ötesinde psikolojik ve sosyolojik de önemi var. Ortamları oluşmasa da önemi var. En büyük sorun üniversitedeki öğretim o işi yapan arkadaşlarımızın bu işi kendi işleri gibi görme, aman bizim işimiz çok eğer onların işi değilse Milli Eğitim Bakanlığının veya okullardaki öğretmenlerimizin hiç işi değil. Bakın onlara havale etmek diye bir kavram yok. O iş önce üniversite öğretim görevlisinin çünkü muhtevine aldığı zannediyorum en fazla 15 kişilik öğrenci grubu alabiliyorlar. Bu mevzuatta o da var. O da belirlenmiş 15 kişinin yani 2 grupluk 3 grupluk öğrenci grubu ellerinde var. Ee o öğrenci grubunu takip etmek en ideal şartlarda en güzel şekilde öğretmen olarak hazırlamak hem resmi görevleri hem vicdani görevleri hem mesleki bir görevleri. Öğretmen olarak öğretmek önemli olan. Tamamı görevleri bunu ısmarlamakla olmaz. Yani hiç kimse hiç kimsenin görevini yapamaz. Bu boşluğu gören öğrenciler bu boşluğu başka türlü değerlendirir. Ciddiyet önemli, disiplin ve ciddiyet çok önemli. Eğer bu duruşu görmeyen bir aday öğretmen ciddi bir staj yapmaz.”

anlattığı bu açıklamalardan, şu an yapılan uygulamalar ile olması gerekenler arasındaki farklar, sorunların sebepleri ve eksiklikler göze çarpmaktadır. Yani en azından bilinen danışmanın sosyal bilgiler öğretmenliği I. ve II. öğretim sınıfları olmak üzere 2 sınıf (yaklaşık 90 civarında) bir öğrenci kitlesine danışmanlık hizmeti vermeye çalıştığını bilmekteyiz. Bu anlamda yönergede bahsedilen sayının, 6 katı fazla öğrenci ile ilgilenmesi pek de mümkün olmamakta ve sorun oluşturan sebeplerden görülmektedir. Ayrıca şube müdürü sistemde sorunun olmadığını, bazı çözümlerin olduğunu, şu sözleri ile belirtmiştir.

“Burada amaç geleceğin öğretmenlerine, fayda sağlamak, geleceğin öğretmenlerini yetiştirmek, okullarımızı problem ortamı yapmak değil tamam mı? Bunu çok iyi bunu yükünü çok iyi görmek lazım...Ya şimdi ne yapacağınızı bilmezseniz (çünkü bundan kimsenin haberi yok) şimdi biz şunu benimsemek zorundayız devletin bir işleyiş çarkı var. Devlet bir takım kurullarla ve tanımlarla tanımlanmış kurallar veriyor. Buna biz mevzuat diyoruz. Bazen kanun deriz buna, bazen protokol deriz, bazen yönerge deriz, bazen yönetmelik deriz bazen tüzük deriz bazen genelge deriz bazen emir deriz. Adı şu ya da bu

olabilir. Ama tanımlanmış bizim dışımızdakilerce tanımlanmış kurallar var. Biz yöneticilerin bu işte koordinatörlerin, görevleri bu tanımlanmış kuralların işlenmesini sağlamak. Kurallar koymak değildir”

bu mantıkta bakılması gerektiğini ve denetimli ilerlemesi gerektiğini vurgulamıştır.

Sorunların çözümü için iletişimin önemli olduğunu, sorun olduğunda, kendilerinden yada okullardaki öğretmenlerden kaynaklandığında, danışmanların kendilerine bunları belirtebileceğini çözüm için elden gelenin yapılacağını, kendilerini aşan sistemsel sorunlarda ise bakanlığa yazıların yazılabileceğini belirtmiştir. Çünkü bakanlıkta Öğretmen Yetiştirme Bilgi Komitelerinin olduğunu ve çalışmaların yapıldığını, hatta zaman zaman illerden raporlar istediklerini belirtmiş, gerekirse sorunlar bildirilir, gerekli çalışmalar komite tarafından da yapılır, şeklinde izlenecek yol hakkında bilgi vermiştir.

Şube müdürüne, üniversiteden beklentileriniz neler? şeklinde sorulan soruya verilen cevap

“Bizim üniversiteden beklentimiz şu deminde bahsettim üniversite öğretim görevlisinin bir, birincisi en uygun okulun belirlenmesi konusunda, gerekli sahada gerekli ufak bir çalışma yapmış olması.... Onun için bunun tesbiti gerekiyor. Yani hangi okullar kendisi için ideal olur ona bakacak, orda biz sıkıyoruz, tesadüfiyete de bırakmıyoruz. Yani üniversiteye orda bir tercih hakkı verdik. Ee işte buradaki ölçüt şudur en fazla bir öğretmene 6 öğrenci bir derste en fazla 2 öğrenci... Eee buna göre gideceksin okullarda, okul müdürüyle mutabık olarak, şu da var okul müdürünün de o gün başka konuları vardır, problemleri vardır. Sade o gün staj için uygun olmayabilir. Ne yapacak işte x kişisi x öğretmeni okula gidecek okul müdürüyle benim şöyle bir sorunum var elimde şu kadar öğrencim var, Bu konuda sizle şu günlerde staj yapmayı planlıyoruz, ee mümkün mü değil mi bakacaklar oturacaklar beraber bir anlaşmaya varacaklar... Pazartesi Perşembe şu öğrencileri, 12 tane öğrenciyi oraya kodlayacaklar isimleri, şeyleri arkasına ikisi de mutabakata varacak yani...Bu okulda saklanacak buna göre biz genel bir onay alıyoruz bu liste resmiyet kazandırıyor yarın o okulda öğrencilerle ilgili bir problem olduğunda, yani yasal hukuksal bir sorun ortaya çıktığında disiplinsel bir olay ortaya çıktığında her türlü vaka olabilir. Bu durumda bu öğrencilerin bu okulda stajyer öğrenci olup olmadığı resmiyetini bu belge kazandırıyor”

şeklinde yaptığı açıklamada hazırlıkların ayrıntılı yapılması gerektiğini belirtmiş, bu uygulamaların daha fazla önemsenerek, ciddiyetle yapılmasını beklediklerini, yapılan etkinliklerin okullarda uygulama öğretmenleri ile hazırlanması gerektiğini bütün her

şeyi yönergeye uygun yapmalarını beklediklerini belirtmiştir. Ayrıca adayların okullardaki öğretmenden izin alması gibi bir şeyin söz konusu olmadığını, onun takibini üniversitenin yapması gerektiğini, öğrenci izinli ise bu durumun birkaç gün önceden öğretmene bildirilmesinin önemli olduğunu belirtmiş, adayların davranışlarının kuruma uyumlu olması konusunda hassasiyet gösterilmesini, gerek kılık kıyafet gerek öğretmen davranışları açısından, bilhassa adayların öğretmen davranışı göstermesi gayretine önem verilmesi gerektiğini, aksi taktirde öğrenci psikolojisi ile yapılacak stajın, staj olmayacağını, öğretmen psikolojisini benimseyerek, o atmosferi soluyarak, o psikolojide stajlarını yapmaları gerektiğini belirtmiştir.

Beklentilerin karşılıklı olduğunu vurgularken, kendilerinin de yani okullarında, üniversitenin aracılığıyla yeniliklerden haberdar olması ve ayak uydurması konusunda, adaylardan yararlanılması gerektiğini, okullarda yapacakları uygulamalar ile sağlanacağını

“ Ama bunun etkinlik biçimi içindeki işte metot ve teknikleri, araç gereçlerin zenginleştirilmesi kaynakların zenginleştirilmesi ilgili dersi anlatan kişiyle ilgili. Onu öğrenci zenginleştirebilir daha geniş araştırmalarla karşısına çıkabilir. Zaten okullarımızın beklentisi de bu olmalı bence. Yeni şeyleri bu adaylarımız kanalıyla üniversitenin yeni bakışları da bu şekilde yansımali okullarımıza öğretmenlerimize. Yansımali ama bu öğretmenin o günkü planlamalarını atın bir kenara, biz kendimiz planladıklarımızı yapacağız diye bir şey yok kavram yok, yok”

bu sözleri ile belirtmiş, fakat her şekilde etkinliklerin birlikte, hazırlanması müfredatın aksamaması gerektiğinin altını çizmiştir.

Önerileri konusunda; iyi bir planlamanın yapılması gerektiğini, danışmanın işini önemsemesini ve aktif bir çalışma içine girmesi gerektiğini, okullarla iletişime dikkat etmesini; okul müdürü, müdür yardımcısı ve uygulama öğretmeni ile sık sık okulları ziyaret ederek, iletişim kurmasını, özellikle ilk gün okula öğrencileri ile birlikte gelinmesi gerektiğini ve uygulama öğretmeni de yanlarına alarak, okulun tanıtılması, yapılacak uygulamalar (etkinlik planının hazırlanması), karşılıklı beklentiler,..vb. ayrıntılarıyla her şeyin konuşulması, yani her birimin, ne yapacağını iyi bilmesi gerektiğini söylemiştir. Adayların psikolojik açıdan da stajlara hazırlanması gerektiğini, en ideal şekilde takip edilmeleri, dönem sonunda değerlendirmelerin gene

uygulama öğretmenleriyle yapılmasının önemli olduğunu söylemiştir. Ayrıca derslere öğretim üyesinin (danışman) girmesinin, bütün saatler orda olmasının pek mümkün olamayacağını ama 2 aylık staj süresi içinde hiç değilse, 2-3 sefer uğramış olması gerektiğini, ilk defa mutlaka uğramak şartıyla birkaç sefer uğramasını, asgaride öğrencilerini teslim ettiği müdür ve öğretmen ile tanışması gerektiğini belirtmiştir. Bunun önemini, okullardaki öğretmen ve müdürlerin de işlerini ciddiye almalarını etkilediğini belirterek vurgulamıştır. Tabi bunların kendisinin beklentisi olduğunu belirtirken, şunu da

“... Ama o planlamayı yapmakta o staj görevi verilen kişinin, o stajı yapabilir, yürütebilir şartlarda olması da üniversiteye ait. Bize ait bir sorun değil”

eklemiştir.

Son olarak;

“Hayat bilgisi diye verdiğimiz derslerde, önce okulu sonra çevresini, ailesini tanıtan davranışlar kazandırırız. Yani çocuğa yaşadığı ortamda, neler yapacağını öğretiriz en başta. Çocuk sınavlara hazırlanırken ne yapacağını öğretiriz. Yani dimi çocuğa okuldaki disiplin kurallarını öğretiriz. Bunlar verilmek zorunda neden işte rehberlik saatinde bunlar yaptığımız şeyler. Ee peki, öğretmen yetiştiriyorsak önce bir öğretmen adayının stajlarda neye göre hareket edeceğini hangi kurallar içinde bunu yaptığını hangi yasal dayanakları olduğunu bunlar ilerde resmi birer kişilik olacak. Şimdi bunu öğretirsek mesele kalmaz. Ama bunu öğreten arkadaşın bundan haberi yoksa, öğretemez. İnsanlar bilmediğini öğretemez. İnsanlar bildiklerini öğretir sadece. Bunu öğrenen bir aday, bugün aday olarak gittiğinde, ne yapacağını bilir, yarın öğretmen olarak bu görevi üstlendiğinde, gitti öğretmen görevini üstlendi, niye görev yaptığını bilir. Böylece Türkiye ölçeğinde sorunu çözeriz. Ama biraz önemseyeceğiz, biraz tembelliği bırakacağız. Bizim genel bir şeyimiz var .Biz kendimizi hep yetkili ve etkili olarak görürüz. Biz ben böyle yaparım deriz. Herkes devlet nizamı içinde kendine tanınana, tanımlanan görevleri yapmakla mükelleftir. Haa görevi şu olabilir, ben mesela demin dedik öğretmen yetiştirme komitesi içindeki bir mensup olurum, o zaman bu mevzuatı geliştirmekle görevli olur yükümlü olurum. O mevzuatı yazmakla ben yazmakla mükellef değilim. Tamam mı? ben yazılanı uygulamakla mükellefim. Üniversite de böyle. Onlarında farklı önerileri varsa onlarda düşüncelerini YÖK’e iletecekler YÖK de bu çalışmalarını yaparken bu tarafı protokol gereği bu taraf çerçevesi onlarda oturacaklar yukarda, ortak paydası şöyle bir bizim için işleyişte şöyle aksaklıklar var, bundan sonrasını şöyle yapalım, bunu yazacaklar evet bundan sonra böyle yapalım diyecekler. Biz onu uygulayacağız. Sıkıntı burada tamam mı? Öğretim üniversite

uygulama öğretmenlerinin denetimleri üniversite tarafından sağlandığı an, bu mevzuata uygun davranışlar sağlandığında, stajla ilgili hiçbir sorun kalmaz”

şeklinde yaptığı açıklamadan anlaşılacağı üzere, okul deneyimi dersinin var olan, yönergeye uyularak işlenmesi halinde, yönergede okul deneyimi dersinden sorumlu görevlilerin, görevlerini yönergede belirtilen, tanımlamalara uygun yaptığı takdirde, sorunların önüne geçilebileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Uygulamalarda olması gerektiği gibi yapıldığında da sıkıntılar çıkıyorsa, bunların gerekli birimlere iletilmesine yani, okullardan danışmana, danışmandan fakülte koordinatörüne, fakülteden Milli Eğitim Koordinatörüne ve Milli Eğitim koordinatörünün de bakanlıkta bulunan Öğretmen Yetiştirme Bilgi Komitesi'ne rapor edilebileceğini, gerekli çalışmaların yapılabileceğini, gerekirse yeni araştırmaların olabileceğini söyleyebiliriz. Okul deneyimi dersinin işleyiş ve denetim şemasının ortaya çıktığını görmekteyiz.

Sonuç olarak, öğretmen yetiştirmek için, kurumlar arası gerekli iletişimlerin kurulmasının önemli olduğunu ve öğretmen adaylarının okul deneyimi dersinden tam anlamıyla yararlanabilmesi için, okul deneyimi dersi kapsamında yürütülen uygulamaların daha fazla önemsenmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

Öğretmen Adayları

Öğretmen adaylarıyla dönem başında (staja başlamadan önce) beklentilerini anlamak amacıyla yapılan 1. görüşmelerde verilen yanıtlar doğrultusunda temalar okul deneyimi ile ilgili düşünceler, okul deneyiminden beklentiler, danışmandan beklentiler, uygulama öğretmenlerinden beklentiler ve meslekle ilgili merak edilenler olmak üzere 5 ana tema altında toplanmıştır. Temalar, alt temalar kodlar ve frekanslar tablolastırılmıştır.

Tablo 4.10. Öğretmen adaylarının Okul deneyimi ile ilgili düşünceleri

TEMALAR, ALT TEMALAR	KODLAR VE FREKANSLAR
Okul deneyimi İle ilgili Düşünceler	Mesleği öğrenme (5) Mesleğe hazırlık(3) İstekli gidilme(1) Yararlı(2) Mesleki tecrübe kazanma(5) Gerekli bir ders(7) Öğretmenliğe ilk adım(8) Eğitim hayatının en güzel en önemli en heyecan verici dersi(1) Sabırlı olmayı öğretmesi(1) “Ben öğretmenlik yapabilir miyim?” dedirten ders(1) Heyecan verici(3) Devamlılık önemli (her hafta aksatmadan gidilmesi gerekli)(1) Öğrendiklerini pekiştirme(1) Öğretmenliği hissetme(2) Mutlu hissedilen ders(1) Farklı bir ders yaşayarak görme(1)

Tablo 4.10’da da görüldüğü gibi öğretmen adaylarıyla (20 aday) yapılan görüşmelerde birbirinden farklı birçok görüş belirtilirken, çoğu öğretmen adayı öğretmenliğe atılan ilk adım olduğunu belirtmişlerdir. Yine çoğu gerekliliği üstünde durmuştur. Bazıları mesleki tecrübe kazanmanın üzerinde dururken, bazıları mesleği öğrenme, bazıları mesleğe hazırlık olarak en önemli en heyecan verici ders olduğu şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir. Bazıları dersin kendilerini heyecanlandığını, öğretmenliği hissetmeyi sağladığını belirtirken, bu dersin yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Bir aday da staja istekli gidilmesinin önemini şu sözleriyle belirtmiştir.

“Stajın olması çok büyük avantajın yanında, aynı zamanda mesleğe hazırlık zaten. Bizi mesleğe öyle bir hazırlıyor ki, o mesleği yapıp yapamayacağımızı ya da nerelerde ne şekilde davranmamız gerektiğini, olumsuz yönlerinin neler olduğunu görebiliyoruz. O yüzden ben staja şahsen çok sıcak bakıyorum. İsteyerek gidilmesi gerektiğini düşünüyorum öğrenciler tarafından. Çünkü ne kadar istekli olunursa da o kadar başarıya ulaşılacağını tahmin ediyorum. Burada alana hazırlıyorlar ama hiçbiri bu kadar yararlı değil. Stajlarda alanda gördüklerimizi uygulayabiliyoruz.

Aynı zamanda azınlıkta kalan farklı düşüncelerde; eğitim hayatının en güzel dersi, sabırlı olmayı öğretiyor, mesleği yapıp yapamayacağını gösteren bir ders olarak

belirtirken, devamlılık, öğrendiklerini pekiştirme, yaşayarak öğrenme, adaya mutluluk veren ders gibi düşünceler azınlıkta kalmıştır.

Yapılan görüşmeler esnasında adayların olumlu tutumları, heyecanları oldukları gözlenmiştir. Birçoğunun kendini ve düşüncelerini ifade ederken benzetmeler kullandıkları görülmüş olup bir adayın üniversitede aldığı diğer dersler ve okul deneyimi şeklinde ayırdığı ve önemini belirttiğini şu sözlerinden anlamaktayız.

“...oraya gidip deneyim kazanmamız pratik bakımından çok önemli hani teorik bilgileri böyle bir kum birikintisi olarak düşünürsek okul deneyimi dersi de bu kumlardan duvar yapıp tuğla gibi örmek demek yani.”

Tablo 4.11. Öğretmen adayının beklentileri

Okul deneyiminden Beklentiler	<p>“Öğretmenlik nasıl yapılır?”ı öğrenme (10) Mesleği benimseme ve sevmeye(5) Hiç düşünmedim(1) Beklentim yok(okul bitsin diye gitmesi)(1) Sabırlı olmayı öğretmesini(1) Olgunlaşma(1) Öğrencilerle iletişim kurabilme(öğrencileri tanıma)(7) Öğretmen gibi hissedebilme(3) AA ile geçmek(dersi yüksek not ile geçmek yeterli)(1) Okuduğu bölümün farkına varma(1) Sınıf yönetimi konusunda gelişme(6) Deneyim(pratik)(3) Okul ortamını tanıma(4) İyi staj dönemi geçirme(1) Çekingenliğin gitmesi(1) Okula öğrenci gözüyle bakmaktan, öğretmen gözüyle bakmaya geçişi sağlaması(1)</p>
--------------------------------------	--

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının çoğu okul deneyimi dersinden öğretmenlik mesleğinin nasıl yapıldığını öğrenmeyi beklemektedirler. Çoğu öğretmen adayı da öğrencileri merak etmekte ve onları tanımayı ve onlarla iletişim kurabilmeyi beklemektedir. Bazı adaylar sınıf yönetimi konusunda gelişmeyi beklemektedirler. Bu şu sözlerle dile getirilmiştir.

“Seneye atanırsak ne yapmam gerektiğini bu seneden öğrenmeyi isterim. Acemilik çekmemeyi, öğrencileri nasıl kontrol edebileceğimi, etkili bir ders nasıl yapabileceğimi öğretmesini isterim yani.”

Bazı adaylarda prova dersi olarak görmekte pratik yapmayı beklemektedir. Adayın şu sözleri bunu açıkça ortaya koymaktadır.

“Prova dersi olduğu için ön hazırlık olduğu için zaten biz genelde gittiğimizde arka sırada oturuyoruz. Hocayı seyrediyoruz, hiç bir şey söylemiyoruz, konuşmuyoruz. Sadece gözlem yapıyoruz. Biraz aktif birazda etkin olmayı isterdim. Bir beş dakika da olsa biraz bir prova yapmayı isterdim

Bazıları mesleği benimsemeyi ve sevmeyi beklerken, bazı adaylar okul havası solumayı ve ortamı tanımayı beklemektedir. Bazıları öğretmenlik duygusunu tadabilmeyi beklediklerini belirtmişlerdir. Birkaçı beklentilerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bir aday beklentisi olmadığını şu sözleriyle dile getirmiştir.

“Hiç düşünmedim. Beklentim yok ya sadece okul bitsin diye gidiyorum”.

Okul deneyimi dersinden olgunlaşmayı ve sabırlı olmayı öğretmesi gibi beklentileri olanlar azınlıkta olmakla birlikte, bir adayın beklentisi de sadece dersi başarıyla geçmektir. Bunu şu şekilde dile getirmiştir.

“Tabi ki AA ile geçmek (gülüşmeler)”.

Kredisi fazla olan bir ders olduğu için not burada önemlidir. Yine bir aday okuduğu bölümün farkına varma gibi bir beklentisi olduğunu belirtmiştir. Birkaç aday ise iyi bir staj dönemi geçirmeyi, çekingenliklerinin gitmesini ve öğrencilikten öğretmenliğe geçmeyi beklediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4.12. Öğretmen adayının danışman ve uygulama öğretmeninden beklentileri

Danışmandan beklentiler	Birebir iletişim (temsilci olmadan) (7) Okullarla iletişim kurma (Uygulama öğretmeni ile iletişim) (3) Adayları denetleme(takip) (4) Staja hazırlama(Adaylara okullara gitmeden ön bilgi verme, Psikolojik açıdan hazırlama, etkinliklerin yapılması ve raporların nasıl tutulması gerektiği ile ilgili bilgi) (14) İhtiyaç olduğunda zaman ayırma ve yönlendirme(5) Dersin önemini belirtme(aday için önemi)(1) Haftada bir gün toplantı yapılması(fakültede 1 saat toplanılması) (1) Anlayış(1) Adayları daha heyecanlı ve istekli kılması(1)		
Uygulama öğretmeninden beklentiler	Örnek olması(5) Mesleği bütün yönleriyle öğretmesi(6) Tecrübelerini (Deneyim) paylaşma(10) Oryantasyon(Okula ve öğrencilere hazırlama, Okulu tanıtmaya ve yapılacakları anlatma)(9) Beklentim yok(1) Ortak çalışma (adaya küçük görevler vermesi)(2) Yardımcı olma(İhtiyaç olduğu ya da problem olduğunda)(7) Yeniliklere ayak uydurma ve uygulama(Derslerde yenilikleri takip)(1)	Adaylara nasıl davranmaları konusunda bilgilendirilmeleri	Meslektaşları gibi davranması(7) Sınıf ile tanışması(1) Adayı dinlemesi(1) Anlayış, iyi davranma ve güler yüzlü olma(4) Mesleğe özendirme(1) Küçümsememesi(1)

Tablo 4.12’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu özellikle danışmandan staj okullarına gitmeden kendilerini hazırlamasını, etkinliklerin yapılmasını, raporların nasıl tutulacağı, onları neyin beklediği ve nasıl davranmaları gerektiği gibi konularda bilgilendirilmelerin yapılmasını beklemektedirler. Bazılarının şu sözleri bunu açıkça ortaya koymaktadır.

“...biz ilk defa gideceğiz, biz heyecanlıyız bazılarımız gerçekten önemli kaygılar taşıyorlar, tedirginler. Biz yapamayız şeklinde kaygıları, bunların danışman öğretmen tarafından anlatılması gerekiyor. Bire bir olmasa da(zor olur) en azından grup grup görüşmeler ile grup rehberliği yapılabilir. En azından stajyer öğretmenlerin psikolojisine bence yararlı olur diye düşünüyorum”.

“Bize fazlasıyla yardım etmesini bekliyorum. Çünkü hiç bir şey bilmiyoruz bu konu hakkında. Staja giden arkadaşlarımız oldu ama ona ne kadar sorabilirsin birde kendi bölümüyle alakalı şeyler anlatıyor hep. 1. sınıfta arkadaşlarım oldu. Oda arkadaşlarım

vardı. Staja gidiyorlardı, ne yaptınız diye soruyordum. İşte konu anlattık, ders çalıştık, öğrencilere ders çalıştırdık falan filan diye. Ama biz şu anda hiçbir şey bilmiyoruz. Sudan çıkmış balık gibi okullara gideceğiz. Ne yapmamız gerektiğini bilmiyoruz neye dikkat etmemiz gerektiğini bilmiyoruz. Neyle ilgilenmemiz gerektiğini bilmiyoruz bunlar hakkında bize fazlasıyla bilgi vermesini bekliyorum açıkçası danışmanumdan”.

“Nasıl söyleyeyim. Bize söylemesi gerekirdi Hani şunu yapın bunu yapın, şurada oturun derse müdahale etmeyin ya da hocanız gelmeden şunları yapın diye bir açıklama yapması gerekirdi”.

“Staja gitmeden önce bilgileri aktarmalı. İlk defa bu role bürüneceğiz. Psikolojik açıdan hazırlaması gerekir”.

Adaylarının bazıları danışmanlarından kendileriyle daha fazla ilgilenmesini birebir yüz yüze iletişim kurabilmeyi arada temsilci olmadan görüşmeyi beklemekte, hatta öneri olarak gerekirse vakit ayırabilecek kişilerin danışmanlık görevini yapması gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla ilgili adaylardan birkaçının görüşleri şu şekildedir.

“Ben ilk olarak danışmanumdan benimle bireysel olarak ilgilenmesini beklerim. Çünkü diğer bölümlerde bireysel olarak ilgilenilirken 4-5 kişilik gruplar halinde, bizde sadece temsilciler aracılığıyla iletişim kurabiliyoruz danışman hocalarımızla ki buda ne kadar verimli oluyor tartışılır. Benim anlatmak istediğimi, beni temsil eden arkadaşım anlamayabilir, anlatamayabilir yada hocamızın önerilerini tavsiyelerini aktaramayabilir bana. İlk olarak danışmanumdan bireysel danışma bekliyorum. Yani sürü psikolojisi olarak değil de 4-5 kişilik gruplarla gidip, ne istiyorsam danışmanumdan öğrenmek istiyorum”.

“...ne idareyle ne de danışman hocamla iletişime geçemiyorsam stajın tam olarak verimini karşılayamıyorum, vermek istediklerini alamıyorum”.

“...Birebir herkese yapamasa da problemleri taşıyabilmeli yüz yüze görüşmelerle hiç olmazsa vakit ayırabilecek düzeyde birisi olmalı”..

Adaylardan bazılarının danışmanlarından beklentileri ihtiyaç duyduklarında, zaman ayırması ve yönlendirmesi şeklindedir. Bazı öğretmen adayları danışmanlarının kendilerini, yaptıklarını denetlemesini, takip etmesini beklemektedir. Bu konuda adaylardan bir kaçı önemini şu şekilde vurgulamıştır.

“Ben takip etmesini istiyorum. Bu beklentimin temel sebebi bizim bölümde uygulanmaması çünkü bütün bölüme 1 kişi vermişler, o da ister istemez ipin ucu kaçıyor bir yerde bağ

kurulamıyor. İletişim ne kadar iyi olursa; hem bizim stajdan beklentimiz karşılanmış olur hem de yaptığımız staj amacına ulaşmış olur”.

“ Danışmanım özellikle bize bu ders verildi herkes okullarına gitti eee.....yani öncelikle denetlemesini istiyorum. Çünkü eğer o bizi denetlerse, biz bu işe daha iyi sarılabılıriz. Sonuçta bu bizim mesleğimiz hayatımız bu güne kadar burada bizim aldığımız eğitim, buraya gelmeden önce aldığımız eğitim sonuçta hayat bizi şekillendirdi. Bundan sonra ister istemez biz hayatları şekillendireceğiz bi şekilde. Her çocuk bir hayattır bana göre. Buda danışman öğretmenimizin bizi daha iyi denetlemesiyle öğrencilerimizi geliştirebiliriz hem de kendimizi olgunlaştırırız”

Ayrıca bazı öğretmen adayları danışmanları ile uygulanma öğretmenlerinin (staj okulundaki danışmanı) iletişimde olmasını beklemektedir. Bu konuda bir adayın şu sözleri beklentiyi açıklamaktadır.

“Bir ikincisi de danışmanım okulumla öyle bir iletişimde olsun ki benim okulda yaşadığım bir sorunu bir dahaki hafta yaşamak zorunda kalmayayım. Danışmanım o hafta içerisinde uyarısın beni, o sorunu ortadan kaldırmaya çalışayım”.

Öğretmen adaylarından bir tanesi dersin kendileri için önemini belirtmelerini beklerken, bir tanesi de okul deneyimi dersinin haftada 1 gün 1 saat kadar toplanılıp ders şeklinde, danışmanlarıyla bir araya gelinmesini gidişat ya da varsa problemlerle ilgili konuşulmasını beklemektedir. Ayrıca birkaç öğretmen adayının danışmanından; anlayış, kendilerine özenmesini ve adaylarla ilgilenirken onları daha heyecanlı ve istekli kılması şeklinde beklentileri olduğunu dile getirmişlerdir.

Tablo 4.12’de yine aynı şekilde staj için gittikleri okullardaki uygulama öğretmenlerinden beklentilerini dile getirmişlerdir. Adaylardan çoğu uygulama öğretmenlerinin deyimlerini (yıllarca biriktirdikleri tecrübelerini) paylaşmalarını beklemektedirler. Aynı zamanda çoğu aday okullara gittiklerinde, uygulama öğretmenleri tarafından okulun tanıtılmasını, öğrencilere karşı hazırlanılmasını ve yapılması gerekenler için kendilerinin bilgilendirilmesini beklediklerini belirtmişlerdir. Bu beklentilerle ilgili adayların birkaçının şu sözleri örnek teşkil etmektedir.

“Bizle ilgilenmeli, rahatlatmalı. Ortamı anlatmalı paylaşmalı ön bilgilerle. Bi nebze oryantasyon. Okulu ve öğrencileri tanıtmalı. Tecrübelerini paylaşmalı yani o alanda çalışan olarak kendi yaşadıklarını da anlatmalı”.

“Tabi öncelikle oradaki danışmanumdan dediğimiz gibi oryantasyon sürecini bana iyi .. okulu tanıtmalı bu süreci iyi değerlendirmemiz lazım öğrencileri de tanıtmalı meslek hakkında daha detaylı bilgi tecrübeleri paylaşsın öğrenci özellikleri sınıflarla ilgili ön bilgileri vermeli. Meslekle ilgili özel sorularımızda bize yardımcı olmasını beklerim”.

“Hocam kendisi yaşadığı tecrübelerden bizle bir şeyler paylaşması mümkün yapması gerekir. Çünkü yeni öğretmenlerin yetişmesinde onların payı büyük sonuçta bi tecrübe var. Tecrübelerini paylaşmalılar bizle...”

Bazı öğretmen adayları bir problem olduğunda ihtiyaç duyduklarında kendilerine yardımcı olmalarını beklediklerini belirtmişlerdir. Birkaç aday mesleği bütün yönleriyle öğretmesini beklediklerini belirtirken, bazıları uygulama öğretmenlerinin kendilerine örnek olmasını beklemektedir. Birkaç öğretmen adayı uygulama öğretmenleriyle ortak çalışmalar yapmayı, onlara küçük görevler vermelerini beklerken, bir nebze onların yardımcıları olabileceklerini şu sözleriyle dile getirmişlerdir.

“...ama bizi yardımcısı gibi de görebilir, siz de öğretmensiniz havasını vermeli...”.

Beklentisi olmayan aday azınlıkta olmakla birlikte şu şekilde ifade etmiştir.

“Aslında beklentim yok ama herhalde ders anlatım biçimini, sınıf yönetimini göreceğiz. Tecrübelerini göreceğiz”.

Bir öğretmen adayı da yeniliklere ayak uydurmalarını ve derslerde uygulamalarını beklediğini belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplardan uygulama öğretmenlerinden kendilerine olan davranışlarıyla ilgili bir alt tema açılmıştır. Adaylara nasıl davranmaları konusunda bilgilendirilmeleri, alt temasında çoğu kendilerine bir meslektaş gibi davranılmasını istediklerini, anlayış ve güler yüz beklediklerini belirtmişlerdir. Bu konudaki düşüncelerden örnekler şu şekildedir.

“Bana meslektaşı gibi davranmasını isterim, psikolojik açıdan öğretmen gibi hissetmeye başlamamız gerekiyor”

“Öğretmen gibi hissettirmeli. Özellikle ilk hafta güler yüzlü olmalı ilgilen sin daha iyi olur.”

“...daha sıcak bakmalılar. Anlayış bekliyorum da ilk defa gideceğimiz için hem öğretmen gibi hem de öğrenci gibi yeri geldiğinde bu şekilde bakmalarını beklerim. Deneyimlerini paylaşmalılar. Değerlendirme yaparken, kendi kişisel görüş değil objektif olsunlar. Acemi olduğumuzu kabullensinler. Ders bu ders olarak alıyoruz bunu göz önünde bulundursunlar.”

“Bize öğretmen gibi davransın ilk gittiğimizde buyurun hocam hoş geldiniz diyebilmeli. Öğrencilerini bize karşı hazırlamalı. Öğrencilerin bize saygılı olması gerektiği konusunda konuşmalı onlarla. Bize davranışlarıyla öğrenciye örnek olmalı çünkü onun tavrı öğrenci tavrını belirler”.

Birkaç aday da sınıfla tanıştırmayı, uygulama öğretmenlerinin kendilerini dinlemelerini, küçümsememelerini, mesleğe özendirmelerini beklediklerini söylemiştir.

Tablo 4.13. Öğretmen adaylarının meslekle ilgili merak ettikleri

Öğretmenlik Mesleği ile ilgili merak edilenler	Öğretmenlik hissi (takım elbiseyi giyme)(4) “Öğretmenlik yapabilir miyim?” düşüncesi(4) Yok (1) Olmadı(2) Öğrencilerin tutumu (adaylara karşı)(1) Derslerin nasıl geçtiği (neler yapıldığı)(1) Sınıf ortamı(2) Bilgim var(1) Öğretmenin tutumu(1)	Staj öncesi bilgi hazırlık dönemi	1.sınıftan itibaren araştıran (5) 2. sınıfta araştırmaya başlama(1) 3. sınıfta (staj dönemi yaklaştıkça merak edenler) araştırmaya başlama(6) Son sınıfta(staja başlamadan) araştırma(4) Araştırmayan(4)
		Staj öncesi bilgi alınan kişi ve materyaller	Aile (baba, abla, abi, akrabalarda öğretmen olanlar) (5) Arkadaş çevresi(okul ve yurt arkadaşları)(7) İlköğretim ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitabı inceleme(1) İnternet(1)

Tablo 4.13’te öğretmenlik mesleğiyle ilgili merak edilenlerle ilgili olarak bazı öğretmen adayları, okudukları sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünün son safhasına gelmişken, okul deneyimi dersinin kendilerine daha fazla öğretmenlik hissini yaşatmasını beklerken, bazıları da öğretmenlik yapabilir miyim? sorusuna cevap bulmayı beklemektedirler. Bu endişesini bir öğretmen adayı şu sözleri ile dile getirmiştir.

“Merak ettiğim sadece şey hani yapabilir miyim? Olur mu benden öğretmen gibisinden şeyi merak ettim en azından hocalar bizi konu anlatmaya tahtaya kaldırırsa bile heyecanlanıyorduk acaba onu orda yapabilir miydim?”

Öğretmen adaylarının cevaplarından merak ettiklerinin olmadığını belirten azınlıkta kalırken, birkaçı derslerin nasıl geçtiğini, sınıf ortamını öğrenci ve öğretmenin tutumunun nasıl olacağını merak ettiklerini belirtmişlerdir. Daha önceden bilgisi olduğunu belirten öğretmen adayı da bulunmaktadır.

Ne zaman merak etmeye başladıkları konusunda, çoğu 3. sınıfta araştırmaya başladıklarını belirtmişlerdir. Bazıları 1. sınıftan itibaren araştırdıklarını belirtmişlerdir. Bununla ilgili bir aday şu şekilde açıklama yapmıştır.

“Kesinlikle üniversiteye geldiğim ilk gün arkadaşlarla kaynaştıktan sonra daha doğrusu 1. dönem 1. sınıfta bu okul deneyimiyle ilgili dersi konuşmaya başladık. Nasıl olur, güzel olur birbirimizden fikir alış-verişinde bulduk. O günden beri bunun heyecanını taşıyoruz. 1. sınıfın başından onu bilerek geldik biz buraya”.

Bazıları da son sınıfta staj döneminde araştırma yaptıklarını belirtmişler.

Bazı öğretmen adayları ise merak ettikleri olduğu halde araştırma yapmadıklarını belirtmişlerdir. Bir öğretmen adayının şu sözleri çoğunluğun düşüncesini de yansıtmaktadır.

“...(güldü) .Hayır olmadı çünkü okul deneyimini tam olarak kavrayamadım. tabi öncelikle nasıl olduğunu merak ettik ama öncelikle bir fikrim yoktu. Merak ettiklerim neyi düşündüm. Öğrenci ortamlarını nasıl olduğunu çünkü genelde hep 1. sınıfta değil de 3. sınıfta geldiğimiz zaman öğrenci ortamları nasıl çünkü bizim geldiğimiz ortamlardan farklı olduğunu düşünüyordum zaten ama nasıl bir değişiklik olduğunu merak ediyordum açıkçası öğrencilerde o şekilde hani. Ders anlattığım zaman dinliyorlar mı bir gürültü ve rnu evet kesinlikle sınıf ortamı yani. 1 sınıftayken değil açıkçası ama 3. sınıfta olmuştum. Yani staja yaklaştıkça”.

Öğretmen adaylarından birkaçı da 2. sınıftan itibaren bilgi toplamaya başladıklarını belirtmişler.

Merak edilen bilgilerin hangi kaynaktan toplandığı konusunda çoğunluğunun staja gitmiş üst sınıflardan, arkadaşlarından, yurt arkadaşlarından öğrendiklerini, bazı

adayların da aile içindeki öğretmenlere sorarak, yani kiminin abisi, ablası, kiminin babası öğretmen olduğu için öğrenebildiklerini görmekteyiz. Birkaç öğrenci ise kaynak olarak ders kitapları öğretmen kılavuz kitabını inceleyerek ve internetten bilgi edindiklerini belirtmişlerdir.

Bazı adayların şu sözleri bu konuda açıklayıcı olmaktadır.

“1.sınıfta benim avantajım şu stajı bilmemin, normalde bilmezdim staj dersinin olduğunu bu zamana kadarda. Oda arkadaşlarım 4’ler vardı, onlardan biliyordum”.

“Ben ilk olarak kendi üst dönemlerimi okulda takım elbiseyle gördüğümde niye öyleler niye o şekilde geziyorlar diye merak uyandı bende.özellikle tanıdık varsa son sınıfların içinde o kadar haşır neşir oluyolar ki. Sakalsız gelmesi okula kravat takım elbiseyle gelmesi insanı sürekli teşvik ediyor. Ya diyor ki bu ders neymiş acaba, nasıl bir ders sürekli onu sorgulamasını sağlıyor ki bizde onu sürekli son sınıflardan öğrenmeye çalışıyorduk doğrusuyla yanlıyla aktarabildikleri kadar. Ama sürekli merak uyandırıyorlardı insan içinde. Sonra o takım elbiseyi giyme hazzı sürekli mesleğe karşı adapte etmeye başlıyor.1. sınıftan itibaren var. Bilgi toplamam tamamen üst sınıflar üstünden oldu aslında, konuşmalarımız sohbetlerimiz oldu bu genelde korkutucu yöndeydi”.

“Benim ablam öğretmen ben biliyordum zaten.”

“Yurt arkadaşlarımdan öğrendiklerim çok”.

“Bilgi anlamında babama sordum arkadaşlarla konuştum

Amaçlanmadığı halde, yapılan ön görüşmelerde öğretmen adayları bu ders ile ilgili sorunlardan bahsetmişler. Daha dönemin başında beklentiler için yapılan bu görüşmelerde sorunlardan bahsetmeleri, büyük ihtimalle daha önceki dönemlerde staj yapan arkadaşlarından duydukları ve büyük sınıflardan edindikleri bilgiler olarak düşünülmektedir. Hedeflenen dönem sonunda yapılacak olan 2. görüşmelerde yaşadıkları sorunları anlatmaları olsa da bahsettikleri sorunların önemli olduğu görülüp, beklentilerde de sorunlar temasının oluşturulması uygun görülmüştür. Burada amaç hiçbir verinin atlanmaması dikkat edilmesidir. Öğretmen adaylarının daha kendi okul deneyimlerine başlamadan bazı sorunlardan haberdar olması dikkat çekicidir.

Tablo 4.14. Öğretmen adaylarının belirttiği sorunlar

Öğretmen adaylarının belirttiği sorunlar	Üniversite ile ilgili olanlar	Stajın getirmiş olduğu maddi yük ve üniversitenin bu konuda destek olmaması(1) Ders programlarının çakışması(okul ve üniversite)(3) Son sınıftaki yükümlülüklerin fazlalığı(1) Okul deneyimi dersinin son sınıfta olması(1) Mesleki bilinçlendirmenin geç olması(1) İki sınıfa tek danışman atanması(3) Yeterli yönlendirmenin yapılamaması(zaman ayrılmaması)(13)
	Uygulama okulu ile ilgili olanlar	Uygulama öğretmenlerinin daha sıcak davranması(2) Okuldaki öğretmenler odasına girememe(1)

Tablo 4.14'te sorunlar iki alt temada toplanmıştır. Bunlar üniversite ile ilgili ve uygulama okullarıyla ilgili sorunlar olarak sınıflanmıştır. Daha dönemin başında hazırlık aşamasında bazı öğretmen adayları Sosyal Bilgiler öğretmenliği 1.öğretim ve ikinci öğretim sınıflarına tek danışmanın atanmasını sorun olarak belirtirken, bu doğrultuda danışmanlarının kendilerine yeterli zamanı ayıramadığını ve yeterince yönlendirilmediklerini düşündüklerini görmekteyiz. Bir adayımız yaşadıkları durumu şu şekilde anlatmaktadır.

“..Şöyle bir şey oldu danışmanımız en başta iki sınıftı birleştirdi. Tek bir danışmanımız var. İki sınıftı 1. öğretim ve 2. öğretim sınıfları birleştirildi nerdeyse 80 kişiye yakın öğrenci birikti her kafadan bir ses çıkıyordu. Hoca bize anlattı hani izah etmeye çalıştı ama o gürlüğü içinde belki sınıfta o ana susturamadı kimse dinlemediği için belki de hiçbir şekilde biz konuyu tam olarak kavrayamadık açıkçası. Ne yapacağız, stajı nasıl yapacağız, hani okullar zaten ilk açıklandığı zaman herkeste bir heyecan oldu. Ben şuraya gidiyorum kimi sevindi kimi üzüldü. Ama okulda tam olarak ne yapmamız gerektiğini bilemiyoruz hala şu an etkinlikler verildi mesela elimize işte 1. hafta şunu uygulayacaksınız, 2. hafta şunu, hala sınıfta çoğu arkadaşımız ben de dahil etkinliklerde ne yapmamız gerektiğini anlamış değiliz yeteri kadar bilinçlendirilmedik yani. Yönlendirme yetersiz diye düşünüyorum..”

Bazı öğretmen adaylarımızda dönem başında hazırlanan ders programlarının düzenlenmesinde staj okul programlarına dikkat edilmemesinin sonucu olarak okul ve fakültedeki programların çakışmasının sorun olduğunu belirtirken, adayların şu sözleri durumu açıklamaktadır.

“...Çoğu dersane, staj, okul üçlüsünü bir arada götürüyordu bu da çok zor bir maraton özellikle okul programları sosyal bilgiler programına göre hazırlanmadığından bizim

bölümde sürekli bir sıkıntı oldu . Onlar bize böyle aksettirince bizde korkuyla tereddüt ya nasıl olacak diye bu bizim başımıza da geldi aynı ders programı...”

“...Yine şey aklıma gelmişken söyleyeyim. Ders programlarının çakışması durumu, bizim danışman hocamızın elinde mi bilmiyorum. Ama okul da bizim ders programını sosyal bilgiler ders programını hazırlayan uzmanların, hocaların dikkate alması gereken bir şey madem son senede 4. sınıfta okul deneyimi varsa; öğrenciler staja gidilecek bu belli bir şey buna göre gönderecekleri okuldaki programı da incelemeleri gerektiğini düşünüyorum çünkü sürekli dersler çakışıyor. Pek çok arkadaşımız bu yüzden stajının yanma tehlikesiyle karşılaştı. Hani bu da çok önemli bir sorun diye düşünüyorum ben...”

Bahsedilen sorunlardan biri, stajın öğrencileri maddi anlamda zorladığını düşünmekte olan bir adayımız konuyu şu şekilde dile getirmiştir.

“...ilk olarak staj öğrencileri için ücretler olayına değinmek istiyorum. Çoğu staj öğrencisine çok büyük bir külfet olarak görünmese de yediği yemek verdiği servis parası ile yaklaşık sosyal bilgiler öğretmenine 1 gün 10 milyona mal oluyor. Ailesinden hiçbir maddi destek almadan burada geçinmeye çalışan arkadaşlarımız var bu haftada 20-30 milyon yük bindiriyor bu sadece bizde başka bölümleri katacak olursak 50 milyona çıktığı oluyor başka ilçelere gidenler için...”

Son sınıftaki sorumlulukların fazlalığını da sorun olarak belirten bir adayımız KPSS, staj ve okul üçlüsünün içinde stres yaşadıklarını belirtmiştir. Bir başka aday okul deneyimi dersinin son sınıfa bırakılmasını doğru bulmadığını şu gerekçeyle açıklamıştır.

“Dersten beklentilerim gerçekten hani öğretmen bu çok geç kalmış bir şey aslında son sınıfta artık öğretmenliğe hazır mıyız? Düşüncesiyle gidip oraya orda çocukları gördükten okul ortamını hani o havayı soluduktan sonra aaa evet ben öğretmen olmaya karar verdim ve doğru bir karar vermiş miyim hani bunu anlamak anlamında belki de ama eğer bunu yapamayacağımı orda anlayacaksam da bu çok hani gereksiz geliyor şu anada. O yüzden stajın 3. sınıftan itibaren ya da 2. sınıf bile olabilirdi diye düşünüyorum. Daha önceden yapılması gerekiyor, son sınıfa bırakılmasını yanlış ve anlamsız buluyorum ben. O yüzden kızgınım aslında...”

Yine yukarıda öğretmen adayının açıklamaları doğrultusunda mesleki bilinçlendirmenin geç olmasının da sorun olarak belirtildiğini görmekteyiz

Birkaç öğretmen adayımız okul deneyimi için gittikleri okullardaki uygulama öğretmenlerinin kendilerine daha sıcak davranmaları gerektiğini belirtirken, Okullardaki öğretmenler odasına girememekten şikâyet eden bir aday da bulunmaktadır.

Ayrıca bu sorunları belirten öğretmen adayları, sorunlardan bazıları için çözüm önerileri sunduklarından dolayı öneriler teması da açılmıştır.

Tablo 4.15. Öğretmen Adaylarının Önerileri

Öneriler	<p>Üniversitenin son sınıf öğrencilerine maddi destek verilmesi(yemek ve yol masrafları)(1)</p> <p>Yeniden düzenleme yapıp, danışmana düşen öğrenci sayısının azaltılması(1)</p> <p>Okul deneyimi ders saatinin arttırılması(3)</p> <p>Uygulama öğretmenlerinin yanlarında yetiştirecekleri adaylara nasıl davranacakları konusunda bilgi verilmesi(3)</p>
-----------------	---

Tablo 4.15’te öneriler temasında, bazı öğretmen adayları okul deneyimi ders saatinin arttırılması gerektiğini belirtmiştir. Gidecekleri 10 haftalık okul deneyiminin mesleği öğrenmek ve kendilerini geliştirmek adına yeterli olmadığını düşünürken bunun düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Bazı adaylar uygulama öğretmenlerinin stajyerlere karşı ne yapmaları gerektiğini, nasıl yönlendirmeleri gerektiğini bilmediklerini, ilk önce kendilerine meslektaş gözüyle bakmalarını istediklerini belirtirken, daha bilinçli olmalarını, yani mesleği öğretmek için nasıl davranmaları gerektiğini bilmelerini istemektedirler.

Üniversiteden maddi destek olması gerektiğini belirten öğretmen adayımızın bu konuda değişik önerileri bulunmaktadır. En azından yol ve yemek masraflarına destek vermeleri gerektiğini şu şekilde belirtmiştir

“Bunun için ben şenliklerde bir sanatçıya 70-80 milyar veren üniversitemizden bir atılım yapmasını bekliyorum şahsen ben. Karaköy’le aralarında anlaşmaya bir madde koyabilirlerse o öğrenciye yardım edebilirler diye düşünüyorum. Staj öğrencilerine o belirli günlerde....Ben devletle çalışmak için burada yetiştiriliyorum, devlet bana yurdunda yer veriyor. Yemekhanesinde yemek veriyor. Bunları göz ardı etmemiz imkânsız. Devlet olmasa biz burada okuyamayız özel üniversiteye bu üniversiteye gelenlerin %70-80 gidemez bu bir gerçek acı ama gerçek. Şimdi böyle bir durumda devlet bana 4 yıllık bir yatırım yapıyor, büyük maddi yüklerin altına giriyor, bunları göz ardı edemeyiz. Bir tarafta staj okullarına verilen para var bence çok gereksiz; çünkü devletin üniversitesi, devletin okuluna sırf devlet için yetişen öğretmeni için para veriyor. Bu biraz kira gibi sanki tarlayı kiralarsında kiralamak için kaparo verirsin ya. Danışman öğretmen ve müdür yardımcısına gidiyor para. Servisle anlaşamıyorsa staj okullarına gidenden kesilebilir oraya eklenebilir Yağmasa da gürler ya da öğrenciyi düşündüğünü gösterir. bizi korumaya yönelik bisi yok servisten yemekten verilen okullardan hatta yapılan programlar bile dikkat ettiğinizde staj öğrencisini korumaya yönelik hiç bir şey yok...”

Aslında burada öğretmen adayının kendi adına bulabildiği çözümleri görmekteyiz ve okul deneyimi için gidilen stajların biraz daha önemsenerek planlanması ve uygulanması gerektiğinin altını çizmektedir.

Yine sorunlar temasında da belirtildiği gibi danışmanlık hizmetinin, daha düzenli ve yararlı olabilmesi için danışmanlara düşen öğrenci sayısının azaltılması gerektiği de belirtilmiştir.

Öğretmen adayları ile dönem sonunda yapılan 2. görüşmelerde, sorulara verilen cevaplar doğrultusunda, ortaya çıkan temalar; okul deneyimi için gidilen okul, saat, yapılan etkinlik, karşılama, beklentiler, okul deneyiminin katkıları, öğrenilenler, yaşanan sorunlar, danışman ile görüşme, sorun çıktığında danışılan kişi, uygulama öğretmenin yeterliliği, iletişim, uygulama saatinin yeterliliği, etkinlik planının yeterliliği, okul deneyiminin amacına hizmeti ve önerilerdir. Temalar, alt temalar, kodlar ve frekanslar tabloleştirilmiştir.

Tablo 4.16. Öğretmen Adaylarının Okulları, Uygulama Saati ve Etkinlikler

TEMALAR,ALT TEMALAR	KODLAR VE FREKANSLAR
Okul deneyimi için gidilen okul	İnkilap İlköğretim Okulu(2) Sakarya İlköğretim Okulu(4) Karaçayır İlköğretim Okulu(2) Atatürk İlköğretim Okulu(2) Gazi Paşa İlköğretim Okulu(6) Milli Egemenlik İlköğretim Okulu(2) Koç İlköğretim Okulu(1) Behiye Baysal İlköğretim Okulu(1)
Uygulama saati	4 saat(19)(her hafta aynı gün, aynı ders) 5 saat(1)
Yapılan etkinlik	Gözlem (Sadece gözlem yapanlar)(6) Uygulama (Ellerindeki etkinlik planındaki haftalık görevleri yapanlar, her hafta ders anlatanlar)(2) Gözlem ve Uygulama(Çoğunlukla gözlem olmakla beraber değişen sayılarda uygulama yapanlar, topluca uygulama, ders anlatımı) (12)

Tablo4.16’te görüldüğü gibi yapılan görüşmelerde öğretmen adaylarının okul deneyimi için gittikleri okullar görülmektedir. Gidilen okullardan en fazla öğretmen adayı sayısı Gazi Paşa İlköğretim okulunda iken ardından Sakarya ilköğretim okuluna giden öğretmen adayı sayısı artarken, İnkılâp, Karaçayır, Atatürk ve Milli Egemenlik ilköğretim okullarına eşit sayıda aday gitmekte, Koç ve Behiye Baysal İlköğretim Okuluna birer adayın gittiği görülmektedir.

Gittikleri uygulama okullarında girdikleri ders saatleri genelde okul programının uygunluğuna bağlı olmakla beraber bir aday hariç neredeyse tümü 4 saat gözlem için derslere katılabilmektedir. Diğer aday gittiği günün uygun olması sebebiyle 5 saat derslere katılabilmektedir.

Öğretmen adaylarından çoğu gözlem ve uygulamayı bir arada yapmışlardır. Fakat burada daha çok gözlem olmak üzere adaylara göre değişen sayılarda

uygulamalarını yapmışlar. Bazen aynı okula giden grup arkadaşlarıyla topluca bazen de birebir ders anlatımı şeklinde uygulamalar yapılmış bunu da bir öğretmen adayımızın şu sözleriyle örneklendirebiliriz.

“...Ya genel olarak gözlemdi ama birkaç kere de uygulama oldu yani, birinde mecbur kalmıştık ders öğretmeni gelmemişti. Diğerinde de etkinliği gerçekleştirmek için. Ders anlatımını yaptık.(ben bir tanesi öğretmen olmadığı için)... evet, evet (gülerek) Mecbur kaldığımız için. Hani olumlu bir ortam oluştu yani bizim de istediğimiz gibi fırsat doğdu.Evet, öğrencilerin de hoşuna gitti.”

Uygulama okullarında yapılan etkinliklere baktığımızda, bazı öğretmen adayları sadece gözlem yapabilmişler. Bunu bir öğretmen adayının şu sözlerinden anlıyoruz.

“Gözlem evet sadece gözlem.(Görüşmeci)Yok öğretmenimiz hiç yaptırmadı bize, hiç teşvik de etmedi, yaptırmadı da. Sadece (Görüşmeci) Evet yapanlar olmuş duyduk ama hani bizim öğretmenimiz hiç hani "yapmak ister misiniz" ya da bu gün şu etkinliği siz yaptırın yada işte haftaya hazırlanın gelin size anlatırım demedi. Yok, bizim öğretmenimiz, eğer yani biz arkaya geçiyoruz oturuyoruz olay orada bitiyor.(gülüyor)”

Yani ellerindeki etkinlik planındaki görevlerden uygulamakla yükümlü oldukları görevleri yapamamışlar. Birkaç öğretmen adayı her hafta uygulamalarını rahatlıkla yapabilmişler.

Tablo 4.17. Öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki karşılanmaları

Karşılama	Okul yönetimi tarafından	Hiç görmedim(4) İlgilendi(ilk hafta)(5) İyi(3) Normal(2) Otoriter (resmi davranma)(2) Sıcak(sevecen , yakın)(4) Müdür hariç çok iyi(1)
	Uygulama öğretmeni tarafından	Çok iyi(çok memnun kalınma)(5) İyi(normal, alışkın)(6) İlgilenmedi(4) Sıcak(sevecen, yakın)(3) Öğrenci gibi davranma(1) Haberı yoktu(1) Sıkıntılı(1) Şaşırdı(ilk defa stajyer alması)(1) İlgilendi(yönlendirdi)(1)
	Öğrenci tarafından	Saygılı(öğretmen gibi davranma)(9) Şaşkın(1) İyi(normal)(2) İlgili(en fazla 6. Sınıf öğrencileri)(2) Abla, abi gibi(öğretmen gibi görmeme)(2) İlgisiz(1) Saygısız(“takmamak” deyimini kullananlar)(3)

Tablo 4.17’de öğretmen adaylarının okula ilk gittiklerinde nasıl karşılandıklarının cevapları üç alt tema altında düzenlenmiştir. Okul yönetimi tarafından temasında, nasıl karşılandıkları konusunda, çoğu öğretmen adayı ilk hafta ilgilendiklerini, bazıları sıcak, sevecen (yakın) karşılandıklarını, bazıları idari kadrodan sorumluları hiç görmediklerini, bazıları da iyi normal karşılandıklarını belirtmişlerdir.

Bazı öğretmen adayları resmi ve otoriter karşılandıklarını belirtirken, bir aday müdür hariç çok iyi şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Bir öğretmen adayının şu sözleri memnuniyetini belirtmektedir.

“...Müdür gayet sıcak ve ilimliydi ve Müdür Yardımcısı bizimle hani...gidip soru sorduğumuzda çok yardımcı oldu ilgilendi,bide şey şanslıyız bilmiyorum,bizimle ilgilendi.Hani öyle özel bir bilgilendirme olmadı ama en azından Müdür Yardımcısının sunu söylemesi bizim çok hoşumuza gitti,”burada kendinizi hani yabancı gibi hissetmeyin rahat olun siz burada resmi stajyer öğretmenlersiniz ve biz sizi kabul ettik” dediler.”

Bir diğere öğretmen adayının Şu sözleri de memnuniyetsizliğini göstermektedir.

“Müdür, okul yönetimi, müdür açısından çok iyi karşılanmadık, gittiğimizde bize çocuk muamelesi yaptı(güldü). Çömezler mi gelmiş falan diye hatta yüksek lisans öğrencisi gelmişti, sende çömezlerden misin diye ona da şaka yaptı...”

Uygulama öğretmeniyle temasında çoğu öğretmen adayı iyi, çok iyi, karşılandıklarını söylerken, bazı öğretmen adayları ilgilenmediklerini söylemiştir. Birkaç öğretmen adayı da öğrenci gibi davrandı yani sınıfındaki öğrencilere davrandığı gibi, haberi olmayan bir uygulama öğretmeni olduğunu, sıkıntı yaratan ve şaşırان uygulama öğretmenlerinin de olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğretmen adayımız uygulama öğretmenin çok ilgilendiğini ve yönlendirdiğini Şu sözleriyle belirtmiştir.

“...şöyle diyeyim ilk olarak staj öğretmenim tarafından çok iyi karşılandım istediğı tek şey suistimal edilmemesiydi, güveninin bizde onun bize verdiği bilgiler ışığında yani tavsiyeleri ışığında devam ettiğimiz için su istimal etmedik güvenini bu da bize öğretmen tarafından iyi bir karşılanmaya sebep oldu, yani staj öğretmenimiz sıcak birisi olarak davrandı bize staj öğretmenimizin yönlendirmelerine bağılı olarak sınıfta da tam bir öğretmen olarak karşılandık.... Yani stajyerlikle, bir öğretmenlikle bir ilgimiz yok, kesinlikle normal bir öğretmen sanıyor herkes bizi...”

Öğrenciler tarafından alt temasında, çoğu öğretmen adayı saygılı olduklarını belirtirken, birkaç öğretmen adayı saygısız olduklarını belirtmişlerdir. Birkaçı ilgili ve iyi olduğunu abla-abi yaklaşımında olduklarını belirtmişlerdir. Azınlıkta da alışıldığı için ilgisiz ve ilk defa görenler için şaşkın ifadeleri kullanılmıştır.

Bir öğretmen adayı yaşadığı bir olayı anlatmış ve şaşkınlığını Şu sözleriyle dile getirmiştir.

“...Şimdi biz arkada oturduğumuz için sınıfın en arkasında sandalyede işte gözlem yapıyoruz. Hocanın da sınıf içinde uyguladığı bir taktik var. İşte ceza olarak en arkada bekle diyor. Çocukta bizim yanımızda ayakta beklemek zorunda. Şimdi hep o konuşuyor, biz de bir şekilde bir dönüt vermek zorunda kalıyoruz. Susar mısın gibisinden işte bir oldu, iki oldu, üç oldu çocuk bize şok edici bir davranışta bulundu. Dedi ki ‘‘Siz kimsiniz’’ tabi biz şaşırđık böyle arkadaşımınla beraber. Dedi ki ‘‘Siz benim muhatabım değilsiniz, ben sizden dedi şey almam’’ hani ‘‘ne dersiniz deyin umurunda olmaz’’ ya ha şimdi biz şok olduk. Diğere bundan 1 hafta önce de sınıf hocasıyla görüşmüştük. ‘‘Bu çocuk niye böyle’’ dikkatimizi çekti. Çocuğun ailevi problemleri varmış ama, onun için de fazla bir şey

yapamadık çocuğa. Başımızı önümüze eğdik, kaldık yani öle. Ama çok kötü bir vakaydı o çocuk yani. Benim için acayip bir deneyim oldu yani..”

Tablo4.18. Öğretmen Adaylarının Beklentilerinin Karşılanması

Beklentiler	Beklenti yok(1)	
	Gerçekleşti	Öğrencileri ve okul ortamını tanıma(7) Teoriyi uygulamaya dökme(1) Mesleki korkuyu yenme(1) Öğretmenlik hissini yaşama(8)
	Gerçekleşmedi	Öğrenci gibi olma(1) Etkinlikler uygulanamadı(ortam şartları ve süre kısıtlı)(1) Yöntem ve teknik çeşitliliği görememe(2) Öğrencilerle iletişim kuramama(1)
	Kısmen gerçekleşti	Adayın kendi eksiklerini görebilmesi(2) Öğretmenlik mesleğini tatma(2) Adayın kendini geliştirmesi(2) Mesleği sevmesi(1)
Okul deneyimi dersinin katkıları	Sınıf yönetimini öğrenme(4) Özgüven(4) Mesleğe adapte olma ve sevmesi(9) Öğretmenlik davranışlarının oturması(1) Adayın kendini geliştirmesi(iletişim kurma, bilgi birikimi, sabır)(6) Öğrenciyi tanıma ve iletişim kurma(14) Mesleği daha iyi öğrenme(11) Okul işleyişini görme ve idare ile iletişim(4) Kaynaştırma öğrencilerini tanıma(2) Öğretmen ve veli iletişimini görme(1)	

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi bir öğretmen adayının hiçbir beklentisi olmadan ve beklentisiz bir şekilde uygulama okuluna gittiğini belirtirken, beklentiler temasının alt teması olan gerçekleşen beklentiler kısmında adaylardan bazıları öğretmenlik hissini yaşama beklentilerini gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Bir öğretmen adayımızın şu samimi sözleri öğretmenlik hissini yaşayabildiğini göstermektedir.

“Ben bu dersi alırken dedim ki; işte öğretmen olduğumu hissetmem gerek az evvel de dedim ya ilk başta çok olumsuzdum dedim işte benim hayallerim bunlar değildi böyle olmamalı diye düşünüyordum. Ama içine girdim kaç haftadır 8 haftadır gidiyoruz. Hayallerim gibi tam olmasa da ama yine de istediğimi alabiliyorum en azından. Öğrencilerin karşısına geçtiğimde rahatlıkla konuşabiliyorum, onların sorularını cevaplayabiliyorum. ...Evet, hissettim şu an da yani öğretmen gibi dolaşıyorum (gülümsüyor)...Hı hum. Hı hum. Evet”

Bazı adaylarda öğrencileri ve okul ortamını tanıma beklentilerini gerçekleştirebildiklerini belirtmişler. Birkaç aday öğrendikleri teorileri uygulamaya dökme ve mesleki korkuyu yenme beklentilerini gerçekleştirebilmişler.

Yine beklentilerin alt temasında gerçekleşmeyen beklentilerin olduğunu belirten adaylarımızın olduğunu görmekteyiz. Birkaç aday okullardaki derslerin işleniş bakımından tek düze ilerlemesi yani yöntem teknik çeşitliliğinin olmaması ve öğrencilerle yeterli iletişim kuramamasından dolayı, öğrenci gibi hissetmesi yani öğretmenlik duygusunu yaşayamaması, haftalık uygulamaları gereken etkinlik planını ortam ve süre kısıtlılığı yüzünden uygulayamaması gibi sebeplerden dolayı gerçekleşmeyen beklentilerini sıralamışlardır.

Beklentilerinin kısmen gerçekleştiğini belirten adaylardan birkaç öğretmen adayı, kendi eksikliklerini görebildiklerini, mesleği tattıklarını, kendilerini geliştirebildiklerini ve mesleği sevmeye başladıklarını belirtmişlerdir.

Yine aynı tabloda okul deneyimi dersinin katkıları temasına, verilen cevaplar doğrultusunda, çoğu aday öğrencileri tanımada ve onlarla iletişim kurmada katkısı olduğunu söylemişlerdir. Çoğu öğretmen adayı mesleği öğrenme yani öğretmen davranışlarını görme anlamında katkıları olduğunu belirtirken, mesleğe daha iyi adapte olabildiklerini belirtmişler. Bazı adaylar da kendilerini geliştirdiklerini daha iyi iletişim kurma, bilgilerini çoğaltma ve sabırlı olma gibi katkıları olduğunu söylerken, öğretmen adaylarından bazıları sınıf yönetimi bakımından katkı sağladığını belirtirken bazıları da özgüven arttırmasında katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bunu bir adayımızın şu sözleri açıklamaktadır.

“...yani en azından ilk gittiğim zaman çok çekinerek gitmişim hatta girmek bile istememişim ama bir iki hafta gittikten sonra artık gitmek istedim yani sürekli okulum olmasaydı da günün haftanın beş günü orda olsaydım diye düşündüm yani.....tabi canım insanın özgüveni geliyor zaten ilk gittiğin zaman özgüven eksikliği çok fazla oluyor sende bir iki hafta alıştıktan sonra bide öğrenciler, öğretmenler, okul ortamı iyi gidiyorsa özgüven de kazanıyorsun....”

Birkaç aday da okul işleyişini görme, idari kadro ile nasıl iletişimin olduğunu görme açısından katkısı olduğunu belirtirken, kaynaştırma öğrencilerinden haberdar olma ve onları tanıma, öğretmen ile veli arasındaki iletişimi görme bakımından katkıların da olduğu görülmektedir. Bir adayda öğretmen davranışlarını kendisinde oturtabilmesi yönünde katkısının olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.19. Öğretmen adaylarının okul deneyiminden öğrendikleri

Öğrenilenler	Meslek ile ilgili	Öğretmeni anlama	Öğrenci psikolojisinden çıkıp öğretmeni anlama(1) Öğrenci ders dinlemediğinde öğretmeni anlama(1)
		Bilgi	Öğretmenin her an hazırlıklı olması(1) Fakülteden mezun olunca kendini geliştirme(1) Çok fazla alan bilgisine sahip olma(1)
		Davranışlar	Otorite kurmanın önemi(sınıf ortamında)(2) Öğrenme ortamı oluşturmanın zorluğu(sınıf içi çekilen sıkıntı)(1) Ders işlerken öğretmenin ses tonu ve diksiyonunun önemi(1) Öğretmenin hal ve hareketlerine dikkat etmesinin önemi(Örnek alınma)(1)
	Öğrenciler ile ilgili	Öğrencileri tanıma ve şaşırma	Beklenenden farklı olmaları(eskiye kıyasla daha zeki, bilgili, cesur, haylaz , meraklı, araştıran ve soran öğrenciler olmaları)(9)
		Değişen öğrenci profili	Öğrencilerin potansiyellerindeki değişim ve artışın kendilerinde endişe yaratması(4)
		Kaynaştırma öğrencileri	İlk defa karşılaşma ve onlara nasıl davranılması gerektiğini öğrenme(3)

Tablo 4.19’da görüldüğü üzere öğretmen adaylarının cevapları doğrultusunda öğrenilenler temasında iki alt tema oluşturulmuş; meslek ve öğrencilerle ilgili olarak ve bu alt temalarda kendi içlerinde tekrar alt temalara bölünmüştür. Meslekle ilgili alt temada, öğretmeni anlama alt temasında birkaç aday kendilerinin öğrencilik psikolojisinden çıkıp, kendilerini öğretmenin yerine koyabildiklerini ve öğrenciler ders dinlemediklerinde öğretmenin neler hissettiğini anladıklarını belirtirken, kendi öğrencilik dönemlerinin bittiğini ve öğretmenlik mesleğine geçiş psikolojilerini görmekteyiz. Bir öğretmen adayımızın şu sözleri daha açıklayıcı olabilir.

“Şaşırtan şeyler oldu, ee.. o an ben artık staj gününe kadar, stajda ısındığım güne kadar farkettim ki ben hep öğrenci profilindeymişim. Ama o zaman öğretmenlerle diyalog kurarak böyle bir geçiş evresi yaşadım ben. Öğretmenleri çok sert bir insan olarak bilirdim ama bu olay böyle olmuyormuş. Nasıl oluyormuş biliyor musunuz? Çocuğa karşı bağtıracaksınız, arkanızı döndüğünüzde için için gülüyor. Ee.. böyle bir durum var. Çocuğa karşı otoritesini korumak için, ister istemez çocuğa karşı böyle bir otorite tutumunu sergilemeniz lazım. Şimdi hani sınıfın da öğretmeni, koridor öğretmeni “gir içeri” diye bağtıyor, çocuk korkarak içeri giriyor, biz köşedeyiz. Nasıl korktum gibisinden, espri yapıyoruz birbirimize hani. Hani öğretmenlerin öle korkutucu bir insan olmadığını anladım. ... evet (gülüyor)...”

Bilgi alt temasında öğretmen adaylarının verdikleri cevaplardan, birkaçının öğretmenlik mesleğinin bilgi bakımından sürekli arttırılmasının önemini belirtirken, öğretmenin her an hazırlıklı olması gerektiğini, çok fazla alan bilgisine sahip olması gerektiğini ve fakülteden mezun olduktan sonra adayın kendisini geliştirmeye devam etmesi gerektiğini söylemişlerdir. Bir öğretmen adayımızın samimi itirafları ve çıkarımları bu konuda bizi biraz daha aydınlatmaktadır.

“...Ya orda ben şeyi çıkardım ben şu anda yeterli değilim alan konusunda fazla. Çünkü kendi bölümüm de olsa (yeliz bu biraz açabilir miyiz) Yani (gülüyor) şöyle bizim alan biraz geniş olduğu için onlarda tamam 6. Sınıf düzeyinde bilgi gerektiriyor. Bazı öğrenciler başka tip sorular da sorabiliyorlar. Hani, hani onlara cevap verebilmek gerekiyor. Hani öğretmen vermeye çalışıyor, bazen de tam veremiyor soruların cevabını öğrencilere. Ben de hani kendi adıma, öğretmenin yerine koydum kendimi hani öyle olsa acaba nasıl olur? Ben bir de şunu öğrendim. Öğretmenin hani kendisini sadece buradaki değil de hani fakülteden çıktıktan sonra da geliştirmesi gerekiyor alanıyla ilgili. Ya alanıyla ilgili mesela ben öğretmen olduktan bu mesela sosyal bilgiler öğretmeni oldum atıyorum matematik öğretmeni oldum. Ama o ... o alanı öğrenmiş olmuyorsun yani tam olarak şey fakülteden mezun olunca. Ya kendi adıma konuşayım. Eee çünkü öğretmen takip etmeli kendi alanıyla ilgili şeyleri ona göre yenilenmeli.”

Davranışlar kısmında birkaç öğretmen adayımız otoritenin önemini, öğrenme ortamını oluşturmadaki sınıf içi sıkıntıyı, öğretmenin ders anlatırken ses tonu ve diksiyonuna dikkat etmesinin önemini ve genel anlamda öğretmenin hal ve hareketlerini örnek alınabileceğini düşünerek dikkat etmesinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Adaylardan birinin şu sözleri sınıf içi otoriteden kastedileni açıklamak için yeterli görülmektedir.

“..ilk olarak öğretmenin sınıf içerisinde nasıl davranması gerektiği onu gösterdi. Çünkü bir öğretmen eğer gereken otoriteyi sağlayamazsa alanında ne kadar başarılı olursa olsun onun hiçbir işe yaramayacağını öğrendim ben bir kere...Yani çok seviyeli yaklaşırsan öğrenciyle kopukluk oluyor ya da çok yakın davranırsan bu seferde öğrenci şımarıklığa vurabiliyor, suistimal edebiliyor, gerekli otoriteyi sağlamadığın sürece yani seviyeyi tutturamadığın sürece sınıf içerisinde başarılı olamayacağını gördüm bir öğretmenin...”

Öğretmen adaylarının öğrencilerle ilgili öğrendiklerine verilen cevaplarda çoğu adayın beklediklerinden farklı olduklarını, şaşırdıklarını ifade ettiklerini görmekteyiz. Burada öğrencilerin daha zeki, bilgili, cesur, yaramaz olduklarını ve onları tanımalarının önemini belirtmişler. Aynı zamanda birkaç aday da öğrenci profilindeki bu değişimin kendilerini endişelendirdiğini onları bekleyen neslin zor olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğretmen adayları kaynaştırma öğrencileriyle ilk defa karşılaştıklarını, onları tanıma ve nasıl yaklaşılması gerektiğini anlamaları bakımından öğretmenliğe başlamadan önce bu tecrübenin önemli olduğundan söz etmişlerdir.

Aynı zamanda bir öğretmen adayı öğrendiği bir şeyin olmadığını belirtirken, bir aday da biliyordum şeklinde cevap vermiştir. Burada ailesinde öğretmen olduğundan dolayı gerekli bilgiyi onlardan edindiği anlaşılmaktadır

Tablo 4.20. Öğretmen Adaylarının Yaşadıkları Sorunlar.

Yaşanan sorunlar	Alan bilgisi açısından	Kendi eksikliklerini fark etme(Özgüven eksikliği, yöntem teknik uygulayabilme, ders anlatma, öğrenci seviyesine inememe)(10) Unutulan konular(geçen süre, 1.sınıf derslerinden inkılap tarihi)(1) Fakültede öğretilen bilgiler ile okullarda uygulananların uyuşmaması(3) Sorun yok(1)
	İdare ile ilgili	Sorun yok (aralarında bir iletişim olmadığı için)(7) Öğretmenler odasına girememe(1) 6. sınıflarda gözlem yapamama(1) Okullarda önemsenmeme(1)
	Uygulama Öğretmeni ile ilgili	Sorun yok (5) Adayların sınıfla tanıştırılmaması(1) Adayla bir araya gelememe(vakit ayıramamaları)(1) İlgisiz olmaları(2) Adayların okullara kalabalık gitmesini sorun yapma(2) Adaya ön bilgi verilmemesi(1) Adayların ellerindeki etkinlik görevlerini uygulama için zaman vermeme(1)
	Öğrenciler ile ilgili	Ders dinlememeleri(2) Adaya saygılı davranmama(4) Sorun yok(4)
		Sorun olursa kendi çözebileceğine inanma(1)

Tablo 4.20’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının cevapları doğrultusunda, gözlem sırasında yaşanan sorunlarla ilgili çıkan alt temalardan, kendi alan bilgilerinde adayların çoğu kendi eksikliklerini fark etmişler. Bunlar özgüven eksikliği, yöntem teknik çeşitliliğini uygulayabilme, ders anlatma pratiği ve kendi bilgi seviyelerini öğrencinin anlayabileceği düzeye indirebilme gibi kendilerinin tespit ettikleri sorunların olduğunu görmekteyiz. Bazı öğretmen adayları fakültede öğrendikleri bilgiler ile uygulama okullarında gördüklerinin uyuşmamasını da bir sorun olarak belirtmişler. Ayrıca birkaçı daha önceki sınıflarda gördükleri alan derslerindeki bilgilerini geçen süre zarfı içinde unuttuklarını fark etmişler. Örneğin 1. sınıfta görülen inkılap tarihi dersinin bilgilerini. Sorun olmadığını söyleyen bir öğretmen adayımızda bulunmaktadır.

Gittikleri uygulama okullarının idarecileri ile yaşanan sorunlar alt temasında adaylardan bazıları iletişimin olmadığı için sorunun da olmadığını belirtirken, birkaç aday da öğretmenler odasına giremediklerini şu sözleriyle belirtmiştir.

“...zaten müdür yardımcısı bize dedi ki;... evet yani bilmiyor bizim öğretmenler odasına girmemiz bile yasak bizim yani ha yasak değil de şöyle hani "girmesiniz iyi olur"dedi hoca müdür yardımcısı he işte gençler dedi. Öğretmenler odamız bizim çok küçük dedi zaten öğretmenlerimiz sığmıyor, hani bizim zaten öğretmenlerimiz sığmıyor dedi. Hani"”siz"dedi."Buralarda dolaşın" dedi adam (gülüyor) yani aynen böyle. Ha biz girmiyoruz artık, kantinin yanında küçük bi tane oda gibi bir yer var, oraya giriyoruz, bir çay alıyoruz o şekilde...”

Bazı öğretmen adayları da gittikleri uygulama okullarında 6. sınıflara gözlem için giremediklerini bundan eksik kaldıklarını belirtirken sınıf mevcudunun kalabalık olmasından kaynaklandığının kendilerine söylendiğini belirtmişler ve okulda önemsenmediklerini de dile getirmişlerdir.

Uygulama öğretmenleri ile ilgili olarak da adaylardan bazıları sorun olmadığını belirtirken, birkaç aday kendileriyle ilgilenilmediğini, uygulama öğretmenin ilgisiz olduğunu dile getirmiştir. Adayın (temsilci) şu sözleri uygulama öğretmenin ilgisizliğini ortaya koymaktadır.

“...Şimdi açıkçası ben şunu söyleyeyim, benim bazı arkadaşlarım staja gitmiyormuş. (sessizlik) Benim grubumdakiler.Hani hoca demiş"Ya işte ister gelin ister gelmeyin"demiş yani (araştırmacı)Valla bilmiyorum yani o konuda .Bize de mesela dedi ki biz iki saate

girdik.Sonra iki saate daha gireceğiz dedik sınıflara"gençler dedi işiniz varsa"dedi"Girmeyin derse"dedi.Ee..bizim de sınavımız vardı, aslında o gün."Hocam"dedik "hani sınavımız var hani eğer sıkıntı olmayacaksa "dedik, "gidelim"."yok" dedi. "Sıkıntı olmaz" dedi ben dedi "şey yapmam" dedi. "iyi tamam" dedik bizde, zaten şimdi bir öğrenci size gelip bir öğretmen gelip de size dese, siz durur musunuz orda.(Araştırmacı)Ya da çok çekici bir ortam olsa zaten gitmem. Hani açıkçası, öğretmen onu söyledikten sonra bizimde hevesimizde gitti yani. Ya dedik gidelim ya adam bizi takmıyorsa ben ne takim.Ama dediğimiz gibi belki buradan bir denetleyen olsaydı yada müdür yardımcısı öğretmeni denetleseydi, hani bu öğrenciler geliyor-gidiyor ama hani var mı bunlarda bir sıkıntı bi yaramazlık bir şey..."

Birkaç aday uygulama öğretmenin ilk gittikleri zaman kendilerinin sınıfla tanıştırmadığını, yokmuş gibi davranıldığını, öğretmenle bir araya gelememenin bir sorun olduğunu belirtmişler.

Adaylardan birkaçı da uygulama okullarına gittiklerinde kalabalık olduklarını söyleyen bunu sorun yapan uygulama öğretmeni olduğunu belirtirken aynı zamanda ön bilgi verme okul ve öğrencilerle ilgili ya da yönlendirmenin de olmadığını belirtmişler. Bir öğretmen adayımız da uygulama öğretmenin, ellerindeki etkinliklerini uygulamaları için zaman vermemesini şu sözleri ile belirtmiştir.

"...Mesela uygulamadaki zorluklar, hani uygulayamayacağımızı, hocanın vaktinin olmaması hani bunlarla ilgili mesela görüşmüştüm. Hani o, o zaman uygulayamayacağımızı söylemişti hani en azından kağıt üzerinde birazda kaldı... yani o da zaten yani kendinden taviz veremeyeceğini hani yetiştiremeyeceğini söyleyerekten yapmamıza mani olmuştu."

Öğrenciler ile ilgili yaşanan sorunlar kısmında aslında adayların çoğu öğrencilerin yaramaz olduklarını bütün görüşme zarfında belirtmişler fakat bunu birkaçı sorun olarak algılayıp belirtirken, bazı adaylarda saygısız davranışların olduğunu özellikle bayan öğretmen adaylarına daha fazla saygısızlık yapıldığını, ciddiye almadıklarını belirtmişler bir adayımız bu sorunu şu şekilde dile getirmiştir.

"...ilk olarak ben biz tabi biraz eski ortaokuldan çıktığımız için önce epey bi zaman önce bilmiyorduk böyle olduğunu şu an en büyük dikkat ettiğim nokta öğrenciler öğretmenlerine gerekli saygıyı göstermiyorlar diye düşünüyorum. Özellikle de bayan öğretmenlerine, bayan öğretmenleri, bu biraz sinirlenme ya da dersten çıkmaya yönlendiriyor. Çünkü

sınıfta otoritesini sağlayamadıktan sonra kendisini çok güç durumda hissediyor...ama böyle olduğunu gerek kendi okulunda gördüm gerek kendi staj arkadaşlarımla beraber yaptığım birebir diyaloglarda fark ettim çünkü şimdiye kadar bayan arkadaşlarımdan yani en fazla yirmi üç kişiden iki kişi yada bir kişi sınıfa söz geçirebildiğini söyledi diğer hiçbiri bizi takmıyorlar bizi kale almıyorlar diye dile getirmişti. İlk olarak bunu gördüm zaten hiç beklemiyordum böyle bir tepki..”

Bazı adaylarda sorun yok cevabını verirken, bir öğretmen adayımız da bu soruyu “*sorun olursa kendim çözebilirim*”, şeklinde cevaplamıştır.

Tablo 4.21. Öğretmen adaylarının danışman ile iletişimi

Danışman ile görüşme	<p>Görüşmeme (direk iletişimin olmaması)(13) Temsilci ile görüşme (her grup için danışmanın belirlediği temsilciler)(12) Dönüt alınmadığı düşünüldüğü için gitmeme(5) Görüşmeyi isteme fakat temsilci zorunluluğunun olması(1) Kendim yaptım(1) Adayın ihtiyacının olmaması(2) Danışmanın fakültede toplantı yapmaması(düzenli olarak)(1) Danışmana ulaşamama(idari görevi ve ders yoğunluğu dolayısıyla danışmanı bulamama)(1) Danışman yoğun ama adaylar isterlerse ulaşabilir olması(1) Sıkıntı olduğu halde görüşmeme(1) Dönem başında görüşme(uygulama okullarını belirlerken)(1) Adayın ilgilenilmediğini düşündüğü için görüşmemesi(1) Görülebiliyorum(2)</p>
-----------------------------	---

Tablo 4.21’de gözlenen aksaklıklarla ilgili danışman ile görüşme konusunda adayların çoğu görüşmediklerini belirtmişlerdir. Bunun sebebini direk iletişim kuramamaya bağlamışlardır. Burada yine adayların çoğu danışmanlarının onlar için belirlediği grup temsilcileriyle görüştiklerini söylemişlerdir. Bir öğretmen adayımızın şu sözleri açıklayıcı olmaktadır.

“...danışmanımızla pek görüşme fırsatımız olmuyo. Zaten şey diyo başkanınız gelsin tek gelmeyin şeklinde. Hani başkanımıza da ne kadar anlatabiliyoruz yada o ne kadar önemsiyo, hani o yüzden... temsilcimiz var...evet temsilcinin gelmesini istiyor...ya kendim anlatmayı daha uygun buluyorum ama işte onu da hoca istemeyince kendimde şey yapamıyorum. Hani ilk günlerde biraz gittim falan hani.. ya ilk günlerde evet görüştüm, daha çok hani ordaki sorunlardan ziyade hani stajda yapmam gerekenlerle alakalı görüştüm.”

Adayların sorun, öneri ve haftalık uygulamalarını rapor şeklinde temsilcilerine iletmesi ve temsilcilerin de danışmanla görüştüğü bir sistem kurulmuş. Adayların verdikleri cevaplardan birkaçı, dönüt alınmadığını düşündüğü için görüşmeme, istediği halde sisteme takılma yani temsilci zorunluluğu gibi sebeplerden dolayı görüşemediklerini belirtirken, birkaç aday da kendisinin yaptığına ihtiyaç duymadığını belirtmişlerdir. Kendi kendine yaptığını söyleyen adayımızın şu sözleri durumu açıklamaktadır.

“Ben üniversitedeki danışmanımı en son bayram tatiline gitmeden önce görmüştüm. Ve de hiç bir zaman görüşemedim yani görüşmedim. Bir de ondan önce okul deneyimi toplantısı olmuştu staj göreceğimiz okullar belli olmuştu. İşte o zaman açıkladı bize bazı şeyleri, bi kere gittik yanına hani o programda hani şu ilk haftayı nasıl yapacağımızı sorduk. O kadar başkada hiçbir şey, hiç görüşmedik yani ben yani ben bu okul deneyimi çalışmalarımı (alaylı bir gülüşle söylüyor) kendim yaptım yani programa göre.(peki bu soruya nasıl cevap verelim senden mi kaynaklı sen mi gitmedin). Aslında biraz bizden de kaynaklı (gülerek söylüyor) daha çok hocadan kaynaklı. Ya bilmiyorum”

Birkaç adayımız görüşmemelerini belirli zamanlarda fakültede toplantı yapılmamasına, danışmana ulaşamamasına ve ilgilenilmediğini düşündüğü için görüşmeye gitmeme gibi sebeplere bağlamışlar. Danışmana ulaşamamalarını bir adayımız şu şekilde açıklamıştır.

“...çoğunluğu zaman aslında danışman hocamız çoğunlukla bulamıyoruz çünkü iki odası oldu şuan görevinin değiştiği dolayı biraz arttı için aslında statüsü, ee bulduğumuz zaman hoca ilgileniyor hani gösteriyoruz ama şöyle bir şey sadece raporu getirdiniz mi tamam, hani ne yaptınız ne ettiniz gibi bir şey yok...”

Bir adayımız danışmanın yoğun olduğunu fakat adaylar isterlerse ulaşabilirler şeklinde düşüncesini belirtirken, bir adayımızda sıkıntısı olduğu halde görüşmediğini kendi gerekçesiyle şu şekilde belirtmiştir.

“Yok şimdiye kadar hiç öyle bir görüşme olmadı, zaten kendisi bize okulları belirledikten sonra sınıfta temsilciler seçti. Her gruba her okula bunların dışında kimsenin, atadığı stajla ilgili kendisini rahatlatmaması söyledi, dile getirdi. Ya bu yüzden de özellikle bu yüzden kendisinin dile getirmesi yüzünden bu bir sıkıntı olduğunda dahi gitmedim. Yani çözmeye de çalışmadım o yüzden arkasında durmadım o sıkıntının. (ciddi bir yüz sekli ve sert ses tonu). Ben kendim istemediğimden çok istememek zorunda kaldım diyebilirim çünkü o sorunu çözmeyi çok isterdim yani bir sıkıntı olduğunda hocamla görüşmeyi diğer bölümlerdeki gibi ama hocam başta bize belli bir kriter söyledi. Kimse gelmeyecek odama

bizde bunu çiğnemek istemedik yani zorunlu hissettik diyim daha doğrusu çiğnemek istemedik değil de, o yüzden de hiç gitmedim”.

Yine sadece dönem başında okullar belirlenirken görüşen bir adayımız bulunmakta iken birkaç aday da görüşebildiklerini belirtmişlerdir. Belli başlı sorularını sorabildiklerini rahat görüştüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4.22. Öğretmen adaylarının çözüm için danıştıkları kişiler

Sorun çıktığında çözüm için danışılan kişi	Danışman İle görüşme	Görüşmedim(5) Temsilci ile görüşme(4) Uygulama öğretmenleri ile yaşanan sorunlarda görüşme(2) Ulaşamama(1) Haftalık raporlarla ilgili görüşme(6) Temsilci ile yaşanan sorunlarda görüşme(1) Gerek yok(gözlem olduğu için)(1)
	Uygulama öğretmeni ile görüşme	Yok(3) Yardımcı olması(yönlendirme, sorulara cevap verme, yardımcı olma çabası)(8) Etkinliklerin uygulanmasında yardımcı olmama(mani olma, etkinliklerin kağıt üstünde kalması)(4) Çok yardımcı olması(Birlikte hareket etme 1 hafta önceden birlikte plan yapma)(3) Deneyimlerini paylaşması(sorunları kendi aralarında çözme)(1)

Tablo 4.22’de karşılaşılan sorunların çözümünde danışılan kişi temasını adayların vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda uygulama öğretmeni ve danışman olmak üzere iki alt temada düzenlenmiştir. Danışman ile görüşme konusunda, yapılan görüşmelerde aslında çoğu öğretmen adayının rapor yazmada sorunlarla karşılaştığı saptamakla birlikte bu konuyu görüşme şeklinde dile getiren bazı adaylar bulunmaktadır.

Adaylardan bazıları görüşmediklerini belirtmişlerdir. Bir öğretmen adayımız farklı bir cevapla görüşmemesinin sebebini şu sözleriyle açıklamıştır.

“Hayır. Herhangi bir sorunla karşılaşmadım bu bağlamda. Hani çok önemli bir sorunla karşılaşmadım. Ya tabi bizim istediğimiz çok şey var ama hani olmadığı içinde sorun etmedik kendimize biz onları aslında.(Aslında sorunlar var mı?) Sorunlar çok şurada konuşmaya kalksak, çok sorun var ya öğrenci eleştirir. Ama hani düzen böle diye değiştirmeye kalktığımız olmuyor yani.”

Adaylardan bazıları danışmanlarının belirlediği grup temsilcileri ile görüştiklerini belirtirken, uygulama öğretmeni ile yaşanan sorun olduğunda gittiğini belirten bir aday bu konuda çözüm için pek yardımcı olunamadığını da belirtmiştir. Danışmana ulaşamadığı için görüşemeyen aday olduğunu da görmekteyiz. Ayrıca yapılan görüşmelerde temsilci zorunluluğu olduğu için temsilciden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı çözümlerin geciktiğini bir adayımız şu şekilde belirtmiştir.

“İşte 8 hafta sonrasında (güldü) oldu. Yani 8 hafta sonunda kendisine ulaşabildik... yani işte sadece grup başkanını çağırdığı için grup başkanı da biraz erteledi, ... biz ilettik grup başkanı tarafında gitmedi hani danışman hocamıza o şeyden ulaşamadık fazla. Her gruptan bir başkan seçti hoca gruptan kimse gelmeyecek başkan gelecek dedi ...işte iletmedik, çok fazla konuşamadık danışman hocayla da hani, ulaşamıyoruz kendisine.”

Ayrıca bu dönem gözlem olduğunu belirterek gerek olmadığını belirten birkaç öğretmen adayımız olduğunu görmekteyiz.

Sorun çıktığında danışılan kişi olarak uygulama öğretmeni ile yapılan görüşmeler konusunda çoğu adayımız da uygulama öğretmenleri ile görüştiklerini onların kendilerini yönlendirdiklerini, sordukları sorulara cevap verdiklerini, yardımcı olmak için çaba sarf ettiklerini belirtmişlerdir. Bir öğretmen adayımızın şu sözleri bu konuyu netleştirmektedir.

“Uygulama öğretmenim yardımcı oluyor zaten, onlar bizi genelde yönlendiriyor onlar çünkü dediğim gibi stajyerlere alışkınlar stajyerlerin sorunlarına ya da uygulamaya çalıştıklarına alışkınlar onlara sorduklarımız oldu. “hocam şunu şöyle mi yapıyoruz, bunu böyle mi yapıyoruz” onların bizi yönlendirdiği oldu. İşte dediğim gibi bu fakültedeki hocamızla pek görüşemediğimiz için, temsilciyi yolluyoruz. Temsilcilerinde söyledikleri yani ne kadar yani hani çok da fazla bir şey sormadık aslında sadece raporlarla sıkıntı yaşamıştık en başta, staj raporu nasıl yazılıyor o konuda pek bilgimiz yoktu zaten ondan sonrada hocamız sınıfa gelip tek bir defa açıklama yaptı ondan sonra hocayı o dersle ilgili pek görmedik zaten dersimiz okulda yok hep pratikte var yani stajdaki hocalarımız yardımcı oldu buradaki hocalarımızla pek görüşemedik yani”

Bazı öğretmen adaylarımız da etkinliklerin uygulamasında bizzat sorunun uygulama öğretmenleri olduğunu, mani olduklarını ima ederek etkinliklerin kağıt üstünde kaldığını belirtmişler. Bunu bir adayımız şu şekilde anlatmıştır.

“...daha çok hani ordaki sorunlardan ziyade hani staj da yapmam gerekenlerle alakalı görüştim. Mesela uygulamadaki zorluklar, hani uygulayamayacağımızı, hocanın vaktinin olmaması hani bunlarla ilgili mesela görüşmüştüm. Hani o , o zaman uygulayamayacağımızı söylemişti hani en azından kağıt üzerinde birazda kaldı.....yok yani o da zaten yani kendinden taviz veremeyeceğini hani yetiştiremeyeceğini söyleyerekten yapmamıza mani olmuştu”.

Adaylardan bazıları yok cevabını verirken, bazı öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin çok yardımcı olduklarını belirtirken çok memnun olduklarını, birlikte hareket ettiklerini, 1 hafta önceden birlikte plan yaptıklarını söylemişlerdir.

Uygulama öğretmenlerinin kendisiyle deneyimlerini paylaştığını ve sorunları aralarında çözdüklerini belirten bir öğretmen adayımız da bulunmaktadır.

Tablo 4.23. Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeninin Yeterliliği İle İlgili Görüşleri

Uygulama öğretmeni nin yeterliliği	Yeterli görülenler	Ders işleyiş(Dikkat çekme, yöntem teknik çeşitliliği, öğrenci merkezlilik)(6) Sınıf hâkimiyeti (Dersini dinletebilme, göz temasını iyi kullanma)(3) Alan ve meslek bilgisi açısından (4) Çok sabırlı(1) Öğrenci ile iletişim(3) Öğretme çabası(1) İdare ve diğer öğretmenlerle iletişim(1) Kendini geliştirme(sürekli yenilenme)(1)
	Eksik görülenler	Yöntem ve teknik çeşitliliği(10) Zorunlu eksiklik(okuldaki araç-gereç yetersizliğinin öğretmeni etkilemesi)(1) Eski yaklaşımla öğretime devam(Öğretmenin kendini yenilememesi)(1) Hitap şekli (öğrencilerine olan hitap) (2) Sınıf içindeki otorite ve disiplin (Öğrenci üstünlüğü, not ile korkutma ve ders işlemede çekilen sıkıntı) (7) Öğrenciye bakış açısı ve iletişim(2) Bilgiyi aktarma(1) Öğrencinin anlayıp anlamadığını kontrol etme(1) Öğretmenlik mantığındaki değişim(1)

Tablo 23’de adayların verdikleri cevaplar doğrultusunda uygulama öğretmenlerini gözlemlerken, eğitim fakültesinde öğrendikleri bilgiler doğrultusunda kendilerince gördükleri, yeterlilik ve eksiklikler olmak üzere iki alt tema ortaya çıkmıştır.

Bazı öğretmen adayları gözlemledikleri öğretmenleri ders işleyiş açısından yeterli olduklarını düşünürken, bazıları alan ve meslek bilgisi açısından, bazı adaylar sınıf hâkimiyeti açısından yeterli olduklarını düşünmektedirler.

Öğretmen adaylarından birkaçı sabır, öğrenci iletişimi, öğretme çabasının olması, idare ve diğer öğretmenlerle olan iletişimleri ve kendini geliştirme anlamında yeterli olduklarını düşünmektedirler.

Bir öğretmen adayımız uygulama öğretmeninden adeta büyülenmiş gibi hemen hemen her açıdan başarılı olduğunu şu sözleriyle anlatıyor.

“...ben önümdeki örneği yeterli buluyorum şöyle diyim alan olarak kesinlikle bir bilgisi, öğrencilere verebilecek kadar yani yetiştirebilecek kadar bir bilgisi var. Bunu kesinlikle söyleyebilirim aynı zamanda öğrencileri öğretmenlik mesleğini söyleyeyim öğretmenlik mesleği hakkında bilgisi de çok fazla yani burada öğretmenlik mesleği derken bizlere yaklaşımı, dersi anlatımı, öğrencilerdeki kopukluğu fark etmesi ya da sorunları fark edip çözmeye çalışması yönünden söylüyorum. Diğer bir yeterliği de mesleğini çok fazla seven bi insan diyebilirim. Bu isteğe bağlı olarak da öğrencilerin başarılı olabilmesi için de elinden geleni yapıyor kendisi.yok düz anlatım yok soru-cevap tartışma örnek olay yani benim gördüğüm şimdiye kadar olan yöntemlerden belli bir zaman istemeyen ... evet yöntem teknik çeşitli kesinlikle var belli bi zaman istemeyenlerin dışında hepsini kullanıyor diyebilirim...yeterli gördüğüm onun dışında okul dışında öğrencilerle özellikle okul içerisindeki öğrencilerle son derece iyi bi iletişim var... Bilmiyorum ama örnekleriyle çevresiyle kendisini çok iyi geliştirebilmiş. Öğretmenlerle de diyalogu son derece iyi öğretmenler tarafından da yani ilk üç arasında sayılabilir diye düşünüyorum çünkü öğretmenlerin sürekli olarak ondan yardım istemeleri sürekli olarak onunla bir şeyler yapmak istemeleri benim staj hocamın iyi bir hoca olduğunu gösteriyor. Evet, başarılı bir öğretmen.”

Yukarıdaki direk alıntının bu kadar uzun tutulmasının sebebi yapılan görüşmeler sırasında öğretmen adaylarımızdan aldığımız cevaplar doğrultusunda eksikliklerinden bahsedilmeyen tek uygulama öğretmeni olmasından kaynaklanmaktadır. Bu öğretmenimizin stajyeri haftalık görevlerini uygulamalarını tam anlamıyla yaptığını, her hafta etkinlik yaptığını belirtirken diğer arkadaşlarından duyduğu, etkinliklerin uygulanamaması sorunu, bu farkın tamamen uygulama öğretmeninden kaynaklandığını belirtmiştir.

Görüşülen öğretmen adaylarının yarısı yöntem teknik çeşitliliği açısından yeterli olmadıklarını düşünürken burada zamandan, müfredatı yetiştirememekten, sınıfın kalabalık olması gibi sebeplerden şikayet ettiklerini belirtmişler.

Bir adayımız eskiden düz anlatımın sıkıcılığını şimdi slayt gösterisinin sıkıcılığı olduğunu belirtmiş ve öğretmenleri tembelleştirdiğini vurgulamış ve uygulama öğretmeni ile olan diyalogu aynen anlatmıştır.

“...Yani biraz tembelleştiriyor gibi zaten bizim öğretmenimiz kendi dedi."Hocam" dedik hani ilk tabi ders anlattı. Biz slâytlara hayran kaldık. "Hocam" dedik yani "helal olsun yani size bunları uğraşmışsınız, yapmışsınız hani". "Yok ya" dedi "internette satılıyor onlar "dedi. "Ben oradan aldım"dedi. (gülüyor). Biz direk iptal yani yapma ya falan olduk. Hazır almış yani hazır almış biz sürekli kendimiz hazırladığımız için,(gülüyor)Ha dedik oy be dedik adam bu yaşta oturmuş üşenmemiş helal olsun dedik hazırlamış...”

Adayların bazıları sınıf içi disiplin ve öğretmen otoritesi yönünde eksiklik olduğu gördüklerini belirtmişlerdir. Burada genelde öğretmenlerin ders işlemede, sınıfa hakimiyet konusunda, sıkıntılı olduklarını ve öğrenciyi notla korkutarak düzen sağlayabildiklerini belirtmişlerdir. Bazıları öğrencilere hitap şeklini, birkaç öğretmen adayı da uygulama öğretmenlerinin öğrenciyeye bakış ve iletişim konusunda, birkaç uygulama okulundaki araç-gereç eksikliğinin öğretmeni sınırlandırdığını belirtirken, bilgiyi aktarma konusunda ve öğrencilerin konuları anlayıp anlamadıklarını kontrol etmede eksiklikler olduğunu düşündüklerini söylemişlerdir.

Bir öğretmen adayımızın eğitim sisteminin, sınavların ve okullar arası rekabetin öğretmen profilini değiştirdiği yönünde bir tespiti de bulunmaktadır. Konuşma esnasında

“...bir de artık hani öğrenciyeye artık bir şekilde öğreteyim mantığı yok, kazandırma mantığı var gibi geliyor..”

şeklinde açıklaması ve bunu memnuniyetsiz anlatışı bir eksiklik bir bozulma olduğunu düşündüğünü göstermektedir.

Tablo 4.24. Öğretmen Adaylarının Fakülte-Okul İşbirliği ve Okul Deneyiminin Süresi İle İlgili Görüşleri

İletişim	Danışman, uygulama öğretmeni ve okul idaresi arasındaki	Yok (8) Hiç görmedim(2) Yetersiz(tamamen kopuk)(5) Bilmiyorum(4) Talep yok (göstermelik)(1)
Okul deneyimi ders saatinin yeterliliği		Yeterli değil(etkinliklerin tam anlamıyla uygulanmaması, süre yetersiz, girilemeyen dersler, 1 güne sıkıştırılması,)(13) Yeterli(Gözlem için 4 saat yeterli)(4) Diğer sorumluluklar(fakülteadaki dersler, kpss)(2) Farklılık olursa zor(1)

Tablo 4.24’de Okul deneyimi dersinde adaylardan sorumlu olan danışman ve uygulama okulları görevlileri (müdür, müdür yardımcısı ve uygulama öğretmeni) arasındaki iletişim konusunda adayların verdikleri cevaplar doğrultusunda, çoğu yok cevabını verirken, yok cevabında adaylar genellikle formalite olduğunu, hiç olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. İletişimin olmadığını düşünen adaylardan birkaçının şu sözleri durumu anlatmaktadır.

“...Vallaha o konuda bir araştırma yapmadım sormadım. Ama görüşme olduğunu zannetmiyorum. Eğer görüşme olsaydı hani birbirleriyle tutarlı olmaya çalışırlardı...”

“...Tek iletişim birincisi okullara giderken “sana 12 tane öğrenci gönderiyorum”. İkincisi “Gönderdiğim 12 öğrencinin dosyasını istiyorum” (sessizlik oldu) Budur...”

“...Ben şey duydum geçenlerde biz 7 kişiyiz 6 tane şey 6 öğrencinin belgesi gitmiş birimiz eksiksiz yani iletişimin çok da yeterli olduğunu düşünmüyorum. Hatta işte dediler; “biriniz yok gözükiyorsunuz” falan “danışman öğretmeninizle görüşürseniz”. Dedim ben konuşacak değilim danışmanımla sonuçta o sizin kendi aranızda olacak bir şey. Yani iletişim ne derece yeterli ama 7 kişiye 6 tane gittiyse pek de yeterli değil..”

Bazı adaylar, iletişim varsa da tamamen kopuk ve yetersiz olduğunu belirtmişlerdir, bu konuda bir adayın şu sözleri önemli görülmektedir.

“İletişim yeterli diyemem çünkü; iletişimin olduğunu düşünmüyorum iletişim dediğiniz eğer dönemden döneme ya da dönemden döneme bir kere gitmekse staj okulundaki hocamla, müdür yardımcıyla görüşmekse iletişim son derece iyi diyebilirim ama iletişimin bu olduğunu sanmıyorum ben karşılıklı olarak sürekli sorunların görüşülmesi belli aksaklıkların çözülmesi gerekiyor bence. (Takip mi olsun?). Evet takip edilmesi gerekiyor. Ama bu şimdiye kadar hiç olduğunu bilmiyorum, yani benden öncesinde de benim zamanımda da danışman hocam sadece dönemden döneme belli belgeleri almak için o da yani sorunları görüşmek için değil, belli belgeleri almak için gittiğini biliyorum. Onun dışında şimdiye kadar hiç duymadım ben staj hocamın okula gelip danışmanıyla görüştüğünü, şey staj hoca danışmanıyla görüştüğünü ya da tam tersi bir durumu iletişim yok diyorum ben.(Olmalı mı?) Olmalı, kesinlikle olmalı. Çünkü orda benim karşılaştığım sorun çözülemezse staj amacına ulaşmaz...”

Adaylardan bazıları “bilmiyorum” diye düşüncelerini belirtirken, birkaç aday da hiç görmediklerini belirtmişlerdir. Hiç görmediğini belirten adaylar olsa görececeklerini ya da duyacaklarını ima ederek iletişimin olmadığını belirtmişlerdir. Bir adayımız da iletişim yok, talep de yok şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

Okul deneyimi ders saatinin yeterliliği temasına baktığımızda öğretmen adaylarının çoğu ders saatinin yetersiz olduğunu belirtirken, neden olarak ellerindeki etkinlik planlarının tam manasıyla uygulanamamasını, gözlem yapamadıkları sınıfların olduğunu söylemişler, plandaki görevler tam uygulansa da sürenin yeterli olmayacağını söylemişlerdir.

Bazı öğretmen adayları gözlem için verilen saatin(4 saat) yeterli olduğunu düşünürken, birkaç adayımız da diğer sorumluluklarının yani ders sorumlulukları ve KPSS başta olmak üzere, süre ancak yeter derken, kendilerinin ancak yetiştirdiklerini belirtmişler, bir aday da “*şu an yeterli fakat, farklılık olursa zor*” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Tablo 4.25. Öğretmen adaylarının etkinlikler ve dersin amacı ile ilgili görüşleri

Etkinlik planının yeterliliği	Yeterli değil(etkinliklerin uygulanabilecek ortamın sağlanmaması, kağıt üstünde kalması, kısa bir zamana sıkıştırılması)(12) Uygulansa yeterli(planın güzel olması fakat uygulanabilse yeterli)(5) Yeterli(gözlem için yeterli)(3) Gözlem için etkinliğe gerek olamaması(1)
Okul deneyimi dersinin amacına hizmeti	Ediyor(öğretmenlik mesleğine alıştırma, ön hazırlık, gözlem)(6) Kısmen hizmet ediyor(%50 özgüvenin artması, ortamı görme açısından hizmet etmesi, etkinliklerin uygulanmaması ve ortam sağlanamama açısından hizmet etmemesi)(2) Çok az hizmet etmesi(işleyişteki sıkıntılar, 1 günün yetersizliği, diğer eksiklikler)(5) Etmiyor(verim alınamaması, beklentilerin karşılanmaması)(4) Etkinlik planındaki görevler tam uygulansa hizmet eder(1) Öğretmen adayına bağlı olmas(1) “Adayların çabalarıyla hizmet etmeye çalışıyor”(1)

Tablo 4.25’ te adayların vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda etkinlik planının yeterliliği ve okul deneyimi dersinin amaca hizmeti temaları oluşturulmuştur. Etkinlik planının yeterliliği konusunda adayların çoğu yeterli olmadığını söylerken burada ellerindeki planı ve içindeki haftalık görevleri yerine getirmediklerini, kağıt üstünde kalmasından şikayet etmişler. Uygun koşulların da gerek uygulama öğretmenlerinden gerekse programlardan kaynaklı sıkıntılardan dolayı oluşturulmadığını dile getirmişler.

Adaylardan bazıları aslında etkinlik planının içinde çok şeyin olduğunu güzel olduğunu uygulansa yeterli olacağını belirtirken, birkaç aday da gözlem için yeterli gördüklerini belirtmişlerdir.

Bir aday ise gözlem için etkinliğe gerek olmadığını, etkinliğin 2. dönem de öğretmenlik uygulaması dersinde yapılması gerektiğini söylemiştir.

Okul deneyimi dersinin amacına hizmeti konusunda öğretmen adaylarımızın bazıları “hizmet ediyor” şeklinde cevaplarırken, mesleğe alışma, kendileri için ön hazırlık görme, ortamı tanıma bakımından amaca hizmet ettiğini düşünmektedirler.

Adaylardan bazıları çok az hizmet ettiğini düşündüklerini belirtmişler, yani işleyişteki sıkıntıları, sürenin kısıtlı olduğunu, eksikliklerin olduğunu söylemişlerdir. Bir öğretmen adayımız olması gerektiği gibi olamadığını şu sözleriyle açıklamıştır.

“...Değil değil olması gerektiği gibi değil. Eksiklikler var sadece o ortamı görmüş oluyorum. Öğrencileri tanımış oluyoruz bize kazandırdığı şey bu. Öğrencilerle iletişim sağlamak. Daha iyi nasıl olabilirdi onu da gerçekten amacı ne bu dersin onu da neye göre nasıl belirlemişler? Müfredatta bu dersin amacını onu da bilmiyorum ama ya kendime göre düşündüm.”

Adaylardan bazıları “etmiyor” cevabını verirken, verim alamadıklarının, bekledikleri gibi olamadığını belirtmişlerdir. Burada iki adayımızın vermiş olduğu cevaplar önemli görülmekte ve açıklayıcı olacağı düşünülmektedir. Şu sözleriyle açıklamışlar.

“Bir öğretmen, bir öğretmen değil, bir insan yetiştiriyor, şöyle söyleyeyim. Mesela yapılması gerekenler var, gidiyoruz okula diyoruz ki bunlar yapılması gerekiyor. Sırtımızda onlarla gidiyoruz. Bakıyoruz ama onlar yapılmıyor, biz yapmaya çalışıyoruz, bu da üzerine oturmuyor. Oturmadığı içinde ee bizde ne yapıyoruz eski usulle geri dönüyoruz. Yani okul deneyimi dersi o kadarda fazla şey olmuyor artık. Hani amacına hizmet etmiyor. Eğer ki mesleğe başlarsak inşallah eee işte o zaman kendimiz bir şeyler yaparsak bence o zaman okul deneyimi olur...”

“...ya ben okul deneyiminin amacına ulaşmıyor dedim. Çünkü öğrencileri gerek danışmanım, gerek staj öğretmenlerimiz kolayla gittiği için, kolayla yönlendirdiği için, ya da onların uygulama yapmasına fırsat vermediği için öğrencilerde pek bir girişimde bulunmuyorlar. Açıkçası bu yönde yani arkadaşlarım, öğrenciler demiyim de. Arkadaşlarım bu yönde girişimde bulunmadıklarından staj hocalarımın zaten hiç sorunu olmuyor, belli bir talepte gelmemesi hatta daha mutlu ediyor onları. Ben şu etkinliği yapsam ya da dersi ben anlatsam gibi bir taleple gelmemesi öğrencinin staj hocalarını memnun ediyor çünkü az önce staj hocalarımın dediğim gibi içeriği yetiştirmeye çalışıyorlar sözde. Bu böyle olunca da staja sadece gidiyorlar kös yani sadece izlemekle geçiyor. İlk dönem ben bu yüzden biraz da girişimci olmaya çalıştım. Sürekli ders anlatmak istediğimi dile getirmiştım zaten hocama. Ben mesela kendi adıma bu doğrultu da davrandığım için, staj benim için olumlu oluyor ama bakıyorum arkadaşlarım arasında ikinci dönem dahi konuşmak istemeyenler, staja isteksiz giden insanlar var. Sadece onların zorunlu tutulduğu hafta sayısını doldurmak için giden arkadaşlarım var. Durum böyle olunca pek de bir başarı sağlanamıyor yani ne öğrenci istiyor ne danışman uğraşiyor öğrenci bir şeyler yapsın diye ne de staj öğretmeni bu üçlü arasında bir iletişim olmayınca yani bir

yönlendirme bir itme, artık olmayınca ister istemez kopukluk oluyor, stajda amacına ulaşmıyor.”

Birkaç aday “kısmen hizmet ediyor” şeklinde cevaplamışlar. Kısmen kelimesinden kastedilen yarı yarıya (%50) olarak görülmektedir. Yani kendilerini geliştirdiklerini özgüven açısından, ortamı tanıma açısından hizmet ettiğini belirtirken, eksikliklerin olduğunu uygulamaların gerçekleşmemesi gibi gerekçelere yoğunlaşmışlardır.

Yine bir adayımız etkinliklerin uygulanması koşulunda hizmet edeceğini belirtirken, bir adayımız da adaya bağlı olduğunu söylemiştir. Adayın şu sözlerinden kendilerini açık bir dille eleştirdiğini görmekteyiz.

“O birazcıkta bana bağlı aslında, ya mesela ben eğer iyi gözlem yapıyorsam ya da kendimi en iyi şekilde o kağıt üzerinde yazılan şeyleri okulda uyguluyorsam eee zaten bana hizmet ediyordur. Ama ben uygulamiyorsam staja gelip uyukluyorsam, stajda hani sırf gelmelik göstermelik, hoca imza atsın tamam, ben oraya gelmiş gözüküyüm, uyukluyorsam. Eee o zaman o zaten bana bir şey katmaz ki, tabii ki benle de bitmiyor, destek de olmak gerekiyor işte müdüründen, uygulama öğretmeninden...”

Bir öğretmen adayımız da vurgulayarak tek cümle ile “öğrencilerin çabalarıyla hizmet etmeye çalışıyor” şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

Tablo 4.26. Öğretmen adaylarının önerileri

Öneriler	Danışmanlık hizmeti ile ilgili	<p>Adayların takip edilmesi, denetlenmesi(10) Adaylarla ilgilenilmesi(okullara gidilmeden önce ön bilgi verilmesi, yönlendirmenin süreç boyu olması)(9) Danışman sayısının artırılması(danışmana düşen aday sayısının azaltılması)(12) Okullarla iletişim sağlıklı kurulması(müdürler ve uygulama öğretmeni ile iletişim)(11) Birebir iletişim kurulabilmesi(Adayların danışmanla direk konuşması)(4) Fakültede de bir dersin olması(okul deneyiminde yapılanlarla ilgili haftada bir toplanılması)(2) Etkinliklere önem verilmesi(1) Danışmanın belirlenmesinde dikkatli olunması(Önemseyecek, vakit ayırabilecek, bu konuda deneyimli kişilerin seçimi)(2) Danışman, uygulama öğretmeni ve adayların toplantı yapması(sistemli iletişim)(2)</p>
-----------------	---------------------------------------	--

		Danışmanın ve uygulama öğretmenin bir ekip olması(Birlikte hareket etme, tutarlılık)(1) Okul seçiminin dikkatli yapılması(uygulama öğretmeni ile görüşülüp, ihtiyaç karşılanabileceyse seçilmesi)(1)
Uygulama öğretmenleri ile ilgili		Adaylara bakış açısının değişmesi(Öğrenci değil, meslektaş gibi görülmesi)(2) Adayla ilgilenmesi (Ön bilgi verme, yönlendirme, sınıfı adaylara karşı hazırlama ve öğrencilerle tanıştırma)(5) Danışman ile sağlıklı iletişim kurma(4) Adayların etkinlik planının ellerinde olması ve yapılacakların önemsenmesi(3) Okul deneyiminin önemini ve öğretmen yetiştirdiğini fark etmesi(hizmet içi eğitim alınabilmesi)(2) Adayı denetleme gerekirse sınava(sınava tabi tutma)(3) Uygulama öğretmenlerine stajyerler için ek ders verilmesi(1)
Programlar ile ilgili		Gidilecek okul ile fakültedeki ders programlarının uyumu (okullar planlanırken adayların göz önüne alınması)(3)
Okul deneyimi dersinin konumu ile ilgili		3. sınıfta verilmesi (Gözlemin 3. Sınıfta,4. Sınıfta sadece uygulamanın olması)(5) 1. sınıfta verilmesi(Gözlemin 1.sınıfta olması daha bilinçli olunması)(4) Son sınıfta olmasının(4. Sınıfta ders yükü olmasının sadece uygulama olsun)(4)
Okul deneyimi ders saati		1 gün boyunca olması(6 saat zorunluluğu)(1) 1 günden fazla olması(Farklı günlerde değişik derslere girebilme, saatin kısıtlı, içeriğin çok olması)(4)
Eğitim fakültesi ile ilgili		Uygulama okullarına düşen adayların sayısının azaltılması(okul sayısında artış, daha fazla ilgilenilmesi)(1) Uygulama okullarında adaylara uygun koşulların sağlanması(1) Staj döneminde ders yoğunluğunun azaltılması(1) Fakültedeki ders içeriği(çok fazla bilgi yüklenmesi yerine nasıl öğretiriz konusunda ağırlıklı eğitim verilmesi)(1) Öğretmenlik bilincinin iyi verilmesi(1) Sınıf yönetimi dersinin daha fazla önemsenmesi iyi verilmesi(1) Diksiyon dersinin olması(1) Stajlarla ilgilenenlerin uygulama öğretmenleri ve sorumlular ile toplanması(Sosyal bilgiler okul deneyimi seminerleri düzenlenmesi)(1) Adayların son sınıfta staja uygunluğunun ölçülmesi(belli ölçütlerin olması)(1)
Diğer		Sorumlu kurumların arasında iletişimin sağlıklı olması (Üniversite, MEB ve okullar) (1) Sıkıntılarının konuşulması yok sayılmaması (İşleyiş)(1) Son sınıftaki adayların yükünü azaltılacak düzenlemeler(Fakültedeki derslerin, KPSS 'nin ve stajın bir arada ağır olması) (1) Eğitim fakültelerinin yenilenmesi(Öğretmenliğe mülakat ile alım olması, herkesin öğretmen olmaması) (1)

Tablo 4.26’da öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmelerde ortaya çıkan öneriler temasında 6 alt tema ortaya çıkmıştır. Okul deneyimi dersinin daha etkili olabilmesi için

çeşitli önerilerini dile getirmişlerdir. Danışmanlık hizmetleri ile ilgili öneriler konusunda görüşülen adayların çoğu danışman sayısının arttırılmasını, danışmana düşen aday sayısının daha az olması gerektiğini belirtirken, ilgilenilemediğinin altını çizmişlerdir. Burada danışmana da hak vermektedirler. Adayların bu konudaki düşünceleri şu şekildedir.

“Birincisi danışman sayıları arttırılsın kesinlikle, hiç olmazsa bile 20 kişiye, 10 kişiye 1 danışman hoca verilsin...”

“Öneri en başta mesela farklı bölümlerde okuyan arkadaşlarımız var. Onları gruplara ayırmışlar. Mesela 7 kişiye 1 öğretmen düşünüyor, bizim danışmanımız da öyle değil. Bizimki tek bir danışmana nerdeyse 60 kişi..”

Adayların çoğu danışman ile okul arasındaki iletişimin daha sağlıklı olması gerektiği konusunda hemfikirdirler. Danışmanın özellikle uygulama öğretmenleriyle daha sık ve düzenli iletişimde olması gerektiğini vurgulamışlardır. Adayların yarısı danışmanın kendilerini takip etmesini ve denetlemesini istemektedir. Bazı adaylar danışmanlarının kendileriyle ilgilenmesini okullara gitmeden önce hazırlaması bilgilendirmesini, yapılacakların iyice anlatılması, nasıl davranmaları gerektiği konusunda daha fazla bilgi vermesini, iyi yönlendirmesini istemekte ve sadece başlarken değil staj boyunca bunun sürece yayılmasının daha verimli olacağını belirtmişlerdir.

Bazı adaylar ise danışmanlarıyla birebir iletişim olması gerektiğini belirtmişler, direk ulaşabilmeyi istediklerini söylemişlerdir. Birebir iletişimin önemini adayımızın şu sözlerinden anlayabiliriz.

“...şey güzel olurdu aslında danışmanla birebir görüşmek sürekli nasıl söyleyeyim her ben görüşebiliyordum...Görüşebilen arkadaşlar da vardır. Genelde grup başkanlarına söylememiz gerekiyor bir problem olduğunda o danışmanla görüşecek ee sizin sorduğunuz soruyu doğru aktarabilecek mi ya da ondan aldığı bilgiyi size doğru aktarabilecek mi ? Bu yüzden birebir görüşmek daha iyi..”

Adaylardan birkaçı sadece okullara gittiklerinden ayrıca fakültede de okul deneyimi dersinin olmasının daha sağlıklı olabileceğini belirtirken danışman ile toplanılması gerektiğini belirli günlerde bir araya gelip sorunların olsun, yapılanların

olsun paylaşılmasının güzel olacağını söylemişlerdir. Bunun gerekliliği bir öğretmen adayımızın şu sözlerinde dile getirmektedir.

“...Bu öğrencilere 20 dakika boyunca, sadece 20 dakika ayrıldı. Kura şeklinde stajlar belli oldu (ses tonunda tiye alıyor). Hoop 657 ye tabisiniz. Kılık kıyafete uyun. Böle gidiyorsunuz. Bu değil .(vurgulayarak söyledi). Bizi alacaktı orda 2 saat 3 saat toplantı şeklinde (neyle karşılaşacağınızı bileceksiniz) bize şey yapacaktı. Şu şu dersleri aldınız sınıf yönetimini aldınız okul yönetimini aldınız. Bu sorunlarla karşılaşırsanız şunları şunları yapmanız gerekmektedir şu bilinçtesiniz. Hani belki bir ön sınava da tabi de tutulabilirdik, bakalım staj yapabilecek kapasitede bir öğrenci mi? O da çok önemli bir şey yani. Staj okullarında yapacağımız herhangi bir yanlış öğrenciler tarafından da yanlış anlaşılabilir yani. Budur.”

Bir adayımız danışmanın etkinliklere önem vermesinin, gereğini yapıp yapılmadığına dair takibin önemli olduğunu söylemiştir.

Ayrıca birkaç adayımız danışman seçiminde dikkatli olunmasının önemini belirtirken, önemseyecek, vakit ayırıp ilgilenebilecek ve deneyimli kişilerin danışman olarak seçilmesini önermişlerdir.

“...danışman hocalarımız genelde Yar. Doç. ya da Doç. oldukları için başları çok kalabalık oluyor ya da toplantılara çağırılıyorlar. Biz bir şey sorsam mı, sormasam mı iki saat bekliyoruz kapının önünde. Ya danışman hocalara düşen öğrenci sayısı azalsın ya da danışman sayısı artsın birebir danışmanlık istiyorum. Danışmanlık derken sanki bazı danışman hocalar alanında uzman değilmiş gibi geldi bana, ben kazanım yazıyorum ben kazanım falan istemiyorum diyor bana kazanıma gerek duymuyormuş gibi, daha önemseyen kişilere verilsin...”

Birkaç öğretmen adayı danışman, uygulama öğretmeni ve öğretmen adaylarının birlikte görüşmesinin daha sağlıklı olacağını belirtirken, bir adayımız da danışmanın özellikle uygulama öğretmeni ile ekip olması gerektiğini tutarlılık ve birlikte hareket etme açısından kendilerinin daha sağlıklı yönlendirileceğini düşünmektedir.

Bir adayımız ayrıca danışmanın uygulama okullarını belirlerken öğretmenlerle görüşmesini eğer ihtiyaç karşılanabiliyorsa okulların seçilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerdeki cevaplar doğrultusunda uygulama öğretmenleri ile ilgili önerileri de ayrı bir temada toplanmıştır. Bazı öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin kendilerini ön bilgilerle okula hazırlamasının, bir nevi oryantasyon, yönlendirmesinin ve öğrencilerle tanıştirmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Burada kendi öğrencilerini de gelecek adaylar için hazırlaması gerektiğini de eklemiştirler. Bazı öğretmen adayları uygulama öğretmenin danışmanla iletişim kurması gerektiğini söylemişler, adayların haftalık görevlerinin olduğu etkinlik planlarının, uygulama öğretmenlerinde de olması gerektiğini söylerken, burada uygulama öğretmenlerinin adayların ne zaman ne yapması gerektiğinin öğretmen tarafından bilinmesi takip edilmesi ve önemsenmesinin faydalı olacağını belirtmişler.

Adaylardan bazıları uygulama öğretmenleri de adayı yetiştirdiklerinden dolayı denetleme, sınav gibi yöntemlerle dönem sonu çalışmalar yapılabileceğini şu sözlerle önermişler.

“..Hani bunu şey olarak yapabilir. Bazen dönem sonlarında bize bir 15-20 dakikasını ayırıp, bir uygun ölçme değerlendirme metotlarının da hazırlanan bir şeyle bizi sınavarak (sınavabilir diyorsun) yani bir anket olur...”

Birkaç aday, uygulama öğretmenlerinin gelen adayları önemsemesinin ve bir insan, bir öğretmen yetiştirdiklerinin farkında olmalarının önemini belirtmişler. Burada okul deneyimi dersinin önemsenmesinin altını çizerken, hizmet içi eğitim alınırken stajyer alacak uygulama öğretmenlerinin de stajyerlere nasıl davranacaklarını, ne kazandırmaları gerektiğini bilmeleri için bilgilendirilebilecekleri yönünde bir öneride de bulunmuş.

Adaylardan birkaçı uygulama öğretmenlerinin, okullara staj için giden öğretmen adaylarına bakış açısını değiştirmeleri gerektiğini belirtirken, kendilerini bir öğrenci gibi değil, bir meslektaş gibi bakılması ve ona göre davranılması gerektiğini söylemişlerdir. Burada okullara mesleği hissetmek için geldiğini ve buna işi öğrenmek için yanlarına geldikleri uygulama öğretmenin katkısının önemli olduğunu belirtmişler.

Bir öğretmen adayımız da yaşadıklarından yola çıkarak, uygulama öğretmenlerinin yoğunluğundan dolayı zaman ayırmadıklarını belirterek, stajyerle uygulamalar için ek ders verilebileceği yönünde öneri de bulunmuştur.

Öğretmen adaylarımızdan bazıları gerek üniversitedeki program gerekse okullarındaki programdan dolayı sıkıntı yaşadıklarından bahsederken aralarında bir uyumun olmadığını her kurumun programı farklı diyerek arada kaldıklarını belirtmiş ve bir adayımız şu sözleriyle öneride bulunmuştur.

“... buradaki sorun yani okul derslerimiz yoğun. Okuldaki kampüsteki. Şöyle bir şey hani mesela benim pazartesi ve Cuma günlerim boş mesela hani cuma dersi olan, pazartesi de olan bir okula yönlendirilebilirdim. Hani bireysel düşünmek istemiyorum ama herkes için böyle yapılabilirdi. Sadece benim için değil yani genel olarak. Hani öğrenciye yönelik olabilirdi. Sonuçta, önemli bir ders okul deneyimi. Sanki bir zorunluluk varmışta uygulayalım gibi bir görüş varmış.”

Yapılan görüşmelerde verilen cevaplar doğrultusunda okul deneyimi dersinin konumu, hangi sınıfta verilmesinin daha doğru olacağı yönünde çeşitli fikirler ortaya çıkmıştır. Bazı adaylar, okul deneyimi dersinin daha erken olması gerektiğini son sınıfa bırakılmaması gerektiğini belirtirken, gözlemin 3. sınıfta olmasının daha yararlı olacağını düşündüklerini söylemişler. Hatta bu dersi son sınıfa bırakmadan üstten alan adaylarda bulunmaktadır. İçlerinden bir tanesinin gerekçesi şu şekildedir.

“... ben şimdi 3. sınıftayım bunu üstten alıyorum. Diyorum ki iyi ki de üstten alıyorum. Yani gerçekten daha güzel. Ne olacağını biliyorum. Diyorum ki ben öğretmen olacağım. 4. sınıfta olsaydı eğer son sene KPSS sınavı, işte sınıf, dersler falan dersteyken bence çok da anlayamayacaktım belki. Şu anda düşündüğüm gibi düşünmeyecektim. Belki sadece bir rapor olacaktı, dur şu raporu yazayım. İşte imza attırayım. Ama şu anda düşünebiliyorum. Bence 4. sınıfta değil 3. sınıfta olsun. Eee çocuklar daha şey daha net düşünebilsin. Biz yapıyoruz diye. Yaptıklarımız doğru mu?”

Yine bazı adaylarımız okul deneyimi dersinin 1. sınıfta olmasının adaylar için daha yararlı olacağını düşündüklerini belirtmişler. Bir öğretmen adayımız okul deneyimi dersinin 1. sınıfta olmasının gerekliliğini şu sözleri ile açıklamıştır.

“...okul deneyimi dersinin bence 1. sınıfta verilmesi daha mantıklı son sınıfa gelince hem KPSS hem okul deneyimi birleşiyor. Birinci sınıfta alırsak okul deneyimini biz daha fazla güdülenirmişiz gibi geliyor. Önceden zaten böyleymiş herhalde. 1.sınıfta veriliyormuş,

öğretmenlik yapamayacak olanda görsün yani ona göre çekilsin ya da güdülsün. Tamam o zaman daha küçük olacağız, ama gözlem sonuçta hani neyin nasıl olduğunu öğrenelim yani, ben o konuları 1. sınıfta görseydim, alan bilgim daha fazla olabilirdi. Ne işlendiğini görüyorsunuz 6. sınıf kitabında ne var ya da neyi nasıl işleyeceğini bileceksin ona göre şekillendirebilirdin yani önceden fark etmek daha iyi, İletişim açısından daha faydalı olur gibime geliyor...”

Bazı adaylar da son sınıfta sadece uygulama olmasının daha iyi olacağını düşünürken, son sınıfta ders yükünün olmamasını sadece okullara gidilmesinin stajın amacına ulaşması açısından önemini vurgulamışlar. Bir öğretmen adayımızın şu sözleri açıklayıcı olmaktadır.

“Hani 4.sınıfın aslında belki 1 seneyi her gün öğretmen olarak geçirse diye. Ha aslında belki öyle olsa o zaman daha şey olabilirdi deneyim kazandırma açısından ha çünkü şimdi bi her gün gitmek var bide haftada 4 saat gitmek var.Hani o yüzden pek de amacına hizmet ettiğini düşünmüyorum yani.....Aslında şöyle bir şey olabilir.hani 1.sınıftan bu zamana kadar yoğun olarak ders gördük.Evet yoğun olarak hep böyle ders gördük.Şimdi dediğiniz gibi 1.sınıfa okul deneyimi dersini sıkıştırırsalardı sadece gözlem olarak bu Eğitim Fakültelerini 5 seneye çıkartıp da 5. seneyi sadece öğretmenlik uygulaması olarak yapsalardı o şekilde olabilirdi. Hem dersler açısından daha böyle rahat bi şekilde derslerimizi işlerdik çünkü biz aşağı yukarı 8'er ders işleyerek geldik. Yani her dönem bizim 8,8 dersimiz oluyordu yani. Evet, yani hani 4 sene değil de 5 sene olsaydı. Eğitim fakültesi aynı hazırlık sınıfı gibi, ha bu 5.sınıfta öğretmenliğe hazırlık dersi diye bir ders kurup tek ders ve sadece uygulama tamam okul deneyimi olsun 1.sınıfta gözleme gitsin öğrenci hani ben bu işi yapamayacağım diyen bıraksın, gitsin. 1. sınıfta yani o zaman daha kaliteli yetişir. Hiç olmazsa bu işi yapabilirim, ben bu işin altından kalkabilirim bu öğretmenlik tam bana göre diyen adamsa o son 5. senesinde hem hani hevesi de var zaten kendini daha çok geliştirebilir yani bu konuda öyle olabilir.”

Okul deneyimi ders saatinin artırılması yönünde de öneriler bulunmaktadır. Bazı adaylar tek bir güne sıkıştırılmamasını, 1 günden fazla saate yayılmasının, görebilecekleri sınıf ve ders çeşitliliği açısından daha yararlı olacağını belirtmişlerdir. Bir gün boyunca yani 6 saat zorunluluğu olması gerektiğini belirten bir adayımız bulunmaktadır.

Eğitim fakülteleri sınıfına giren önerilerden okullara düşen aday sayının azaltılmasını, okulların adaylarla daha rahat ilgilenmesi açısından önerirken, adaylara

gittikleri okullarda uygun koşulların sağlanması, adayların staj dönemindeki ağır ders yükünün azaltılması yönünde çalışmaların olmasını ve fakültede aldıkları ders içeriğinde de düzenlemeler yapılmasını önermektedirler. Bir öğretmen adayımız fark ettiği ve eksik olarak yorumladığı durumu şu sözleri ile açıklamıştır.

“Yani bence özellikle şuna dikkat çekmek istiyorum. Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencisi olarak, hani tam eğitim derslerini alıyoruz, her şey nasıl daha doğrusu uygulamaları nasıl yapmamız gerektiğini öğreniyoruz. Ama bir tarih öğretmeni, coğrafya öğretmeni, ya da alanımıza yönelik eğitim çok sınırlı aldık diyebilirim. Tarih öğrendik, coğrafya öğrendik ama bunu nasıl öğrencilerimize nasıl öğreteceğimizi tam öğrendiğimizi söyleyemem ben... Dediğim gibi özellikle kendi alanımızı nasıl öğreteceğimiz konusunda bir eğitim alsak yani aldığımız eğitim, ona yönelik olsaydı bu konuda daha rahat ederdik diye düşünüyorum”.

Başka bir adayımız sınıf yönetimi dersinin daha iyi verilmesi gerektiğini belirtirken, öğretmenlik bilincinin verilmesi gerektiğini söyleyen başka bir aday bunun çok önemli olduğunu ve kendi de dahil herkeste bu bilincin eksik olduğunu gözlemlediğini belirtmiştir. Ayrıca yaşadıklarından yola çıkarak üniversitelerde kendileri için diksiyon dersinin olması gerektiğinin altını çizmektedir. Yine başka bir öneri de fakültedeki okul deneyimi dersinden sorumlu kimselerin bu ders için birlikte hareket edebilme, eksiklerin giderilmesi daha faydalı olabilmesi için toplantılar düzenlenmesi şu sözleriyle ifade etmiştir.

“...Nasıl daha iyi olabilir. İletişimle olur, yani danışman, öğretmen, öğrenci üçünün birlikte bir şey yapması gerekiyor. Bir araya gelmemiz gerekiyor ne bilim bir sosyal bilgiler okul deneyimi semineri ya da bir şey düzenlenebilir mavi salonda. Staj öğrencileri sosyal bilgilerin ve staj öğrencilerin öğretmenleri okuldaki onlar gelebilir hani. Bütün öğretmenler Bolu'daki sosyal bilgilerdeki bütün öğretmenler birbirleriyle bilgi alış verişini yapabilir.”

Başka bir öğretmen adayımız da son sınıfta adayların staja uygunluğu konusunda farklı bir öneride bulunmuştur. Stajın önemli olduğunu her adayın o aşamada olup olmadığının anlaşılması gerektiğini şu sözleri ile ifade etmiştir.

“...Hani belki bir ön sınava da tabi de tutulabilirdik, bakalım staj yapabilecek kapasitede bir öğrenci mi? O da çok önemli bir şey yani. Staj okullarında yapacağımız herhangi bir yanlış öğrenciler tarafından da yanlış anlaşılabilir yani...”

Önerilerin son alt temasını oluşturan diğer öneriler; öğretmen adaylarından birkaçı sorumlu kurumların arasında iletişimin sağlıklı olması gerektiğini belirtirken, burada üniversite, milli eğitim ve onlara bağlı uygulama okulları kastedilerek, işbirliği için de olunması daha sağlıklı iletişimin olması gerektiğini belirtmişler. İşleyişteki sıkıntıların yok sayılmaması aksaklıkların tecrübelerle ortadan kaldırılması gerektiğini, kendileri içinde son sınıfta sorumlulukların çok olduğunu; stajın, derslerin ve KPSS'nin ağır geldiğini ve bunun için daha sağlıklı ortam oluşturulmasını ve son olarak eğitim fakültelerinde yenilikler yapılması daha kaliteli öğretmen yetiştirmek için çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Amaçlanmadığı halde, öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde deneyimlerinden yola çıkarak, öğretmen adayları tarafından bu dersle ilgili farklı sorunların tespit edildiği görülmüştür. Adaylar için hazırlanan görüşme sorularının, yaşanan sorunlar maddesinin dışında kalanlar için, ayrı bir tema oluşturulmuştur. Çünkü öğretmen adaylarının dile getirdikleri öneriler, bu sorunların bir kısmından yola çıkmıştır. Yani gerek bizim çizdiğimiz çerçevedeki sorunlar gerekse onların tespitleri doğrultusunda yaşanan sorunların ve buradan yola çıkılarak verilen önerilerin önemli olduğunu görmekteyiz.

Öğretmen adaylarının tespit ettikleri sorunlar teması, özellikleri bakımından 5 alt tema altında toplanmıştır. Bunlar uygulama öğretmenleri ile ilgili, uygulama okulları ile ilgili, fakülte ile ilgili, mesleğe bakış açısı ile ilgili, sistem ile ilgili olarak alt temalara ayrılmıştır.

Tablo 4.27. Öğretmen Adaylarının Tespit Ettikleri Diğer Sorunlar

Öğretmen adaylarının tespit ettiği sorunlar	Uygulama öğretmenleri	İsteksizlik(2) Mesleğe özendirilmenin olmaması(12) Adayla ilgilenmemesi (yoğunluk, müfredat yetiştirme vb. sebepler)(13) Adayların uygulamaları gereken etkinliklerin bilinmemesi(2) Okul deneyimi dersini önemsememe(14) Adaylar ile ortak çalışmanın olmaması(usta-çırak)(3) Etkinliklerin uygulanabilirliğinin öğretmene göre değişmesi(4) Eski sistemin uygulanması(yapılandırmacı sistemin kullanılmaması, slayt aç oku mantığı)(13)
	Uygulama okulları	Geleneksel eğitimden yapılandırmacı yaklaşıma geçişin kağıt üstünde kalması, yanlış uygulanması(2) Kendi öğrencilerini gelecek adaylar için hazırlamaması(saygı, davranış)(4) Adaylara gözlemleri için saatlerde ve sınıf çeşitliliğinde yardımcı olunmaması(4) Okullar arası rekabetin olması(bir çok şeyin önünde)(2) Adayların ciddiye alınmaması(15) Kendi öğretmenlerini denetlememesi(Verimliliği, uygulanabilirliği yeterliliği açısından adaylardan sorumlu uygulama öğretmenleri ile görüşme)(3)
	Fakülte	Okul deneyimi dersi olması gerektiği gibi değil(Amaca göre düzenlenirken uygulanabilirliği kontrol edilmiyor)(14) Sorumluların bu dersi ciddiye almaması(1) 4 yıl boyunca verilen derslerin hedefe yönelik daha çok uygulamalara dönük olmaması ve bazı derslerin yanlış dönemlere konması(örneğin inkılap tarihi dersinin daha iyi verilmesi)(8) Danışmanlık hizmetlerinde düzenlemelerin yapılmaması(12) Fakültede öğrenilen teorik bilgi ile okullarda görülenlerin uyuşmaması(20) Staj süresinin mesleği öğrenmeye yetmemesi(13) Ders programı hazırlanırken okul programlarının göz önünde tutulmaması(3) Öğretmenlik mesleğinin önemini, bu bilinci tam vermemesi(2) Kaliteli öğretmen yetiştirmeye yönelik düzenlemelerin yapılmaması(2) Okul deneyimi için kullanılan plan ve etkinliklerin yenilenmemesi(2) Okul deneyimi dersinin raporlardan ibaret olması(etkinliklerin kağıt üstünde kalması)(12)

Tablo 4.27’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının tespit ettikleri sorunlar temasında ilk önce uygulama öğretmenleri ile ilgili tespitlerine yer verilmiştir. Öğretmen adaylarımızın çoğu uygulama öğretmenlerinin okul deneyimini bir ders olarak gördüklerini ve fazla önemsemediklerini belirtirken, bir insan bir öğretmen yetiştirmenin önemli olduğu ve farkında olarak yapılması gereken büyük bir sorumluluk

olduğunu söylemişlerdir. Adayların çoğu uygulama öğretmenlerinin kendileriyle yeterince ilgilenmediğini belirtirken, onların da çok yoğun müfredat programlarının olduğunu, ders saatinin yetersiz olduğunu ve gerekli ilgiyi veremediklerini söylemişlerdir. Yine öğretmen adaylarımızın çoğu gözlemledikleri dönem boyunca yeni sistemin yani yapılandırmacı yaklaşımın uygulanmadığını ya da yanlış uygulandığını belirtirken, bir şekilde “slayt aç, oku” mantığının gelenekselden bir farkının kalmadığını, öğrencilerin bundan sıkılmış olduklarını söylemişlerdir. Uygulama öğretmenlerinin geleneksel yöntemi(düz anlatım) devam ettirdiklerinin sistemin amaçladığı şeylerin gerçekleşmediğini belirtmişlerdir. Çoğu aday mesleğe özendirilmenin olmadığını, yani zevkli yönlerini göstermediklerini paylaşmadıklarını belirtmişlerdir. Burada mesleğe yeni başlayacak adayların mesleği sevme anlamında uygulama öğretmenlerinin paylaşımlarını bekledikleri görülmüştür.

Bazı öğretmen adayları kendilerine verilen etkinlik uygulama gibi sorumlulukların uygulanabilirliğinin okuldan okula, öğretmenden öğretmene değiştiğini belirtirken bir adayımız bunu şu sözleri ile ifade etmektedir.

“...ya bir kere etkinlik yaparken, uygulamaların öğretmenlerin elinde olması lazım Öğrencilerin bu uygulamaları derslerde yapmaları gerekir, yapmadığı zaman denetlenmesi lazım. Bu seferde sınıfta hani bir grup oluyor. Yani bir okul yapıyor, bir okul yapmıyor.... Hani sen yapmadan geçiyorsun, ben yapmadan geçiyorum. Uğraştığım emeğin hakkını alarak geçeyim olmuyor. Bu seferde tabi yani emeksiz, haksızlık oluyor bu sefer bide böyle bir şey var...”

“... uygulama yapmadığımız için öğrenemiyoruz. Yapan arkadaşlar oluyor, onlar nasıl oluyor. Hani bu şekilde o yapabiliyorsa demek ki bizde yapabiliriz. O okuldaki de öğretmen diğer okuldaki de öğretmen, aynı program bende de var. Aynı saatlerde oda giriyor. Büyük ihtimalle, hani bu okul farklı bu okul farklı bide o açıdan bakılıyor. Bu öğretmen derste gelipte onlara hükümdarları veya başka bir şeyi anlattırabiliyorsa buna vakit yettirebiliyorsa o ders öğretmeni, bizim ders öğretmeni neden bu vakiti ayıramıyor...”

Buradan öğretmen adaylarının savunmalarının bir öğretmen uygulatabiliyorsa diğerleri neden uygulatmıyor? gibi soruların sorulduğunu, aynı ders saati, aynı müfredat olduğunu söyleyerek okuldan okula değişimin olduğunu ciddi bir şekilde sorun olarak belirtmişlerdir.

Adaylardan birkaçı uygulama öğretmeni ile adayların bir usta- çırak ilişkisinde olmamasını, bilgi paylaşımının olmamasını da sorunların sebepleri arasında görmektedir.

Birkaç öğretmen adayımız kendilerine verilen etkinlik planları ve uygulama gibi sorumluluklardan uygulama öğretmenlerinin haberinin olmadığını ve ilgilenmediklerini belirtirken burada sorunun adayların yapacakları ya da sorumlu oldukları şeylerle ilgili uygulama öğretmenleriyle görüşülmemesini sorun olarak görmüşler. Adaylardan birkaçı uygulama öğretmenlerinde genel bir isteksizlik olduğunu da belirtmiştir.

Uygulama okullarındaki sorunlar konusunda, öğretmen adaylarından çoğu gittikleri uygulama okullarında ciddiye alınmadıklarını belirtirken bunun önemli bir sorun olduğunun altını çizmektedirler. Adaylardan bazıları uygulama okullarındaki sorumluların gerek müdür ve müdür yardımcıları gerekse öğretmenlerin kendi öğrencilerini gelecek öğretmen adayları ile ilgili hazırlamaları, nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgilendirmenin çok eksik olduğunu belirtmişler, saygı anlamında sıkıntılar yaşamışlardır. Adaylardan birkaçı gözlem için geldikleri okullarda daha fazla saatte derse girebilmek ve daha farklı derslere girip gözlem yapabilmek adına kolaylık sağlanmamasının sorun olduğunu belirtirken, bütün kademelerde (6. 7. ve 8. sınıflar) derslere giremediklerini söylemişlerdir. Birkaç öğretmen adayı uygulama okullarındaki öğretmenlerin denetlenmemesini sorun olarak yorumlarken, mesleği öğrenmek için onlara gönderilen adaylarla ilgili olarak okulların kendi öğretmenlerini denetlemeleri, bu sorumluluğun yerine yetirilip getirilmediğinin ve uygulanabilirliğinin kontrol edilmesinin önemini belirtmişlerdir. Bir öğretmen adayımızın şu sözleri bu durumu açıklamaktadır.

“...ama öğretmeni denetleyen kimse yok orada öğrenciye ne kadar verimli oluyor, neler öğretiyor ya bunların denetlenmesi gerekiyor ki aradaki eksiklikler tamamlansın boşluklar doldurulsun...”

Uygulama okullarındaki sorunlarında yine uygulama öğretmenlerinde de belirtildiği gibi yeni yaklaşım (yapılandırmacı yaklaşım)sisteminin okullarda oturmadığını, kağıt üstünde kaldığını, okullar için tekrar belirten bir kaç adayımız

bulunmaktadır. Öğretmen adaylarından birkaçı okullar arası rekabetin çok olduğunu belirtirken, yarış içinde olmalarını şu sözleriyle dile getirmiştir.

“...öyle merkezdeki okullar yarış halinde şu anda. Biraz da şeye hazırlıyorlar öğrenciyi denemelerde orda burada okulumuzun ismi olsun yukarılara çıkarsın. Onlar hani yarış atı yetiştirme gözüyle bakıyorlar gibi geliyor bana. Bana göre yanlış hırs var. Geçen seneden uygulamalı sınıflara giren arkadaşlarımdan biliyorum... Çok sıkıntı çektik arkadaşlarım uygulama sınıflarında. Sonuçta bunlar hiç olmuyor, uygulama bitiyor, dersler bitiyor. Sırayla sınava yakın aylarda testle çalıştırılıyor, yani bu durumda sınava gidip yüksek puanla hadi kazansın okulumuz ..”

Fakülte ile ilgili sorunlar konusunda, adayların tümü fakültede öğrendikleri mesleki kazanımlarla uygulama okullarında gördüklerinin uyuşmadığını belirtmişlerdir. Burada teorik bilgiden, kullanılan yöntem tekniklerin uygulanmasına, öğrenci seviyesine inebilecek bilgi edinilmesine kadar birçok konuda fikir belirtmişlerdir. Adaylarının çoğu okul deneyimi dersinin olması gerektiği gibi olmadığını belirtirken, amacı öğretmen yetiştirmek olan bu dersin yapılacak görev ve etkinliklerin düzenlenmesinde ve uygulanabilirliğinin kontrol edilmesinde eksikliklerin, sorunlar doğurduğunu söylemiştir. Adayların çoğu staj için ayrılan sürenin mesleği öğretmek için yeterli olmadığını belirtirken zaten uygulayamadıkları görevlerinden dolayı bu süre iyice kısıtlı kalmaktadır.

Adaylardan çoğu danışmanlık hizmetlerinde eksikliklerin olduğunu ve düzenleme yapılmamasının sorunları devam ettirdiğini belirtirken, denetlemelerin olmadığını adayların stajı boşladıklarını, ellerine verilen etkinlik planlarının yenilenmemesini, uygulanabilirliğinin kontrol edilmemesini sorun olarak görmüşler. 1. dönem de gözlem için, 2. dönemde uygulama için aynı etkinlik planının kullanıldığını, bire-bir danışmanlık yapılamadığını, öğrenci sayısına göre danışmanın olmadığını diğer bölümlerdeki arkadaşlarına kıyasla sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde bu sorunun daha büyük olduğunu vurgulamışlardır.

Adaylardan çoğu okul deneyimi dersinin rapor yazmaktan ibaret olmaması gerektiğini söylerken, etkinliklerin sadece kağıt üstünde yapılmasını sorun olarak görmüşlerdir. Bazıların birkaç hafta uygulayıp, yaptıklarını yazdıklarını belirten adaylar, hiç etkinlik yapamayan adayların da olduğunu ama mecburi olarak

yapmadıkları uygulamaları raporlaştırdıklarını belirtmişlerdir. Bir öğretmen adayımız bu sıkıntılı durumu şu şekilde açıklamıştır.

“...Eee şöyle objektif konuşursam, şu etkinlik raporu şimdi biz burada etkinlikte diyor ki grup çalışmasının öneminden bahsedin. Ders kitaplarının kullanımında mesela 7. hafta ders kitaplarının kullanımı diyor. Biz 7. hafta öyle bir şey yapmıyoruz ki zaten. Grup çalışması zaten yapılmıyor ki. Ben nasıl yaptım. Ben ve benim gibi bir sürü arkadaşım oraya bakıyoruz ona göre yani okulda yapılanlardan ziyade orda ne istiyorsa onu yapıyoruz. (uygulamalar gerçekleşmiyor yani). (formalite icabı mı yazıyorsunuz). Aynen. Ya sırf oradaki yönergeye uygun olsun diye.(dersteki başarı nasıl belirlenecek) Yani sadece bu raporlara göre veriliyorsa eğer yanlış olur zaten..”

Bazı adaylar fakültelerde 4 yıl boyunca alınan derslerin hedefe ve uygulamaya yönelik olmaması, bazı eksik derslerin olması ve yanlış dönemlerde verilen derslerin olmasını bir sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Örneğin tarih olsun coğrafya olsun sadece bilgi anlamında değil daha çok hangi öğrenci kademesine “nasıl öğretiriz” konusuna daha çok önem verilmesi gerektiğini, yöntem teknik, öğretme becerilerini geliştirecek derslere daha fazla önem verilmemesinin sorun yarattığını belirtirken, stajdan önce görmedikleri kaynaştırma öğrencileri ile ilgili derslerin olmaması, diksiyon dersinin olmaması vb. bir çok eksikliğin olduğunu söylemişlerdir. Yani kaliteli tam bir öğretmen yetiştirmek için düzenlemelerin yapılmaması, alan dersleri, eğitim dersleri gibi derslerin doğru dönemlerde verilmemesi bu sorunlar zincirlerini oluşturan halkalardan birkaçı olarak görülmektedir.

Birkaç aday fakültedeki ve okullardaki programların uyuşmamasının çok sıkıntı yarattığını belirtirken, fakültelerde ders programları hazırlanırken son sınıfların staj okullarının programlarının göz önünde tutulmamasını yeni sorunlar yarattığını söylemişlerdir. Adaylardan birkaçı öğretmenlik mesleği bilincinin fakültede tam manasıyla verilmediğini bunun önemini gittikleri staj okullarında daha iyi fark ettiklerini belirtirken, erken sınıflardan itibaren bu bilincin verilmesinin kendi gelişimleri açısından çok fayda sağlayabileceğini söylemişlerdir. Yine birkaç adayımız daha yararlı olması açısından ders düzenlemelerinde sınıf yönetimi dersinin son sınıfta olması gerektiğini, öğrenirken stajlarda uygulayabilme açısından yararlı olacağını düşünürken, biride stajın bütün bir yıla yayılması gerektiğini, alınan eğitim derslerinin 3. sınıfta bitmesi gerektiği yönünde fikirlerini söylemişlerdir. Bir şekilde kendileri için

daha kaliteli bir eğitim istemektedirler. Bu düzenlemelerin araştırılıp ders dönemlerinin iyi ayarlanmasından bahsetmişlerdir. Adaylardan birkaçı kendilerine uygulamaları için verilen görevlerin bulunduğu etkinlik planlarının yenilenmesini, yıllardır aynı etkinliklerin uygulandığını belirtmişler, okul şartları ve yaratılan ortam düşünülerek yani uygulanabilirliğine bakılarak kendilerinden istenmesi gerektiğini söylemişler. Ayrıca 1. dönem okul deneyimi için verilen bu etkinliğin 2. dönem öğretmenlik uygulaması içinde verilmesini uygun bulmadıklarını belirtmişler. Bir öğretmen adayı bu konuda şunları söylemiştir.

“...çünkü elimizde şuan benim size gösterdiğim belge dahi bir önceki yılın belgesi. Yani etkinlikler, planlar hiç bir değişiklik olmadan sürekli önümüze gelen taslaklar var bizim. Bu da belli kalıpların dışına çıkmamızı engelliyor zaten. ... Kesinlikle yani aynı bu danışman hocalarının tamamen eksikliği çünkü kolaya kaçmak için hiçbir değişiklik yapmıyorlar. Bir önceki sene uygulanan şeyi görüyorlar, öğrencilere getiriyor. Yapıyor mu yapıyor, tamam. O zaman bir sonraki sene de yapabilir o zaman diye düşünüyorlar. Ama fark etmedikleri bir şey var, eğitimde dikkat edilmesi gereken noktalardan birisi bize sürekli öğretiliyor zaten. Farklı sınıflarda farklı gelişme özellikleri farklı öğrenci tipleri olabilir. Buna göre etkinlik düzenlemelisiniz, buna göre uygulama yapmalısınız. Şimdi bakıyorum üniversitede de aynı durum olmasına rağmen yani bizim kendi bölümümüzden birinci ikinci diye iki kademe var. Bakıyorum iki kademe olmasına rağmen bir farklılık yapılmıyor. Bu etkinliklerde uygulamalarda bize yapılan, artık böyle gelmiş böyle gidecek. Gelenekçi olarak devam edecek buradan mezun olacağız...”

Bir öğretmen adayı fakültede okul deneyiminden sorumlu kimselerin bu işi ciddiye almadıklarını, gereken önemi vermediklerini düşündüğünü belirtmiştir.

Tablo 4.28. Öğretmen Adaylarının Tespit Ettikleri Diğer Sorunlar.

Öğretmen adaylarının tespit ettiği sorunlar	Mesleğe bakış açısı	<p>Öğrenci profilindeki olumsuz değişim(20) Öğretmen ile öğrenci iletişimi (4) Mezun olmak yeterli değil, kendini geliştirmeye devam edilmesi(2) Öğrencilerde “neyi daha fazla öğrenebilirim?”kaygısının olmaması(1) Öğrencilerde dersane mantığının olması ve okuldan bir şeyler öğrenme mantığının kalmaması(1) Öğrencinin ders kitabını kullanmaması (dershane deki test kitaplarının ana kaynak gibi görülmesi)(2) “Dersimi anlatırım, giderim” mantığıyla öğrencinin hiçbir şey öğrenmemesi(1) Öğretmenlerde ve okullarda öğrenciye öğretme değil, kazandırma çabasının olması(yarış atı muamelesi)(1) Verilen ödevlerin amaçsızlığı(1) Mesleki erozyon(boşlama)(1)</p>
	Sistem	<p>Müfredatın fazla olması (konuların yetişmemesi dolayısıyla uygulama öğretmenlerinin zaman ayırmaması)(20) Okullardaki müfredata oranla ders saatinin azlığı(adaylara engel)(20) Programlardaki uyumsuzluk, arada kalınma (fakülte ve okul programları)(3) Yeni yaklaşımın doğru algılanmaması ve doğru işlememesi(14) Milli eğitim, üniversite ve okulların ortak bir sisteminin olmaması(3)</p>

Tablo 4.28’de yapılan görüşmelerde öğretmen adaylarının tespitleri doğrultusunda sorun olarak görünenler, onların mesleki bilgisini arttırırken, bakış açılarında değişiklikler olduğu da görülmüştür. Adayların tümü öğrenci profilindeki değişimden söz etmişler ve onların kendi öğrenciliklerine kıyasla daha girişken, kendine güvenen, araştıran bir yapıda olduklarını ama bir o kadar yaramaz, şımarık, uyumsuz hatta saygısız olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum onları bekleyen bu neslin gözlerini korkuttuğunu ve kendileri için endişe ettiklerini göstermiştir. Adaylardan bazıları meslekle ilgili olarak öğrenci öğretmen iletişimi konusunda nasıl olunması gerektiğini öğrendiklerini belirtirken, öğrenciye değer verildiğini göstermenin önemini, aradaki seviyeyi ayarlamamanın önemini vurgulamışlar. Birkaç aday fakülteden mezun olduktan sonra da kendilerini geliştirmeleri gerektiğini yoksa yeterli olmadıklarını söylemişlerdir. Bir öğretmen adayımız öğrencilerde öğrenme kaygısının olmadığını belirtirken, başka bir aday da öğrencilerin dersane mantığında olduklarını okulda bir şeyler öğrenme anlayışının kalmadığını belirtmiştir. Bir aday okullardaki ders kitaplarının kullanılmamasını sorun olarak görmekte ve şu şekilde dile getirmektedir.

“...öğrenci için okul tek başına yeterli değil. Zaten, öğrenciler hani iş gibi dershaneye bağlanmışlar. Hani on öğrenciden de ikisi anca gitmiyordur. Şimdi, hepsi gidiyor bir sınıfta hemen hemen hepsi gidiyor. Durumu iyi olmayanlar dışında, az parası olan hemen dershaneye gidiyor. ya hepsin de gördüm, dershane kitaplarını. Bu da ne oluyor hani öğrenci hani bir anda öğrenci dershaneye gidip dershanede işlediklerini söylüyor. “

hocam” diyor. “ Biz bunu işlemedik” diyor mesela çocuğun ders kitabına bakma gibi bir alışkanlığı kalmadı. Yani önüne açmıyor ders kitabını, yani biz eskiden eve gittiğimizde ders kitabına bakardık ama öğrenci artık ders kitabına bakmıyor test kitabını alıyor kısa kısa maddeler var onları yazıyor, geliyor...”

Adaylardan biri, meslek ile ilgili olarak, öğretmenlerin “dersimi anlatırım, giderim” mantığıyla öğrencinin pek bir şey alamadığını, öğretmenin çabalaması gerektiğini belirtmiş ve mesleğin önemini vurgularken öğretmeden gidilmemesi gerektiğini söylemiştir. Başka bir aday ise öğretmenlik mesleğinde, değiştiğinden rahatsız olduğu mantığı “birde artık hani öğrenciye artık bir şekilde öğreteyim mantığı yok, kazandırma mantığı var gibi geliyor” şeklinde ifade etmiştir. Adaylardan biri ödev verme de sorunlar olduğunu belirtmiş ve ödevlerin amaçlarından saptığını söylemiştir. Verilen ödevlerin, kontrol edilmediğinde, amacına ulaşmadığını, öğrencinin ödev algısının bozulduğunu belirtmiştir. Başka bir aday ise mesleki erozyonun olduğunu bir şekilde sorunlar çok da olsa meslekte bir boşlama olduğunu belirtmiştir.

Son olarak da öğretmen adaylarının sorun olarak gördüğü sistem ile ilgili aksaklıkların bundan önceki bütün temaları etkilediğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının tümü, uygulama okullarındaki müfredat fazlalığından dolayı ve buna oranla ders saatlerinin azlığından dolayı uygulama öğretmenlerinin de ellerinden bir şey gelemediğini, isteseler de ilgilenemediklerini ve uygulama yapamamalarının en büyük sebeplerinden birinin bu olduğunu söylemişlerdir. Milli Eğitim’e bağlı ilköğretim okullarında yıllardır staj görüldüğünü fakat sıkıntıların diğer bölümlere nazaran Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde daha çok yaşandığını söylemişlerdir. Bir öğretmen adayımız sorunu şu şekilde dile getirmektedir.

“... Etkinliklerin uygulanamama sebepleri birincisi, Milli Eğitimin, ders öğretmenlerine vermiş olduğu müfredat fazla olduğu için, içerikle beraber konular zaten yetiştirilemiyor. Farklı kademelerde değil, aynı kademelerdeki öğrenciler bile aynı paralelde gidemiyor. Yani konularda çok kopukluk oluyor. Buna bağlı olarak zaten bize verilen etkinlikleri aynı zamanda uygulayacak olursak, konular, içerik iyice aksamış olacak öğretmenin programı tamamen aksayacak ders öğretmenin. Bu da öğretmen tarafından pek istenen bir durum değil. Bazı öğretmenlerinde bu yüzden etkinlikleri yapmaktan yana olmadığını biliyoruz. Yani etkinliği yapmaktansa “siz oraya yapın bir şeyler yapmış gibi yazın, yapmış gibi gösterin” dediklerini biliyorum...”

Adaylardan çoğu yenilenen sistemin yani yapılandırmacı yaklaşımın doğru algılanılmadığını ve doğru uygulanmadığını belirtirken, bu konuda yetkililerin, öğretmenlerin yeterince bilgilendirilmediğini yada bunu uygulayacak koşulların sağlanmadığını söylemişler, klasik yöntemin yani eski sistemin işlediğini bu yaklaşımın da kağıt üstünde kaldığını ileri sürmüşlerdir.

Ayrıca adaylardan bazıları bu kurumların ortak hareket etmemelerinin sorunlar doğurduğunu belirtirken, fakültedeki ve okullardaki ders programlarının uyumsuzluğu nedeniyle öğretmen adaylarının arada kaldığını ve sıkıntılı staj günleri geçirdiklerini belirtmişlerdir. Çakışan ders programları nedeniyle gerek fakültedeki derslerde gerek okullardaki derslerde bulunma zorunluluğu olduğundan sıkıntılı zamanlar yaşadıklarını söylemişlerdir.

Ayrıca adaylardan bazıları, öğretmenlik mesleğini öğrenmek için okullara gidilen, okul deneyimi gibi uygulama derslerinde düzenlemelerin yapılmadığını söylemişler. Buna etkisi olan Milli Eğitim ve onlara bağlı uygulama için gidilen ilköğretim okullarının ve üniversitenin ortak bir sistem oluşturmamasının sorunları devam ettireceğini belirtmişlerdir.

Adayların bu şekilde tespit ettikleri sorunların biraz onların kafalarını karıştırdığı görülmüştür. Adaylardan birinin şu sözlerinden bu karmaşayı görebilmekteyiz.

“...Bence tam anlamıyla öğretmen gibi olması gerekiyor gerçi, gerçekten öğretmenliği yapanlar tam anlamıyla öğretmen mi? Bir de o var (düşünceli hüzünlü bir konuşma). Programda gösterilen etkinlikler uygulanıyor mu? Hedefi karşılıyor mu? Ya da sadece hedefi karşılamak yetinilmesi mi gerekiyor? Ya her şeyde bilmiyorum her şey de bir karışıklık var bence. Niye her şey SBS ye yönelik hocamız bahsediyor. Öğrenci hedefi alıyor, kazanımı veriyorum ama SBS var. Onun hayatında başrol olabilmesi için ama derslerde gösterdiği başarıyı SBS de gösteremediği için, başarısız oluyor. Bence sistemde baştan sona bir karışıklık var...”

BÖLÜM V

5. YORUM VE TARTIŞMA

Araştırmada uygulama öğretmenlerinin verdiği cevaplar doğrultusunda sorumlu oldukları öğretmen aday sayısı, yönergede belirtildiği gibi 6 öğretmen adaydır. Okul deneyimi dersinin çoğunluğunu gözlemler oluştururken öğretmen adayları ellerindeki etkinlik planını uygulamaya çalışmışlar ve uygulama öğretmenlerine göre ellerinden geldikçe yardımcı olmuşlar, fakat baktığımızda uygulama yaptıran az bir kesimdir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının yapmakla yükümlü oldukları etkinliklerin yararlı olduğu fakat, yetersiz olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmüştür. Yeşilyurt ve Semerci(2011), Sılay ve Gök (2004) ,Yılmaz (2006), Ünver (1998), Yeşil ve Çalışkan (2004) yapmış oldukları araştırmalarda da benzer bulgulara ulaşmışlardır. Böylelikle gerçekleştirilemeyen etkinliklerin nasıl raporlaştırıldığı merak uyandırmakta, öğrencilerin raporları neye göre yaptıkları belli olmamaktadır.Yiğit ve Alev (2003) de bu konuda formalite ya da adayların hayali raporlarını verdikleri gibi bir sonuca gitmiştir. Daha önceki dönemlerde de aynı sorunun olduğunu söyleyebiliriz. Üte (1990) yapmış olduğu doktora çalışmasında da bu konuya değinmiş, uygulama öğretmenlerinin iş yükü fazlalığı nedeniyle zaman ayıramadıklarından bahsetmiştir. Bu sıkıntının belli bir süredir devam ettiği söylenilebilir. Aynı düşünceyi bu araştırma da desteklemektedir.

Ayrıca öğretmen adaylarının ilgi ve tutumları konusunda genelinde öğrenme ve etkinlikleri uygulama çabası olduğu yönündedir. Bazı ilgisiz adayların azınlık olduğu söylenebilir. Uygulama öğretmenleri sorumlu oldukları adayların iletişim konusunda; öğrencilerle çoğunluğu olumsuz görüş zayıf, vasat gibi, diğer öğretmenlerle çok fazla yok, idarecilerle hiç olmadığını belirtmişler. Bu iletişimin adaya sunulan sınıf ortamı ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Işıkoğlu, İvred ve Şahin (2008) deki çalışmalarında olduğu gibi “ adayların sınıfta varlıklarını ortaya koymada zorluk çektikleri, yabancılik hissettikleri” yönündeki görüşleri bu araştırma da desteklemektedir. Uygulama öğretmenlerinin adaylarını değerlendirmede ellerine verilen form odaklı değerlendirme

yaptıkları söylenebilir. Devamsızlık kavramının altını çizen uygulama öğretmenleri de mevcuttur. Uygulama öğretmenlerinin önerileri program, danışman, etkinlikler ve kurumlarla ilgili olanların çok önemli görülmektedir. Adayların yüklerinin fazla olduğunu düşündükleri uygulama dönemlerinde daha rahat olmaları ya da bu dersin 4. sınıftan önceki dönemde verilmesi konusunda çoğu hemfikirdir. Saratlı (2007) çalışmasında okul deneyimi dersini de teori ve uygulama olarak iki bölümde olması gerektiği gibi farklı bir öneri sunmuştur. Danışman ile ilgili konularda bütün katılımcılar danışmanın okul ziyaretleri, adayın takip edilmesi ve kendileriyle iletişim kurma konusunda çok eksik kaldığı hatta bazıları hiç tanışmadıklarını belirtirken, bu araştırma ile ilgili alan yazını incelendiğinde bu görüş sadece uygulama öğretmenlerinde değil bütün uygulamanın içinde yer alan yönetici öğrenciler tarafından da desteklenmektedir. Bu öneri incelenen bütün araştırmalarda bulunmaktadır. Özellikle uygulama öğretmenleri ile ilgili oldukça geniş bir alanda yapılmış olan Yeşilyurt ve Semerci (2011) 166 uygulama öğretmeni ile yapılan bu çalışmada en fazla vurgulanan konu danışman tarafından adayları izleme, denetleme ve uygulama öğretmenleri ve yönetimle işbirliği yapmasıdır. Bu araştırmada bu vurguyu desteklerken buna ek olarak zaten yönergede belirtilenlerin uygulanmadığı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca uygulama öğretmenlerinin kurumlar ile ilgili önerileri Tablo 4.3'te belirtildiği gibi en fazla kurumlar arası iletişim ve işbirliği yönündedir. Zaten ister öğrenci odaklı ister uygulama öğretmeni ya da danışman odaklı çalışmalar olsun okul deneyimi ile ilgili var olan bütün araştırmalar Fakülte- okul işbirliği yönünde sıkıntılar olduğu ve önerilerinde belirttikleri görülmüştür. Özellikle Yılmaz (2006) programdan kaynaklanan sıkıntılardan dolayı fakülte ve okul programlarının birlikte hazırlanmasının önemi vurgulamıştır. En son olarak karşılaştıkları sorunları adaylarla ilgili, danışman ile ilgili, program ile ilgili ve diğer olmak üzere ayrılmıştır. Uygulama öğretmenlerinin adaylar ile ilgili “öğretmen gibi hissetmeme” abi, abla yaklaşımında oldukları yönündedir. Fakat yukarıda da belirtildiği gibi (Işıkoğlu, İvred ve Şahin,2008) bunu sorun olarak gören öğretmenlerin adaylarla ilgili bu konuda teşebbüslerinin olmadığı da düşünülmektedir. Yani kendilerinin de söylediği gibi çok yoğun müfredatları ve SBS sınavları olduğundan adayla ilgilenme, onu teşvik etme 1-2 öğretmen tarafından ancak uygulanabilmektedir. Özellikle KPSS sınavının uygulama döneminde adayları olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Yeşilyurt ve Semerci (2011) araştırması bu konuyu

desteklemektedir. Öğretmenlerin adaylar için köy okullarını gözlemlememeleri eksiklik olarak görüşmüştür. Önerilerinde de yer verilmiştir. Şartlar açısından farklılık olması her koşulu görmeleri açısından önemini, Özcan ve Kuzu (2008) ve Harmandar vd. (2000) de çalışmalarında belirtmişlerdir. Uygulama okullarına köy okullarının dahil edilmesi gerektiği sonucunu desteklemişlerdir.

Üniversitede öğretmen adaylarına danışmanlık yapan öğretim elemanının verdiği cevaplar doğrultusunda ilk göze çarpan sorumlu olduğu öğretmen adayı sayısının çok fazla olduğudur. Yaklaşık 90 civarında bir öğrenciye danışmanlık yapmak ne kadar mümkün olabilir. Onlarla ilgilenmek, yön göstermek, dönüt vermek, denetlemek ..vb. birçok görev ne kadar sağlıklı yerinen getirilebilir. Oysaki öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönergede “uygulama öğretim elemanına düşen öğrenci sayısı 15’i geçmeyecek şekilde” belirlenmesi yönünde bir açıklama yapılmışken bu durumun ne kadar sıkıntı doğurabileceği ortadadır. YÖK (1998) bu yönergede sağlıklı bir danışmanlık hizmetinin en fazla 15 adayla yürütülmesi gerektiği belirtilirken, burada karşımıza çıkan 90 civarındaki öğrenci sayısı danışmanlık hizmetlerindeki en büyük sıkıntılarının kaynağıdır. Burada daha fazla öğretim elemanı görevlendirilmesi gerektiği çok açıktır. Yapılan araştırmalarda en fazla öğretmen adaylarının sorunlarının, danışmanlık hizmetlerinin yetersizliğinden kaynaklı olduğu yönünde sonucu Yiğit ve Alev (2003), Ünver,(1998), Yeşil ve Çalışkan (2004), Davran (2006) ve Saratlı (2007) de araştırmalarıyla desteklemektedir. Özellikle öğretmen adaylarının ihtiyaçlarının danışman tarafından karşılanabilmesi, danışman tarafından bakıldığında sayı açısından onu da çok zorlamakta, belki de isteksiz yapmasına neden olmaktadır. Ünver (1998) ‘de çalışmasında öğretmen adaylarına yaptıkları uygulamalar için dönüt vermenin ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır. Fakat, bu araştırma bize danışmanın dönüt vermesinin ne kadar zor olduğunu ve üzerindeki adayların sayısının çok olmasından ötürü sağlıklı olmadığını açıkça göstermektedir.

Danışmanın, bu sayının takibini kolaylaştırmak için öğrenci gruplarından, her okul için bir temsilci seçmesi, onu biraz rahatlatırken, birebir iletişimin olmadığını göstermekte sadece temsilciler aracılığıyla gruplarla haberleşmekte olduğunu göstermektedir. Öğretmen adaylarının danışmana ulaşmadan temsilci ile

görüşmelerinin, ne kadar sağlıklı olduğu merak konusudur. Öğretmen adaylarının her hafta bir etkinlik uyguladıklarını ve raporlaştırıp kendisine getirdiklerini belirten danışmanın, bunların incelenmesi yönünde ve bu uygulamalar üzerinden dönüt vermede ne kadar yeterli olabilir. Ünver (1998) araştırmasında adayların mümkün olduğu kadar çok sayıda etkinlik yapmalarının yararından bahsederken, bunun bu araştırmada uygulanması danışman açısından kolay olmayacağı yönündedir. Ayrıca Saratlı (2007) 'deki araştırmasında danışmanların öğretmen adaylarıyla yeterli sıklıkta görüşmedikleri yönündeki bulgusu bu araştırma tarafından desteklenmektedir. Yeşil ve Çalışkan (2004), Davran,(2006), Yiğit ve Alev (2003), Ünver (1998) yapmış oldukları çalışmaları, danışmanlık denetiminin yetersizliği konusunda, bu araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Danışman ile yapılan görüşmede dönem başı sadece okul belirlemek için okullara ziyaret gerçekleştirdiği, onun dışında denetlemek, gözlemek ya da uygulama öğretmeni ile görüşmek için okullara gitmediğini açıkça belirtmiştir. Kendisine ait ders yükünün çok olduğu, idari görevinin olduğu gerekçesiyle geçen yıllara nazaran Fakülte-Okul işbirliği sürecinde iletişimin zayıf olduğunu söylemiştir. Burada şu sorun dikkate alınmalıdır ki fakülte danışmanlık hizmetini verecek öğretim elemanını nasıl seçmiştir. Öğrencilerle ilgilenmesi için yeterli zaman ayırabilecek bir görevli değil, birçok görevli seçmesi gerektiği çok açık ortadadır. Yüksel (2010) kitabında öğretim elemanı ile ilgili bu sorunu birçok açıdan incelemiş ve uygulama öğretim elemanlarının dikkatli seçilmesi gerektiğini belirtirken bu araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Buradaki sorun sadece okul deneyimi uygulamaları için değil tüm ülke için bir sorundur. “Öğretmen Yetiştirme Kalite Sorunları Çalıştayı” 1-3 Mart 2005 yılında yapmış oldukları çalıştayda bu sorundan bahsederken, 450 öğrenciye 1 profesör, 850 öğrenciye 1 doçent, 137 öğrenciye 1 yrd. doç. ve 65 öğrenciye bir öğretim elemanı düştüğünü belirtmişler ve bu sorunun bütün eğitim fakülteleri için geçerli olduğunu belirtmişlerdir.

Danışmanın karşılaştığı sorunlara bakıldığında birebir iletişimin olmadığı bu nedenle öğretmen adaylarıyla ilgili fazla sorun yaşamadığını belirtirken, okullarda adayların farklı derslere giremediklerini, sınavlarda gözetmenlik yaptırıldığını, bazen derslerin tamamen adaya bırakıldığı yönünde sorunlardan bahsetmiştir. Ama daha dönem başında listelerin kesinleşmemesinden dolayı okul deneyimi ne tam zamanında

başlanılmadığı görülmektedir. Burada ciddi bir program sonunu yaşanmaktadır. Alan yazını araştırmalarında program kaynaklı sorunlardan bütün araştırmacılar bahsetmekle birlikte Yılmaz (2006) yapmış olduğu araştırmada program uyumsuzluğundan ötürü birçok etkinliklerin uygulanamadığını belirtmiştir. Yapılan bu araştırmada da uygulanılamayan etkinliklerin yanı sıra, daha başından bir gecikme olduğunu, Fakülte ve okulların ders programlarının gözetilmeden adayların okul deneyimi programlarının yapıldığını görmekteyiz.

Danışmanın öğretmen adaylarının okul deneyimi uygulamalarını değerlendirmesini; etkinlik raporlarını, uygulama öğretmenlerinin doldurdukları formları ve devam çizelgelerini göz önünde bulundurarak yaptığını görmekteyiz. Nitekim uygulama öğretmenleri bu değerlendirmenin yapılmasında kendilerinin çok etkin olmadıklarını belirtmişler ve değerlendirme sürecinin dışında kaldıklarını hissetmişlerdir. Bu düşüncelerinin danışmanın onlarla iletişim kurmamasından kaynaklandığı düşünülmekle birlikte danışmanın değerlendirme formlarını almak için okullara gitmediği görülmektedir. Okul deneyimi ders saatini ise bu dönem gözlem olduğu için yeterli bulmaktadır. Yapılan araştırmalar ise bunun tam tersini söylemekte incelenen bütün araştırmalarda sürenin yetersiz kaldığı belirtilmektedir. Burada bir ikilem oluşmaktadır. Dersin amacına hizmeti konusunda, bunun daha çok eğitim bilimciler tarafından araştırılması gerektiği yönünde fikir belirtmiş olması bu konuya çok hakim olmadığını göstermektedir. Yüksel (2010) kitabında “öğretmen eğitimcileri kimdir?” sorusunu geniş bir açıdan ele alırken, öğretim elemanları ile ilgili olarak bir dersin nasıl verileceği yönünde kendilerini geliştirmelerinin öğretmen yetiştirmedeki öneminden bahsetmiştir. Bu açıdan danışman seçimi fakültenin vereceği en önemli kararlardandır

Danışmanın önerileri; derslerde uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına okul deneyimi uygulamalarına hassasiyet göstermeleri, imkan sağlamaları, iletişim kurmaları gerektiğini belirtmiştir. Özellikle danışmanlık görevlerinin tam yerine getirilmesi ile ilgili olarak olanakların artırılması, araç tahsisi ve ders ücreti ile ilgili düzenlemelerin dersin sağlıklı yürütülmesi için gerekli olduğunu belirtmiştir. Maddi külfetin de danışman tarafından karşılandığı ya da engel olduğu için okul ziyaretlerinin

aksadığı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca fakülte koordinatörünün olması gerektiğini ve Milli Eğitim ve okullarla işbirliği sürecinin daha sağlıklı olması gerektiğini belirtmişlerdir. Burada bir büyük sorun daha ortaya çıkmaktadır. Fakülte uygulama koordinatörünün olmadığı ortaya çıkmaktadır. YÖK (1998) uygulamalar için yapılan yönergedeki okul deneyimi işleyiş basamaklarından biri olan fakülte koordinatörü, en önemli basamaklardandır ve birçok görevi vardır. Bunun olmaması ve bu görevlerin nasıl yapıldığı sorusu eksikliklerin ve sorunların nedenlerini biraz daha gözler önüne sermektedir.

Araştırmada Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki yönetici ile yapılan görüşmelerde okul deneyimi çalışmalarının belirtilen yönerge kapsamında nasıl olması gerektiğini açıklamıştır. Burada yönergeden sık sık alıntılar yaparak süreci ve işleyiş şemasını anlatmıştır. Uygulamaların yeterli olmadığını ve sürecin sağlıklı işlemediğini belirtmiş, bunu fakültenin kendileri ve okullarla iletişim kurmasındaki sıkıntılara bağlamıştır. Fakülte koordinatörünün olmadığını bölüm koordinatörlerinin olduğunu sürecin bu şekilde olmaması gerektiğini YÖK (1998) yönergesinde olduğu gibi uygulanmadığını belirtmiştir. Saratlı (2007) de iletişimindeki eksikliklerden bahsetmiştir. Bu araştırmada Saratlı'nın bulgularını desteklemektedir. En büyük sıkıntının mevzuat kapsamında yönergenin bilinmemesi ve ona göre davranılmaması olarak yorumlamıştır. Danışmanların yönergeyi bilmedikleri ve uygulamadıkları bu noktada okullara gitmemelerini sorun olarak gördüğünü belirtmiştir. Öğretmen adaylarının gittikleri okullarda yaka kartları takmaları gerektiğini ve bunun olmadığını belirtirken, okul müdürlerinin bu konuda sorun çıkartacaklarını söylemiştir. Ayrıca yönergede belirtilen görevlerin yapılmaması danışmanlık görevlerinin yapılmaması sorunlarından bahsetmiş. Özellikle okul ziyaretleri konusunun üzerinde durmuştur. Danışmanların öğrencilerini takip etmesi gerektiğini, uygulama öğretmenleri ile görüşmeleri gerektiğini ve toplantılar yapılması gerektiğini belirtmiştir. Burada okul deneyimi uygulama sürecindeki görevlilerin fakülte koordinatörden, danışmana kadar yönergede var olan görevlerin, bu şartlarda yerine getirilmediği çok açık ortadadır. Danışmanların öğrencilerle ilgili sorunlara çözüm bulmasını, kendilerinin de okullar yada uygulama öğretmenleri ile ilgili çıkabilecek sorunlarla ilgileneceklerini söylerken, herkesin sahada kendisine ait olanı izlemesi ve gereğini yapması gerektiğini vurguluyor.

Stajların başlamasındaki gecikmelerin fakülteden kaynaklandığını belirtirken, bu konunun önemli olduğunu söylemiştir. Özcan ve Kuzu (2008) çalışmalarında başlangıçta yaşanan problemlerin giderilmesi için uygulama okulu ile fakülte arasındaki bürokratik işlerin en aza inmesi gerektiğini belirtmiş ve başlangıçtaki gecikmenin bundan kaynaklandığını belirtmiştir. Bazen iletişim kurulmadığı için stajları bilinçli tıkkattıklarını ve iletişim kurma zorunda bıraktıklarını itiraf etmiş. Burada Fakülte- okul işbirliği sürecindeki iletişimlerde büyük eksiklik olduğu görülmektedir. Fakülte – okul işbirliğinin geliştirilmesi ve sağlıklı yapılması büyük önem taşımaktadır. Yeşilyurt ve Semerci (2011), Dursun ve Kuzu (2008) Arabacı(2008), Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt(2007), Sılay ve Gök (2004), Kale(2011), Harmadar vd. (2000), Ünver (1998), Yeşil ve Çalışkan (2004), Saratlı (2007), Davran (2006) çalışmalarında, fakülte- uygulama okulu işbirliği sürecinin önemine ve bu konuda düzenlemeler yapılması daha iyisi için geliştirilmesine değinmişlerdir. Bu araştırmada bu konunun önemi açısından bu çalışmaları desteklemektedir. 1992 yılında Fırat Üniversitesi’nde yapılan “Nasıl Bir Öğretmen İstiyoruz ?” panelinde de fakülte ve okul işbirliği konusuna değinilmiş, teori ve uygulamayı birleştirebilen öğretmen şeklinde çıkan sonuç bunun gerçekleşmesi için sağlıklı bir işbirliği gerektiğini göstermiştir.

Ayrıca öğretmen adaylarının gözlemlerini bilinçli yapmadıklarını, yönlendirilmede sıkıntılar olduğunu ve bunun danışman ve uygulama öğretmeni arasındaki işbirliği eksikliğinden kaynaklandığını belirtmiştir. Olması gereken danışman, aday ve uygulama öğretmenin bir araya gelerek toplantı yapmaları gerektiği etkinliklerin bu şekilde planlanması yönündedir. Bu açıklama etkinliklerin uygulanması açısından çok yararlı görülmekte ve planların fakülte ve okul programları göz önüne alınarak yapılacağından bir sorunun hallolmasına katkısı olacaktır.

Yönetici kendilerinin de daha önceki yıllarda toplantılar yaptıklarını, üniversiteye gittiklerini, ellerindeki yönergeleri çoğaltıp, dağıttıklarını belirtirken, aslında bütün sorunların yönergenin uygulanmamasından kaynaklandığını belirtiyor. Ayrıca öğretmen adaylarının gittikleri okullarda yaşadıkları sorunlardan biri öğretmen odalarının yetersizliği konusuna değinmiş ve adayların yaklaşımlarının daha çok öğretmen gibi olması gerektiğinin üstünde durmuştur. Bu konuda öğrencilere sağlanan

ortamın ve uygulama öğretmenlerinin tavrının, öğretmen adaylarının davranışlarını etkilediği düşünülmektedir. Beklentilerinin ne olduğu sorulduğunda bu işin herkesçe ciddiye alınması gerektiğini ve yönergeye uyulması gerektiğini söylemiştir. Önerilerine baktığımızda iyi bir planlama, ciddiyetle işini yapan danışman ve aktif olan bir danışman, işbirliği ve iletişimin iyi yapılması özellikle ilk gün adaylarla okullara gidilmesi ve uygulama öğretmeni ile birlikte okulların tanıtılması gibi önerilerde bulunmuştur. Aslında bu önerilerin hepsi yönergede de bu şekildedir. Yani olması gerekende budur. Herkes görevini yaptığında da sorunlar olursa yani sistem ile ilgili bu konuda da Milli Eğitim olarak gerekli yerlere bildireceklerini gereğini yapacaklarını belirtmiştir.

Öğretmen adaylarıyla beklentilerini ölçmek amacıyla yapılan ilk görüşmelerde genellikle öğretmenlik mesleğini birçok yönüyle öğrenmek ve bu hissi yaşamak olduğunu görüyoruz. Fakültedeki danışmanlarından beklentileri; uygulama ile ilgili bilgi vermesi, yönlendirmesi, nasıl davranmaları konusunda yardımcı olması birebir iletişimlerinin olması gibi birçok beklentileri bulunmaktadır. Uygulama öğretmenlerinden beklentileri; mesleği iyi bir şekilde göstermesi öğretmesi, okul ve öğrencilerle ilgili yardımcı olması, deneyimlerini paylaşması etkinliklerde yardımcı olması ve meslektaşısı gibi davranması yönündedir. Öğretmenlik mesleği ile ilgili merak ettikleri; mesleği hissetme, yapabilir miyim? sorusuna cevap arama, sınıf, ve öğrenciler yönündedir. Staj öncesi hazırlıkları ise kimi 1. sınıfta, kimi 3. sınıfta fakat genelde son sınıfta olmak üzere bilgi aldıkları yönündedir. Merak ettikleri bilgileri genellikle aile içindeki öğretmenlerden ve arkadaş çevresinden edindikleri görülmektedir. 1. görüşmelerde amaçlanmadığı halde sorunlardan bahseden adayların bunları daha önceki senelerden duydukları ve bu konuda da konuştukları için sorun olarak gördükleri; stajın getirdiği maddi yük konusunda üniversitenin destek olması, son sınıftaki ders yükleri ile stajın zor olduğu, bu uygulamanın geç olması yani son sınıfa bırakılması, programların çakışması ve öğrencinin arada kalması, iki sınıfa tek danışmanın atanması gibi sorunlardan bahsetmişlerdir. Uygulama öğretmenlerinin de daha sıcak karşılaması ve öğretmenler odasına girebilmeleri şeklindedir. Bu doğrultuda üniversitenin yemek ve yol masrafları için yardımcı olması, danışmana düşen öğrenci sayısının azaltılması, okul deneyimi ders saatinin artırılması ve uygulama öğretmenlerine adaylara nasıl

davranmaları konusunda bilgi verilmesi şeklinde önerilerde bulunmuşlardır. Önerilerden adaylara maddi destek verilmesi daha eski dönemlerdeki staj ve uygulamalarda vardır. İlköğretmen okulları döneminde staj okulları yönetmeliğinin 34. maddesi “Staj süresince adaylara günlük tabela bedeli para olarak, tabela bedelinin iki katı da aynı olarak verilir “(Öğüş, 1966). Tabii bu daha farklı bir sistemde iken yapılyordu.

Öğretmen adayları ile yapılan ikinci görüşmelerde görüşülen adaylar merkezde bulunan sekiz uygulama okuluna dağıldıkları görülmektedir. Bu okullara haftada 4 saat uygulama yapmak için gittikleri görülmektedir. Yapılan etkinliklere bakıldığında çoğunun sadece gözlem yaptığı hatta ellerindeki etkinlik planını bile gerçekleştiremedikleri, sayıları değişen şekilde uygulama ve gözlem yaptıkları ve son olarak tam anlamı ile etkinlikleri uygulayan ve uygulama yapan iki öğretmen adayının olduğu görülmektedir. Burada birçok öğretmen adayının ellerindeki etkinlikleri bile uygulayamaması sorundur. Okuldaki müdürler, öğretmenler ve öğrenciler tarafından nasıl karşılandıklarına ilişkin yaptıkları açıklamalar; müdürlerin çoğunluğunu iyi karşıladıkları, bazı öğrencilerin görmedikleri ve azınlığın iyi karşılanmadığı görülmektedir. Bu okullara göre değişmektedir. Uygulama öğretmenleri tarafından; çoğunluğunun memnun olduğu, bazılarının ise ilgilenmedikleri, haberlerinin olmadığı şaşırtdıkları şeklinde cevaplar vermeleri burada okula gidilen ilk gün iletişim problemleri yaşanan okulların olduğu görülmektedir. Öğrencilerin davranışları ile ilgili çoğunluğu olumlu şeyler söylerken yine bir kısmı memnun kalmadıklarını belirtmişlerdir.

Beklentilerin karşılanıp karşılanmadığı konusunda genel anlamda okul ortamını tanıma, öğretmenlik hissini yaşama, mesleki korkuyu yenme, kendi eksikliklerini fark etme, kendini geliştirme ve mesleği sevme bakımından gerçekleştiğini görmekteyiz. Fakat kendilerinin de öğrenci gibi olması, etkinliklerin uygulanmaması, yöntem teknik çeşitliliği görmemeleri ve öğrencilerle iletişim kuramama şeklinde gerçekleşmeyen beklentilerin olduğu görülmektedir. Davran (2006), Harmandar vd. (2000), Çiçek ve İnce(2003), Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt (2007) ve Oral ve Dağlı (1999) çalışmalarında öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri için ve mesleği

sevme anlamında bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedirler. Fakat beklentilerin tam anlamıyla karşılanmadığı etkinlikler ile ilgili olsun, iletişim aksaklıkları olsun bu konuda da Yeşil ve Çalışkan (2004) çalışmasında değinilen beklentilerin karşılanma düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Saratlı (2007) de uygulama öğretmenleri açısından beklentilerin karşılanmadığı yönündeki bulgusu, bu çalışmada da çoğunluğun etkinlikleri uygulayamamasında görülmektedir. Ünver (1998) araştırmasında uygulama öğretmenleri için derslerin sorunsuz biçimde yönetilmesinin önemli olduğu bulgusu, bu çalışmada da görülmektedir. Çünkü uygulama öğretmenlerinin ders akışını bozmaması için etkinliklere yer vermedikleri, yoğun müfredat programları olduğu şeklinde açıklamalar yaptıkları görülmüştür. Ayrıca Yiğit ve Alev (2003) çalışmalarında çok sayıda etkinlik gerçekleştirilmesi gerektiğini, fakat YÖK'ün önerdiği şekilde etkinliklerin istenilen düzeyde hazırlanması, uygulama öğretmenin tutumu gibi nedenlerden mümkün olmamaktadır sonucunu bu çalışmada da görmekteyiz.

Okul deneyimi uygulamasının adaylara sadece okulu ve öğrenciyi görmede, mesleği tanımada, öğrenci farklılıklarını görmede, öğrenci ile iletişim kurmada, mesleği sevmeye, özgüven kazanmada katkısı olduğu görülmüştür. Adayların öğrendikleri meslek ve öğrencilerle ilgili olmak üzere iki sınıfa ayrılmıştır. Meslek ile ilgili kendini öğretmenin yerine koyma ve onu anlama, mesleki bilgi açısından eksik olduğunu, her an hazır olması gerektiğini ve sürekli kendilerini geliştirmeleri gerektiğini öğrendikleri görülmüştür. Meslekle ilgili olarak sınıf ortamı, yönetimi, ders ortamı oluşturmanın zorluğu, öğretmenin otoritesinin ve diksiyonunun önemini fark etmişlerdir. Öğrencilerle ilgili olarak beklentilerindeki farkın değişen bir nesil olması, bu iki yönlü olarak hem meraklı ve soru sormaktan çekinmeyen nesil olmaları hem de daha yaramaz ve değişen profilin kendilerinde endişe yaratması şeklindedir. Ayrıca hiç görmedikleri kaynaştırma öğrencilerini görme ve öğretmen öğrenci ilişkisini inceleme şeklindedir. Aslında burada bir sıkıntıda kaynaştırma öğrencileri ile ilgili adayların bilgi sahibi olmamasıdır.

Öğretmen adaylarının okul deneyimi dersinde karşılaştıkları sorunların başında, alan bilgisi açısından kendi eksikliklerini fark etmemeleri, öğrenci seviyesine

inememeleri, fakülte de öğrenilenler ile okullardaki uygulamalar arasındaki farklar görülmektedir. İdarecilerle iletişim olmadığı için sorun olmaması, öğretmenler odasına girememe, farklı sınıfları gözlemleyememe ve okullarda önemsenmeme olduğu görülmüştür. Uygulama öğretmenlerinin ilgisiz olması, etkinlikler uygulanması için zaman ayırmaması, rehberlik etmemesi, adayları sınıfları ile tanıştırmamaları gibi sorunlar görülmektedir. Öğrencilerin dersleri dinlememeleri ve saygısız hareketleri adayların karşılaştıkları sorunlardandır. Sorunlar bundan önceki yapılan araştırmaları destekler niteliktedir. Öğrencilerin bilgilendirilmemesi Kale(2011), Dursun ve Kuzu (2008) araştırmalarında da benzer bulgular görülmektedir. Yeşilyurt ve Semerci (2011) çalışması adaylara zaman ayrılmaması bulgusunu desteklerken, burada fakülte de danışmanın iletişim kurması gerektiği onun ilgisinin bu tutumları etkileyeceği düşünülmektedir. İletişimin eksikliğinden kaynaklanan sorunlar olarak fakülte –okul işbirliğinin daha sağlıklı olması gerektiği incelenen bütün araştırmalarda benzer bulgulardandır.

Öğretmen adaylarının danışmanları ile olan iletişiminde bakıldığında genelinde danışman ile birebir görüşemediği ancak temsilci ile haber yolladıkları, dönüt alamadıkları için görüşmeyi istememeleri, danışmanın yoğunluğu ve ulaşamaması, birkaç adayın görüşmesi gibi sonuçlar bulunmaktadır. Burada adayların önce temsilcileri ile görüşme zorunluluğu olduğu ve işleyişteki sıkıntılardan dolayı belli bir süre sonra sorunları iletmedikleri görülmektedir. Burada danışmanın aday sayısına göre yeterli gelememesi ön plandadır. Sorunların büyük bir kısmını oluşturduğu görülmektedir. Saratlı (2007) çalışmasında da ihtiyaç duydukları yardımı alamadıkları bulgusunu desteklemektedir. Harmandar vd. (2000) çalışmasında olduğu gibi danışman sayısının az olması sorun olarak görülmekte ve artırılması gerekmektedir.

Uygulama öğretmenleri ile yardımcı olma çabası olmasına rağmen etkinliklerin uygulanmasındaki sıkıntı ve ilgilenememe ders akışının bozulmaması için etkinliklere mani olma gibi sorunlar yaşanmıştır. Bazıları deneyimleri paylaşmışlar, yönlendirmeye çalışmışlardır. Aslında burada uygulama öğretmenlerinin bu süreçte yükümlülükleri göz önünde bulundurulmalıdır. Yeşilyurt ve Semerci(2011) araştırması uygulama öğretmenlerinin sınıflarının kalabalık olması, kendi müfredatlarının yoğun

olması ve süre ve zamanlama açısından yetersiz buldukları ve çok yardımcı olamadıkları görüşünü desteklemektedir.

Adayların gözlemledikleri uygulama öğretmenleri ile ilgili görüşlerinde, ders işleyiş, alan bilgisi, sınıf hakimiyeti, sabır gösterme ve kendini yenileme açısından olumlu olduklarını düşünen adaylar olmakla birlikte, çoğunun yöntem ve teknik çeşitliliği uygulama açısından eksik oldukları, eski yaklaşımla devam ettikleri, otorite eksikliği, öğrenciye olan hitap şekli vb. konularda eksikleri olduklarını düşünen adaylarda bulunmaktadır.

Okul deneyimi dersi kapsamında danışman, okul idaresi, uygulama öğretmeni gibi görevlilerin aralarındaki iletişim konusunda, öğretmen adaylarının hepsi farklı ifadelerle iletişimin olmadığını, tamamen kopuk olduğunu hatta göstermelik olduğunu belirtmişlerdir. Bundan önceki araştırmalarda da bu bulgular benzerlik göstermekte, okul- fakülte işbirliğinin eksikliği bu araştırma ile de desteklenmektedir. Okul deneyimi ders süresinin öğretmen adaylarının tamamı tarafından yetersiz bulunması, bundan önceki araştırmaları desteklemektedir. İncelenen bütün araştırmaların bulgularında okul deneyimi süresinin yetersiz olduğu sonucu görülmüştür. Adayların etkinlik planının yeterli olmadığını belirtmesi, bazılarının uygulansa yeterli olabileceği görüşü, hatta gözlem için etkinlik olmamalı görüşleri görülmektedir. Yiğit ve Alev (2003), Yılmaz(2006), Harmandar (2000) çalışmalarındaki bulgular ile benzerdir.

Öğretmen adayları okul deneyimi dersinin amacına hizmet edip etmediği ile ilgili birbirinden farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Amacına hizmet ettiğini düşünenler sadece okulu ve öğrencileri tanıma, mesleğe bir ön hazırlık bir alıştırma süreci bakımından hizmet ettiğini düşünmektedirler. Bazı öğretmen adayları kısmen hizmet ettiğini belirtmişlerdir. Oral ve Dağlı (1999) çalışmalarında bütün öğretmen adaylarının, okul deneyiminin amaca hizmet ettiğini düşündüğünü belirtirken, “yüksek derecede” mesleki yeterlilik kazandırdıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırma da görüldüğü üzere bütün öğretmen adayları tek bir görüşte toplanmadığı gibi, bazı adaylar okul deneyimi dersinin amacına hizmet ettiğini düşünmektedirler. Oral ve Dağlı (1999) çalışmalarında bütün öğretmen adaylarının okul deneyimi dersinin “yüksek derecede”

yeterlilik kazandırdığı yönündeki bulgusu bu araştırmada öğretmen adaylarının bazılarının verdiği cevapları desteklerken, aslında bundan önceki araştırmalar hep yararlı fakat yetersiz olduğu şeklinde sonuçlar ortaya koymuşlardır. Örneğin Üte (1990), Harmandar vd. (2000), Demircan (2007), Baskan (2001) çalışmalarında etkinliklerin uygulanamaması ve süreç boyu işleyişteki sıkıntılardan bahsetmişlerdir. Bu araştırmada da kısmen ve çok az amaca hizmet ettiği yönündeki görüşler benzer bulgulardır. Adayların etkinliklerin uygulanamaması, okullarda tam anlamıyla ortam sağlanamaması, işleyişteki sıkıntılar şeklinde verdikleri cevaplarla bu araştırmaların bulgularını desteklemektedir. Okul deneyimi dersinin amacına hizmet etmediği yönündeki görüşleri bildiren adaylar bunu beklentilerinin karşılanmamsından dolayı söylemişlerdir. Üte (1990) çalışmasındaki programın ve değerlendirmenin şekilsel bir düzenlemeye dayandırıldığını, sonuç olarak başarının yapay olduğunu söylemesi bu adayların görüşlerini destekler niteliktedir.

Farklı görüşlerden biri olan, ellerindeki etkinlik planının tam anlamıyla uygulanması halinde dersin amacına ulaşabileceği belirten öğretmen adayı, aynı zamanda bu planın uygulanmadığını söylemiştir. Diğer bir bulgu ise öğretmen adaylarının çabalarıyla bu dersin amacına hizmet etmeye çalıştığı yönündedir.

Öğretmen adayları ile yapılan ikinci görüşmeler sonucunda adayların önerilerine baktığımızda, öncelikle fakülteden almış oldukları danışmanlık hizmetleri ile ilgili önerilerde bulunmuşlardır. Öğretmen adayları danışmanın kendilerini takip etmesi gerektiğini, bunun süreç boyunca devam etmesinin önemli olduğunu ve denetlemelerin daha iyi yapılması gerektiğini önermişlerdir. Bu anlamda danışman sayısının yetersiz olduğunu danışmana düşen aday sayısının azaltılması gerektiğini, danışman sayısının artırılması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Danışmanın okul ve uygulama öğretmeni ile daha sık iletişim kurmasının ve işbirliği içinde olmasının önemini belirtmişlerdir. Tüm bu bulgular bundan önceki Yılmaz (2010), Kale (2011), Sılay ve Gök (2004), Işıkoğlu, İvrend ve Şahin (2008), Yeşiyurt ve Semerci(2011), Dursun ve Kuzu (2008), Aydın Selçuk ve Yeşilyurt (2007), Yiğit ve Alev (2003), Ünver (1998), Yeşil ve Çalışkan(2004), Oral ve Dağlı(1999), Demircan (2007), Harmandar vd. (2000), Davran (2006) ve Saratlı (2007) çalışmalarındaki bulgular ile benzerdir. Bu araştırmada diğer

araştırmalardan farklı olarak birebir danışmanlık hizmeti verilmesinin adaylar için daha sağlıklı olacağı yönündeki görüştür. Bu da zaten YÖK' ün belirtmiş olduğu yönergedeki gibi 1 danışmana, en fazla 15 öğrenci verilmesi gereği, bunun olabileceği yönündedir. Ayrıca öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki etkinliklerle ilgili ya da farklı uygulamalarla ilgili, danışman tarafından fakültede de hafta da bir saat toplanılması, bir dersin de yapılanlarla ilgili bilgi alış verişi için olması gerektiği yönündeki düşünceleri de önemlidir.

Etkinliklerin uygulanması için daha fazla önem verilmesi gerektiği yönündeki bulgular Yiğit ve Alev (2003), Yılmaz (2006) ve Harmandar vd. (2000) çalışmalarındaki bulgular ile benzerdir. Diğer araştırmalardan farklı olarak bu araştırmada fakültenin danışman belirlerken, vakit ayırabilecek, bu ders alanında deneyimli ve okul deneyimi dersini önemseyecek öğretim elemanlarını belirlemesinin önemli olduğu görüşüdür. Bir diğer farklı bulgu ise, adayların önerilerinde danışman uygulama öğretmeni ve öğretmen adayının daha sitemli ve işbirlikçi olması için belirli sürelerde toplantılar yapması yönündedir. Bu yönergede de bulunmaktadır. Ayrıca uygulama okullarının seçiminde daha dikkatli olunması, uygulama öğretmenleri ile görüşülüp, ihtiyaç karşılanabilecekse okulların seçilmesi gerektiği şeklindeki görüşler diğer araştırmalarda bulunmamaktadır.

Uygulama öğretmenlerinin adaylara bakış açılarını değişmesi gerektiği sınıflarındaki öğrencileri gibi değil, adaylara meslektaş gözüyle bakmaları gerektiği ve öğretmenlik hissini ilk olarak onların yaşatması gerektiği bulgusu önemlidir. Ayrıca adaylara ön bilgi vermeleri okulu ve öğrencileri tanıtmaları, öğrencilerle adayları öğretmenleri gibi tanıştırmaları adaylar için önemli görülmektedir. Öğretmen adaylarının danışmanları ile iletişim kurmaları, uygulanacak etkinlikleri önemsemeleri hatta bir etkinlik planı örneğinin uygulama öğretmenlerinde bulunması bu sürecin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için gereklidir. Ayrıca okul deneyimi dersini önemsemeleri ve bu dersin önemini fark etmeleri için gelen adaylarla nasıl ilgilenmeleri gerektiği yönünde bir eğitim almaları önemlidir. Yeşilyurt ve Semerci (2011) bu anlamada belirli standartlara sahip öğretmenler arasından uygulama öğretmeni seçilmesi yönündeki bulgusu ile paraleldir. Ayrıca Oral ve Dağlı (1999) çalışmalarında okul

deneyiminin yeni bir uygulama olması ve buna bağlı olarak uygulamanın uygulayıcılar tarafından tam olarak anlaşılmadığından bahsetmiş, 1999 yılındaki çalışmasında okul yöneticilerine ve uygulama öğretmenlerine uygulama ile ilgili çeşitli kursların verilmesi gerektiğini belirtmiş. Aradan geçen zamana bakılarak aynı sorunların devam etmesi bir şeylerin değişmediğini göstermektedir. Bu araştırmanın bulguları da bu öneriyi desteklemektedir. Ayrıca Saratlı (2007) çalışmasındaki uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmadığı görüşü ve Sılay ve Gök (2004) çalışmalarında uygulama çalışmalarının önemini bilmeyen bir öğretmen ile yürütülen çalışmaların sağlıklı olmadığı görüşü bu bulguyu desteklemektedir. Öğretmen adayları hatta gerekirse uygulama öğretmenleri tarafından denetlenmenin yada sınava tabi tutulmanın kazanılan becerilerin değerlendirilmesinde önemli olabileceği görüşündedirler. Uygulama öğretmenlerinin sürekli şikayet ettikleri ders yükü ve müfredat yoğunlukları için bir çözüm olarak, sorumluluğunda öğretmen adayları bulunan uygulama öğretmenlerine ek ders verilmesinin yararlı olacağı görüşüdür. Bu şekilde kendileri içinde yer açılacağını ve gerekli uygulamaları yapabileceklerini ve uygulama öğretmeninden faydalanabileceklerini düşünmektedirler.

Adayların sorun olarak gördükleri okul ve fakülte ders programlarındaki uyumsuzluk için her iki programın göz önüne alınarak planların yapılması gerektiği bulgusudur. Harmandar vd. (2000), Yılmaz (2006), Saratlı (2007), Yeşilyurt ve Semerci(2011) çalışmalarındaki bulgular ile bu araştırmadaki bulgu paraleldir.

Okul deneyimi dersinin konumu ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Okul deneyimi dersinin 3. sınıfta verilmesi son ve senenin sadece uygulamaya ayrılması gerektiği yönündeki görüşler vardır. Yeşilyurt ve Semerci (2011) uygulama öğretmenlerinin görüş bildirdiği çalışmalarında bu dersin yanlış zamanda verildiğini belirttikleri sonucuna bakıldığında sadece son sınıfta olmaması gerektiği yönünde bir paralellik bulunmaktadır. Diğer görüş okul deneyiminin daha önceki dönemlerde olduğu gibi 1. sınıfta verilmesinin, adayın bilinçlenmesi açısından daha yararlı olacağı bulgusudur. Saratlı (2007) çalışmasında okul deneyimi dersinin 1. sınıfta verilmesi gerektiği önerisini desteklemektedir. Ayrıca Yüksel (2010) çalışmasında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çalışmalarının sorumlusu ve YÖK kurul üyesi

Prof. Dr. Barbaros Günçer ile yaptığı söyleşide, Günçer'in de belirttiği gibi, okul deneyimi dersini 1. sınıfa özellikle koyduklarını, sebebinin ise öğrencinin yolun başında öğretmenlik ona göre mi değil mi? görmesinin daha nitelikli bir süreç olacağı yönündeki açıklaması bu araştırmanın bulgusu ile paraleldir. Ve zaman belirtmeden sadece son sınıfta olmaması gerektiği yönünde görüşlerde bulunmaktadır. Ayrıca okul deneyimi ders saatinin 1 gün boyunca 6 saat olması ve birkaç güne yayılması şeklinde görüşler de bulunmaktadır. Burada amaç farklı günlerde farklı sınıfları ve dersleri gözlemleyebilmek açısından önemlidir.

Öğretmen adaylarının önerilerinde fakülte ile ilgili olarak uygulama okullarına giden öğretmen adaylarının sayılarının azaltılması gerektiği, oradaki sorumluların böylelikle kendileri ile daha fazla ilgilenebileceği yönündedir. Ayrıca uygulama okullarında adaylara uygun koşulların sağlanmasının fakülte tarafından kontrol edilmesi de önemlidir. Oral ve Dağlı (1999) çalışmalarında bu konuya değinmişler ve okulların adaylara “orta derecede” olanak sağladıklarını, bununla ilgili çalışmalar yapılmasını önermişlerdir. Bu araştırmanın bulguları da bu düşünceyi desteklemektedir. Sarathlı (2007) çalışmasında da benzer bulguları elde etmiştir. Öğretmen adayları özellikle uygulama dönemlerindeki ders yüklerinin fazla olmasından bahsetmişler ve ders yükünün azaltılması gerektiğini belirtmişlerdir. Yeşilyurt ve Semerci (2011) çalışmalarında uygulama öğretmenlerinin de bu görüşte olduklarını belirtirken öğretmenler ders yükü ve KPSS sınavı sorumluluğundan adayların, uygulamalara gereken zamanı ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Diğer araştırmalardan farklı olarak bu araştırmada öğretmen adayları fakültede aldıkları ders içerikleri ile ilgili düzenlemelerin yapılmasını, ağır bilgi yüklemek yerine, adaylara “nasıl öğretiriz?” sorusuna cevap, şeklinde eğitim almalarının önemli olduğu düşüncesidir. Bu anlamda öğretmenlik bilincinin daha iyi verilmesini, sınıf yönetimi vb. derslerin daha iyi verilmesi gerektiğini, diksiyon derslerinin olması gerektiğini düşünen adaylar bulunmaktadır. Ayrıca stajın her kademesindeki kişilerin ve adayların toplanabileceği seminerlerin yapılabileceği önerisi önemlidir. Örneğin dönem başında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının hazırlığı açısından, üniversitede bütün sorumluların katılabileceği bir organizasyonun olması ve her sorumlunun beklentilerini birbirine aktarması anlamında yararlı olacağı yönündeki görüş dikkat çekicidir. Bu bulgu diğer araştırmalarda sadece

uygulama öğretmenleri ve danışmanlar için belirtilirken, bu araştırmada öğretmen adaylarının da olduğu daha geniş bir toplantı önerilmektedir. Diğer bir farklı öneri ise son sınıfa gelmiş adayların uygulama öncesi staja uyguladığını ölçebilecek bir kriterin olması düşüncesidir. Yani okullara gidebilecek adayların belirli özelliklerinin tam olması görüşüdür. Burada adaylar kendilerini de eleştirmektedirler.

Diğer önerilere baktığımızda, kurumlar arası iletişimin sağlıklı olması ki bütün araştırmaların önerilerinde bulunan bir görüştür. Uygulamaların işleyişinde karşılaşılan sorunların yok sayılmaması ve konuşulması, stajın başka sorumlulukların olmadığı bir düzenleme ile yapılması ve son olarak da eğitim fakültelerinin kalitesinin artırılması için düzenlemeler yapılması yönündedir. Örneğin eğitim fakültelerinin öğrenci alımını mülakatla yapması, adayların uygunluğunun sağlanması yani herkesin öğretmen olmaması görüşüdür. Yıkılmış, Gözün ve Yıkılmış (2006) çalışmalarında meslek kalitesinin artırılması ve öğretmenlik mesleğinin başka bir seçenek olmadığı durumlarda seçilebilir meslek olmaktan çıkarılması gerektiği, bulgusu ile paraleldir.

Amaçlanmadığı halde adaylar ile yapılan görüşmelerde kendi tespit ettikleri sorunlarla ilgili olarak; uygulama öğretmenlerinin isteksizlikleri, mesleğe özendirilmenin olmaması, adaylarla ilgilenmemeleri, adayların uygulamaya çalıştıkları etkinliklerle ilgili bilgilerinin olamaması, okul deneyimi dersinin sadece gözlem olarak değerlendirilip önemsenmemesi, adaylarla usta- çırak ilişkisinin ve ortak çalışmaların olamaması, adayların yaptıkları etkinliklerin uygulanabilirliğinin uygulama öğretmeni ve okullara göre değişebilir olması, geleneksel yaklaşımla ders işlemeye devam etmeleri adayların belirtmiş olduğu önemli sorunlardır.

Uygulama okulları ile ilgili olarak; yapılandırmacı yaklaşımın tam anlaşılmadığı ve kağıt üstünde kaldığı, kendi öğrencilerini uygulama için okullarına gelecek adaylara nasıl davranmaları konusunda bilgi vermemesi, adayların gözlem için verilen saatlerde ve farklı sınıflarında gözlem yapabilmesinde yardımcı olunmaması gibi sorunları belirtmişlerdir. Ayrıca okullar arasındaki rekabetin birçok şeyin önüne geçtiğini, öğretmenlerin sınavlar için öğrenci yetiştirirken adaylara uygulama yaptırmadıklarını ve sıkıntı yarattıklarını belirtmişlerdir. Adayların büyük bir çoğunluğu

okullarda ciddiye alınmadıkları konusunda hemfikirdir. Böyle bir durumda öğretmen adaylarının kendilerini öğretmen gibi hissetmeleri daha öncede belirtildiği üzere pek mümkün değildir. Işıkoğlu, İvrend ve Şahin (2008) çalışmalarında adayların yabancılık hissettikleri ve uygulama öğretmenleri ve diğer personellerle ilişki kurmada zorluk çektiklerini ortaya koymaktadır. Bu aslında sadece adayların değil, bütün uygulamadaki sorumluların etkileri ile ortaya çıkan bir sorun olarak görülmelidir. Son olarak okulların uygulama öğretmenlerinin verimliliğini, adaylara ne kadar yararlı ve yardımcı olabildiğini kendilerinin de denetlemesi gerektiği yönündedir.

Fakülte ile ilgili olarak; adayların çoğu okul deneyimi dersinin olması gerektiği gibi olmadığını, kağıt üzerinde planlanırken uygulanabilirliğinin kontrol edilmediğini düşünmeleri önemli görülmektedir. Aslında buradan yola çıkılarak düşünüldüğünde birçok sıkıntının ortamını hazırlayabilecek en önemli sorunlardan görülmektedir. Fakültedeki üst düzey sorumluların bu dersi önemseyip ciddiye almadıkları yönünde görüş bildiren adayımız da bulunmaktadır. Özellikle 4 yıllık eğitimleri boyunca aldıkları derslerin öğretmenlik amacına yönelik daha fazla uygulamanın olmaması, bazı derslerin yanlış dönemlerde verildiğinin düşünülmesi önemlidir. Yüksel (2010) çalışmasında öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin öğretmenlik performansına etkisi konusunda ülkemizde yapılan bir araştırmanın olmadığını belirtirken bununda büyük bir sorun olduğunu görmekteyiz. Yani fakültelerdeki derslerin hangilerinin olması gerektiği, hangi dönemlerde olması gerektiğinin belirli bir kriterinin olmadığı, sonucuna mı ulaşılmalıdır? Değişen nesil, gelişen teknoloji ve farklılaşan ihtiyaçlar göz önüne alındığında en çok yenilenmesi gereken meslek olan öğretmenlik için 4 yıl verilen eğitim süresinde ihtiyaç olan düzenlemelerin yapılması çok önemlidir. Ve yapılan bu düzenlemelerin uygulanabilirliği göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan araştırmada görüşülen öğretmen adaylarının tümü, fakültede görülen teorik bilgilerin okullarda görülen ile uyuşmamasından bahsetmişler ve burada kastedilen fakültedeki teorik bilgilerin çok ve yüksek düzeyde olması, ilköğretim öğrencilerine ders anlatırken seviyelerine inememeleri ya da gözlemledikleri öğretmenlerin bu bilgilerin ne kadarını kullandıkları yönündedir. Ayrıca bunu uygulama öğretmenleri ile yapılan görüşmelerdeki bulgular desteklemektedir.

Uygulama süresinin mesleği öğrenmede yeterli olmadığı düşüncesi bu araştırmada ve bundan önce incelenen bütün araştırmalarda bulunan benzer bulgulardır. Adayların ders programları hazırlanırken, okul programlarının göz önünde bulundurulmaması burada da karşımıza çıkmıştır. Öğretmenlik mesleğinin öneminin ve bu bilincin tam verilmemesi görüşü hem öğrencilerde hem de uygulama öğretmenlerinin görüşünde eksik olarak belirtilmiştir. Hem öğrenciler hem de uygulama öğretmenlerinin belirttiği üzere neredeyse staj döneminde bilinçlendiği yönündedir. Daha önce de belirtildiği üzere stajın hangi sınıflarda olması yönünde farklı görüşler olmakla beraber sadece uygulamalarla değil fakülte öğretim elemanlarının da mesleki bilinci 1. sınıftan itibaren vermeleri gerektiği şeklindeki görüşler önemlidir. Okul deneyimi için kullanılan etkinlik planlarının yenilenmesi, uygulanabilirliğinin kontrol edilmesi ve bir sonraki yıl buna göre düzenlenmesi gereklidir. Yiğit ve Alev (2003), Yılmaz (2006) çalışmalarında etkinlik planlarının uygulanabilirliği konusunda sıkıntılardan ve düzenlenmesi ile ilgili çalışmalardan bahsetmişlerdir. Bu araştırmada etkinlik planların düzenlenmesi yönünde benzer bulgulara ulaşılmıştır. Buna bağlı olarak, okul deneyimi dersinin etkinlik raporlarından ibaret olduğu ve etkinliklerin uygulanmadığından dolayı kağıt üstünde kaldığı şeklinde görüşler bulunmaktadır. Daha öncede bahsettiğimiz bir nokta olan gerçekleşmeyen uygulamalar ve var olan raporlar arasındaki çelişki dikkat çekicidir.

Öğretmen adaylarının mesleğe bakış açılarında öğrenci profilindeki değişimi olumsuz buldukları yönündedir. Yani kendilerini bekleyen neslin biraz gözlerini korkuttuğu ortadadır. Bunu daha çok kendi zamanlarıyla karşılaştırarak söylemişlerdir. Okul ortamında gözlemledikleri; öğretmen öğrenci iletişimini, öğrencilerin daha fazla nasıl öğrenebilirim kaygısının olmamasını, öğrencinin dersane mantığında yetiştirildiğini, okuldan bir şey almak gibi bir düşüncesinin olmadığını, öğrencilerin ders kitabı yerine test kitaplarını ana kitap olarak kullanmalarını kendi öğrencilik yıllarıyla kıyaslayarak çok büyük farklılıkların olduğunu ve bu durumu olumsuzluk olarak belirtmeleri çok önemlidir. Öğrencileri bu şekilde tanımlarken, öğretmenlik mesleğindeki değişiklikleri de öğretmenlerin öğrenciye öğretmekten çok sınav kazandırma çabasında olduklarını, verilen ödevlerin amaçsızlığını ve öğretmenlerinde

mesleği boşladıklarını belirtmişler ve değişen eğitim sistemlerinin paralelinde olduğunu belirtmişler.

Sistem ile ilgili olarak adayların tümü sosyal bilgiler müfredatının çok yoğun olduğunu, yoğunluğun olmasına rağmen ders saatinin azlığının öğretmenlere sıkıntı yarattığını belirtirken, zaten zor yetiştirilen bir müfredat ile uygulama için kendilerinin de öğretmene sıkıntı yarattıklarını söylemişlerdir. Öğretmenin yapması gereken sorumluluklar var, öğretmen adayının uygulaması gerekenler var. Sanki her ikisi de farklı bir düzende ama olması gereken tek bir düzendir. Diğer meslek grupları stajlarını nasıl yapıyorlar ise tabi ki öğretmen adayları da okullarda yapacak. Bu çok önemli bir sorundur. Yıllardır yapılan bu çalışmaların bu gün hala düzenlenmemesi bir şekilde mağdur duruma düşen bir tarafın hep var olması. Bu milli eğitim ve üniversitenin ortak bir sisteminin teorikte olması, fakat uygulanamamasının göstergesidir.

BÖLÜM VI

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar ve bunlara bağlı olarak geliştirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili yapılan araştırmada uygulama öğretmenleri ile ilgili olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Uygulama öğretmenlerinin adayların etkinlik uygulamalarında yeterince yardımcı olamadıkları görülmüştür. Öğretmen adaylarının etkinliklerini müfredat yoğunluğu ve sürenin yetersizliğinden dolayı uygulayamadıkları görülürken, uygulama öğretmenleri için müfredatın yetişmesinin ve genellikle derslerin sorunsuz biçimde yürütülmesinin önemli olduğu görülmektedir.

Uygulanan etkinlikler ile ilgili öğretmenlerin yeterli bilgisinin olmadığı ve uygulanan etkinliklerin uygulanabilirliğinin, öğretmenden öğretmene değiştiği görülürken, okul deneyimi dersinin önemini bilmedikleri, yaptıkları danışmanlık hizmetinin yetersiz olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının sınıflarda varlıklarını ortaya koymada zorluk çektiklerini ve yabancılık hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun öğrencilere sağlanan imkan ve gösterilen davranış şekli ile ilgili olduğu görülmüştür. Adayların kendilerini öğretmen gibi hissetmeleri için gerekli desteği görmedikleri ortaya çıkmaktadır. Süre ve zamanlama açısından uygulama öğretmenlerinin, okul deneyimi dersinin amacına ulaşması için uygulama süresinin geç olduğunu daha erken dönemlerde alınmasının daha yararlı olacağını düşündükleri görülmüştür.

Uygulama okulları içine köy okullarının da dahil edilmesinin çok yararlı olacağı düşünülürken, öğretmen adaylarının atandıklarında hazır bulunuşluklarına büyük katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Uygulama öğretmenleri öğretmen adaylarının, ders yüklerinin fazla olduğunu ve aynı dönemde KPSS sınavı dikkate alındığında uygulamalara, yeterli önemi veremediklerini düşündükleri görülmüştür. Uygulama öğretmenlerinin sınıfların kalabalık olması ve buna uygulama öğretmen adaylarının da dahil olması ile bu kalabalığın daha da artması ve derste dikkatlerin dağılmasının daha çabuk gerçekleştiğini düşündükleri görülmüştür.

Öğretim elemanlarının kendileriyle yeterince iletişim kurmadıkları, uygulama sürecinde işbirliği yapmadıkları ve hatta tanışmadıkları belirtilirken, öğretmen adaylarını denetlemedikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının değerlendirmelerinde dışarıda kaldıklarını düşündükleri ve kendilerinin doldurduğu formların dikkate alınmadığını düşündükleri görülürken, dönem sonu değerlendirme formlarını öğrencilerin kendileri tarafından danışmanlara götürülmesini yanlış buldukları görülmüştür. Hatta bu durumdan ötürü ciddiye alınmamaları söz konusudur.

Fakülte- okul işbirliği sürecinde sıkıntıların çok olduğu ve bunların giderilmesi için sorumluların girişimlerinin olmadığı görülmüştür. Uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarının ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olmaları gerektiği için seçilmedikleri, gelişigüzel belirlendikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının okullardaki uygulamalarını içeren yönerge konusunda bilgi sahibi olmadıkları ve yönergedeki görevleri tam anlamıyla gerçekleştirmedikleri görülmüştür.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili yapılan araştırmada uygulama öğretim elemanı (danışman) ile ilgili olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Fakülte'deki danışmanın üzerine düşen öğretmen adayı sayısının çok fazla olduğu ve bu durumdan ötürü danışmanlık hizmetlerinin yetersiz olduğu görülürken, öğretmen adaylarının birebir iletişim kuramadıkları, yeterli gözlenemedikleri, denetlemedikleri ve dönüt alamadıkları görülmüştür. Bu durum aynı zamanda danışmanı olumsuz yönde etkilerken, bu görevi isteyerek yapmadığı görülmüştür. Danışmanın okul ziyaretlerini yeterli şekilde yapamadığı bu anlamda olanakların kısıtlı olduğu ve kendi ders yükünün ve görevinin olması nedeniyle gerçekleşmeyen fakülte-okul işbirliğinin sonucu okul deneyiminin yeterli önemi görmediği ortaya çıkmaktadır. Fakülte'de danışmanlık hizmetini verebilecek öğretim elemanının seçilmesinde gerekli özenin gösterilmediği görülmüştür. Danışmanlık görevinin sağlıklı işleyebilmesi için okul ziyaretleri için araç tahsisi yapılması ve ders ücretin artırılması gerektiği ortaya çıkarken, maddi külfetin danışmanın üstünde olmasının görevin tam yapılmasına engel olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının okullarda yapacakları uygulamalar ile ilgili yönergenin dikkate alınarak görevin yapılmadığı görülürken, yönergedeki görevlerden bilgilerinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Öğretmen adaylarının etkinliklerini uygulaması konusunda yeterli desteğin verilmediği, etkinliklerin tam açıklanmadan, anlaşılmadan yapıldığı ve ortaya formalite raporların çıktığı görülmüştür. Fakülte- okul işbirliği sürecinde danışmanın üzerindeki sorumluluğu yerine getirmede yetersiz kaldığı ve danışman ile uygulama öğretmeni arasındaki iletişimsizlik ve uyumsuzluk sonucu öğretmen adaylarının olumsuz etkilendiği görülmüştür. Öğretmen adaylarına okul deneyimine gitmeden ön bilgilerin verilmesi ve psikolojik desteğin verilmesinde de yetersiz kalındığı görülmüştür. Okul deneyimi hazırlık aşamasında planlamaların geç yapılması ve organizasyon sıkıntısının olması, fakülte'de sadece danışmanın görevlendirilmesi ve fakülte uygulama koordinatörünün olmaması çok büyük bir eksiklik olarak görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili yapılan araştırmada Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki yönetici ile ilgili olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Yapılan okul deneyimi çalışmalarının yeterli olmadığı fakültenin Milli Eğitim Müdürlüğü ve okullarla yeterli iletişimi kurmadıklarını düşündükleri görülmüştür. Fakülte koordinatörlerinin olmadığını ve kendileri ile görüşmedikleri ortaya çıkmıştır. Danışmanların var olan yönergeyi bilmedikleri ve uygulamadıkları, dolayısıyla okullara ziyaretlerin olması gerektiği gibi yapılmadığı yönünde görüş bildirirken, birçok sıkıntının buradan kaynaklandığı görülmektedir. Danışmanların öğretmen adaylarını yeterince bilgilendirmedikleri ve okullardaki işleyişi dikkate almadıkları görüşü öğretmen adaylarının gözlemleri bilinçli yapmadıklarını sıkıntıların olduğunu ve bu sıkıntıların danışman- uygulama öğretmeni arasındaki işbirliği eksiliğinden kaynaklandığı görülmektedir.

Stajların başlamasındaki gecikmenin fakülteden kaynaklandığı, öğrenci listelerinin geç hazırlandığı, başlangıçtaki sıkıntının giderilmesi için fakülte-okul arasındaki bürokratik işlerin azaltılması ve başlangıçtaki gecikmenin bundan kaynaklandığı görülmüştür. Okul deneyimi çalışmalarının danışman, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayının bir araya gelerek toplantı yaptığı, fakülte ve okul programları göz önüne alınarak etkinlik planının hazırlanması gerektiği, fakat bu sürecin bu şekilde yapılmadığı görülmektedir. Okul deneyimi çalışmalarındaki bütün sorumluların yönergeyi bilmeleri, oradaki görevlerini uygulamaları ve bu işi ciddiyle önemseyerek yapmalarının ve öğretmen yetiştirdiklerinin farkında olmalarının çok önemli olduğu görülmüştür.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili yapılan araştırmada öğretmen adayları ile ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersinden beklentileri öğretmenlik hissini yaşamak, okulu ve öğrencileri tanımak, danışmanları ile birebir iletişim kurarak, onları her yönde bilgilendirmesi ve yönlendirmesi olurken, uygulama öğretmenlerinden mesleği en iyi şekilde öğrenmek ve deneyimlerinden yararlanmak olarak belirttikleri görülmüştür. Öğretmen adayları ile dönem sonu görüşmelerinde çoğunun ellerindeki

etkinlik planlarının uygulayamadıkları tam anlamıyla etkinlikleri gerçekleştirebilen çok az aday olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının okullarda karşılaşma ve iletişim kurmalarının okullara ve öğretmenlere göre değişkenlik gösterdiği görülürken, çoğunluğun olumlu düşünceye sahip olduğu fakat az sayıda da olsa olumsuz görüşe sahip olan adayların yaşadıkları problemlerin önemli olduğu görülmektedir.

Beklentilerin karşılanıp karşılanmadığı konusunda genel anlamda okul ortamını tanıma, öğretmenlik hissini yaşama, mesleki korkuyu yenme, kendi eksikliklerini fark etme, kendini geliştirme ve mesleği sevme bakımından gerçekleştiğini görmekteyiz. Fakat, kendilerinin de öğrenci gibi olması, etkinliklerin uygulanmaması, yöntem teknik çeşitliliği görmemeleri ve öğrencilerle iletişim kuramama şeklinde gerçekleşmeyen beklentilerin olduğu görülmektedir

Fakülteadaki danışmanlarından ve uygulama öğretmenlerinden beklentilerinin tam karşılanmadığı görülmüştür. Fakülteadaki danışmanları ile yeterli iletişimi kuramadıkları, tek danışmanın kendilerini yetmediği ve birçok konuda eksiklerle okullara gittikleri görülmektedir. Ön bilgi alma, yönlendirme, dönüt alma etkinlikler ile ilgili raporları hazırlama gibi konularda sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Danışmanın belirlemiş olduğu grup temsilcileri ile okul deneyimi çalışmasının ilerlemesinin doğru olmadığı, temsilci ile görüşmenin ve onların adına temsilcilerin danışman ile görüşmelerinin sağlıklı olmadığı görüşü ortaya çıkmaktadır. Uygulama öğretmenlerinin en başta etkinliklerin uygulanması ile ilgili olarak çok yardımcı olamadıkları, öğretmenlerin yoğun programları ve adaylara zaman ayıramamalarından dolayı çoğunluğun uygulama süreci sınıftaki öğrencilerden farksız bir öğrenci gibi geçmiştir.

Okul deneyiminin en azından okul ortamını yaşama dersleri gözlemlene, mesleği yakından tanıma anlamında öğretmen adaylarına önemli katkıları olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının alan bilgisi açısından kendi eksikliklerini fark etmeleri, öğrenci seviyesine inememeleri ve fakülteadaki öğrenilenler ile okullardaki

uygulamalar arasındaki farkları görmeleri yönünden okul deneyiminin önemini çok daha iyi anladıkları görülmektedir.

Öğretmen adaylarının okullarda öğretmenler odalarına girip gözlem yapamamaları, öğretmenlerle yeterli iletişimi kuramamaları, farklı sınıfları gözlemleyememeleri ve okullarda önemsenmediklerini hissetmeleri önemli sorunlardandır. Uygulama öğretmenlerinin ilgisiz olması, etkinlikler uygulanması için zaman ayırmaması, rehberlik etmemesi, adayları sınıfları ile tanıştırmamaları, öğrencilerin adayları öğretmen gibi görmemesi birçok adayın karşılaştığı sorunlar olarak görülmektedir.

Okul deneyimi dersi kapsamında danışman, okul idaresi, uygulama öğretmeni gibi görevlilerin aralarındaki iletişim konusunda, öğretmen adaylarının hepsi farklı ifadelerle iletişimin olmadığını, tamamen kopuk olduğunu hatta göstermelik olduğunu belirtirken, fakülte- okul iletişimi ve işbirliğinde büyük sıkıntıların olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının Okul Deneyimi ders süresinin yeterli olmadığını en az 6 saatin zorunlu olmasını ve farklı günlere yayılmasını istedikleri görülmektedir. Uygulanan haftalık etkinlik planlarının dersin tam anlamıyla gerçekleşmesi için yeterli olmadığı belirtilirken, bu etkinliklerin uygulanamadığı için yeterli görülmediği ortaya çıkmaktadır. Etkinliklerin uygulanamaması ve bunların nasıl raporlaştırıldığı yönünde öğrencilerin hayali uygulamalar yazdıkları ortaya çıkmaktadır.

Okul Deneyimi dersinin amacına hizmet etmesi yönünde farklı görüşler bulunurken, kısmen amaca hizmet ettiği görülmüştür. Bu anlamda işleyişteki sıkıntıların olması, iletişimin olmaması ve öğretmen adaylarının birçok konuda eksik bırakılması sebeplerden bazılarıdır.

Öğretmen adayları danışmanlık hizmetlerinde iyileşmelerin mutlaka olması gerektiğini belirtirken, danışmanın sayılarının artırılması, danışmanın süreç boyu kendilerini takip etmesi ve denetlemesi gerektiğini, birebir danışmanlığın önemli

olduğunu, uygulama öğretmenleriyle iletişimde olmalarını, işbirliği yapmalarını, istedikleri görülmektedir. Öğretmen adayları danışmanlarına ulaşmadaki zorluk karşısında, fakültelerin danışmanlık görevini verecekleri öğretim elemanını dikkatli seçmesi gerektiğini, vakit ayırabilecek, önemseyecek ve bu alanda deneyimi olan kişileri danışman yapmaları gerektiğini vurguladıkları görülmektedir.

Uygulama öğretmenlerinin kendilerine öğrenci gibi değil bir meslektaş gözüyle bakmalarını, ön bilgi vermelerini, okulu ve öğrencileri tanıtmalarını, deneyimlerini paylaşmalarını etkinlikleri uygulamada yardımcı olmalarını ve bu dersi önemsemelerini istedikleri görülmektedir. Uygulama öğretmenlerinin seçiminde de öğretmen adaylarının ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeyde olmaları, etkinlikler ve dersin amacı ile ilgili bilgiye sahip olmalarının önemli olduğu görülmektedir. Araştırmada fakülte ve okul ders programlarının göz önüne alınarak planların ve etkinliklerin hazırlanmamasının, öğretmen adaylarını arada bıraktığı, fakülteadaki danışmanın istekleri ile okuldaki uygulama öğretmenlerinin sağladıkları ortam arasındaki uyumsuzluğun öğretmen adaylarına çok sıkıntı çıkardığı görülmektedir.

Araştırmada öğretmen adayları okul deneyimi dersinin son sınıfta değil daha erken alınması gerektiği yönünde hem fikirlerken, 1. sınıfta olmasının daha bilinçli başlamak açısından, 3. sınıf olmasını da son sınıfın sadece uygulama olması açısından istedikleri görülmektedir.

Araştırmada eğitim fakültelerinin, uygulama okullarını dikkatli seçmeleri ve olabildiğince az öğrenci, fazla okul (köy okulları dahil) uygulamasına gitmeleri, bu sayede okulların öğretmen adayları ile daha fazla ilgilenilebileceği düşünülmekte, okullarda adaylara sağlanacak koşulların denetlenmesinin önemli olduğu görülmektedir.

Fakültelerin programlarında düzenlemelerin yapılması, staj dönemlerinde öğretmen adaylarının ders yüklerinin azaltılması, öğretmenlik bilincinin daha erken verilmesi ve bunun önemsenmesi, ders içeriklerinin amaca uygun düzenlenmesi, özellikle sınıf yönetimi ve öğretmenlik becerileri ile ilgili derslerin üzerinde durulması, yeni derslerin (diksiyon, kaynaştırma öğrencilerini tanıtan vb.) konulması ve stajlara

gidilmeden öğrencilerin sınanması, şeklinde değişikliklerin yapılması öğretmen adaylarının temennileri arasında görülmektedir.

Milli Eğitim Müdürlüğü, fakülte ve okullar arasındaki iletişimin sağlıklı olması Okul Deneyimi dersi için çok önemli görülmekte bu işleyişteki sıkıntıların göz ardı edilmemesi ve konuşulması öğretmen adaylarının belirttiği önemli sorunlardan biridir.

6.2. Öneriler

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Okul Deneyimi dersi kapsamında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri sunmak amaçlı yapılan araştırmada elde edilen sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Fakülte- okul koordinasyonunu daha etkili yapılması, öğretmen adaylarının motivasyonunu olumlu yönde etkileyebilir. Bunun için, danışman olarak görev alacak öğretim elemanının ve uygulama öğretmenlerinin, yeterli danışmanlık hizmeti sunabilmeleri için, en uygun olanların, bu görevi önemseyerek yerine getirebilecek ve bu alanda deneyimli olanların seçilmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca öğretmen adaylarına nasıl yardımcı olabilecekleri, neler yapmaları gerektiği ve görevlerinin ne olduğu ile ilgili eğitici seminerler verilmelidir.
- Eğitim fakültesi ve uygulama okulu çalışanları en azından her yarıyıl başında ve sonunda bir toplantı yaparak bu sorumluluklarına ilişkin yaşadıkları sorunları ve neler yapılması gerektiğini tartışabilir.
- Okul Deneyimi dersi daha önceki senelerde Okul deneyimi I ve Okul Deneyimi II şeklinde verilirken, şuan tek bir ders adı altında toplanmış ve 4. sınıfın 1. dönemine koyulmuştur. Öğretmen adaylarının 4 yıl boyunca öğrenim görecekları öğretmenlik mesleğini tanıyıp, kendilerini bu mesleğe hazırlamaları ve bu mesleğe yönelik verilecek eğitim derslerinin önemini kavramaları açısından, kendilerinin de yapıp yapamayacaklarını anlamaları

yada kendi eksikliklerinin farkına varıp bu yönde çalışmaları, okul ortamını tanımaları açısından Okul Deneyimi dersi önemlidir ve hatta bu dersin 1. sınıfta verilmesi gereklidir.

- Uygulama okullarının belirlenmesi işlemi, sürecin nasıl olacağı ve etkinlik planlarının hazırlanması uygulama öğretmeni, öğretmen adayı ve öğretim elemanının ortak görüşleri doğrultusunda, fakülte ve okul ders programlarının uyumu da göz önüne alınarak yapılmalıdır.
- Uygulamaların başlangıç zamanlarında yaşanan aksaklıkların giderilmesine yönelik uygulama okulları ve fakülte arasındaki bürokratik işlemlerin en aza indirilmesi dolayısıyla uygulamaların başlangıcında bir gecikmenin yaşanmaması sağlanabilir.
- Öğretmen adaylarının dönem içerisinde farklı özelliklere ve niteliklere sahip okulların deneyimlerini kazanmaları ve kendilerini farklı okulların şartlarına göre geliştirmeleri sağlanabilir. Ayrıca uygulama okullarına mutlaka köy okulları da dahil edilmelidir.
- Öğretim elemanı, işbirliği yapılacak konularda kendi üstüne düşen sorumlulukları yerine getirerek, uygulama okulu yöneticisi, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayına örnek olmalı ve sürecin ciddiye alınmasını sağlamalıdır.
- Fakültedeki danışmanlık hizmetini verecek öğretim elemanı sayısı arttırılmalı, yönergede de belirtildiği gibi 1 danışmana düşen öğretmen adayı sayısı 15 geçmemelidir. Bu şekilde danışmanın öğrenci ile bire-bir iletişim kurması, denetlemesi ve tam anlamıyla danışmanlık hizmeti sunabilmesinin önü açılabilir.
- Fakülte de danışmanın uygun gördüğü saatlerde hafta bir yapılan etkinliklerin konuşulması ve sıkıntıların konuşulması için en az bir saatlik

normalde var olan fakat uygulanmayan dersin işlenmesi çok önemli görülmektedir ve bu konuya önem verilmelidir.

- Uygulama okullarına düşen öğretmen adayı sayısı azaltılmalı, uygulama okullarındaki öğretmenler de öğretmen adaylarına tam anlamıyla danışmanlık yapabilmeli, müfredat veya sınavlar sebep gösterilerek, yapılmayan görevlerin önüne geçilmelidir.
- Okul deneyimi uygulamalarında sürecin sağlıklı işleyip işlemediği ve sorumlulukların yerine getirilip getirilmediği denetlenmelidir. En önemlisi bu süreç tam anlamıyla “Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim ve Öğretim Kurumlarında Yapacakları Uygulamalara İlişkin Yönerge” göz önüne alınarak yapılmalıdır.
- Öğretmen adayları uygulamalar için haftanın belirli bir günü okula gitmektedir. Dolayısıyla her hafta aynı dersleri görmektedir. Adayların uygulamadan daha fazla yararlanabilmesi ve farklı dersleri görmesi için ya derslere dönüşümlü olarak devam etmesi ya da uygulama öğretmenin, adayının farklı dersleri görebilmesi için haftalık ders programında düzenlemeler yapması etkili olabilir. Ayrıca bir meslektaş yetiştirdiklerini bilerek en iyi şekilde yardımcı olmalıdırlar.
- Fakültedeki danışmanları, öğretmen adaylarını süreç boyunca takip etmeli ve okul ziyaretlerini en başta zorunlu olmakla birlikte sık sık yapabilmelidir. Bu denetlemeler hem öğretmen adayının disiplinini sağlamasında hem de uygulama öğretmenin işbirliği sürecinde daha fazla yardımcı olması ve memnun olmaları açısından çok önemlidir.
- Okul deneyimi çalışmalarına katılan öğretmen adayları arasında, uygulama süresince uyulması gereken okul kurallarına ve yönetmeliklere uyan, uygulamada sürekli devam sağlayan ve etkinlikleri başarı ile tam gerçekleştiren adayların, uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim

elemanının oluru ile fakülte tarafından ödüllendirilmeleri ve öğretmen adaylarının değerlendirme sürecinde başarılı ve başarısızın ayırt edilmesi ile adaylar uygulama derslerine daha motive olabilir.

- Eğitim fakültesinde danışmanın dışında yönerge de belirtildiği gibi fakülte uygulama koordinatörü mutlaka olmalı ve Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki yönetici ile sürekli iletişimde olmalıdır.
- Okul Deneyimi ders süresi, etkinliklerin de uygulanabilirliği göz önüne alınarak, ders saati arttırılmalı ve öğretmen adaylarının ders yüklerinin çok olduğu veya KPSS gibi hayati önem taşıyan sınavların olduğu dönemlerin dışında bir dönemde verilmesi, amaca hizmet bakımından önemlidir.
- Öğretmenlik bilincinin daha erken verilmesi ve bunun önemsenmesi, ders içeriklerinin amaca uygun düzenlenmesi, özellikle sınıf yönetimi ve öğretmenlik becerileri ile ilgili derslerin üzerinde durulması, yeni derslerin (diksiyon, kaynaştırma öğrencilerini tanıtan vb.) konulması ve stajlara gidilmeden öğrencilerin sınanması, şeklinde eğitim fakültelerinde değişikliklerin yapılması öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde yararlı görülebilir.
- Uygulama öğretim elemanı ile uygulama okul yönetici ve öğretmenlerinin, öğretmen adaylarının kişiliklerine saygı duymaları, bir meslektaşlarıymış gibi davranmaları, yardım etmede istekli davranmaları ve bunu onlara hissettirmeleri önemlidir. Bu çerçevede Okul Deneyimi ders sürecinin duyuşsal yönü de dikkate alınmalı, dersin önemine inandırılmalı, cesaretlendirilmeli, güven aşılandırılmalı, korku ve kaygılardan uzaklaştırılmalıdırlar. Onlara karşı olan hitap şekline, ilişki biçimine bu duyuşsal destek yansıtılmalıdır.
- Okul deneyimi dersi sonunda, bu süreçte işbirliği yapması gereken kişilerin (öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni) birbirlerini değerlendirerek bir

rapor hazırlanması ve bu raporu fakülte ve uygulama okulları koordinatörlüğüne teslim etmeleri, gelecekteki uygulamaların niteliğinin artmasına önemli katkılar sağlayabilir.

- Eğitim Fakültelerinde sadece öğretmen adaylarının yetiştirilmesi için stajlar esnasında daha sağlıklı danışmanlık hizmetlerini yürütecek, okullar ile iletişim ve koordinasyonu sağlayacak, bu alanda eğitim almış uzman personellerin olması çok yararlı olabilir.
- Ayrıca Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulamalarıyla ilgili araştırmaların daha fazla yapılması, hizmet öncesi öğretmen eğitimlerindeki kalitenin artması ve az olan literatürün gelişmesi anlamında oldukça önemlidir.

KAYNAKLAR

- Arabacı, İ. B. (2008). *Orta Öğretim Sosyal Alanlar Tezsiz Yüksek Lisans 1. Dönem Öğrencilerinin Okul Deneyimi Uygulamasına İlişkin Tutumları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi
- Aydın, S, Selçuk, A. &Yeşilyurt, M. (2007, Aralık). Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi II Dersine İlişkin Görüşleri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 75-90
- Babadoğan, C. (2005, 1-3 Mart). *Öğretmen Yetiştirmede Kalite Sorunları Çalıştayı*, Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Vakfı: 1. Baskı
- Baskan, G. (2001). *Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma*, Ankara: Denge matbaacılık: 1. Baskı
- Çiçek, Ş. & İnce, L. (2005). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Sürecine İlişkin Görüşleri, *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi: 16 (3)*, 146- 155
- Davran, E. (2006), *İlköğretim Kurumlarındaki Öğretmenlik Uygulamasının Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yeterliliğini Kazanmaları Üzerine Etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi
- Demircan, C. (2007). Okul Deneyimi II Dersine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Mersin Üniversitesi Örneği), *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: 3(2)* 119- 132
- Dursun, Ö. & Kuzu, A. (2008), Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanı Görüşleri, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 59-178

- Harmandar, M. Bayrakçeken, S. Kıncal, R. Büyükkasap, & E. Kızılkaya, S. (2000), Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde Okul Deneyimi Uygulaması ve Sonuçları, *Milli Eğitim Dergisi*, med.@meb.gov.tr
- Işıkoğlu, N. & İvrend, A. (2008, Kış.). Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Öğretmen Adaylarının Gözüyle Derinlemesine Bir Bakış, *EJER*:30
- Kale, M. (2011, Bahar). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 255-280
- Karaca, E. (2008). Eğitimde Kalite Arayışları ve Eğitim Fakültelerinin yeniden Yapılandırılması, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 61-77
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayınları, 15. Baskı
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet Dönemi Dal Öğretmeni Yetiştirme, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2)
- Külahçı, Ş. G. (1994). *Nasıl Bir Öğretmen İstiyoruz?* Paneli, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayını, 37.
- MEB, (1998, Ekim). Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge, *Tebliğler Dergisi*, 2493
- MEB, (2010, 4 Ocak). Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Yönergede Değişiklik Yapıldığına İlişkin Genelge,
- Oral, B. & Dağlı, A. (1999, Mayıs). Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimine İlişkin Algıları, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 254, 18-24

- Öğüş, M. İ. (1966), *İlköğretmen Okullarında Staj ve Uygulama*, Ankara: Öğretmeni İş Başında Yetiştirme Bürosu, 1.Baskı
- Özkan, R. (2004). Öğretmen Yeterlilikleri Üzerine Bazı Düşünceler, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Ankara, 5 (58)
- Saban, A. (2006). Lisansüstü Öğrencilerin Nitel Araştırma Metodolojisine İlişkin Algıları, Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi XV. Eğitim Bilimleri Kongre Bildirisi, 469-485
- Saratlı, E. (2007), *Okul Deneyimi I Dersi Uygulamasında İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarına Sunulan Danışmanlık hizmetinin Yeterliliği* (Siirt İli Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Sılay, İ. & Gök, T. (2004, 6-9 Temmuz). *Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Karşılaştıkları Sorunları Gidermek Amacıyla Hazırlanan Öneriler Üzerine Bir Çalışma*, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı
- Ünver, G. (2003). Öğretmenlik Uygulamasında İşbirliği: Bir Durum Çalışması, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (1), 87-100
- Üte, İ. H. (1990). *Öğretmenlikte Stajyerlik Uygulaması ve Yöneticinin Rolü*, Doktora Tezi, Elazığ
- Yeşil, R. & Çalışkan, N. (2006, Bahar), Okul Deneyimi I Dersinde İşbirliği Sürecinin Değerlendirilmesi (Kırşehir ili Örneği), *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 46, 277- 310

- Yeşilyurt, E. & Semerci, Ç. (2011). Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Akademik Bakış Açısı Dergisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- Dergi*, 27, 1- 23
- Yıkılmış, A. Gözün, Ö. & Yıkılmış, N. (2006). Öğretmen Adaylarının Etkili Öğretmen Özelliklerine Sahip Olma Durumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 131-139
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma, Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı
- Yılmaz, M. (2006). Resim- iş Eğitimi Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi I Uygulamasında Karşılaştıkları Sorunlar, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 165- 185
- Yiğit, N. & Alev, N. (2005). Etkili Öğretmen Yetiştirme Açısından Okul Deneyimi Derslerinin Değerlendirilmesi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 91- 103
- YÖK, (1998), Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge
- YÖK, (1998), Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi
- Yüksel, S. (2010). *Türk Üniversitelerinde Eğitim Fakülteleri ve Öğretmen Yetiştirme*, Ankara: Pegem Akademi, 1.Baskı

Ek:1 Araştırma Konusu

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersi Kapsamında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Okul.....Tarih ve Saat(başlangıç ve bitiş).....Görüşmeci.....

GİRİŞ

Merhaba ben Yeliz Demir ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının okul deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların giderilmesi için çözüm önerileri geliştirmek amacıyla bir araştırma yapıyorum. Sizinle bu dersle ilgili olarak okulunuza gelen öğretmen adayları hakkında konuşmak istiyorum. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, bundan sonra bu dersi alacak öğretmen adaylarına daha çok katkı sağlamasını hedefliyorum.

Bana görüşme süresince söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Başlamadan önce sizin bana sormak istediğiniz sorularınız varsa yanıtlamak isterim. Görüşmeyi izin verirsiniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı? Bu görüşme tahminime göre 20 dakika sürecektir. İzin verirsiniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI (Uygulama öğretmenleri)

- 1.Okul Deneyimi dersi kapsamında kaç öğretmen adayından sorumlusunuz?
- 2.Okul Deneyimine gelen öğretmen adaylarıyla bu uygulama saatleri nasıl geçiyor?
 - Neler yapıyorsunuz?
- 3.Öğretmen adaylarının gözlemlerinde sorumlulukları var mı? (formlar, etkinlikler)
 - Var, ise bunlar nelerdir?

- Yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
- Yararlı olduğunu düşünüyor musunuz?

4.Sınıfınıza Okul deneyimi dersini yürütmek üzere katılan, öğretmen adaylarının, bu derse ilişkin ilgi ve tutumları nasıl?

5.Öğretmen adaylarının okulunuzdaki iletişimlerini;

- Sınıftaki öğrencilerle olan iletişimlerini
- Öğretmenlerle olan iletişimlerini
- İdarecilerle olan iletişimlerini, nasıl değerlendiriyorsunuz?

6.Öğretmen adaylarının, dönem sonundaki, ölçme-değerlendirmelerinde söz sahibi oluyor musunuz?

- Nasıl?
- Form dolduruyor ise, nelere dikkat ediyor nasıl dolduruyorsunuz?

7.Okul deneyimi dersinin daha etkili olabilmesi için neler önerirsiniz?

Ek: 2**Araştırma Konusu**

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersi Kapsamında Karşılaştığı
Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Okul.....Tarih ve Saat(başlangıç ve bitiş).....Görüşmeci.....

GİRİŞ

Merhaba ben Yeliz Demir ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının okul deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların giderilmesi için çözüm önerileri geliştirmek amacıyla bir araştırma yapıyorum. Sizinle vermiş olduğunuz bu dersle ilgili olarak konuşmak istiyorum. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, bundan sonra bu dersi alacak öğretmen adaylarına daha çok katkı sağlamasını hedefliyorum.

Bana görüşme süresince söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Başlamadan önce sizin bana sormak istediğiniz sorularınız varsa yanıtlamak isterim. Görüşmeyi izin vererseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı? Bu görüşme tahminime göre 20 dakika sürecektir. İzin vererseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI (Öğretim Elemanı)

1.Hali hazırda kaç öğrenciye Okul Deneyimi dersinde danışmanlık yapıyorsunuz?

- Öğrencilerle yeteri kadar ilgilenebiliyor musunuz?

2.Danışmanlık görevinizi nasıl algılıyorsunuz?

- Anlattığımız gibi danışmanlık yapabildiğinize inanıyor musunuz?
 - Hayır, ise neden?

3.Öğrencilerinizden ders kapsamında neler yapmasını istiyorsunuz?

- Etkinlikler var mı?

- Etkinlikler yeterli mi?

4. Uygulama okullarıyla iletişim kuruyor musunuz?

- Ne sıklıkta kontroller yapıyorsunuz?

5. Danışmanlık süresince sorunlarla karşılaştınız mı?

- Öğretmen adaylarının gittikleri okullarıyla
 - Öğretmenlerle
 - İdarecilerle
 - Öğretmen adaylarıyla sorunlar yaşadınız mı?

6. Dönem sonunda öğretmen adaylarına nasıl bir ölçme-değerlendirme uyguluyorsunuz?

7. Öğretmen adaylarının son senelerinde gördükleri okul deneyimi dersi saatinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

8. Okul deneyimi dersi sizce amacına hizmet ediyor mu?

9. Bu dersin daha etkili olabilmesi için neler önerirsiniz?

Ek: 3**Araştırma Konusu**

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersi Kapsamında Karşılaştığı
Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Tarih ve Saat(başlangıç ve bitiş).....Görüşmecisi.....

GİRİŞ

Merhaba ben Yeliz Demir ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının okul deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların giderilmesi için çözüm önerileri geliştirmek amacıyla bir araştırma yapıyorum. Sizinle Milli Eğitim, üniversite ve uygulama okulları çerçevesinde gerçekleşen okul deneyimi dersi hakkında konuşmak istiyorum. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, bundan sonra bu dersi alacak öğretmen adaylarına daha çok katkı sağlamasını hedefliyorum.

Bana görüşme süresince söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Başlamadan önce sizin bana sormak istediğiniz sorularınız varsa yanıtlamak isterim. Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı? Bu görüşme tahminime göre 20 dakika sürecektir. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI (Milli Eğitim’de görevli Şube Müdürü)

1. Üniversite, uygulama okulları ve Milli Eğitim İl Müdürlüğü tarafından yürütülen, Okul deneyimi dersi ile ilgili, hali hazırda ne gibi uygulamalar yapıyorsunuz?

- Bu uygulamalar sizce yeterli mi?

2. Okul deneyimi uygulamalarında sorunlar yaşanıyor mu?

- Evet, ise bu sorunlar nelerdir?
 - Nasıl çözümlüyorsunuz?
3. Okul deneyimi süresince, üniversite ile işbirliği yapabiliyor musunuz?
- Evet, ise nasıl?
 - Hayır, ise neden?
4. Okul deneyimi dersinin daha etkili yürütülebilmesi için neler önerirsiniz?

Ek: 4**Araştırma Konusu**

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersi Kapsamında Karşılaştığı
Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Okul.....Tarih ve Saat(başlangıç ve bitiş).....Görüşmeci.....

GİRİŞ

Merhaba ben Yeliz Demir ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının okul deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların giderilmesi için çözüm önerileri geliştirmek amacıyla bir araştırma yapıyorum. Sizinle almış olduğunuz bu dersle ilgili olarak konuşmak istiyorum. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, bundan sonra bu dersi alacak öğretmen adaylarına daha çok katkı sağlamasını hedefliyorum.

Bana görüşme süresince söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Başlamadan önce sizin bana sormak istediğiniz sorularınız varsa yanıtlamak isterim. Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı? Bu görüşme tahminime göre 20 dakika sürecektir. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI (Üniversite Öğrencileri 1. Uygulamalar)

1. Okul deneyimi dersi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
2. Okul deneyimi dersinden beklentileriniz nelerdir?
3. Fakültenizde okul deneyimi dersini veren danışmanınızdan beklentileriniz nelerdir?

4. Uygulama okulunuzdaki danışmanınızdan beklentileriniz nelerdir?
5. Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümüne kayıt olduğunuz günden itibaren, okul deneyimi dersiyle ilgili merak ettikleriniz oldu mu?
 - Merakınızı gidermek için bilgi topladınız mı?
 - Evet, neler yaptınız?
 - Hayır, neden?

Ek: 5**Araştırma Konusu**

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersi Kapsamında Karşılaştığı
Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Okul.....Tarih ve Saat(başlangıç ve
bitiş).....Görüşmeci.....

GİRİŞ

Merhaba ben Yeliz Demir ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının okul deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların giderilmesi için çözüm önerileri geliştirmek amacıyla bir araştırma yapıyorum. Sizinle almış olduğunuz bu dersle ilgili olarak konuşmak istiyorum. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, bundan sonra bu dersi alacak öğretmen adaylarına daha çok katkı sağlamasını hedefliyorum.

Bana görüşme süresince söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Başlamadan önce sizin bana sormak istediğiniz sorularınız varsa yanıtlamak isterim. Görüşmeyi izin verirsiniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı? Bu görüşme tahminime göre 20 dakika sürecektir. İzin verirsiniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI (Üniversite Öğrencileri)

1. Okul deneyimi dersinde hangi okula gittiniz?
2. Bu okuldaki derslere haftada kaç saat gidiyorsunuz?
3. Okul deneyimi dersinde gözlem mi yoksa uygulama mı yaptınız?

4. Nasıl karşılandınız?

Okul yönetimi tarafından?

Öğretmenler tarafından?

Öğrenciler tarafından?

5. Bu dersten ne gibi beklentileriniz vardı ve beklentileriniz gerçekleşti mi?

6. Bu dersin size katkıları neler oldu?

7. Öğretmenlik mesleği ve öğrencilerle ilgili bilmediğiniz neler öğrendiniz?

8. Yaşadığınız sorunlar nelerdir?

Alan bilgisi yetersizliği açısından?

Okul idaresi açısından?

Derslerine girdiğiniz öğretmenlerin tutumu açısından?

Öğrencilerin size karşı tutumları açısından?

9. Gözlem yaparken, gördüğünüz aksaklıklarla ilgili üniversitedeki danışmanınız ile görüşebiliyor musunuz?

10. Sorunlarla karşılaştınız mı?

Evet ise; karşılaştığınız sorunların çözümünde uygulama öğretmeniniz ve fakültedeki danışmanınızın yardımları oldu mu?

11. Uygulama okulunuzdaki öğretmeninizi yeterli buluyor musunuz?

12. Fakültenizdeki danışmanınız ve uygulama okulundaki sorumlular(uygulama öğretmeni, müdür ve müdür yardımcıları) arasındaki iletişim yeterli mi?

13. Milli Eğitim Müdürlüğü, üniversite ve uygulama okulları işbirliği çerçevesinde gerçekleşen okul deneyimi dersinin, hali hazırdaki uygulama saatinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

14. Uygulama okullarına gittiğinizde, uygulama yapmanız için danışmanınız tarafından verilen formlarda belirtilen görevleri, bu dersin başarısı için yeterli buluyor musunuz?

15. Okul deneyimi dersinin, amacına hizmet ettiğini düşünüyor musunuz?

16. Okul deneyimi dersinin daha etkili olabilmesi için önerileriniz nelerdir?

Ek: 6

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
2010-2011 ÖĞRETİM YILI
OKUL DENEYİMİ UYGULAMA PROGRAMI

HAFTA	ETKİNLİK	SON TESLİM TARİHİ
1 11-15 Ekim 2009	1-Dönem planının hazırlanması: Uygulama okulundaki uygulamaya öğretmenleri ile birlikte "Okul Deneyimi" dersinin 2. döneminde yapılacak çalışmaların tartışılması ve planlanması 2- Okul idaresinde görevli kişilerle grup olarak görüşülerek, a- Öğretmenin okul içindeki ve dışındaki sorumlulukları ve yükümlülükleri hakkında bilgi edinmek, b- İlköğretim Kurumu Yönetmeliği hakkında bilgi edinmek c- İdari bakımdan okul işleyişi hakkında bilgi edinmek d- "Okul-Aile" işbirliği konusunda bilgilendirilmek	25 Aralık 2010
2 18-22 Ekim	1- Çeşitli konulardaki dersleri izleyerek a- Uygulama öğretmeninini yönlendirme ve açıklamalarını dinlemek. b- İzlediğiniz her derste öğretmenin sınıfa hitap şeklini, sınıf kontrolünü ve anlatılan konuyu işleyiş biçimini belirlemek. c- İzlenen her ders için bir gözlem formu düzenlemek.	28 Ekim 2010
3 25-28 Ekim	1- Önceki haftadaki gözlemlerinizi de yararlanarak sınıfta öğrencilere yönelik belirli amaçları olan (Örn: Hatırlamayı yoklayan, tek bir yanıtı olan ve/veya olmayan, kavrama, uygulama, analiz ve sentez becerisini ortaya koyan vb.) ders ile ilgili sorular hazırlamak, uygulama öğretmeni ile kararlaştırılacak bir ders saatinde bu soruları uygulama çalışması yapmak.	6 Kasım 2010
4 1-5 Kasım	1- Çeşitli konulardaki dersleri izleyerek izlenen dersler ile ilgili "Öğretme-öğrenme" ortamının oluşturulması ile ilgili davranış biçimlerini izleyerek becerileri öğrenmek.	14 Kasım 2010
5 8-12 Kasım	1- Öğrencilerin yaptıkları ödevlerin değerlendirilmesi ile ilgili gözlemlerde bulunarak ödev verme amaç yöntem ve uygulamalarının değerlendirmesinin yapılmak	21 Kasım 2010
6 <u>Bavram</u>	1- Ders kitaplarından yararlanma. Uygulama öğretmeninini, müfredat gereği ders içinde kullandığı kitabın içeriğinin öğrenciler tarafından en iyi şekilde algılanabilmesi için izlediği yöntemler hakkında gözlem yapmak, uygulama öğretmeni ile görüşerek bilgi edinmek.	28 Kasım 2010
7 22-26 Kasım	1- Grup Çalışma etkinlikleri Grup çalışmasını gerektiren bir ders planlayarak sınıfta bu planın uygulamasını yapmak. Bu amaçla uygulama öğretmeni ile önceden görüşerek konu ve ders saati belirlenmesinde birlik sağlamak. Uygulama için gereken görsel ders matzemelerini hazırlamak.	4 Aralık 2010
8 29 Kasım 3 Aralık	1- Değerlendirme ve kayıt tutma. İşlenen ders ile ilgili olarak dersten önce, ders sırasında ve dersten sonra uygulanan plan hakkında değerlendirme yapmak. Dersin işleyişinin istenen düzeyde sağlanıp sağlanmadığının değerlendirmesini yapmak.	11 Aralık 2010
9 6-17 Aralık	1- Test hazırlama, puanlama ve analiz. Uygulama öğretmeni ile birlikte ders saati ve ders konusu belirlendikten sonra o derste uygulanmak üzere bir test hazırlayarak öğrencilere uygulamak. Uygulanan testin alınan sonuçlarına bakılarak testin amacına uygun olup olmadığının değerlendirmesini yapmak. Görülen eksiklikleri gidermek.	18 Aralık 2010
10 20 - 24 Aralık	1- Uygulama öğretmeni ile görüşerek uygun zaman ve konuda kendi seçeceğimiz bir "öğretim tekniği" nin " uygulamasını yapmak.	25 Aralık 2010
11 27 - 31 Aralık	1- Dönem içi uygulanacak olan az iki ders için ders uygulama planı ve etkinlikleri hazırlamak.	12 Ocak 2011
12 1-5 Ocak 2011	1- Okul deneyimi çalışmalarının değerlendirilmesini yapmak.	12 Ocak 2011

Yrd.Doç.Dr. Ahmet Ocak
Ders Öğretim Üyesi

Ek: 7

T.C.
BOLU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.14.00.02.121/ 21336
Konu : Araştırma izni.

23 Aralık 2010

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne)

- İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 25/06/2010 tarih ve 4194 sayılı İl Millî Eğitim Müdürlükleri AR-GE Yönergesi
c) AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 15/12/2010 tarihli ve B.30.2.ABÜ.0.41.72.00-300/1076 sayılı yazı.
d) 22/12/2010 tarihli ve B.08.4.MEM.4.14.00.02.121/21268 sayılı onay.

İlgi (c) yazınız gereği; Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yeliz DEMİR'in, ilimiz merkez ilçeye bağlı ilköğretim okullarında görev yapan ve Sosyal Bilgiler aday öğretmenlerin okul deneyimi kapsamında dersine kabul etmiş olan öğretmenlere "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Kapsamında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri" isimli araştırmasına veri sağlamak amacıyla, İlimiz Merkez İlçesinde bulunan Müdürlüğümüze bağlı ilköğretim okullarındaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik veri toplama araçlarını 31 Ocak 2011 tarihine kadar uygulama isteği ilgi (a) ve (b) Yönergeye göre incelenmiş olup, Valilik Makamının ilgi (d) onayları ile uygun görülmüştür.

Yapılan çalışmanın bitiminde; sonucunun iki örneğinin CD'ye çekilerek Ek-1 formla birlikte üniversiteniz aracılığıyla en geç iki hafta içerisinde müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Recep Nuri KAÇMAZ
İl Millî Eğitim Müdürü V.

EKLER:

- 1- Form (1 adet)
- 2- Onay Örn. (1 adet)
- 3- Veri Toplama Araçları (1 adet / 6 sayfa)

Bolu İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Tabaklar Mah. Cumhuriyet Cad.
Anadolu Sok. 14200 BOLU
Tel : 0374 215 11 06- 0374 215 12 04
Fax : 0374 215 44 85
Web : <http://bolu.meb.gov.tr>
E-POSTA: arge14@meh.gov.tr

